

МАЪРӮЗАИ

Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон
дар Ҷумҳурии Тоҷикистон
барои соли 2023

ДОКЛАД

Уполномоченного по правам человека
в Республике Таджикистан
за 2023 год

REPORT

of the Human Rights Commissioner
in the Republic of Tajikistan
for 2023

Душанбе – 2024

**Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон
дар Ҷумҳурии Тоҷикистон**

МАЪРЎЗАИ

**Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон
дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли 2023**

Душанбе – 2024

Хонандаи мухтарам,

Бо ташаббуси хирадмандона ва ғамхориҳои доимии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон нуфузи сиёсати дохиливу хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон сол то сол дар арсаи байналмилалӣ боло рафта, риояи ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шахрванд таҳти ҳифозати давлат қарор дода шудааст.

Аз ин ҷост, ки дар соли 2023 Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти пешбурди ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шахрванд ба дастовардҳои назаррас ноил гардид. Яке аз чунин дастовардҳо қабули Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038 мебошад. Стратегияи мазкур ҳадафҳои дарозмуддат ва вазифаҳо дар самти ҳуқуқи инсонро муайян намуда, масъалаи таҳияи сиёсати пешрафта ва ягонаи байнисоҳавиро пешбинӣ менамояд, ки баҳри мустақкам кардани ҳимоя ва пешбурди ҳуқуқи инсон дар кишвар равона гардидааст.

Пешвои миллат ҳамчун қафили ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шахрванд пайваста нисбати занону кӯдакон ғамхорӣ зоҳир намуда, мақоми зан дар ҷомеа ва таълиму тарбияи насли наврасро ҳамчун сармояи гаронбаҳо дар мадди аввали сиёсати давлат гузоштааст.

Асоси ин гуфтаҳо ҳамроҳшавии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Конвенсия дар бораи барҳам додани тамоми шаклҳои таъбиз нисбати занон ва Конвенсияи дар бораи ҳуқуқҳои кӯдак мебошад, ки соли 2023 30-солагии аъзошавии Тоҷикистон ба ин санадҳои муҳими ҳуқуқии байналмилалӣ чашн гирифта шуд.

Дар ин робита мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун яке аз механизмҳои миллии ҳифзи ҳуқуқи инсон дар ҳамкорӣ бо мақомату идораҳои давлатӣ, шарикони рушд, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва аҳли ҷомеа ҷиҳати эътироф, эҳтиром, ҳифз, барқарор ва пешбурди ҳуқуқи озодиҳои инсон, амалисозии уҳдадорихои байналмилалӣ, боз ҳам баланд бардоштани маърифати аҳоли дар соҳаи ҳуқуқи инсон ва татбиқи ҳадафҳои стратегияи Тоҷикистон корҳои муайянро анҷом дод, ки натиҷаи онҳо дар ин Маъруза пешкаш мегардад.

Итминон дорем, ки Маърӯзаи мазкур дар фаъолияти мақомоти давлатӣ, шарикони рушд, сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва ҳар як фарди ҷомеа барои боз ҳам рушд ёфтани ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат мекунад.

Мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон низ омодагии худро ҷиҳати ба роҳ мондани ҳамкориҳои мутақобилан судманд бо сохторҳои зикршуда ва дар якҷоягӣ баҳри амалӣ сохтани тавсияҳои пешниҳодшуда иброз менамояд.

*Бо камоли эҳтиром,
Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон
дар Ҷумҳурии Тоҷикистон
Умед Бобозода*

МУНДАРИЧА

ПЕШГУФТОР	6
1. ФАЪОЛИЯТИ МАҚОМОТИ ВАКОЛАТДОР ОИД БА ҲУҚУҚИ ИНСОН ДАР СОЛИ 2023	9
1.1. Таҳкими иқтидори мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон	9
1.2. Иттилоотонӣ ва мусоидат дар баланд бардоштани маърифати шаҳрвандон оид ба ҳуқуқу озодиҳои инсон ...	26
1.3. Таҷлили Рӯзи байналмилалӣ ҳуқуқи инсон (10 декабр)	33
1.4. Татбиқи Барномаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон барои солҳои 2022–2026 дар соли 2023	38
1.5. Мусоидат ба тақмили қонунгузорӣ ва иҷрои ухдадорӣҳои байналмилалӣ дар соҳаи ҳуқуқи инсон	44
1.6. Қабул ва баррасии мурочиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ.....	49
II. ВАЗЪИ ҲАҲУҚУҚИ ОЗОДИҲОИ ИНСОН ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН	59
2.1. Ҳуқуқи инсон дар муассисаҳои пӯшида ва қисман пӯшида	59
2.2. Ҳуқуқи инсон ҳангоми даъват ба хизмати ҳарбӣ ва адои он	71
2.3. Ҳифзи ҳуқуқи гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ	77
2.4. Ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот ва ҳуқуқ ба мурочиат ..	87
2.5. Баробарии гендерӣ ва пешгирии зӯрварӣ дар оила ..	95
2.6. Ҳифзи ҳуқуқи муҳоҷирони меҳнатӣ	105

2.7. Ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибкорон	116
2.8. Ҳуқуқ ба баробарӣ ва манъи ҷама гуна шаклҳои табъиз	121
ХОТИМА	130
Рӯйхати ихтисораҳо	133

ПЕШГУФТОР

Соли 2023 Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти пешбурди ҳукуку озодиҳои инсон ба дастовардҳои назаррас ноил гардид. Яке аз чунин дастовардҳо қабули Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳукуқи инсон барои давраи то соли 2038 мебошад, зеро Стратегияи мазкур ҳадафҳои дарозмуддат ва вазифаҳо дар самти ҳукуқи инсонро муайян карда, масъалаи таҳияи сиёсати пешрафта ва ягонаи байнисоҳавиро пешбинӣ мекунад, ки ба мустақкам кардани ҳимоя ва пешбурди ҳукуқи инсон дар кишвар равона гардидааст.

Иқдоми навбатии созанда ва хирадмандонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар бораи эълон намудани соли 2024 ҳамчун “Соли маърифати ҳукуқӣ” боиси ифтихор ва қаноатмандии тамоми мақомоти ҳифзи ҳукуқи инсон ва бахусус мақомоти Ваколатдор оид ба ҳукуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Зеро Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 декабри соли 2023, №668 “Дар бораи эълон намудани соли 2024 “Соли маърифати ҳукуқӣ” боз як нишонаи дастгирии пайвастаи яке аз самтҳои афзалиятноки фаъолияти мақомоти ВҲИ аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон арзёбӣ мегардад.

Ҷавобан ба дастгириҳои Ҳукумати ҷумҳурӣ Ваколатдор оид ба ҳукуқи инсон низ пайваста саъю талош намуда, ҷиҳати иҷрои саривақтӣ ва самараноки вазифаҳои муқаррарнамудаи қонунгузори соҳавӣ дар самти риоя, эҳтиром, ҳифз ва пешбурди ҳукуку озодиҳои инсон дар ҷумҳурӣ мусоидат менамояд.

Яке аз чунин вазифаҳо тибқи моддаи 24 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳукуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” ба мақомоти дахлдори давлатӣ пешниҳод намудани Маърузаи солона оид ба фаъолияти мақомоти Ваколатдор оид ба ҳукуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва вазъи риояи ҳукуку озодиҳои инсон ва шаҳрванд дар ҷумҳурӣ мебошад.

Маърузаи навбатии Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон барои соли 2023 бо мақсади мусоидат намудан ба риояи ҳуқуку озодиҳои инсон ва шаҳрванд, барқарор намудани ҳуқуку озодиҳои вайроншудаи инсон ва шаҳрванд, тақмили конунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳуқуку озодиҳои инсон ва шаҳрванд, баланд бардоштани маърифатнокии шаҳрвандон оид ба ҳуқуку озодиҳои инсон ва шаҳрванд, ҳамкориҳои мақомоти давлатӣ бо сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ оид ба ҳифзи ҳуқуку озодиҳои инсон ва шаҳрванд, дастрасӣ ба иттилоот, баррасӣ ва санҷиши мурочиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, инчунин рушд ва ҳамоҳангсозии ҳамкориҳои байналмилалӣ дар соҳаи ҳуқуку озодиҳои инсон ва шаҳрванд таҳия ва пешниҳод шудааст.

Маърузаи мазкур ҷамъбасти натиҷаҳои фаъолияти мақомоти ВХИ дар соли 2023 буда, аз ду боб иборат аст. Дар боби аввал оид ба дастовардҳо ва мушкилоте, ки дар фаъолияти мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷой доранд, маълумот дода мешавад.

Дар боби дуюми Маъруза самтҳои алоҳидаи ҳуқуку озодиҳои инсон ва шаҳрванд мавриди баррасӣ ва таҳлили ҳамаҷониба қарор дода шудаанд.

Мавриди зикр аст, ки дар асоси фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 апрели соли 2023, №555 дар мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон моҳи июли соли 2023 ду воҳиди нави сохторӣ – шуъбаи ҳифзи давлатии ҳуқуқ ба баробарӣ ва озодӣ аз таъъиз ва шуъбаи ҳифзи давлатии ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибкорон таъсис дода шуд. Қонунгузории миллӣ дар самти баробарӣ ва озодӣ аз таъъиз тақозо мекунад, ки ҳамасола ВХИ дар самти мазкур Маърузаи махсус пешниҳод менамояд. Бинобар он ки шуъбаи дахлдор дар нимаи дуюми соли 2023 таъсис дода шуд ва баъзе аз санадҳои зерқонунӣ дар самти мазкур ҳанӯз тасдиқ нашудаанд, ВХИ тасмим гирифт, ки вобаста ба самти баробарӣ ва озодӣ аз таъъиз дар ҳамин Маъруза мавзӯи алоҳидаро ҷой диҳад.

Бо мақсади таҳкими минбаъдаи фаъолият ва пешбурди ҳуқуку озодиҳои инсон ва шаҳрванд дар ҷумҳурӣ дар ҳар ду

боби Маърӯза вобаста ба ҳар як мавзуи баррасишуда тавсияҳои дахлдор пешниҳод шудаанд.

Итминони комил дорем, ки вазорату идораҳои дахлдор, сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва дигар шарикони рушд ҷиҳати иҷрои тавсияҳои Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон саҳмгузори намуда, дар пешбурди минбаъдаи ҳуқуқи озодиҳои инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши сазовори худро мегузоранд.

Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон барои ҳамкориҳои мутақобилан судманд ба ҳамаи шарикони рушд миннатдории самимии худро баён намуда, омодагии худро ҷиҳати густариш додани чунин ҳамкориҳо изҳор менамояд.

1. ФАЪОЛИЯТИ МАҚОМОТИ ВАКОЛАТДОР ОИД БА ҲУҚУҚИ ИНСОН ДАР СОЛИ 2023

1.1. Таҳкими иқтидори мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон

Мавҷудияти ниҳоди ВҲИ ва фаъолияти муназзами он яке аз унсурҳои муҳими давлати демокративу ҳуқуқбунёд дар замони муосир буда, бо саъю талошҳои пайвастаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон иқтидору имконот ва нақши мақомоти ВҲИ сол аз сол тақвият ва густариш меёбад.

Дар ин раванд соли 2023 низ истисно набуд, зеро бо мақсади амалӣ гардонидани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз”, ки тибқи он ВҲИ мақоми ваколатдори давлатӣ дар самти мазкур муайян шудааст, бо фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 апрели соли 2023, №555 “Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 июни соли 2009, №673” барои мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон ҷиҳати таҳкими иқтидори дохилиидоравии он ҳашт воҳиди иловагии корӣ ҷудо карда шуд. Тибқи фармони ВҲИ аз 1 майи соли 2023, №32 сохтори Дастгоҳи ВҲИ аз нав тасдиқ гардида, 2 шӯъбаи нав: шӯъбаи ҳифзи давлатии ҳуқуқ ба баробарӣ ва озодӣ аз таъбиз ва шӯъбаи ҳифзи давлатии ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибкорон таъсис дода шуд ва кормандони шӯъбаҳои мазкур тариқи озмун ба кор қабул карда шуданд.

Зиёда аз ин, тибқи фармони мазкур маблағгузорию намоёндагиҳои ВҲИ, ки қаблан аз ҳисоби бучети маҳаллӣ амалӣ карда мешуд, минбаъд ба маблағгузорию бучети ҷумҳуриявӣ гузаронида шуд.

Ҳамин тариқ, ВҲИ дар соли 2023 ҷиҳати амалисозии самараноки вазифаҳои, ки аз Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” бармеоянд, ба як қатор дастовардҳо ноил гардид.

а) Ҳамкориҳо бо мақомоти давлатӣ, созмонҳои байналмилалӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ

Соли 2023 ҳамкориҳои мақомоти ВҲИ бо мақомоти давлатӣ, созмонҳои байналмилалӣ ва сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ вобаста ба ҷанбаҳои гуногуни ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, аз ҷумла такмили қонунгузориҳои миллий, амалисозии ҳуҷҷатҳои стратегии соҳаи ҳуқуқу озодиҳои инсон, барномаву консепсияҳо, нақшаҳои миллии амалҳо, иҷрои ухдадорҳои байналмилалии Тоҷикистон дар соҳаи ҳуқуқу озодиҳои инсон, баррасии муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, санҷиши вазъи риояи ҳуқуқу озодиҳои инсон дар ҷумҳурӣ ва баланд бардоштани донишҳои касбии кормандони мақомоти давлатӣ ва маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон идома ёфтанд.

Дар доираи чунин ҳамкориҳо соли 2023 ба мақомоти ВҲИ аз ҷониби дигар мақомоти ҳокимияти давлатӣ 725 мактубҳои воридотӣ дохил гардида, ба мақомоти дахлдори давлатӣ 195, аз ҷумла ба Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 89 адад маълумотнома ва ахбору гузоришҳои муфассал ирсол карда шуданд. Ҳамчунин соли 2023 кормандони мақомоти ВҲИ дар иртибот бо ҳамкориҳо бо мақомоти давлатӣ дар фаъолияти 50 гурӯҳҳои корӣ иштирок намуданд.

Соли сипаришуда роҳбарият ва кормандони мақомоти ВҲИ дар қори 66 форуму конференсияҳо, семинару тренинго, мизҳои мудаввар ва дигар ҷорабиниҳои мақомоти давлатӣ оид ба ҷанбаҳои гуногуни ҳуқуқ ва озодиҳои инсон иштирок ва баромад намуда, бо иқдомҳои ВҲИ 75 маротиба чунин ҷорабиниҳо ташкил ва гузаронида шуданд, ки дар қори онҳо вазорату идораҳои давлатӣ ва сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ҷалб карда шуданд.

Дар ин раванд бо мақсади иҷрои саривақтӣ ва самараноки амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон №АП-350 аз 1 апрели соли 2023 оид ба андешидани тадбирҳои зарурӣ барои иҷрои Нақшаи миллии амалҳо ҷиҳати иҷрои тавсияҳои давлатҳои аъзои Шӯрои СММ оид ба ҳуқуқи инсон тибқи расмиёти Шарҳи Универсалии Даврӣ (даври сеюм) барои солҳои 2023–2026 бо ибтикори Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар яқоягӣ бо мақомоти ВҲИ, Прокуратураи генералии

Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд аз Намояндагии Раёсати Комиссари Олии СММ оид ба ҳуқуқи инсон ва Ташкилоти ҷамъиятии “Идора оид ба ҳуқуқи инсон ва волоияти конун” силсилаҷорабиниҳои иттилоотӣ-фаҳмондадихӣ дар шаҳрҳои Бохтар, Ҳисор, Ваҳдат, Хучанд ва ноҳияи Рӯдакӣ баргузор гардиданд.

Ҳадаф аз баргузори ҷорабиниҳои зикршуда иттилоотонӣ ва баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳоли дар маҳалҳо, тақвият ва таҳким бахшидан ба ҳамкориҳои манфиатовар дар самти таъмини риоя ва ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд, муаррифии расмиёти Шарҳи Универсалии Даврӣ ва ҷалби бештари намояндагони мақомоти давлатӣ ва фаъолони ҷомеаи шаҳрвандӣ чихати иҷрои саривақтӣ ва самараноки Нақшаи миллии марбута барои солҳои 2023–2026 ва ба ин восита таъмин намудани уҳдадориҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳуқуқи озодиҳои инсон ва таҳким бахшидани нуфузи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун давлати демокративу ҳуқуқбунёд дар арсаи байналмилалӣ мебошад.

Дар доираи амалигардонии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” ҳамкориҳои самаранок бо созмонҳои байналмилалӣ ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ, ки дар самти мазкур фаъолият мебаранд, аз ҷумла Дафтари Барномаҳои САҲА дар Душанбе, Барномаи Рушди СММ, Намояндагии Раёсати Комиссари Олии СММ оид ба ҳуқуқи инсон, Агентии ИМА оид ба рушди байналмилалӣ (USAID), Намояндагии Маркази байналмилалӣ ҳуқуқи ғайритиҷоратӣ дар Тоҷикистон (ICNL), Фонди ҷамъиятии “Нотабене” ба роҳ монда шудаанд.

Мавриди зикр аст, ки бо дастгирии Агентии ИМА оид ба рушди байналмилалӣ (USAID), Намояндагии Маркази байналмилалӣ ҳуқуқи ғайритиҷоратӣ дар Тоҷикистон (ICNL) ва Дафтари Барномаҳои САҲА дар Душанбе сафарҳои кории кормандони мақомоти ВХИ ба ҷумҳуриҳои Хорватия ва Лаҳистон ташкил карда шуданд.

Дар ин давра бо мақсади таҳкими ҳамкориҳо аз тарафи роҳбарияти мақомот ва кормандони дастгоҳи он бо

намояндагони корпусҳои дипломатии муқими Тоҷикистон, намояндагони созмонҳои байналмилалӣ ва коршиносони байналмилалӣ 22 вохӯриву мулоқотҳои судманд анҷом дода шуданд.

Аз ҷумла, вохӯриву мулоқотҳои У.Бобозода – ВҶИ бо хонум Эми Томпсон Севимли – мушовир оид ба ҳуқуқи инсонии Дафтари барномаҳои САҲА, бо ноиби президенти Маркази байналмилалӣ ҳуқуқи ғайритичоратӣ (ICNL LLC) хонум Наталия Буржайлӣ ва ҳайати намояндагии он, бо гузоришгари вежаи СММ оид ба озодии дин ва эътиқод хонум Назила Ғанӣ, бо Комиссари Олии Созмони Амният ва Ҳамкорӣ дар Аврупо оид ба қорҳо бо ақаллияти миллӣ Қайрат Абдурахмонов, бо ВҶИ дар Ҷумҳурии Лаҳистон Мартсин Виенсек, бо Роҳбари Намояндагии Барномаи рушди СММ Ленни Монтиел, бо ҳайати коршиносони Маркази волоияти қонуни Донишгоҳи Ҷелсинкии Финландия хонум Туйя Бракс – роҳбари Маркази волоияти қонуни Донишгоҳи Ҷелсинкӣ, ҷаноби Кари Киесиләйнен – муовини котиботи давлатӣ, хонум Кирси-Мария Халонен, профессори Донишгоҳи Лапландия, ҷаноби Юхо Ээро Алекси Питкянен, ёрдамчии роҳбари Маркази волоияти қонуни Донишгоҳи Ҷелсинкӣ, бо Сафири Шоҳигарии Муттаҳидаи Британияи Кабир ва Ирландияи Шимолӣ дар Тоҷикистон ҷаноби Тим Чонс, мушовири калони муассисаҳои ислоҳотӣ Эндрю Утосс, мушовири адлияи ҷиноии Департаменти мубориза бо терроризм Марк Кэрролл, қорманди шуъбаи мубориза бар зидди терроризм хонум Флоренс Пиллман аз Вазорати қорҳои хориҷии Шоҳигарии Муттаҳидаи Британияи Кабир ва Ирландияи Шимолӣ, бо Ҳамоҳангсози доимии СММ дар Тоҷикистон хонум Кавилмадам Рамасвами Парвати, бо Сафири Шоҳигарии Арабистони Саудӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Валид ибни Абдурахмон Ар-Решайдон, бо Роҳбари Намояндагии Иттиҳоди Аврупо дар Тоҷикистон Раймундас Кароблис ва дигарҳо ҷиҳати пешбурди ҳуқуқи озодиҳои инсон дар ҷумҳури ва таҳкими мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ ҳамчун давлати демокративу ҳуқуқбунёд мутақобилан судманд ва самаранок арзёбӣ мегарданд.

*Воҳӯрии Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон Умед Бобозода
бо Сафири Шоҳигарии Муттаҳидаи Британияи Кабир ва Ирландияи
Шимолӣ дар Тоҷикистон ҷаноби Тим Чонс, мушовири калони муассисаҳои
ислоҳотӣ Эндрю Утосс, мушовири адлияи ҷиноии Департаменти мубориза
бо терроризм Марк Кэрролл*

*Воҳӯрии Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон Умед Бобозода
бо Сафири Шоҳигарии Арабистони Саудӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон
Валид ибни Абдураҳмон Ар Решайдон*

Ҳамкориҳои мутақобилан судманди ВҲИ бо мақомоти давлатӣ, созмонҳои байналмилалӣ ва сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ чихати амалисозии сиёсати ҳуқуқии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат менамоянд.

Соли 2023 бо ибтиқори ВҲИ дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд як қатор чорабиниҳои сатҳи ҷумҳуриявӣ ташкил ва гузаронида шуданд.

Аз ҷумла, дар робита бо қабули Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038 ва Нақшаи амали Стратегияи мазкур барои солҳои 2023–2025, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №357 аз 5 августи соли 2023 тасдиқ шудааст, мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нахустин шуда, бо мақсади таъмини иҷрои самараноки қарори дар боло зикршудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон санаи 5 сентябри соли 2023 мизи мудаввари ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи “Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038: дурнамо ва амалисозии он” бо иштироки намояндагони мақомоти давлатӣ, корпусҳои дипломатии муқими Душанбе, созмонҳои байналмилалӣ, сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва васоити ахбори омма баргузор намуд.

Чорабиниҳои мазкур бо суҳанони ифтиҳои Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Умед Бобозода, Сардори Раёсати кафолатҳои ҳуқуқи инсон Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Фирӯз Орзуода, Ҳамоҳангсози доимии СММ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Парвати Рамасвами, Роҳбари Намояндагии Иттиҳоди Аврупо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Раймундас Кароблис ва Роҳбари Намояндагии Барномаи Рушди СММ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Ленни Монтиел оғоз гардид.

*Рафти мизи мудаввари
ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи
“Стратегияи миллии Ҷумҳурии
Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи
ҳуқуқи инсон барои давраи то соли
2038: дурнамо ва амалисозии он%*

Сипас, маърӯзаҳо аз ҷониби Умед Бобозода – Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавзӯи “Шарҳи Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038”, Фирӯз Орзузода – намояндагии Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавзӯи “Шарҳи Нақшаи амали солҳои 2023–2025 ба Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038”, инчунин маърӯзаҳои намояндагони вазорату идораҳо ва сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар мавзӯҳои “Андешаҳо оид ба Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038 ва Нақшаи амали он” (дар шакли видеой), “Ислоҳоти низоми адолати судӣ нисбат ба кӯдакон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Ислоҳоти низоми адолати судӣ нисбати кӯдакон дар Тоҷикистон: афзалиятҳо ва ҷолишҳо”, “Инъикоси масъалаҳои баробарӣ ва манъи таъбиз дар Стратегия”, “Пешбурди баробарӣ ва манъи таъбиз: афзалиятҳо ва мушкилот”, “Пешбурди ҳуқуқи шахсони дорои маъҷубият ва аҳамияти тасвиби Конвенсия оид ба ҳуқуқи маъҷубон”, “Нақши ҳокимияти судӣ дар таъмини ҳифзи ҳуқуқ ва озодиҳои инсон”, “Ислоҳоти адвокатура: афзалиятҳо ва мушкилоти расонидани ёрии ҳуқуқӣ”, “Ҳамкорӣҳои мақомоти Ваколатдор оид ба

хуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ” ва “Ҳамкориҳои ташкилотҳои ғайриҳукумати ва мақомоти давлатӣ: намуна ва дурнамо” пешниҳод карда шуданд.

Иштирокчиёни чорабинӣ мавзӯҳои пешниҳодшударо мавриди муҳокимаи ҳамачониба қарор дода, чиҳати амалисозии саривақтӣ, самаранок ва муваффақонаи Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038 ва Нақшаи амали Стратегияи мазкур барои солҳои 2023–2025 фикру мулоҳизаҳои ҷолиби худро баён намуданд.

Ҳамчунин, бо ибтиқори Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дар ҳамкорӣ бо Намояндагии Раёсати Комиссари Олии СММ оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (РКОҲИ) санаи 26 октябри соли 2023 бахшида ба 30-солагии қабули Принсипҳои марбут ба мақоми муассисаҳои миллии, ки ба пешбурд ва ҳимояи ҳуқуқи инсон машғуланд (Принсипҳои Париж), ки бо Қатъномаи Ассамблеяи Генералии СММ 48/134 аз 20 декабри соли 1993 қабул шудаанд, бо иштироки намояндагони Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти давлатӣ, созмонҳои байналмилалӣ, сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва васоити ахбори омма мизи мудаввар баргузор гардид.

Мизи мудаввари Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон бахшида ба 30-солагии қабули Принсипҳои марбут ба мақоми муассисаҳои миллии, ки ба пешбурд ва ҳимояи ҳуқуқи инсон машғуланд (Принсипҳои Париж)

Мусаллам аст, ки мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар раванди ноилшавӣ ба мақоми “А” тибқи Принципҳои Париж дар ҳамаи самтҳои ҳуқуқу озодиҳои инсон фаъолияти худро пайваста густариш медиҳад. Аз ин лиҳоз, дар мизи мудаввар аз ҷониби сардорони шуъбаҳои Дастгоҳи ВҲИ ва ҳамкорони рушд аз сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ маърузаҳо дар мавзӯҳои “Баробарӣ ва ғайритабъиз”, “Ҳифзи ҳуқуқҳои кӯдакони маъҷуб”, “Соҳибкорӣ ва ҳуқуқҳои инсон” ва “Ҳуқуқи занон ва ташкили оилаи солим” пешниҳод карда шуданд.

Иштирокчиёни чорабинӣ зимни баррасии мавзӯҳои пешниҳодшуда омодагии худро ҷиҳати мусоидат намудан ба Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон ВҲИ дар самти ноил шудан ба мақоми “А” тибқи Принципҳои Париж изҳор намуданд ва тасмим гирифта шуд, ки минбаъд низ вазорату идораҳои давлатӣ ва сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ бо дастгирии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд аз созмонҳои байналмилалӣ барои ноил шудани ниҳоди миллии ҳифзи ҳуқуқи инсон ба ҳадафҳои дарпешистода пайваста мусоидат мекунанд.

Ҳамкориҳои дучониба ва бисёрҷонибаи ВҲИ бо ҳамтоёни хориҷии худ дар доираи Альянси Авруосиёгии Омбудсманҳо дар соли 2023 низ идома ёфтанд.

Аз ҷумла, сафари хизмати ВҲИ ба Федератсияи Россия рӯзҳои 17–18 октябри соли 2023 ҷиҳати иштирок ва баромад дар ҷаласаи VIII сатҳи баланди Альянси Авруосиёгии Омбудсманҳо бо иштироки 47 Омбудсменҳои кишварҳои хориҷӣ ва Конференсияи байналмилалӣ дар самти ҳифзи ҳуқуқи маъҷубон, ҳамчунин вохӯриҳои ӯ бо Омбудсмани Федератсияи Россия ва роҳбарони сохторҳои дахлдори давлатии Федератсияи Россия, боздиди ӯ аз Маркази нигоҳдошти муваққати шаҳрвандони хориҷии Сарраёсати Вазорати корҳои дохилии Федератсияи Россия дар шаҳри Москва муҳим арзёбӣ мегардад.

*Умед Бобозода зимни иштирок дар ҷаласаи VIII Альянси Оғуросиёии
Омбудсменҳо*

Ҳамзамон, сафари кории ВҲИ ба шаҳри Мински Ҷумҳурии Беларус рӯзи 29 ноябри соли 2023 ба ҳайси намояндаи Тоҷикистон дар ҳайати Комиссия оид ба ҳуқуқи инсонии Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил чиҳати иштирок ва баромад дар ҷаласаи нахустини Комиссияи мазкур дар таҳкими мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ин созмони бонуфузи минтақавӣ мусоидат намуд.

Таҳлили натиҷаи сафарҳои кории ВҲИ ба давлатҳои хориҷӣ нишон медиҳад, ки воҳӯриву мулоқотҳои анҷомдодашуда имкон доданд, то фаъолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳифзу пешбурди ҳуқуқи инсон бевосита муаррифӣ карда шавад. Аз ин лиҳоз, идома додани ҳамкориҳо дар ин самт дар оянда ба мақсад мувофиқ буда, барои тақвият додани имичи мусбии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ҳимоя ва пешбурди ҳуқуқу озодиҳои инсон мусоидат менамоянд.

Мусаллам аст, ки ҳамкориҳои мақомоти ВҲИ инчунин бо роҳи бастанӣ ёддошти тафохуми ҳамкорӣ бо ниҳодҳои миллии ҳифзи ҳуқуқи инсонии давлатҳои хориҷӣ сурат гирифта, самарани хуб ба бор меоранд. Мутаассифона дар ин раванд дар фарқият аз

хамсоякишварҳо шумораи ёддоштҳои тафоҳуми басташудаи ВҶИ хеле кам аст. Зеро якчанд омилҳои ҳастанд, ки ба раванди бастанӣ чунин шартномаҳо садди роҳ мешаванд.

Масалан, новобаста аз мактубҳои ВҶИ ҷиҳати бастанӣ ёддошти тафоҳум бо ниҳодҳои миллии хифзи ҳуқуқи инсонӣ давлатҳои мушаххас ба Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид шуда бошанд ҳам, мутаассифона ҷавоби мушаххас ба мақомоти ВҶИ ворид нагардид. Мактуби ВҶИ ҷиҳати барпо кардани воҳӯриву мулоқотҳои дучониба бо намоёндагони кумитаҳои дахлдори СММ дар Конфедератсияи Швейтсария ҳанӯз моҳи феврالی соли 2023 ворид шуда бошад ҳам, то ҳол ҳалли худро наёфтааст.

Бинобар ин, ҷиҳати боз ҳам бештар намудани ҳамкорӣҳои Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва бастанӣ ёддоштҳои тафоҳум бо ҳамтоёни хориҷӣ ва дигар сохторҳои дахлдори СММ оид ба ҳуқуқи инсон мувофиқи мақсад аст, ки аз ҷониби Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат карда шавад. Оид ба масъалаи мазкур дар маърузаҳои ВҶИ барои соли 2021 ва барои соли 2022 низ таъкид шуда буд.

Соли 2023 амалисозии нақшаҳои якҷоя бо Барномаи Рушди СММ, Ҳазинаи кӯдакони СММ (ЮНИСЕФ), Дафтари Барномаҳои САҲА дар Душанбе ва дигарҳо дар доираи амалисозии Стратегияи мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021–2025 идома ёфтанд.

Иҷрои саривақтӣ ва самараноки уҳдадорӣҳои байналмилалӣ дар соҳаи ҳуқуқи озодиҳои инсон, аз ҷумла иҷрои тавсияҳои сохторҳои махсус ва шартномавии СММ дар соҳаи ҳуқуқи инсон дар доираи амалисозии нақшаҳои миллии амалҳо барои болоравии имиҷи Тоҷикистон ҳамчун давлати демокративу ҳуқуқбунёд таъсири бевоситаи худро мерасонад ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ин ҷода пайваста саъю талош меваразд.

Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон низ дар доираи салоҳиятҳои худ ҷиҳати амалисозии нақшаҳои миллии амалҳо дар самтҳои гуногуни ҳуқуқи озодиҳои инсон мусоидат ва саҳмгузори менамояд.

Соли 2023 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон санадҳои муҳими соҳаи ҳуқуқи инсон, аз ҷумла Нақшаи миллии амалҳо ҷиҳати иҷрои тавсияҳои давлатҳои аъзои Шӯрои СММ оид ба ҳуқуқи инсон тибқи расмиёти Шарҳи Универсалии Даврӣ (даври сеюм) барои солҳои 2023–2026, Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038 ва Нақшаи амали он барои солҳои 2023–2025” ва ғайраҳо қабул шуданд, ки ҷиҳати қабул ва амлосозии онҳо нақши ВҲИ низ назаррас мебошад.

Итминони комил дорем, ки иҷрои самараноки санадҳои зикршуда дар баробари иҷрои саривақтии дигар нақшаҳои миллии амалҳо дар самти иҷрои уҳдадорӣҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳуқуқи инсон ҷиҳати риоя, эҳтиром, ҳимоя ва пешбурди ҳуқуқи озодиҳои инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон такони тоза мебахшанд.

Ҳамкориҳои мақомоти ВҲИ бо сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ вобаста ба таҳия ва амалсозии нақшаҳои миллии амалҳо, инчунин нақшаҳои якҷоя дар самтҳои мухталифи ҳуқуқи озодиҳои инсон ба роҳ монда шудааст.

Аз ҷумла, нақши Ташкилоти ҷамъиятии “Идора оид ба ҳуқуқи инсон ва волаияти қонун” дар ташкил ва баргузории силсилаҷорабинӣҳои иттилоотӣ-фаҳмондадихӣ вобаста ба Шарҳи Универсалии Даврӣ дар шаҳрҳои Бохтар, Ҳисор, Ваҳдат, Хучанд ва ноҳияи Рӯдакӣ аз ҷониби Гурӯҳи корӣ дар ҳайати намоёндагон аз Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ВҲИ, Прокуратураи генералӣ ва Вазорати адлия назаррас мебошад.

Лаҳзаҳо аз сислаҷорабиниҳои иттилоотӣ-фаҳмондадихӣ вобаста ба Шарҳи Универсалии Даврӣ

Дар раванди ҳамкориҳо бо Ташкилоти ҷамъиятии “Дафтари озодиҳои шаҳрвандӣ” бо мақсади тақвият додани донишҳои касбии кормандони муассисаҳои пушида ва ҷиҳати баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии маҳкумшудагон як қатор муҳоҷимони мудаввар ташкил ва гузаронида шуданд.

Ҷунин ҳамкориҳои мутақобилан судманди ВҶИ бо “Ассотсиатсияи миллии маъҷубони Тоҷикистон”, “Лиғаи занҳои ҳуқуқшинос”, “Гендер ва тараққиёт” ва дигар сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ низ ба роҳ монда шуданд.

б) Фаъолияти намояндагиҳои ВҶИ

Тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” фаъолияти намояндагиҳои ВҶИ дар соли 2023 ҷиҳати тақвият додани самтҳои фаъолияти ВҶИ дар маҳалҳо идома дода шуд.

Таҳлили фаъолияти онҳо дар соли сипаришуда нишон медиҳад, ки дар намояндагиҳои ВҶИ 1 037 мурочиат ба қайд гирифта шудаанд ва аз ин шумора 122 мурочиати хаттӣ ва 915 мурочиати шифоҳиро дар бар мегирад. Мурочиатҳо нисбат ба ҳамин давраи соли 2022 364 адад зиёдтар ба қайд гирифта шудааст.

Кормандони сохторҳои минтақавии ВҶИ дар давраи ҳисоботӣ дар кори 150 мизҳои мудаваар, тренингу семинарҳо иштирок ва суҳанронӣ намуданд. Ҳамчунин дар ин давра сохторҳои минтақавӣ 151 машваратҳои сайёри ҳуқуқӣ гузаронидаанд, ки дар онҳо зиёда аз 7 000 нафар иштирок намуданд.

Аз нишондиҳандаҳои омории сохторҳои минтақавии ВҶИ бармеояд, ки фаъолияти онҳо дар ҳамаи самтҳо нисбат ба соли пешин беҳтар ва нишондиҳандаҳо зиёдтар шудаанд. Яке аз сабабҳои чунин ҳолат оғози фаъолияти муназзами Намояндагии ВҶИ дар вилояти Хатлон дар соли 2023 мебошад, зеро Намояндагии мазкур аз моҳи ноябри соли 2021 инҷониб роҳбар надошт.

Мутаассифона, теъдоди қабулгоҳҳои ҷамъиятии ВҶИ, ки пурра аз ҳисоби маблағҳои грантии шарикони рушд фаъолият менамуданд, сол аз сол кам гардида, фаъолияти охирин

қабулгоҳҳои ҷамъиятӣ дар шаҳрҳои Кӯлобу Исфара ва ноҳияи Кубодиён бинобар ба итмом расидани лоиҳаи Барномаи Рушди СММ аз моҳи июли соли 2022 қатъ карда шуд.

Оид ба мушкилоти намояндагӣҳо ва қабулгоҳҳои ҷамъиятии ВҶИ дар маърузаҳои Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон барои соли 2021 ва барои соли 2022 муфассалан ибрази назар шуда буд.

Ҳамзамон, мавриди зикр аст, ки ҷиҳати ҳалли мушкилоти намояндагӣҳои ВҶИ аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат карда мешавад. Аз ҷумла, ҷӣ хеле ки дар боло қайд гардид, соли 2023 маблағгузори намояндагӣҳои ВҶИ дар вилоятҳои Суғду Хатлон ва ВМКБ аз бюҷети маҳаллӣ ба бюҷети ҷумҳуриявӣ гузаронида шуда, самаранокии фаъолият, мутамарказии идоракунии, интиҳоб ва ҷобачогузори кадрҳо, таъминоти моддию техникаи онҳо ва дар маҷмуъ мустақилияти мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар ин самт таъмин карда шуд.

Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон мувофиқи мақсад меҳисобад, ки қабулгоҳҳои ҷамъиятии Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон, хусусан дар минтақаҳои дурдаст ва сераҳолии кишвар, аз нав таъсис дода шаванд. Зеро ки фаъолияти онҳо ба амалишавии ваколатҳои ВҶИ дар минтақаҳои ҷумҳурӣ ҷиҳати қабул ва баррасии муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон, ҳамкорӣ бо мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, иттилоотонии ҷомеа дар бораи ҳуқуқу озодиҳои инсон, расонидани маслиҳатҳои роғони ҳуқуқӣ ба муроҷиаткунандагон, ташкили машваратҳои ҳуқуқии сайёр дар маҳалҳо мусоидат менамоянд.

Ҳамзамон, ВҶИ мувофиқи мақсад мешуморад, ки бо мусоидати мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Хатлон ва шаҳри Бохтар қароргоҳи Намояндагии ВҶИ дар вилояти Хатлон ба маркази шаҳри Бохтар кӯчонида шавад. Зеро, яке аз талаботи санадҳои байналмилалӣ соҳаи ҳуқуқи инсон дар марказ ҷой доштани ниҳоди миллии ҳифзи ҳуқуқи инсон ва осон будани дастрасии шаҳрвандон ба он мебошад.

Мавриди зикр аст, ки фаъолияти намояндагӣҳои ВҶИ сол аз сол густариш ёфта, ҳамкориҳои мутақобилан судманди онҳо бо

мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, сохторҳои маҳаллии мақомоти марказии ҳокимияти давлатӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва воситаҳои ахбори оммаи ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ роҳандозӣ карда шудаанд.

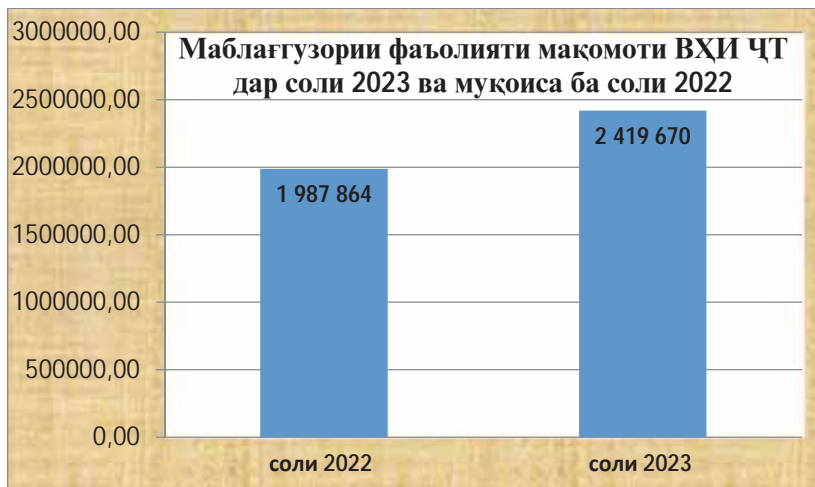
ВҲИ чихати баланд бардоштани малакаҳои корӣ ва донишҳои касбии кормандони намояндагиро пайваста талош меварзад.

в) Маблағгузори фаъолияти мақомоти ВҲИ

Принсипҳои марбут ба мақоми муассисаҳои миллӣ, ки ба пешбурд ва химояи ҳуқуқи инсон машғуланд (Принсипҳои Париж) аз давлатҳои аъзо тақозо менамоянд, ки маблағгузори фаъолияти ниҳодҳои миллии ҳифзи ҳуқуқи инсон сол аз сол зиёд карда шуда, барои фаъолияти самараноки онҳо мусоидат намояд.

Аз ин лиҳоз, бо дастгирии пайвастаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳамкорони рушд маблағгузори фаъолияти мақомоти ВҲИ сол аз сол зиёд мегардад.

Аз ҷумла, соли 2023 дар бучети давлатӣ барои мақомоти ВҲИ 2 419 670 (соли 2021 – 1 987 864) сомонӣ ҷудо гардида, мақсаднок истифода бурда шуданд. Дар муқоиса ба соли 2022 ба маблағи 431 806,00 сомонӣ, ё ин ки ба андозаи 17,8% зиёд аст.

Инчунин, соли 2023 дар доираи маблағҳои грантии Барномаи рушди СММ як қатор мизҳои мудаввар, тренингиҳо ва санҷишҳои гузаронида шуданд.

Ҳамзамон, лозим ба ёдоварист, ки дар тули фаъолияти мақомоти ВҶИ се маротиба тағйири бино карда, ҳар дафъа теъдод ва масоҳати утокҳои кори он кам гаштааст. Дар суроғи кунунии ҷойгиршавии мақомот низ камбудии хучраҳои корӣ ва дастрас набудани бинои мақомот ба кишрҳои осебпазири ҷомеа, аз ҷумла шахсони дорои имконияташон маҳдуд ба назар мерасад.

Тибқи фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 апрели соли 2023, №555 бинобар қабул гардидани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” ва ҳамчун мақомоти ваколатдори давлатӣ муқаррар гардидани мақомоти ВҶИ барои мақомот ҳашт воҳиди кори иловагӣ ҷудо карда шуд. Ҳамчунин, тибқи фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 октябри соли 2022 №469 мансаби муовини ВҶИ – Ваколатдор оид ба ҳукуки истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳукуки соҳибкорон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода шуд, ки дар бинои мазкур хучраҳои корӣ барои кормандон нокифоя мебошад.

Зиёда аз ин, санадҳои байналмилалӣ соҳаи ҳукуки инсон ва конунгузори миллӣ тақозо мекунанд, ки қарорҳои доимии ВҶИ барои шаҳрвандон, аз ҷумла кишрҳои осебпазири ҷомеа дастрас бошад.

Нақши қабулгоҳҳои ҷамъиятии ВҶИ дар пешбурди ҳукуку озодихоии инсон дар маҳалҳо хеле муҳим аст. Тибқи моддаи 35 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳукуки инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои мусоидат кардан ҷиҳати амалӣ намудани ваколатҳои ВҶИ ва қабули муроҷиати шаҳрвандон дар шаҳру ноҳияҳои кишвар қабулгоҳҳои ҷамъиятӣ таъсис дода шуда буд, ки аз ҳисоби маблағҳои грантӣ маблағгузорӣ мешуданд. Айни ҳол бинобар маблағгузори нагардидани онҳо аз ҷониби грантҳои фаъолиятҳои муваққатан боз дошта шудааст. Вобаста ба масъалаҳои мазкур коршиносони байналмилалӣ ҳукуки инсон борҳо эрод гирифтаанд.

Ҳамчунин тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 6 октябри соли 2016, №420 “Дар бораи лимити шумораи мошинҳои сабуқрави хизмати мақомоти иҷроияи марказии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти судӣ ва прокуратура, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот” барои мақомоти ВҲИ 3 адад муқаррар шудааст. Айни ҳол дар тавозуни мақомот 2 адад мошини сабуқрави хизматӣ мавҷуд аст, ки солҳои барориши онҳо 2004 ва 2007 буда, барои сафарҳои хизматӣ ба шаҳру ноҳияҳои дурдасти кишвар аз ҷиҳати техникӣ монеаҳо эҷод мекунад.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани фаъолият ва таҳкими иқтисодии мақомоти ВҲИ тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешавад:

– ҳамасола зиёд кардани маблағгузорию фаъолияти мақомоти ВҲИ аз ҳисоби маблағҳои буҷетӣ тибқи талаботи санадҳои байналмилалӣ соҳаи ҳуқуқи инсон, аз ҷумла тибқи талаботи *Принсипҳои Париж*;

– таъмин намудани мақомоти ВҲИ бо бинои доимӣ;

– тибқи фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 октябри соли 2022, №469 таъин намудани муовини ВҲИ – *Ваколатдор оид ба ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибкорон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон*;

– аз нав эҳё намудан ва аз ҳисоби маблағҳои буҷетӣ маблағгузорӣ намудани қабулгоҳҳои ҷамъиятии ВҲИ.

1.2. Иттилоотонӣ ва мусоидат дар баланд бардоштани маърифати шаҳрвандон оид ба ҳуқуқи озодиҳои инсон

Яке аз вазифаҳои асосии ВҲИ тибқи моддаи 11 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” мусоидат намудан ба дастрасӣ ба иттилоот ва баланд бардоштани маърифатнокии шаҳрвандон оид ба ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд, шаклҳо ва воситаҳои он мебошад.

Аз ин лиҳоз, самти мазкур дар Стратегияи фаъолияти мақомоти ВҶИ барои солҳои 2021–2025 ҳамчун яке аз самтҳои афзалиятноки фаъолияти мақомот муайян гардидааст.

Соли 2023 аз ҷониби роҳбарият ва кормандони Дастгоҳи марказии ВҶИ 192 баромад дар ВАО, аз ҷумла 42 маротиба дар телевизион, 57 маротиба дар радио, 43 маротиба дар матбуоти даврӣ ва 50 маротиба дар матбуоти электронӣ анҷом дода шудааст.

Дар давраи ҳисоботӣ кормандони сохторҳои минтақавӣ тариқи васоити ахбори оммаи ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ 91 маротиба баромад намудаанд, ки аз онҳо 39 баромади телевизионӣ, 24 баромад дар радио ва 28 мақола дар матбуоти даврӣ ва электронӣ мебошад.

Дар маҷмӯъ, соли сипаришуда дар мақомоти ВҶИ 283 баромад (аз ҷумла дар ТВ – 81, радио – 81, матбуоти даврӣ – 71, матбуоти электронӣ – 50) дар воситаҳои ахбори омма таъмин карда шудааст.

Нишондодҳои оморӣ баромади кормандони мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар ВАО

Аз ҷумла, тавассути телевизион мавзӯҳои “Амалигардонии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз”, “Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038”, “Дастовардҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳуқуқи инсон”, “Ҳуқуқи кӯдакон ба таҳсил” ва дигарҳо,

тавассути радио мавзӯҳои “Қашни 32-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Нақши мақомоти ВҲИ дар таҳкими ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Рӯзи байналмилалӣ хифзи ҳуқуқи кӯдакон”, “Конститутсия заминаи асосии рушди устувори Тоҷикистон” ва дигарҳо, дар матбуоти даврӣ мавзӯҳои “Паёми дастовардҳо ва иқдому ташаббусҳои созандаи мамлакат”, “Маърузаи навбатии ВҲИ пешниҳод шуд”, “Ҳуқуқи инсон. Аз қабули стратегияи миллӣ то иҷрои ухдадорихои байналмилалӣ” ва дигарҳо мавриди таҳлили ҳамачониба қарор дода шуданд.

Дар ин давра бо ибтикори мақомоти ВҲИ 75 чорабинӣ гузаронида шуд. Аз ҷумла, рӯзҳои дуоми феврал ва 26 июли соли 2023 оид ба фаъолияти мақомоти ВҲИ дар соли 2022 ва нимсолаи аввали соли 2023 бо иштироки намояндаи Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, кормандони масъули мақомоти ВҲИ ва намояндагони васоити ахбори оммаи ватаниву хориҷӣ нишастӣ матбуотӣ ташкил ва гузаронида шуда, натиҷаҳои онҳо дар васоити ахбори омма инъикоси васеи худро ёфтанд.

Нишастӣ матбуотӣ оид ба натиҷаҳои фаъолияти мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар нимсолаи аввали соли 2023

Дар доираи ҳамкорӣ бо ташкилоти ҷамъиятии “Гендер ва таракқиёт” рӯзи 27 апрели соли 2023 барои намояндагони

ташкilotҳои ҷамъиятӣ, ки дар самти гендерӣ фаъолият мекунанд, бо ташкилоти ҷамъиятии “Хома” рӯзи 23 июн барои рӯзноманигорони ҷавон ва бо ташкилоти ҷамъиятии “Дафтари озодихои шаҳравандӣ” рӯзи 5 июл барои 20 нафар ҳуқуқшиносони ҷавон дар Дастгоҳи ВҲИ рӯзи дарҳои кушода гузаронида шуд. Зимни вохӯриҳо онҳо бо фаъолияти воҳидҳои сохтории мақомоти ВҲИ аз наздик шиносӣ пайдо намуда, ба саволҳои худ ҷавобҳои қонеъкунанда гирифтанд.

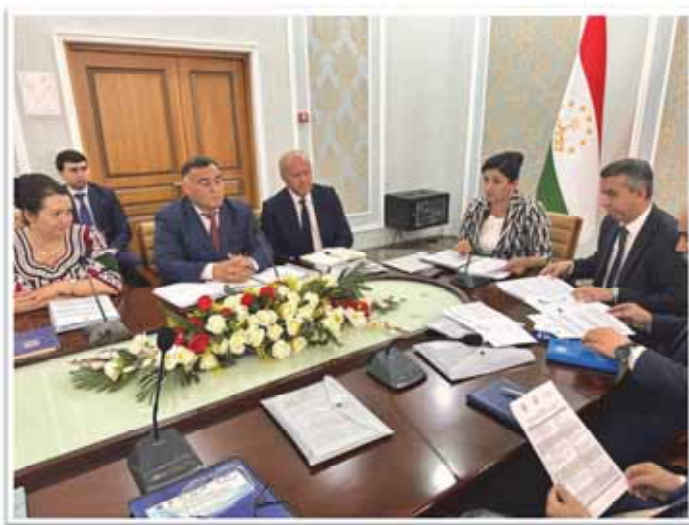
Дар робита бо қабули Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038 ва Нақшаи амали он барои солҳои 2023–2025, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №357 аз 5 августи соли 2023 тасдиқ шудааст, мақомоти ВҲИ бо мақсади тарғибу ташвиқи ҳадафҳои санади мазкур ва роҳандозии ҳамкориҳо ҷиҳати амалисозии самараноки он санаи 5 сентябри соли 2023 дар мавзӯи “Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038: дурнамо ва амалисозии он” бо иштироки намоёндагони мақомоти давлатӣ, корпусҳои дипломатии муқими Душанбе, созмонҳои байналмилалӣ, сохторҳои ҷомеаи шаҳравандӣ ва васоити ахбори омма мизи мудаввари ҷумҳуриявӣ баргузор намуд.

Мизи мудаввари Ваколатдор онд ба ҳуқуқи инсон бахшида ба Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038

Стратегияи мазкур дурнамои рушди ҳуқуку озодиҳои инсонро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла дар самти тақмили қонунгузори миллӣ муайян намуда, иҷрои саривақтӣ ва самараноки он ҷиҳати мутобиқ намудани қонунгузори амалкунанда ба санадҳои байналмилалӣ соҳаи ҳуқуқи инсон ва қабули санадҳои нави меъёрии ҳуқуқӣ дар асоси меъёрҳои санадҳои байналмилалӣ мусоидат менамояд.

Бо мақсади шарҳу эзоҳи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” роҳбарият ва кормандони мақомоти ВҲИ дар шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ бо иштироки шахсони масъули мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, кормандони шӯъбаҳои маориф, тандурустӣ, ҳифзи иҷтимоӣ, фарҳанг, корҳои дин, танзими анъана ва ҷашну маросим, кор бо занон ва оила, ҷавонон ва варзиш, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ, рӯзноманигорон, раисон ва фаъолони маҳаллаҳо 12 ҷорабиниҳои иттилоотӣ гузарониданд.

Ҷорабиниҳои иттилоотӣ дар мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Душанбе

Бо мақсади баланд бардоштани донишҳои касбии кормандони мақомоти давлатӣ дар самти баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз дар ҳамкорӣ бо ташкилотҳои ҷамъиятӣ 3 тренинги омӯзишӣ барои судяҳо – аъзои Шӯрои занони судҳои ҷумҳурӣ, ҳуқуқшиносони Маркази ҷурри ҳуқуқи назди Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва адвокатҳои ҷумҳурӣ гузаронида шуд.

Бахшида ба ҷашнҳои умумимиллӣ, аз ҷумла Рӯзи Қувваҳои мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Рӯзи Модар, Рӯзи байналмилалӣ Наврӯз, Рӯзи ҷавонон, Рӯзи Ваҳдати миллӣ, Рӯзи Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Рӯзи забони давлатӣ, Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо иштироки роҳбарият ва кормандони мақомоти ВХИ мизҳои мудаввар баргузор гардиданд.

Аз ҷониби кормандони мақомоти ВХИ як қатор мизҳои мудаввар дар муассисаҳои иттилоотии СРИҚҚ ВА ҚТ ва шӯбаҳои Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил ва гузаронида шуданд.

Дар робита ба мақтуби Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Нақшаи машғулиятҳои идоравии кормандони Дастгоҳи ВХИ таҳия ва тасдиқ карда шуда, соли 2023 барои кормандони Дастгоҳи ВХИ 47 дарсҳои бозомӯзӣ ва мизҳои мудаввар ташкил ва гузаронида шуд. Зимни баргузори ҷорабиниҳои мазкур дастовардҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ҳуқуқи инсон ва сиёсати ҳуқуқи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ташвиқу тарғиб гардиданд.

Чоп ва паҳн намудани маводи иттилоотӣ низ ҷиҳати баланд бардоштани маърифати ҳуқуқи аҳоли мусоидат мекунад. Дар ин давра дар муҳлатҳои муқаррарнамудаи қонунгузорӣ Маърузаи навбатии ВХИ барои соли 2022 таҳия ва ба мақомоти дар қонун пешбинишуда ирсол карда шуд. Ҳамчунин, бо мақсади таъмин намудани дастрасии васеи шахрвандон ба иттилоот оид ба вазъи рӯяи ҳуқуқу озодии инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон шакли электронии Маърузаи мазкур ба почтаҳои электронии мақомоти дахлдори давлатӣ ирсол карда шуда, дар сомонии ВХИ ҷой дода шуд.

Ҳамзамон, Маъруза бо забони русӣ ва англисӣ низ тарҷума шуда, бо теъдоди 300 нусха чоп ва ба мақомоту идораҳои дахлдор ва муассисаҳои илмиву китобхонаҳои ҷумҳуриявӣ дастрас карда шуд.

Дар ин давра шумораҳои махсуси маҷаллаи “Ахбори ВҶИ” бахшида ба Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 23 декабри соли 2022 ва бахшида ба Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038 ва дигар шумораҳои навбатии маҷаллаи “Ахбори ВҶИ” таҳия ва нашр карда шуда, ба китобхонаҳои вазорату идораҳо ва доираҳои илмии ватанӣ royгон дастрас карда шуд.

Ҷиҳати иттилоотонии ҷомеа оид ба масъалаҳои баробарӣ ва манъи табъиз буклети “Табъиз чист ва чӣ тавр худро аз он бояд ҳифз кард?” таҳия гардида, он бо теъдоди 200 нусха чоп карда шуд.

Инчунин фаъолияти мунтазами сомонаи ВҶИ дар шабакаи интернет ба роҳ монда шуд. Ҳамзамон, маводи дахлдор оид ба фаъолияти мақомот аз сомона ба саҳифаи фејсбукии ВҶИ бознашр карда шуд.

Барои ҳомиёни ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон боиси ифтихор ва қаноатмандӣ аст, ки зимни ироаи Паёми навбатӣ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон” аз 28 декабри соли 2023 аз ҷониби Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон боз як иқдоми созанда ва ҳирадмандона, яъне эълон намудани соли 2024 ҳамчун “Соли маърифати ҳуқуқӣ” пешниҳод карда шуд.

Бо мақсади иҷрои дастуру супоришҳои, ки аз Паёми зикршудаи Сарвари давлат бармеоянд, фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, №668 аз 30 декабри соли 2023 “Дар бораи эълон намудани соли 2024 “Соли маърифати ҳуқуқӣ” ба имзо расид.

Итминони комил дорем, ки иқдоми мазкур ҷиҳати пешбурди ҳуқуқи озодиҳои инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тақони тоза мебахшад ва аз ин лиҳоз, мувофиқи мақсад аст, ки аз ҷониби мақомоти дахлдори давлатӣ ва сохторҳои ҷомеаи

шаҳрвандӣ чихати баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии кишрҳои гуногуни чомаа тадбирҳои зарурӣ андешанд.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани иттилоотонӣ ва мусоидат дар баланд бардоштани маърифати шаҳрвандон оид ба ҳуқуқу озодиҳои инсон тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

– тақвият додани ҳамкориҳо бо шарикони рушд ва густариши додани фаъолият дар самтҳои ҳуқуқ ба баробарӣ ва озодӣ аз таъбиз ва ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибкорон;

– андешидани тадбирҳои зарурӣ чихати баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳоли дар доираи “Соли маърифати ҳуқуқӣ”;

– дар сатҳу сифати баланд роҳандозӣ намудани чорабиниҳои иттилоотӣ бахшида ба 30-солагии Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

– тақвият додани фаъолият дар самти таҳия ва нашири маводи иттилоотӣ вобаста ба ҷанбаҳои гуногуни ҳуқуқу озодиҳои инсон.

1.3. Таҷлили Рӯзи байналмилалӣ ҳуқуқи инсон (10 декабр)

Санаи 10 декабри соли 1948 бо Қатъномаи СММ Эъломияи умумии ҳуқуқи башар қабул шуд ва инак 75 сол мешавад, ки ҷаҳони мутамаддин ҳамасола ин санаи муборакро ҳамчун Рӯзи байналмилалӣ ҳуқуқи инсон таҷлил менамояд.

Дар Тоҷикистони соҳибистиклол низ тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи рӯзҳои ид” ҳамасола Рӯзи байналмилалӣ ҳуқуқи инсон таҷлил карда мешавад.

Дар ин раванд ба ҳукми анъана даромадааст, ки ҳамасола бо иқдомҳои пайвастаи ВҶИ ҷашни мазкур на як рӯз, балки дар давоми як ҳафта таҷлил ёфта, Ҳафтаи ҳуқуқи инсон номида мешавад.

Соли 2023 низ ҳамин анъана идома ёфта, дар ҷумҳурӣ чорабиниҳои ҷашнии ВҶИ бо дастгирии ҳамачонибаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд бо иштироки намояндагон аз вазорату идораҳо, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, созмонҳои байналмилалӣ, доираҳои илмӣ

ватанӣ, сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва воситаҳои ахбори омма ташкил ва гузаронида шуданд.

Аз ҷумла, бо мақсади ташвиқу тарғиби дастовардҳо дар соҳаи ҳуқуқи инсон ва пешбурди минбаъдаи ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон санаи 5 декабри соли 2023 бо ибтиқори Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти ВҶИ дар ҳамкорӣ бо СММ-Занон ва Намояндагии Раёсати Комиссари Олии СММ оид ба ҳуқуқи инсон дар Тоҷикистон бо иштироки зиёда аз 100 нафар намоёндагони мақомату идораҳои давлатӣ, корпухҳои дипломатии муқими Душанбе, созмонҳои байналмилалӣ ва сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, муассисаҳои илмиву таълимӣ ва воситаҳои ахбори омма таҳти раёсати ВҶИ мизи мудаввар баргузор гардид.

*Иштирокчиёни мизи
мудаввари мақомоти
Ваколатдор оид ба ҳуқуқи
инсон дар доираи таҷлили
Ҳафтаи ҳуқуқи инсон –
2023*

Чорабинӣ ба ифтихори 75-солагии қабули Эълومияи умумии ҳуқуқи башар, 30-солагии ҳамроҳшавии Тоҷикистон ба Конвенсияи СММ дар бораи барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз нисбати занон ва Конвенсияи СММ дар бораи ҳуқуқҳои кӯдак сурат гирифт.

Дар ин раванд санаи 6 декабри соли 2023 мизи мудаввари ВҲИ дар мавзӯи “Натиҷаҳои баррасии мониторингҳои қисмҳои ҳарбӣ” бо иштироки намоёндагони Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Сарпрокуратураи ҳарбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кушунҳои дохилии Вазорати қорҳои дохилӣ, Гвардияи миллӣ, Кушунҳои сарҳади КДАМ, Вазорати муҳофизати Ҷумҳурии Тоҷикистон, СРИҚҶ ВА ҚТ, Қумитаи ҳолатҳои фавқуллода ва муҳофизати граждани ва ҷомеаи шахрвандӣ баргузор гардид.

*Мизи мудаввари Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар мавзӯи
«Натиҷаҳои баррасии мониторингҳои қисмҳои ҳарбӣ»*

Мизи мудаввари Намояндагии Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар вилояти Хатлон дар Донишгоҳи давлатии шаҳри Бохтар

Аз ҷониби Намояндагии ВҲИ дар вилояти Хатлон санаи 6-уми декабри соли 2023 дар Донишкадаи энергетикӣ Тоҷикистон дар вилояти Хатлон ва 8 декабри соли 2023 дар Донишгоҳи давлатии шаҳри Бохтар ба номи Носири Хусрав бо иштироки устодон ва донишчӯён ҷорабиниҳои ҷашнӣ дар мавзӯи “Эълонияи умумии ҳуқуқи башар – сарчашмаи ҳуқуқҳои бунёдии инсон дар ҷаҳони муосир” ташкил ва гузаронида шуд.

Бо ибтиқори Намояндагии ВҲИ дар вилояти Суғд дар ҳамкорӣ бо мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Хучанд мизҳои мудаввар бахшида ба Ҳафтаи ҳуқуқи инсон дар Литсейи физикӣ-математикӣ шаҳри Хучанд дар мавзӯи “Ҳуқуқ ва озодиҳои инсон – арзиши олий” бо иштироки омӯзгорон ва толибилмони фаъол, инчунин дар Литсейи касбии №44 шаҳри Хучанд дар мавзӯи “Муқовимат ба коррупсия амали дастҷамъона аст” баргузор гардид. Ҳамчунин, як вохӯрии иттилоотӣ дар мавзӯи “Нақши ВАО дар ҳифз ва пешбурди ҳуқуқи инсон” дар филиали Донишкадаи тақмили ихтисоси кормандони соҳаи маориф дар ноҳияи Б. Ғафуров ташкил ва гузаронида шуд.

*Мизи мудаввари
Намояндагии
Ваколатдор оид ба
ҳуқуқи инсон дар
вилояти Суғд дар
Литсейи физикӣ-
математикии
шаҳри Хуҷанд*

Аз ҷониби Намояндагии ВҲИ дар ВМКБ дар маҷлисоҳои мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ бо иштироки намояндагони мақомоти давлатии шаҳри Хоруғ ва Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва васоити ахбори оммаи маҳаллӣ ҳамрози чашнӣ бахшида ба Рӯзи ҳуқуқи инсон баргузор гардид.

Дар арафаи таҷлили Ҳафтаи ҳуқуқи инсон ва зимни он Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон Бобозода Умед ҷиҳати муайян намудани вазъи виллоятҳои ҳуқуқҳои маҳкумшудаҳо дар муассисаҳои илҳоии СРИҚҚ ВА ҚТ дар шаҳрҳои Ваҳдату Норақ ва дар ноҳияи Ёвон боздид ба амал овард.

Дар раванди Ҳафтаи ҳуқуқи инсон кормандони мақомоти ВҲИ дар ҷорабиниҳои чашнии ҳамшарикони рушд, аз ҷумла Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Академияи Вазорати корҳои дохилӣ, Мақтаби олии ГКНБ, Намояндагии Иттиҳоди Аврупо дар Тоҷикистон ва дигарҳо иштирок ва маъруза намуданд.

Дар доираи таҷлили Ҳафтаи ҳуқуқи инсон кормандони мақомоти УПҚ дар васоити ахбори омма, аз ҷумла дар радио ва телевизион баромад намуда, оид ба дастовардҳои Тоҷикистони соҳибистиклол дар самтҳои гуногуни ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд ибрози назар намуданд.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани таҷлили Ҳафтаи ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

– баргузор намудани ҷорабиниҳои иттилоотӣ-маърифатӣ, аз ҷумла дар ноҳияҳои дурдасти ҷумҳурӣ дар

доираи “Соли маърифати ҳуқуқӣ” ва ҷамъбасти онҳо зимни таҷлили Ҳафтаи ҳуқуқи инсон;

– ҷалби бештари ҳамкорони рушд аз ҷомеаи шахрвандӣ ва созмонҳои байналмилалӣ чиҳати таҷлили сазовори Ҳафтаи ҳуқуқи инсон.

1.4. Татбиқи Барномаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон барои солҳои 2022–2026 дар соли 2023

Мавриди зикр аст, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар миқёси Осиёи Марказӣ ягона давлате мебошад, ки дар он Барномаи умумичаҳонии СММ оид ба таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон пайваста татбиқи амалии худро меёбад ва ҳамохангсози фаъолияти мақомоти давлатӣ ва ҳамкорони рушд чиҳати амалисозии Барномаи мазкур мақомоти ВҶИ мебошад.

Агар Барномаи якуми таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон барои солҳои 2013–2020 бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 декабри соли 2012 тасдиқ ва амалисозии он муваффақона анҷом ёфта бошад, пас амалисозии Барномаи дуюми таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон барои солҳои 2022–2026, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 декабри соли 2021 қабул гардидааст, бо дастгирии ҳамҷонибаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дар ҳамкорӣ бо дигар шарикони рушд идома дорад.

Барнома низоми таълимро дар марҳилаи нави рушди ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тақвият дода, барои баланд бардоштани сатҳи дониш ва фарҳанги ҳуқуқии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ, миёна ва олии касбӣ, тақвият додани донишҳои касбии кормандони соҳаи маориф, судяҳо, хизматчиёни давлатии шахрвандӣ, ҳарбӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, инчунин ҷавонон ва намоёндагони воситаҳои ахбори омма дар соҳаи ҳуқуқи инсон мутобиқи меъёрҳои қонунгузории миллӣ ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ равона шудааст.

Амалисозии муваффақонаи Барномаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон барои солҳои 2022–2026 аз фаъолияти муназзами Шӯрои ҳамохангсози байниидоравӣ вобастагӣ дорад. Мақомоти ВҶИ ба фаъолияти самараноки Шӯро мусоидат намуда,

иштироки мунтазами аъзоёни Шӯро дар чорабиниҳо ва гурӯҳҳои кории мақомот таъмин менамояд.

Бо мақсади натиҷагирӣ аз фаъолияти Шӯро дар соли 2023, тасдиқи барномаҳои нави таълимӣ аз фанни “Ҳуқуқи инсон” ва банақшагирии фаъолият дар соли 2024 санаи 21 декабри соли 2023 ҷаласаи Шӯрои ҳамоҳангсози байниидоравӣ баргузор гардид, ки дар он аъзоёни Шӯро ва кормандони масъули мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон иштирок намуданд.

Дар ҷаласа гузориши котиби Шӯро оид ба раванди татбиқи Барнома дар соли 2023 ва гузориши муовини раиси Шӯро оид ба раванди татбиқи Барнома дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон шунида шуд. Ҳамчунин аъзоёни Шӯро барномаҳои таълимии соҳавиро тасдиқ намуда, ба ҷоп пешниҳод намуданд. Аз натиҷаи ҷаласа қарорҳои дахлдор қабул гардид.

Ҷаласаи Шӯрои ҳамоҳангсози байниидоравӣ, 21 декабри соли 2023

Бо мақсади таҳияи барномаҳои соҳавии таълим аз фанни “Ҳуқуқи инсон” барои намояндагони воситаҳои ахбори омма ва ҷавонон дар ҳамкорӣ бо аъзоёни Шӯрои ҳамоҳангсози байниидоравӣ – намояндагони Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, Кумитаи қор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Академияи воситаҳои ахбори оммаи Тоҷикистон, Ташкилоти ҷамъиятии “Хома” 2 дастури методӣ: “Барномаи

таълимӣ аз фанни “Ҳуқуқи инсон” барои намояндагони воситаҳои ахбори омма” (88 соат) ва “Барномаи таълимӣ аз фанни “Ҳуқуқи инсон” барои ҷавонон” (48 соат) таҳия гардиданд.

Дар доираи татбиқи Барномаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон барои солҳои 2013–2020 аз ҷониби вазорату идораҳо ва муассисаҳои илмию таълимӣ 17 лоиҳаи барномаҳои таълимӣ аз фанни ҳуқуқи инсон барои категорияҳои муайян таҳия ва бо қарори Шӯрои Ҳамоҳангсозии Байниидоравӣ оид ба татбиқи Барномаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон барои солҳои 2013–2020 аз 5 декабри соли 2014, №4 тасдиқ шуда буданд.

Бо дарназардошти ба миён омадани зарурияти тақмили барномаҳои таълимӣ 8 августи соли 2022 аз ҷониби ВҲИ ба вазорату идораҳо ва муассисаҳои илмию таълимӣ ҷиҳати тақмил додан ва барои тасдиқ ба Шӯрои Ҳамоҳангсозии Байниидоравӣ пешниҳод намудани барномаҳои таълимии соҳавӣ аз фанни “Ҳуқуқи инсон” мактуб ирсол гардида буд. Вазорату идораҳо барномаҳои таълимии соҳавиро аз фанни “Ҳуқуқи инсон” тақмил дода, пешниҳод намуданд.

Барномаҳои таълимии соҳавӣ аз фанни “Ҳуқуқи инсон” пас аз тақмил дар ҷаласаи Шӯрои Ҳамоҳангсозии Байниидоравӣ, ки 21 декабри соли 2023 баргузор шуд, тасдиқ гардида, барои ҷоп пешниҳод шуданд.

Зимни амалисозии Барномаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон ба масъалаҳои таҳия ва нашри китобҳои дарсӣ, дастурамалҳои методӣ, маҷмӯаҳо, китобчаҳои ҳамроҳ, брошюраҳо ва маводи дигари иттилоотӣ оид ба ҳуқуқу озодиҳои инсон аҳамияти махсус дода мешавад. Дар ин робита аз ҷониби устодони факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон 2 китоби дарсӣ, 9 воситаи таълимӣ ва 13 барномаи таълимӣ, аз ҷониби устодони Академияи Вазорати корҳои дохилӣ 3 маҷмӯаи маводҳои конференсияҳои илмӣ-амалӣ оид ба ҳуқуқи инсон ва ҷаҳонишавӣ таҳия ва нашр шудааст.

Бо мақсади тайёр намудани мураббӣҳои соҳаи ҳуқуқи инсон аз 6 то 8 июли соли 2023 бо иштироки 19 нафар кормандону олимони ҷавони Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиш, Академияи миллии илмҳо, Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Донишгоҳи

миллии Тоҷикистон, Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон, Донишгоҳи славянии Россия ва Тоҷикистон ва ВҲИ Мактаби тобистонаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон ташкил ва гузаронида шуд.

Машиғулият бо иштирокчиёни “Мактаби тобистонаи ҳуқуқи инсон”

Ҳадаф аз баргузории Мактаби тобистона тайёр намудани тренерон оид ба таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон ба ҳисоб мерафт. Дар давоми 3 рӯз иштирокчиёни тренинг дар асоси барномаи тренинг оид ба мавзӯҳои: ҳуқуқ ва озодиҳои инсон: мафҳум ва моҳият, низоми миллии иҷроияи ҳифзи ҳуқуқи инсон, мавзӯъ ва усулҳои омӯзиши фанни таълимии “Ҳуқуқи инсон”, ВҲИ ҳамчун механизми миллии ҳифзи ҳуқуқи инсон, санадҳои универсалии соҳаи ҳуқуқи инсон, ҳамкориҳои Тоҷикистон бо низоми сохторҳои шартномавӣ ва оинномавии СММ, таърихи ҳуқуқи инсон, нақшаҳои миллии амал оид ба иҷрои уҳдадорихои байналмилалӣ дар соҳаи ҳуқуқи инсон, Барномаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон барои солҳои 2022–2026 ва дигар масъалаҳо маълумот гирифтанд.

Амали намудани низоми таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон аз омода намудани мутахассисон дар вазорату идораҳо вобастагии амиқ дорад. Бо ин мақсад санаи 14 апрели соли 2023 барои кормандони масъули Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчунин, санаи 28 март дар

мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Душанбе, 6 октябри соли 2023 барои кормандони Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 13 октябри соли 2023 барои кормандони Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо корупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 1 ноябри соли 2023 барои кормандони Кумитаи рушди маҳали назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои аҳамияти қабул ва амалигардонии Барномаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон барои солҳои 2022–2026 машғулиятҳои дохилиидоравӣ гузаронида шуданд.

Соли 2023 бо мусоидати Дафтари Барномаҳои САҲА дар Тоҷикистон санадҳои миллӣ ва байналмилалӣ оид ба ҳуқуқи инсон чамъоварӣ, такмил ва дар шакли Маҷмуаи санадҳои асосии байналмилалӣ ва миллӣ оид ба ҳуқуқи инсон (нашри сеюм) бо теъдоди 300 нусха чоп ва ба мақомоту идораҳои дахлдор ва шахсони тамос дастрас карда шуд.

Дар соли 2023 аз ҷониби кормандони мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон маводҳои иттилоотии “Кодекси рафтори кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ оид ба таъмин намудани тартиботи ҳуқуқӣ”, “Принсипҳои асосии истифодаи қувва ва силоҳи оташфишон аз ҷониби шахсони мансабдори масъул оид ба нигоҳ доштани тартиботи ҳуқуқӣ”, “Ҳуқуқҳои маъҷубон”, “Ҳуқуқҳои занон”, “Намудҳои зӯрварӣ нисбати кӯдакон” ва “Баробарӣ ва манъи таъбиз” таҳия гардида, ба чоп омода карда шудаанд.

Оид ба тарзу восита ва методикаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон дар курсҳои такмили ихтисос, бозомӯзӣ ва азнавтайёркунии кормандон машғулиятҳои гузаронида мешаванд.

Соли 2023 дар Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 33 курси такмили ихтисос, дар Донишкадаи такмили ихтисоси Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон 13 курси такмили ихтисос, дар Донишкадаи омӯзиши масъалаҳои қонуният, тартиботи ҳуқуқӣ, ҷинояткорӣ ва такмили ихтисоси кормандони мақомоти прокуратура 19 чорабинии омӯзишӣ, дар Маркази таълими судяҳои Суди Олӣ 11 курси такмили ихтисос, дар Академияи ВҚД 18 курсҳои такмили ихтисосу чорабиниҳои омӯзишӣ, дар Маркази такмили

ихтисос ва бозомӯзии кормандони системаи меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳоли 38 курси такмили ихтисос ва дар Академияи ВАО 1 курси такмили ихтисос гузаронида шудаанд.

Яке аз самтҳои асосии татбиқи Барномаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон баланд бардоштани малакаи касбии омӯзгорони фанни “Ҳуқуқи инсон” мебошад. Дар ин самт рӯзҳои 3–4 марти соли 2023 барои омӯзгорони фанни “Ҳуқуқи инсон”-и муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии ноҳияи Ҷ.Балхӣ вилояти Хатлон, рӯзҳои 29–30 майи соли 2023 барои омӯзгорони фанни “Ҳуқуқи инсон”-и муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии шаҳри Хучанди вилояти Суғд ва рӯзҳои 15–16 сентябри соли 2023 барои омӯзгорони фанни “Ҳуқуқи инсон”-и муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии шаҳри Хоруғи ВМКБ, дар маҷмӯъ барои зиёда аз 60 нафар омӯзгорон семинарҳои омӯзишӣ гузаронида шуданд.

Тренинг барои шахсони тамос дар ВМКБ, 12–14 сентябри соли 2023

Аз 31 май то 2 июни соли 2023 барои шахсони тамоси мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳрҳои Хучанд, Исфара, Истаравшан, Бӯстон, Истиклол, Гулистон ва ноҳияи Б. Ғафурови вилояти Суғд, рӯзҳои 12–14 сентябри соли 2023 барои шахсони тамоси Дастгоҳи Раиси ВМКБ, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои Дарвоз, Мурғоб, Ванҷ, Шуғнон, Роштқалъа, Рӯшон ва

Ишкошими ВМКБ ва рӯзҳои 24–26 октябри соли 2023 барои шахсони тамоси Дастгоҳи Раиси вилояти Хатлон ва шахрҳои Бохтару Леваконт, ноҳияҳои Панҷ, Ҷайхун, Ҷ. Балхӣ, Кубодиён, Шаҳритус, Носири Хисрав, Дӯстӣ, Вахш, Кушониён, Хуросон ва А.Ҷомӣ тренинги гузаронида шуданд. Дар тренинги зиёда аз 70 нафар хизматчиёни давлатии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ иштирок намуданд.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани сатҳи сифати таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

– таҳкими фаъолияти иттилоотӣ ва маърифатӣ дар ҳошияи “Соли маърифати ҳуқуқӣ;”

– таҳия ва нашри дастурҳои методи таълими ҳуқуқи инсон барои қавонон ва намоёндоғони ВАО;

– пайдо намудани сарчашмаҳои дигари маблағгузорӣ барои амалисозии Барнома;

– таҳкими фаъолияти Шӯроҳои ҳамоҳангсозии байниидоравӣ оид ба татбиқи Барномаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон барои солҳои 2022–2026.

1.5. Мусоидат ба тақмили қонунгузорӣ ва иҷрои уҳдадорихи байналмилалӣ дар соҳаи ҳуқуқи инсон

Яке аз василаҳои муҳими ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шахрванд тақмили қонунгузорӣ ба ҳисоб меравад. Аз ин лиҳоз, қонунгузори миллӣ пайваста тақмил дода шуда, меъёрҳои он ба талаботи санадҳои байналмилалӣ соҳаи ҳуқуқи инсон ва муносибатҳои нави дар ҷомеа баамаломата мутобиқ гардонида мешаванд.

ВХИ низ тибқи талаботи моддаи 11 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” дар доираи ваколатҳои худ дар ин раванд иштирок намуда, мунтазам мусоидат мекунад.

Соли 2023 аз ҷониби ВХИ ҷиҳати тақмил додани қонунгузори миллӣ лоиҳаи 36 санади меъерии ҳуқуқӣ мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор дода шуда, барои тақвияти ҳуқуқи озодиҳои инсон ҳулосаҳои асоснок пешниҳод карда шуданд.

Аз ҷумла, ба лоиҳаи Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи шаҳрвандии Ҷумҳурии Тоҷикистон”, ба лоиҳаи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи арбитражи байналмилалӣ тичоратӣ”, “Дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи истифода ва ҳимояи аломату номҳои Салиби Сурх ва Ҳилоли Аҳмар дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Дар бораи ворид намудани тағйирот ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи вазъи ҳуқуқии шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон” “Дар бораи ҳадди ақалли зиндагӣ”, “Дар бораи гурезаҳо”, “Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи хизматрасонии иҷтимоӣ”, “Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи мурочиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ”, “Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ҳифзи ҳуқуқҳои кудак”, “Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ”, “Дар бораи ворид намудани тағйирот ба Кодекси ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Дар бораи ворид намудани тағйирот ба Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон” хулосаҳои дахлдор пешниҳод карда шуданд.

Ҳамзамон, ба лоиҳаи фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон “Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи масъалаҳои таъмини фаъолияти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29.06.2009, №673” ва ба лоиҳаи қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Барномаи давлатӣ оид ба тадбирҳои пешгирии худкушӣ ва суйиқасд ба қони худ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2024–2028”, “Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Конвенсияи ИДМ дар бораи интиқоли шахсони маҳрумшуда аз озодӣ барои адои минбаъдаи ҷазо”, “Дар бораи Барномаи рушди

оида барои давраи солҳои 2024–2028”, “Дар бораи Созишномаи генералии байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Федератсияи иттифоқҳои касабаи мустақили Тоҷикистон ва Иттиҳодияи корфармоёни Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2024–2026”, “Дар бораи Барномаи ислоҳоти низоми адолати судӣ нисбати кӯдакон барои солҳои 2023–2027” хулосаҳои дахлдори мақомоти ВҲИ пешниҳод карда шуданд.

Дар ин раванд ба лоиҳаи қарорҳои Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи таҷрибаи судӣ оид ба парвандаҳои ҷиноятӣ марбут ба сироят кардан бо вируси норасоии масунияти одам”, “Дар бораи баъзе масъалаҳои, ки дар таҷрибаи судӣ ҳангоми татбиқи намуҷдани Кодекси манзили Ҷумҳурии Тоҷикистон ба миён меояд”, “Дар бораи аз ҷониби судҳо татбиқи намуҷдани қонунгузори ҳангоми баррасии баҳсҳо оид ба манзил” хулосаҳо манзур шуданд.

Инчунин, лоиҳаҳои Нақшаи чорабиниҳо оид ба татбиқи Барномаи рушди шугли пурмаҳсул дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2023–2027, Дастурамали сатҳи талаботи таҳассусӣ барои хизматчиёни давлатии маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Созишномаи шарикӣ ва ҳамкориҳои тавсеаёфтаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Иттиҳоди Аврупо, Изҳороти муштараки сарони давлатҳои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил ҷиҳати ҷимояи ҳуқуқи инсон ва шаҳрванд оид ба озодии дин, Қоидаҳои тартиб ва рӯзномаи маҷлиси ҷаласаи якуми Комиссияи ИДМ оид ба ҳуқуқи инсон, Қарори ҷаласаи VIII Иттиҳоди Ваколатдорҳои Авруосиё бахшида ба ҳифзи ҳуқуқи инсон дар соҳаи тандурустӣ ва ёрии тиббӣ, Қарори Конференсияи VI байналмилалӣ илмӣ-амалии “Мушкилоти ҳифзи ҳуқуқи инсон: табодули таҷрибаи беҳтарини ваколатдорҳо”, Таъсиси дафтари минтақавии Шурои ҷаҳонӣ таҳаммулпазирӣ ва сулҳ дар шаҳри Душанбе мавриди баррасӣ қарор дода шуда, хулосаҳо пешниҳод карда шуданд.

Нақши гурӯҳҳои кории байниидоравӣ дар тақмили қонунгузории миллӣ ва мутобиқсозии он ба меъёрҳои санадҳои байналмилалӣ назаррас буда, соли 2023 кормандони Дастгоҳи марказии ВҲИ дар як қатор ҷаласаҳои гурӯҳҳои кории байниидоравӣ вобаста ба таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва амалисозии онҳо фаъолона иштирок ва саҳмгузори намуҷданд.

*Чаласаи Гурӯҳи кории байниидоравии назди ВҲИ оид ба мутобиқати ниҳоди
миллии ҳифзи ҳуқуқи инсон ба Принципҳои Париж*

Аз ҷумла, дар фаъолияти Кумитаи роҳбарикунандаи Чаҳорҷубаи ҳамкории Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва СММ оид ба рушди устувор барои солҳои 2023–2026, Шӯрои ҳамоҳангсози байниидоравӣ оид ба татбиқи Барномаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон барои солҳои 2022–2026, оид ба сездахумин Мулоқот дар самти ҳуқуқи инсон байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Иттиҳоди Аврупо, оид ба ҳифзи иҷтимоии назди котиботи Шӯрои миллии рушди назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, оид ба баррасии ва таҳияи лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи соҳибкории иҷтимоӣ”, оид ба шомилшавии кишвар ба низоми умумии имтиёзҳои тиҷоратии Иттиҳоди Аврупо (GSP+), оид ба амалисозии лоиҳаи БР СММ “Нури рушноӣ”, оид ба омӯзиш ва пешниҳоди таклиф ҷиҳати батасвибрасонии Протоколи иловагӣ ба Конвенсияи зидди шиканҷа ва дигар намудҳои муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ё таҳқиркунандаи шаъну шараф, оид ба коркарди василаи арзёбии хатар ва эҳтиёҷот дар ҳадамоти пенитенсиарӣ, оид ба омӯзиши масъалаи фароҳам овардани имконият барои мурочиатҳои инфиродии кӯдакон, оид ба масъалаҳои ислоҳоти адолати судӣ нисбати кӯдакон, оид ба баргардонидан,

офиятбахшӣ ва ҳамгирии иҷтимоии занону кӯдакон аз минтақаҳои ҷангӣ, оид ба такмили санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар самти ҳифзи ҳуқуқҳои занон, оид ба таҳия ва қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” ва ворид намудани тағйиру иловаҳо ба қонунгузори амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, оид ба мутобиқсозии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” ба Принципҳои Париж, вобаста ба масъалаи ба меҳнат ҷалб намудани маҳкумшудагони муассисаҳои ислоҳии суқунатӣ дар НБО Роғун, корҳои роҳсозӣ ва дигар корҳои сохтмонӣ, оид ба амалӣ намудани Барномаи миллии пешгирии ҳуқуқвайронкунӣ дар байни ноқилоғон барои солҳои 2020–2024, оид ба воситаҳои баҳодиҳии хавфу эҳтиётот дар маҳбасҳо, оид ба баррасии лоиҳа ва барномаҳо дар баҳши кор бо маҳбусони махсусан хатарнок дар муассисаҳои ислоҳӣ ва дигар гурӯҳҳои қорӣ байниидоравӣ саҳмгузори намуданд.

Ҳамзамон, чи тавре ки дар маърузаҳои солонаи ВҶИ барои соли 2021 ва барои соли 2022 қайд шуда буд, ВҶИ бори дигар таъкид месозад, ки бо дарназардошти муҳимияти иштироки ВҶИ дар раванди такмили қонунгузори дар соҳаи ҳуқуқи инсон ва яке аз вазифаҳои асосии ӯ маҳсуб ёфтани такмили қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳуқуқу озодиҳои инсон, ба мақомоти ВҶИ ҳатман ирсол намудани лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки бевосита ба ҳуқуқҳои инсон равона гардидаанд, мувофиқи мақсад мебошад.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани раванди такмили қонунгузори ва иҷрои уҳдадориҳои байналмилалӣ дар соҳаи ҳуқуқи инсон тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

– ба мақомоти ВҶИ барои пешниҳоди хулоса ирсол кардани лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки ба ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд дахл доранд;

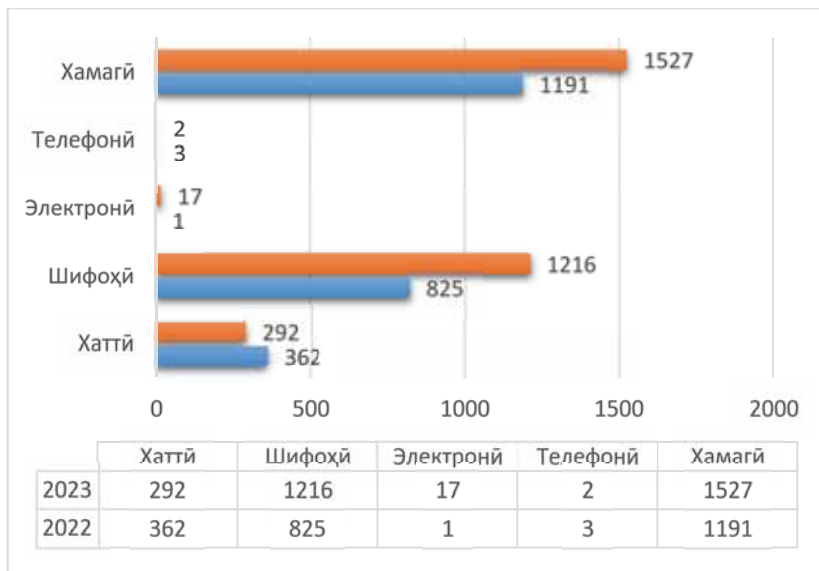
– зимни таҳияи лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ҳатман ба инобат гирифтани масъалаҳои ҳифзи ҳуқуқи инсон;

– таъмин намудани иҷрои саривақтӣ ва самараноки Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038.

1.6. Қабул ва баррасии мурочиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ

ВХИ чихати иҷрои саривақтӣ ва самараноки вазифаҳои асосии худ тибқи меъёрҳои муқаррарнамудаи конунгузорӣ, аз ҷумла дар самти қабул ва баррасии мурочиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ пайваста саъю талош менамояд ва дар баробари зиёд гаштани мурочиатҳои шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ нақши мақомот дар низоми ҳуқуқии давлат густариш меёбад.

Дар ин раванд соли 2023 дар мақомоти ВХИ 1 527 адад (с.2022 – 1 191 адад) мурочиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ворид гардида, ба қайд гирифта шудаанд, ки 292 мурочиати хаттӣ (с.2022 – 362), 1 216 мурочиатҳои шифоҳӣ (с.2022 – 825), 17 мурочиати электронӣ (с.2022 – 1) ва 2 мурочиати телефонӣ (с.2022 – 3) мебошанд.

Аз шумораи умумии мурочиатҳо 490 мурочиат (с.2022 – 518 адад) дар Дастгоҳи марказии ВХИ ба қайд гирифта шудааст, ки аз онҳо 170 (с.2022 – 240) адад мурочиати хаттӣ, 301 (с.2022 – 274) адад мурочиати шифоҳӣ, 17 адад мурочиатҳои электронӣ

(с.2022 – 1) ва 2 адад муроҷиатҳои телефонӣ (с.2022 – 3) мебошанд.

Қабули шахрвандон аз ҷониби ВҶИ ва муовини ӯ дар мақомоти ВҶИ дар рӯзҳои сешанбе, чоршанбе, шанбе ва зимни сафарҳои корӣ ба минтақаҳои ҷумҳурӣ мунтазам ба роҳ монда шудааст. Аз 490 муроҷиатҳои дар Дастгоҳи марказии ВҶИ ба қайд гирифта шуда соли 2023 аз тарафи ВҶИ ва муовини ӯ 204 нафар шахрвандон қабул карда шуданд.

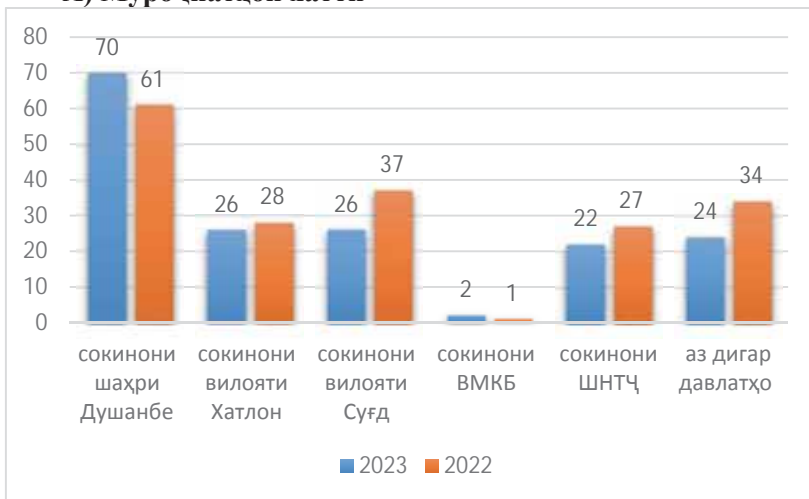
Лаҳзаҳо аз қабули сайёри шахрвандон аз ҷониби Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаҳри ноҳияҳои вилояти Сугд

Аз 204 муроҷиатҳои ба қайд гирифташуда 34 адад оид ба таъмини замини наздиҳавлиги ё манзил, 29 адад оид ба расонидани кӯмаки моддӣ, 26 адад шикоят аз болои кормандони мақомоти давлатӣ ва 115 адад ба дигар масъалаҳо мебошанд.

Қабули шахрвандон зимни сафарҳои корӣ дар ҳузури масъулини соҳа гузаронида шуда, чиҳати мусоидат дар ҳалли муроҷиатҳои шахрвандон дастуру супоришҳо ва ба шахрвандон маслиҳатҳои ҳуқуқии дахлдор дода шуд.

А) Мурочиатҳои ҳаттӣ

Мурочиатҳои ҳаттӣ ба Дастгоҳи марказӣ воридшуда аз:

- соқинони шаҳри Душанбе 70 адад (с.2022 – 61 адад);
- соқинони вилояти Хатлон 26 адад (с.2022 – 28 адад);
- соқинони вилояти Суғд 26 адад (с.2022 – 37 адад);
- соқинони ВМКБ 2 адад (с.2022 – 1 адад);
- соқинони шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ 22 адад (с.2022 – 27);
- аз дигар давлатҳо 24 адад (с.2022 – 34 адад) мебошанд.

Мурочиатҳои ҳаттӣ тибқи таснифот ба ҳуқуқи озодихоии зерини инсон ва шаҳрванд тааллуқ доранд:

Дар самти ҳуқуқҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ:

- ҳуқуқ ба манзил – 19 адад (с.2022 – 22);
- ҳуқуқ ба мерос – 4 адад (с.2022 – 2);
- ҳуқуқ ба моликият – 1 адад (с.2022 – 2);
- ҳуқуқ ба замин – 4 адад (с.2022 – 9);
- ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ – 15 адад (дар соли 2022 – 19);
- ҳуқуқи муҳоҷирони меҳнатӣ ва аъзои оилаи онҳо – 3 адад (с.2022 – 2);
- ҳуқуқи озод будан аз зӯрварӣ – 3 адад (с.2022 – 5);
- ҳуқуқ ба саломатӣ – 4 адад (с.2022 – 3);

- ҳуқуқ ба меҳнат – 1 адад (с.2022 – 2);
 - ҳуқуқ ба муҳокимаи одилонаи судӣ – 1 адад.
- Дар самти ҳуқуқҳои сиёсӣ ва шахрвандӣ:
- ҳуқуқ ба дахлнопазирии шахсӣ – 2 адад (с.2022 – 2);
 - ҳуқуқи инсон ҳангоми даъват ба хизмати ҳарбӣ – 2 адад (с.2022 – 2);
 - ҳуқуқи инсон ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ – 10 адад (с.2022 – 20);
 - ҳуқуқи инсон ҳангоми гузаронидани тафтишоти пешакӣ – 3 адад (с.2022 – 1);
 - ҳуқуқи гурезаҳо – 1 адад;
 - ҳуқуқи хизматчиёни ҳарбӣ – 3 адад (соли 2022 – 4);
 - ҳуқуқи шахсони аз озодӣ маҳрумшуда – 21 адад (с.2022 – 19).
 - ҳуқуқ ба ҳаёти шахсӣ -1 адад;
 - ҳуқуқ ба муҳофизати одилонаи судӣ – 14 адад (с.2022 – 6);
 - ҳуқуқ ба озодӣ аз муносибати бераҳмона – 1 адад(с.2022 – 1);
 - ҳуқуқи шахсони бешаҳрванд – 1 адад;
 - ҳуқуқи шаҳрвандони хориҷӣ – 2 адад;
 - ҳуқуқ ба муроҷиат – 1 адад (с.2022 – 1)
 - ҳуқуқи беморони рӯҳӣ – 1 адад;
 - дигар ҳуқуқҳо – 1 адад (с.2022 – 4).
- Дар самти ҳуқуқҳои кӯдак:
- ҳуқуқ ба муҳокимаи одилонаи судӣ – 2 (с.2022 – 5) адад;
 - ҳуқуқ ба муошират – 7 (с.2022 – 8) адад;
 - ҳуқуқ ба таҳсил – 2 (с.2022 – 1) адад;
 - ҳуқуқ дахлнопазирии шахсӣ ва озод будан аз ҳама шаклҳои зуроварӣ – 3 (с.2022 – 4) адад;
 - ҳуқуқ ба сатҳи кофии зиндагӣ, ғамхорӣ ва волидайн ва дар оила тарбия гирифтани алимент, таъминоти иҷтимоӣ – 23 (с.2022 – 20) адад.
 - ҳуқуқ ба саломатӣ – 4 (с.2022 – 2) адад;
 - ҳуқуқҳои дигар – 4 адад.
- Дар самти ҳуқуқ ба баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз:
- таъбиз аз рӯи аломати маъҷубият – 2 адад.

Дар самти ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибкорон:

- ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ дар бонкҳо ва ташкилотҳои қарзӣ – 2 адад;
- шикоят аз болои қарори мақомоти ҳифзи ҳуқуқ (аз болои қарори судӣ оид ба масъалаи қарзӣ бонкӣ) – 1 адад;
- ҳуқуқ ба муурофияи одилонаи судӣ (оид ба масъалаҳои соҳибкорӣ) – 1 адад.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки мурочиатҳои хаттӣ дар самтҳои ҳуқуқ ба муурофияи одилонаи судӣ – 18 (с.2022 – 6) адад ва ҳуқуқ ба сатҳи кофӣи зиндагӣ, ғамхорӣи волидайн ва дар оила тарбия гирифтган, алимент, таъминоти иҷтимоӣ – 23 (с.2022 – 20) адад нисбат ба ҳамин давраи соли сипаришуда тамоюли зиёдшавӣ доранд.

Б) Мурочиатҳои шифоҳӣ

Мурочиатҳои шифоҳӣ ба Дастгоҳи марказӣ воридшуда аз:

- сокинони шаҳри Душанбе 47 (с.2022 – 55) адад;
- сокинони вилояти Хатлон 21 (с.2022 – 26) адад;
- сокинони вилояти Суғд 4 (с.2022 – 6) адад;
- сокинони ВМКБ 2 (с.2022 – 1) адад;
- сокинони шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ 25 (с.2022 – 29) адад.

Тибқи таснифот муроҷиатҳои шифоҳии аз ҷониби воҳидҳои сохторӣ баррасишуда ба ҳуқуқи озодиҳои зерини инсон ва шаҳрванд тааллуқ доранд:

Дар самти ҳуқуқҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ:

- ҳуқуқ ба манзил – 16 адад (с.2022 – 12);
- ҳуқуқ ба мерос – 2 адад (с.2022 – 1);
- ҳуқуқ ба меҳнат – 2 адад (с.2022 – 5);
- ҳуқуқ ба моликият – 3 адад (с.2022 – 2);
- ҳуқуқ ба саломатӣ – 4 адад (с.2022 – 1);
- ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ – 8 адад (с.2022 – 7);
- ҳуқуқ ба пешгирии аз зӯрварӣ дар оила – 6 адад (с.2022 – 5);

– ҳуқуқ ба замин – 1 адад (с.2022 – 15);

Дар самти ҳуқуқҳои сиёсӣ ва шаҳрвандӣ:

- ҳуқуқи шахсони аз озодӣ маҳрумшуда – 7 адад (с.2022 – 10);
- ҳуқуқи инсон зимни тафтишоти пешакӣ ва таҳқиқ – 1 адад;
- ҳуқуқи инсон ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ- 4 адад (с.2022 – 1);
- муҳокимаи одилонаи судӣ – 7 адад (с.2022 – 1);
- ҳуқуқи хизматчиёни ҳарбӣ – 1 адад;
- ҳуқуқ ба шаҳрвандӣ – 1 адад (с.2022 – 1);
- ҳуқуқи гурезаҳо – 1 адад;
- ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот – 1 адад;
- ҳуқуқи инсон зимни даъват ба хизмати ҳарбӣ – 1 адад (с.2022 – 1).

Дар самти ҳуқуқҳои кӯдак:

- ҳуқуқ ба сатҳи кофӣи зиндагӣ, ғамхорӣи волидайн ва дар оила тарбия гирифтани алимент, таъминоти иҷтимоӣ – 16 (с.2022 – 10) адад;
- ҳуқуқ ба дахлнопазирии шахсӣ ва озод будан аз тамоми шаклҳои зӯрварӣ – 3 (с.2022 – 6) адад;
- ҳуқуқ ба муошират – 4 (с.2022 – 3) адад;
- ҳуқуқ ба саломатӣ – 3 (с.2022 – 1) адад;
- ҳуқуқ ба манзил – 1 (с.2022 – 2) адад;
- ҳуқуқ ба таҳсил – 3 (с.2022 – 4) адад;

Дар самти ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибкорон:

- ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ дар бонкҳо ва ташкилотҳои қарзӣ – 1 адад;
- ҳуқуқи соҳибкорони инфиродӣ – 1 адад;
- ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот (оид ба таъсиси шуъба – талаби маълумот) – 1 адад;

Таҳлили мурочиатҳои шифохӣ нишон медиҳад, ки шахрвандон ба мақомоти ВҶИ бештар дар самтҳои ҳуқуқ ба манзил (17 адад (с.2022-14 адад)), ҳуқуқ ба сатҳи кофии зиндагӣ, ғамхорӣ волидайн ва дар оила тарбия гирифтани, алимент, таъминоти иҷтимоӣ – 16 (с.2022 – 10) адад ва ҳуқуқ ба муҳокимаи одилонаи судӣ – 8 (с.2022 – 1 адад)) муроҷиат намудаанд.

В) Мурочиатҳои электронӣ:

Соли 2023 дар Дастгоҳи марказии ВҶИ 17 адад (с.2022 – 1) муроҷиати электронӣ ба қайд гирифта шудааст. Аз ин шумора 14 муроҷиат аз шахсони воқеӣ (сокинони шаҳри Душанбе – 1 адад, вилояти Суғд – 4 адад, вилояти Хатлон – 1 адад, шаҳру ноҳияҳои тобеи марказ – 1 адад, Ҷумҳурии Олмон – 2 адад (ду маротиба як нафар), Федератсияи Россия – 4 адад ва 3 муроҷиат аз шахсони ҳуқуқӣ (ВҶИ вилояти Волгогради ФР – 2 адад ва ВҶИ Ҷумҳурии Тотористони ФР – 1 адад) мебошанд. Ҳамзамон, 1 – адад бинобар надоштани маълумоти пурра дар бораи шахрванд ва имзои электронӣ бе баррасӣ монанда шуд.

Тибқи таснифот муроҷиатҳои электронӣ ба ҳуқуқи озодиҳои зерини инсон ва шахрванд тааллуқ доранд:

- ҳуқуқи инсон ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ – 5 адад;
- ҳуқуқ ба муроҷиат – 1 адад;
- ҳуқуқи хизматчиёни ҳарбӣ – 1 адад.
- ҳуқуқи инсон ҳангоми даъват ба хизмати ҳарбӣ – 1 адад.
- ҳуқуқи шахсони бешаҳрванд – 1 адад;
- ҳуқуқ ба шахрвандӣ – 2 адад;
- ҳуқуқ ба сатҳи кофии зиндагӣ, ғамхорӣ волидайн ва дар оила тарбия гирифтани, алимент, таъминоти иҷтимоӣ – 1 адад;
- ҳуқуқ ба муошират – 1 адад;
- ҳуқуқ ба фардиат – 1 адад;
- ҳуқуқ ба дахлнопазирии манзил- 1 адад;

– дигар масъалаҳо – 2 адад.

Дар мурочиати электронии шаҳрвандон нисбати қарор ё амали (беамалии) субъектони зерин шикоят карда шудааст:

– нисбати Вазорати мудофиаи Ҷумҳурии Тоҷикистон – 1 адад;

– нисбати шахси воқеӣ – 1 адад;

– нисбати ВҚД – 1 адад;

– нисбати САҲШ ноҳияи А. Ҷомӣ – 1 адад;

– дигар масъалаҳо – 13 адад (мусоидат барои аниқ намудани ҷойи нигохдории шавҳараш – 1 адад, барои аниқ намудани ҷойи нигохдошти шахси боздоштшуда – 1 адад, барои мурочиат ба мақомоти дахлдор – 1 адад, расонидани машварати ҳуқуқӣ – 1 адад, мусоидат барои тафтиши одилона ва беғарази парвандаи ҷиноятӣ – 2 адад, мусоидат барои дастрас намудани шаҳодатномаи таваллуд – 1 адад, мусоидат барои расонидани ёри тиббӣ – 1 адад; мусоидат барои тасдиқ намудани шаҳрвандӣ – 1 адад, мусоидат барои гирифтани маълумотнома дар хусуси доштани шаҳрвандии Тоҷикистон – 1 адад, мусоидат барои гирифтани шаҳрвандии Тоҷикистон – 1 адад, мусоидат барои муоширати оилавӣ – 1 адад, расонидани кӯмаки моддӣ – 1 адад).

Даҳ адад мурочиатҳои электронии воридшуда тибқи тобеият барои мусоидат таҳти назорати ВҲИ ба мақомоти дахлдори давлатӣ ирсол гардид ва 7 адад дар Дастгоҳи ВҲИ мавриди баррасӣ қарор дода шуда, ба мурочиаткунандагон оид ба масъалаҳои дар мурочиатҳо гузошташуда ҷавоби дахлдор дода шуд.

Г) Мурочиатҳои телефонӣ:

Соли 2023 дар Дастгоҳи марказии ВҲИ 3 (с.2022 – 3) адад мурочиатҳои телефонӣ ба қайд гирифта шудааст. Мурочиатҳои мазкур аз ҷониби сокинони Федератсияи Россия – 2 адад ва шаҳри Ваҳдат – 1 адад ба қайд гирифта шудааст.

Тибқи таснифот мурочиатҳо ба ҳуқуку озодихои зерини инсон ва шаҳрванд тааллуқ доранд:

– ҳуқуқи муҳоҷирони меҳнатӣ – 2 адад;

– ҳуқуқи истеъмолкунандагон – 1 адад;

Дар 2 мурочиати телефонӣ нисбати мақомоти хифзи ҳуқуқи Федератсияи Россия шикоят шуда, 1 адад вобаста ба дигар

масъалаҳо (мусоидат чихати бекор кардани ҷаримаи ғайриқонунӣ вобаста ба истифодаи қувваи барқ) ворид шудаанд.

Вобаста ба ҳуқуқҳои муҳочирони меҳнатӣ маслиҳатҳои ҳуқуқии дахлдор дода шуда, ҷаримаи ғайриқонунӣ вобаста ба истифодаи қувваи барқ дар ҳамкорӣ бо Шабақаҳои барқи шаҳри Ваҳдат бекор карда шуд.

Ҳамаи муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар Дастгоҳи ВҲИ бо риояи муҳлатҳои муқарраршудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ” ва тибқи талаботи Дастурамали тартиби баррасии муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ баррасӣ шудаанд.

Тибқи ҳисоботи воҳидҳои сохтории Дастгоҳи марказии ВҲИ соли 2023 аз 490 (с.2022 – 518) муроҷиат 35 адад (19 – хаттӣ, 14 – шифоҳӣ, 1 – электронӣ ва 1 – телефонӣ) (с.2022 – 38 адад (22 хаттӣ ва 16 шифоҳӣ) муроҷиатҳо и шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ мусбӣ ҳал гардидаанд.

Масалан, ба мақомоти ВҲИ шаҳрванд М.Г.Ҷ. дар хусуси зери ҳаракатҳои шахсонӣ қарор гирифтани духтари ноболиғаш Н.О. с.т. 12.12.2012 аз ҷониби шаҳрванд Ё.Т.Қ. муроҷиат намуд. Муроҷиати мазкур ба Прокуратураи н.Рӯдакӣ барои баррасӣ таҳти назорати ВҲИ ирсол карда шуда нисбати шаҳрванд Ё.Т.Қ. бо моддаи 139 қисми 4 банди “а” Кодекси ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон парвандаи ҷиноятӣ оғоз карда шуда, ба ҷавобгарӣ кашида шуд.

Ё ки, мурочиати хаттии шахрванд И.И. оид ба ғайриқонунӣ сафарбар намудани фарзандаш сарбоз И.Т. бинобар беморӣ доштани мавриди баррасӣ қарор дода шуд. Мурочиати мазкур ба баррасии Сарпрокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи тобеияташ ирсол карда шуд. Инчунин бо духтури муолиҷавии сарбоз И.Т. вобаста ба саломатиаш суҳбат анҷом дода шуд. Сарбоз И.Т. аз ташҳиси тиббӣ гузаронида шуда, бинобар вазъи саломатиаш аз адои хизмати ҷарбӣ озод карда шудааст.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани фаъолият дар самти қабул ва баррасии мурочиатҳои шахсонаи воқеӣ ва ҳуқуқӣ тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешавад:

– густариш додани фаъолияти шӯъбаҳои навтасии Дастгоҳи ВХИ ҷиҳати огоҳонии бештари шахрвандон дар самтҳои ҳуқуқ ба баробарӣ ва озодӣ аз таъйиз ва ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибкорон бо мақсади қабул ва баррасии мурочиатҳо дар самтҳои мазкур;

– мусоидати ҳамаҷонибаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ зимни қабули сайёри шахрвандон аз ҷониби Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар маҳалҳо.

II. ВАЪЪИ РИОЪИ ӲУҚУҚУ ОЗОДИӲОИ ИНСОН ДАР ӲУМӲУРИИ ТОӲИКИСТОН

2.1. Ӳуқуқи инсон дар муассисаҳои пӯшида ва қисман пӯшида

Мақсади асосии низоми иҷроӣ ҷазо ислоҳ ва тарбияи иҷтимоии маҳкумшудагон мебошад.

Санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ӳумҳурии Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст ва қонунгузориҳои миллӣ ба шахсони дар муассисаҳои пӯшида ва қисман пӯшида нигоҳдошташаванда муносибати инсондӯстона ва эҳтироми шаъну шарафи ба шахсияти инсон ҳосбударо кафолат медиҳанд.

Солҳои охир сиёсати давлатӣ дар тақмили низоми иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ ҷиҳати инсондӯстона намудани қонунгузориҳои самт ва нигоҳдориҳои шахсони дар ин муассисаҳои нигоҳдошташаванда, ҷавобгӯ гардонидани шароити нигоҳдориҳои онҳо ба талаботҳои стандартии байналмиллалӣ нигаронида шуда, дар самтҳои мазкур дар муассисаҳои пӯшида ва қисман пӯшида корҳои назаррас амалӣ карда мешаванд.

Ҳамкориҳои мақомоти ВҲИ бо СРИҚҚ ВА ҚТ дар масъалаҳои мубодилаи иттилоот, иштирок дар гуруҳҳои корӣ ва ҷорабиниҳои якҷояи иттилоотонӣ рушд ёфта, ин ба раванди ислоҳоти низоми иҷроӣ ҷазо мусоидат мекунад.

Кормандони Дастгоҳи ВҲИ дар қори гуруҳҳои қорӣ байниидоравӣ оид ба воситаҳои баҳодихӣ хавфу эҳтиёт дар маҳбасҳо, баррасии лоиҳа ва барномаҳо дар баҳши қор бо маҳбусони махсусан хатарнок дар муассисаҳои ислоҳӣ, ба меҳнат ҷалб намудани маҳкумшудагони муассисаҳои ислоҳӣ сукунатӣ дар НБО Роғун, қорҳои роҳсозӣ ва дигар қорҳои сохтмонӣ, қорқарди василаи арзёбии хатар ва эҳтиёт дар ҳадамоти пенитенсиарӣ, оид ба таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи пробатсия ва дигарҳо иштирок намуданд.

Раванди ислоҳоти соҳа натиҷаҳои назаррас дода, сол то сол таъминоти моддию техникӣ ва шароити будубоши боздоштшудагон, гумонбаршудагон, айбдоршавандаҳо, судшавандаҳо ва маҳкумшудагон беҳтар мегардад.

Тибқи маълумоти СРИЧЧ ВА ҚТ давоми соли 2023 бинои дуошёнаи маишӣ ва коргоҳи дӯзандагӣ дар Муассисаи ислоҳии ЯС 3/2 шаҳри Ваҳдат, бинои сеошёнаи хобгоҳ ва қисми тиббӣ дар Муассисаи ислоҳии ЯС 3/3 шаҳри Хучанд, бинои дуошёнаи санитарӣ-гигиенӣ, бинои сеошёнаи хобгоҳ ва хадамоти тиббӣ дар Муассисаи ислоҳии ЯС 3/4 шаҳри Душанбе, бинои сеошёнаи хобгоҳ ва маишӣ, санитарӣ-гигиенӣ дар Муассисаи ислоҳии (муолиҷавӣ) ЯС 3/13, бинои мутобикгардонӣ ва хобгоҳ дар Тавқифгоҳи тафтишотии ЯТ 9/1 шаҳри Душанбе, хобгоҳ ва коргоҳи дӯзандагӣ барои маҳкумшудагони ҷинси зан дар Муассисаи ислоҳии ЯС 3/10 шаҳри Ваҳдат, ошхона ва нонпазхона дар Тавқифгоҳи тафтишотии 9/4 шаҳри Кӯлоб, заводи хишт дар Муассисаи ислоҳии ЯС 3/1 шаҳри Ваҳдат ба истифода дода шуда, азнавсозӣ, таъмири биноҳои муассисаҳои иҷроӣ чазои ҷиноятӣ ва дигар корҳои ободонӣ амалӣ шуданд.

Айни замон дар муассисаҳои иҷроӣ чазои ҷиноятӣ 4 толори варзишӣ, 9 майдони хурд, 14 майдони бозии волейбол, 10 майдони обутоби бадан ташкил карда шуда, дар 10 муассиса барои бозии тениси рӯйи мизӣ шароит фароҳам оварда шудааст.

Ҷиҳати беҳтар намудани шароити ниғадорӣ маҳкумшудагоне, ки бо чазои якумра маҳрум сохтан аз озодӣ адои чазо менамоянд, 6 хӯҷраи ниғадорӣ иловагӣ, хӯҷраҳои интенсивӣ барои гузаронидани амалиёти ҷарроҳӣ, 10 таҷҳизоти обгармкунӣ сохта ба истифода дода шуда, шароит барои шустушӯи бадан бо оби гарм, гармкунии хучраҳо, оби нӯшоқӣ ва мутолиаи китоб ва рӯзномаю маҷаллаҳо таъмин карда шудааст.

Тибқи иттилои СРИЧЧ ВА ҚТ ба ҳолати 1 январи соли 2024 дар муассисаҳои иҷроӣ чазои ҷиноятӣ 13 556 нафар маҳкумшудаҳо ва 1 355 нафар гумонбаршудаҳо, айбдоршавандаҳо ва судшавандаҳо нигоҳ дошта шуда, аз инҳо, 14 466 нафар мардон, 455 нафар занон, 134 нафар ноболиғон ва 244 нафар шаҳрвандони хориҷӣ мебошанд.

Тибқи қонунгузорӣ амалкунанда нисбати шахсоне, ки дар муассисаҳои иҷроӣ чазои ҷиноятӣ рафтори намунавӣ нишон медиҳанд, чораҳои ҳавасмандгардонӣ татбиқ карда мешавад.

Аз рӯи маълумоти СРИЧЧ ВА ҚТ дар соли 2023 чиҳати таъсиррасонӣ ва тарбияи маҳкумшудаҳо аз муассисаҳои ислоҳӣ ба муассисаҳои ислоҳии сукунат 1 445 (соли 2022 – 1 403) нафар маҳкумшуда барои адои минбаъдаи ҷазо гузаронида шуда, дар ин давра 174 (соли 2022 – 68) нафар маҳкумшудаҳо шартан пеш аз муҳлат аз адои ҷазо озод карда шудаанд. Ҳамчунин, муҳлати адонагардидаи 12 нафар маҳкумшуда бо ҷазои сабуктар (корҳои ислоҳӣ) иваз карда шудааст.

Роҳи дигари ислоҳшавии шахсони аз озодӣ маҳрумшуда ташкили китобхона ва ба мутолиаи китоб ҷалб кардани ашхоси мазкур ба ҳисоб меравад. Бо ин мақсад дар тамоми муассисаҳои низоми ҷазои ҷиноятӣ китобхонаҳо чиҳати ҷалби маҳкумшудаҳо ба китобхонаи ва мутолиаи рӯзномаю маҷаллаҳо ташкил карда шудааст. Маҳзани китобхонаҳо бо 52 886 адабиёти мазмуни таърихӣю ватандӯстӣ, бадеӣ ва хусусияти тарбиявиношта ғанӣ гардонидани шудаанд.

Маҳкумшудагон дар китобхонаи муассисаи ислоҳии ЯС 3/4

Бо мақсади ташаккули шахсият ва гирифтани таҳсилоти миёнаи умумӣ дар мактабҳои шабонаи муассисаҳо 124 нафар маҳкумшудаҳо ба таҳсил фаро гирифта шуда, ҳамчунин дар

соли 2023 бо мақсади тайёр кардани кормандони баландхитос ва рақобатпазир 1 142 нафар маҳкумшудаҳо ба касбомӯзӣ фаро гирифта шудаанд.

Ҳуқуқи маҳкумшудаҳо ба харидорӣ намудани озуқаворӣ ва маводи мавриди ниёз рӯя шуда, маҳкумшудаҳо метавонанд бидуни маҳдудият бо маблағи дар ҳисобномаи шахсӣ дошташон, аз он ҷумла аз ҳисоби нафақа ва кӯмакпулиҳои иҷтимоӣ озуқаворӣ ва маводи мавриди ниёзро харидорӣ кунанд.

Яке аз мушкилоти таъмини ҳуқуқи шахсони дар тавқиғоҳҳои тафтишотӣ ва муассисаҳои ислоҳӣ нигоҳдошташаванда ин аз доираи меъёр зиёд нигоҳ доштани онҳо мебошад. Чунин вазъ ба вайрон намудани талаботи қонунгузорӣ оварда мерасонад, ки меъёри майдони истиқоматиро ба ҳисоби ҳар як шахс на кам аз чаҳор метри мураббаъ муқаррар намулдааст.

Масалан, натиҷаи санҷишу мониторингҳои гузаронидаи мақомоти ВҲИ нишон доданд, ки дар Муассисаҳои ислоҳии ЯС 3/4 – 300 нафар, Муассисаи ислоҳии ЯС 3/7 – 162 нафар ва Муассисаи ислоҳии ЯС 3/3-и Сарраёсати иҷроӣ ҷазои ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон 136 нафар маҳкумшудаҳо аз меъёр зиёд нигоҳ дошта мешаванд.

Ҳар як маҳкумшуда ҳуқуқи конституционӣ ба меҳнат дошта, ҳуқуқ дорад онро амалӣ намояд ва маблағи муайян ба даст орад. Мутаассифона дар ин самт камбудихо ҷой доранд. Масалан, ба ҳолати 1 январи соли 2024 дар муассисаҳои ислоҳии мақомоти иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ ҳамагӣ 1 270 (дар истехсолот – 661, дар қисми хоҷагидорӣ – 609) нафар маҳкумшудаҳо ба меҳнати музднок ҷалб гардидаанд. Дар муассисаҳои ислоҳии сукунатӣ шумораи маҳкумшудаҳое, ки ба меҳнати музднок ҷалб гардидаанд, 2 623 нафарро ташкил мекунанд.

*Мағоза барои
маҳкумшудагон*

*Маҳкумшудагон
дар истеҳсолот*

Музди меҳнати маҳкумшудаҳои бо кор таъминшуда дар сатҳи ҳадди ақали музди меҳнат муқаррар шуда, аз ин миқдор маблағи муайян барои зист, хӯрок ва хизматрасониҳои коммуналӣ нигоҳ дошта мешавад ва чунин ҳолат ба ҳаёти минбаъдаи онҳо таъсири манфии худро мерасонад.

Ҳамчунин, заминаи истехсолии муассисаҳои ислоҳӣ маҳдуд буда, имконият намендиҳанд, ки ҳангоми ҷалб шудан ба кор ихтисоси маҳкумшудаҳо ба назар гирифта шаванд.

Бояд қайд кард, ки барои маҳкумшудаҳо ҳуқуқ ба ҳифзи саломатӣ аҳамияти муҳим дошта, нисбати онҳо ҳуқуқи конститутсионии ҳифзи саломатӣ ба пуррагӣ паҳн мешавад.

Дар самти мазкур низ мушкилот ба назар мерасад. Яке аз онҳо мавҷуд будани бемории сил ва вирусӣ норасоии масунияти одам (ВНМО) мебошад. Новобаста аз иҷроӣ корҳои назаррас дар самти пешгирии ин бемориҳо тибқи маълумоти СРИҚҚ ВА ҚТ ба ҳолати 1 январи соли 2024 шумораи маҳкумшудаҳои мубталои ВНМО 350 нафар ва бемории сил 101 нафарро ташкил мекунанд.

Мушкилии дигар ғавти маҳкумшудаҳо мебошад, ки то ҳол нигароникунада боқӣ мемонад. Агар дар соли 2022 шумораи ғавтидагон дар муассисаҳои ислоҳӣ 61 нафарро ташкил диҳад, пас соли 2023 шумораи онҳо ба 53 нафар расидааст, ки сабабҳои асосии онҳо бемориҳои системаи дилу рағҳои хунгард, диабетӣ канд ва саратон мебошад.

Дастрасӣ ба иттилоот ва вокиф гардидан аз ҳуқуқи уҳдадорҳои худ дар муассисаҳои ислоҳӣ яке аз ҳуқуқҳои асосии маҳкумшудаҳо мебошад. Аммо тавре аз натиҷаи мониторингҳои гузаронида бармеоянд, иттилооти зарурӣ дар ҷойҳои намоёни муассисаҳо оғехта нашудаанд. Масалан, натиҷаи мониторинги Муассисаҳои ислоҳии ЯС 3/3 ва ЯС 3/6-и СРИҚҚ ВА ҚТ нишон доданд, ки дар дохили хобгоҳҳои муассисаҳои мазкур лавҳаю овезаҳо дар бораи ҳуқуқҳои маҳкумшудаҳо мавҷуд набуданд.

Ба шахсони аз муассисаҳои иҷроӣ ҷазои ҷиноӣ озодшуда, тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 апрели соли 2009 №181 “Дар бораи Қоидаҳои муқаррар намудани квота барои ба кор қабул кардани гуруҳҳои алоҳидаи аҳолий” квота муқаррар карда шудааст. Тибқи маълумоти Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолий соли 2023 ба 293 нафар шахсони аз муассисаҳои иҷроӣ ҷазои ҷиноӣ ва муассисаҳои табobati маҷбурий ҷавобшуда ҷойи кор фароҳам оварда шудааст.

Яке аз вазифаҳои асосии ВҲИ мусоидат дар ҳифзи ҳуқуқи инсон дар муассисаҳои пӯшида ва қисман пӯшида мебошад.

ВҲИ ва намояндагони ӯ тибқи қонунгузорӣ ҳуқуқи бемамоният ба муассисаҳои иҷроӣ ҳаққи ҷазои ҷиноятӣ ворид шуданро доранд ва мустақилона ё яқоя бо дигар мақомоти давлатӣ санҷиш мегузаронанд.

Мақомоти ВҲИ самти мазкурро дар Стратегияи фаъолияти худ барои солҳои 2021–2025 ҳамчун самти афзалиятнок арзёбӣ намудааст.

Вохӯрии Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон бо маҳкумишудагон дар муассисаи ислоҳии ЯС 3/2

*Мулоқоти
Ваколатдор оид ба
ҳуқуқи инсон бо
занони маҳкумшуда*

Дар самти таъмини ҳуқуку манфиатҳои қонунии дастгиршудаҳо ва маҳкумшудаҳо мақомоти ВҲИ бо СРИҚЧ ВА ҚТ, мақомоти корҳои дохилӣ ва прокуратура ҳамкорӣҳои судмандро ба роҳ мондааст. Дар ҳамкорӣ бо СРИҚЧ ВА ҚТ дар давраи сипарӣшуда аз ҷониби ВҲИ 7 боздид дар муассисаҳои

ислоҳии ЯС 3/1, ЯС 3/2, ЯС 3/4, ЯС 3/6, ЯС 3/8, ЯС 3/10 ва ЯС 3/13 анҷом дода шуд.

Ҳангоми боздид ВҲИ аз шароити нигохдошти маҳкумшудаҳо, хизматрасонии тиббӣ-санитарӣ, аз ҷумла ҷойи хоб, хучраҳои мулоқот, ошхона, ҷойхона ва ҷойи кори маҳкумшудаҳо дидан намуда, бо маҳкумшудаҳо дар танҳой суҳбат кард.

Дар рафти суҳбат муайян гардид, ки дар муассисаҳои мазкур қоидаҳои муносибат бо маҳкумшудаҳо риоя шуда, шароити муассиса хуб мебошад.

Боздиди муассисаҳо нишон дод, ки дар маҷмӯъ барои ба меъёрҳо мувофиқ гардонидани шароити моддӣ-маишӣ, таъминоти тиббӣ-санитарии маҳкумшудагон тадбирҳои зарурӣ андешида мешаванд.

Ҳамчунин, соли 2023 қормандони Дастгоҳи ВҲИ фаъолияти муассисаҳои ислоҳии ЯС 3/4, ЯС 3/5, ЯС 3/6, ЯС 3/7 ва ЯС 3/11-и СРИҚҚ ВА ҚТ-ро мавриди санҷишу мониторингҳо қарор доданд.

Санҷишу мониторингҳои гузаронидашуда дар муассисаҳои ислоҳии мазкур нишон дод, ки то ҳол мушқилот, аз ҷумла аз меъёри муқарраршуда зиёд нигоҳ доштан, мавҷудияти ҷойҳои қорӣи ҳолӣ, ба таъмир ниёз доштани биноҳо ва ҷойҳои истифодаи умум, набудани овезаҳо дар бораи ҳуқуқҳои маҳкумшудаҳо ва дигарҳо мавҷуданд.

Масалан, муассисаи ислоҳии ЯС 3/4 барои 1 350 нафар маҳкумшуда пешбинӣ шудааст, вале дар рузи санҷиш 1 650 нафар маҳкумшуда нигоҳ дошта мешуданд.

Ё ки, дар дохили ҳобгоҳҳои муассисаи ислоҳии ЯС 3/7 қуттиҳо барои қабули арзу шикоятҳо ҷойгир набуданд.

Дар Муассисаи ислоҳии ЯС 3/3 бошад, ҳаммом ва ҳоҷатхонаи муассиса ба таъмир ниёз доштанд.

Дар охири ҳар як санҷишу мониторинг ба роҳбарияти муассисаҳои мазкур барои бартараф намудани камбудҳои ҷойдошта тавсияҳои дахлдор дода шуд.

Мақомоти ВҲИ ба масъалаҳои гузаронидани қорҳои фаҳмондадиҳӣ ба қормандони муассисаҳои ислоҳӣ омӯзонидани меъёрҳои баналмилалии муносибат бо шахсони аз озодӣ маҳрумшуда диққати махсус медиҳад. Бо ин мақсад дар якҷоягӣ

бо намояндагони ҷомеаи шаҳрвандӣ ҷиҳати баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии кормандон ва маҳкумшудаҳои муассисаҳои мазкур мизҳои мудаввар дар мавзӯҳои “Нақши Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар самти ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои инсон”, “Ҳуқуқҳои маҳкумшудагон”, “Роҳҳои пешгирии шомилшавии ҷавонон ба гурӯҳҳои ифротӣ”, “Пешгирии терроризм ва ифротгароӣ”, “Пешгирии шиканча” ва “Оила, мерос ва ақди никоҳ” гузаронида шуданд. Дар ҷорабиниҳои иттилоотии мазкур зиёда аз 80 нафар кормандони муассисаҳо ва зиёда аз 1 000 нафар маҳкумшудаҳо иштирок намуданд.

Соли 2023 ба суроғаи мақомоти ВҶИ 20 мурочиатҳои хаттӣ аз номи маҳкумшудаҳо ва наздикони онҳо ворид шудааст. Мазмуни мурочиатҳоро масъалаҳои эҳтимолияти лату кӯби маҳкумшудаҳо, дастрас нагардидани мурочиат ба унвони ВҶИ, норозигӣ аз натиҷаи тафтишоти парванда ва санади судӣ, мусоидат намудан барои вохӯрӣ бо маҳкумшуда, ҷойгир намудани маҳкумшуда ба муассисаи муолиҷавӣ, қатъ намудани рӯёниши ҷуброни зарар, интиқоли маҳкумшуда барои адои минбаъдаи ҷазо дар ҷумҳурӣ, огоҳӣ ёфтган аз вазъи саломатии маҳкумшуда, таъин намудани ҷазои сабуктар, тавассути ВҶИ ирсол намудани мурочиат ба мақомоти дахлдор, озод намудан аз адои минбаъдаи ҷазо, татбиқи бахшиши ҷазо, гузаронидан ба муассисаи сукунатӣ ташкил медиҳанд.

Аз 20 адад мурочиатҳои дар ин самт воридгардида 8 адад мурочиатҳо бо мусоидати ВҶИ мусбӣ, яъне ба манфиати мурочиаткунандагон ҳал карда шуд.

Кормандони Дастгоҳи ВҶИ соли 2023 бо даъвати ВКД дар тренинги омӯзишӣ оид ба стандартҳои байналмиллалӣ ва миллии пешгирии зӯрварӣ дар оила, конференсияҳои илмӣ-амалӣ дар мавзӯи “Илми ҳуқуқшиносӣ ва амалияи он”, “Ҷавобгарии маъмури дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва “25-солагии Кодекси ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон: вазъият ва дурнамо”, мизҳои мудаввар дар мавзӯи “Муқовимат ба савдои одамон: мушкилот ва мулоҳизаҳо” ва “Ҳуқуқи инсон ва ҷаҳонишавӣ” ва дигар ҷорабиниҳои иттилоотӣ иштирок намуданд.

Мақомоти ВҶИ дар раванди ҳамкорӣ бо ВКД соли 2023 ҷиҳати муайян намудани вазъи риояи ҳуқуқи шахсони дар ҷойҳои нигоҳдории муваққатии нигоҳдошташаванда, аз ҷумла

дар Тавқиғоғҳои нигоҳдошти муваққати Шуъбаҳои ВКД дар шаҳрҳои Бохтар ва Кӯлоби вилояти Хатлон, Тавқиғоғҳои нигоҳдошти муваққати Раёсат ва Шуъбаи ВКД дар ноҳияҳои Рашт ва Лахш санчишу мониторинг гузаронид.

Санчишу мониторингҳои гузаронидашуда дар Тавқиғоғҳои нигоҳдошти муваққати Шуъбаи ВКД дар шаҳрҳои Бохтар ва Кӯлоби вилояти Хатлон, Тавқиғоғҳои нигоҳдошти муваққати Раёсати ВКД дар ноҳияи Рашт ва Тавқиғоғҳои нигоҳдошти муваққати Шуъбаи ВКД дар ноҳияи Лахш нишон доданд, ки дар баробари пешравиҳои камбудии зерин, ба мисли набудани китоби бақайдгирии арзу шикоятҳо ва қуттӣ барои арзу шикоятҳо, ба таъмир ниёз доштани ҷойи оббозӣ ва ҳоҷатхона, бо болопӯш маҳкам карда нашудани ҷойи сайругашти дастгиршудаҳо, танҳо аз ҳисоби волидайн ва хешу таборон таъмин шудани хӯроки дастгиршудаҳо ҷой доранд.

Бо мусоидати ВҲИ 3 мурочиат ҳали мусбии худро ёфтанд. Масалан, дастгиршуда Р.Б. ки бо қисми 1 моддаи 139 айбдор шудааст, зимни суҳбат аз дарди шикам шикоят кард. Бо мусоидати кормандони ТНМ ёрии таъҷилӣ барои кӯмак ба айбдоршаванда даъват карда шуда, ба ӯ кумаки аввалияи тиббӣ расонида шуд.

*Муоинаи
дастгиршуда
аз ҷониби табибон*

Инчунин дастгиршуда К.А., ки бо моддаи 212 Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон айбдор шуда буд, аз дарди миён шикоят намуд. Баъдан ба ӯ низ кумаки аввалияи тиббӣ расонида шуд.

Бо мақсади тақвият додани донишҳои ҳуқуқӣ дар байни кормандони Шӯъбаҳои ВҚД мавриди санчишу мониторинг қарордодашуда мизҳои мудаввар дар мавзӯҳои “Стандартҳои байналмилалӣ ва ҳуқуқҳои дастгиршудаҳо”, “Ҳуқуқҳои дастгиршудаҳо”, “Пешгирии терроризм ва ифротгароӣ дар байни ҷавонон” ва “Пешгирии шиканҷа ва муносибатҳои бераҳмона” гузаронида шуд, ки дар онҳо зиёда аз 500 нафар кормандони корҳои дохилӣ иштирок доштанд.

Лаҳзаҳо аз мизи мудаввари Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон барои кормандони мақомоти корҳои дохилӣ

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани вазъи риояи ҳуқуқи инсон дар муассисаҳои пӯшида ва қисман пӯшида тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

– баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии маҳкумишудаҳо ва кормандони муассисаҳои иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ ва мақомоти корҳои дохилӣ;

– андешидани чораҳо ҷиҳати ба меҳнат ҷалб намудани маҳкумишудаҳо, аз ҷумла дар асоси шартнома берун аз ҳудуди муассисаҳои ислоҳии суқунат дар ташиқилоту идораҳои гуногун;

– андешидани чораҳо оид ба мустаҳкам намудани заминаи истеҳсолии муассисаҳои ислоҳӣ;

– ҳар чӣ бештар истифода намудани чораҳои ҳавасмандгардонии шартан пеш аз муҳлат аз адои ҷазо озод намудан;

- *васеъ намудани ҳайати гуруҳи мониторингии назди ВХИ аз ҳисоби намояндагони ҷомеаи шахрвандӣ ва зиёд намудани шумораи мониторингҳо;*
- *андешидани чораҳо ҷиҳати бо ҷои кор таъмин намудани шахсони аз муассисаҳои иҷроӣ ҷазои ҷиноӣ озод шуда;*
- *андешидани чораҳо ҷиҳати насб намудани камераҳои мушоҳидавӣ дар ҷойҳои зарурӣ.*

2.2. Ҳукуки инсон ҳангоми даъват ба хизмати ҳарбӣ ва адои он

Хизмати ҳарбӣ дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳ марҳилаи муҳими ҳаёти ҳар шахрванд ва мактаби бузурги шуҷоат ва мардонагӣ ба ҳисоб меравад.

Хизматчиёни ҳарбӣ дар таҳкими ҳифзи Ватан, ҳимояи манфиатҳои миллӣ, таҳкими истиклолият, амният ва иқтидори мудофиавии давлат сахми арзанда мегузоранд.

Дар ин робита давлат ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати ислохоти соҳа дар таъминоти моддию техникӣ, бехтар намудани шароити хизмат ва марҳила ба марҳила зиёд намудани маоши вазифавии хизматчиёни ҳарбӣ таввасути қабул намудани санадҳои меъёрии ҳукукии дахлдор, роҳандозии ҳамкории дучониба ва бисёрҷониба чораҳои муассир меандешад.

Хизмати ҳарбӣ яке аз мавзӯҳои меҳварии паёму суҳанрониҳои Сарфармондеҳи Олии Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошад.

Сарвари давлат дар паёмашон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 23 декабри соли 2022 таъкид доштанд, ки “хизмат дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳ барои ҷавонон мактаби ҷавонмардӣ маҳсуб шуда, дар руҳияи ватандӯстиву ватанпарварӣ, худшиносиву худогоҳӣ тарбия намудани хизматчиёни ҳарбӣ ва барои онҳо муҳайё намудани шароити хуби хизмат, инчунин риояи талаботи ойинномаҳои ҳарбӣ муҳимтарин самти сиёсати мудофиавии мамлакат мебошад”.

Соли 2023 бо ибтикор ва иштироки бевоситаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон якҷанд иншоотҳои стратегии замонавии

соҳаи мудофиаи мамлакат, аз ҷумла қисмҳои ҳарбӣ ва дидбонгоҳҳои сарҳадӣ сохта, ба истифода дода шудаанд.

Новобаста аз дастовардҳо ва пешравиҳо ҳоло низ дар ин самт баъзе камбудии норасиҳо, масалан ҳангоми даъват ба хизмати ҳарбӣ ба таври дахлдор иҷро накардани меъёрҳои қонунгузорӣ аз ҷониби масъулони ташкил ва гузаронидани даъвати шаҳрвандон ба хизмати ҳарбӣ ҷой доранд.

Вобаста ба ин ҳолатҳо соли 2023 ба унвони ВҲИ 5 муроҷиат оид ба вайронкунии эҳтимолии ҳуқуқи даъватшавандагон ба хизмати ҳарбӣ ва адои он ворид гардиданд, ки ба масъалаҳои ҷалби ғайриқонунӣ ба хизмати ҳарбӣ, фишор ба волидайнӣ даъватшавандагон, ба инобат нагирифтани вазъи саломатии даъватшавандагон бахшида шуда буданд.

Ҳамчунин, вайрон шудани ҳуқуқи шаҳрвандон ҳангоми гузаштан аз муоинаи тиббӣ яке аз мушкилоти маъракаи даъват ба хизмати ҳарбӣ ба шумор меравад. Дар мавридҳои алоҳида ҳолатҳои ҷалби ҷавонони бемор, ки бояд аз даъват ба хизмати ҳарбӣ озод карда шаванд ҷой дорад.

Мушкилоти мазкур нишон медиҳад, ки то ҷое шаҳрвандон дар бораи асосҳои тиббии ба таъхир гузошта шудани даъват ба хизмати ҳарбӣ маълумоти кофӣ надоранд ва муоинаи тиббӣ дар аксар ҳолатҳо рӯякӣ гузаронида шуда, вазъи саломатии даъватшавандаҳо ҳаматарафа ташхис карда намешавад.

Масалан, шаҳрванд И.И. зимни муроҷиаташ ибраз дошт, ки новобаста аз он ки фарзандаш И.Т. мубталои бемории остеохондрози сутунмуҳра буд, аз ҷониби қарордони Комиссариати ҳарбии ноҳияи Фирдавсии шаҳри Душанбе дар якҷоягӣ бо қарордони шуъбаи қорҳои дохилӣ боздошт шуда, ба хизмати ҳарбӣ фиристода шудааст. Ҳангоми адои хизмат бемории ӯ авҷ гирифта, дар госпитали ҳарбӣ ҳобонида шудааст. Муроҷиати мазкур таҳти назорат ба Сарпрокурори ҳарбӣ барои баррасӣ фиристода шуда, бо мусоидати ВҲИ фарзандаш аз адои минбаъдаи хизмати ҳарбӣ озод карда шуд.

Тибқи маълумоти мақомоти прокуратура соли 2023 якчанд ҳолатҳои қонунвайронкунии маъракаҳои даъват ба хизмати ҳарбӣ ошкор карда шудаанд. Масалан, комиссияи даъвати ноҳияи Дӯстии вилояти Хатлон донишҷӯ И.С.-ро ғайриқонунӣ

муносиб ба хизмати ҳарбӣ эътироф намуда, барои адои он сафарбар намуд. Ӯ ин, ки комиссияи даъвати ноҳияи Шаҳринав донишҷӯ К.К.-ро ғайрикунунӣ барои адои хизмати ҳарбӣ сафарбар намудааст. Чунин қонунвайронкуниҳо дар қори комиссияҳои даъвати шаҳрҳои Истаравшан, Хоруғ, Ваҳдат, ноҳияҳои Фирдавсӣ, Сино, Шоҳмансури шаҳри Душанбе, Варзоб ва Ванҷ низ ошқор ва бо санадҳои эътиноии прокурорӣ бартараф карда шуда, нисбати шахсони гунаҳгор чораҳои зарурӣ андешида шудаанд.

Чунончи, барои тариқи ихотагирӣ ва истифодаи зӯроварӣ ба Комиссариати ҳарбии ноҳияи Дӯстӣ ҳозир намудани донишҷӯ Б.Ҷ. ва ғайрикунунӣ ба хизмати ҳарбӣ сафарбар намудани ӯ нисбати қормандони Комиссариати мазкур парвандаҳои ҷиноятӣ оғоз карда шудааст.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки омилҳои мусоидаткунандаи вайронкунии ҳуқуқи шаҳрвандон ҳангоми даъват ба хизмати ҳарбӣ маърифати нокифояи шаҳрвандон дар бораи ҳуқуқҳои худ ва тарзу воситаҳои ҳифзи онҳо, риоя нашудани қонунгузори амалкунандаи самти мазкур аз ҷониби мақомоту шахсони мансабдори дахлдор мебошад.

Сабабҳои асосии содиршавии ҷиноятҳо дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳ ин дар сатҳи зарурӣ қарор надоштани интизоми ҳарбӣ, сатҳи пасти донишҳои ҳуқуқӣ, набудани назорати доимӣ аз болои зертобеон, надониستاني талаботҳои оинномаҳои ҳарбӣ ва қонунгузорӣ мебошад.

Соли 2023 якчанд ҳодисаҳои муносибатҳои ғайриоинномавӣ дар сафҳои Қувваҳои Мусаллаҳ ба қайд гирифта шуданд. Масалан, ТҶ “Дафтари озодиҳои шаҳрвандӣ” ба мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон муроҷиат намуда, изҳор намуд, ки дар навори видеой, ки санаи 24 апрели соли 2023 дар шабакаи интернетӣ паҳн гардидааст, як гуруҳ хизматчиёни ҳарбии Комендатураи якуми сарҳадии “Ворух”-и қисми ҳарбии №0215 Қӯшунҳои сарҳадии ҚДАМ мавриди лату кӯб қарор гирифтанд. Муроҷиати мазкур таҳти назорат ба Прокуратураи генералӣ ирсол гардида, аз натиҷаи баррасӣ маълум гардид, ки шахсони гунаҳгор бо ҳукми судӣ ба ҷазои маҳрум қардан аз озодӣ ба муҳлати аз 9 то 11 солӣ маҳкум карда шудаанд.

Таҳлили санчишҳои гузаронидаи мақомоти прокуратура нишон медиҳанд, ки то ҳануз талаботи қонунгузорӣ дар ин самт ба таври дахлдор иҷро намегарданд. Масалан, санчиши иҷроӣ талаботи оинномаҳои ҳарбӣ оид ба таҳкими интизоми ҳарбӣ дар соли 2023 1 090 нафар вайронкунандагони интизомро ба қайд гирифта, дар умум 95 парвандаи ҷиноятӣ нисбати 105 нафар хизматчиёни ҳарбӣ барои вайрон кардани қоидаҳои оинномавии муносибатҳои байниҳамдигарии хизматчиёни ҳарбӣ дар ҳолати набудани тобеияти хизматӣ дар байни онҳо оғоз гардида, 89 парванда ба суд ирсол шуда, 6 парванда мавриди тафтиш қарор дорад.

Дар натиҷаи вайрон кардани қоидаҳои оинномавии муносибатҳои байниҳамдигарии хизматчиёни ҳарбӣ 109 нафар сарбозон ҷароҳатҳои гуногуни ҷисмонӣ бардошта, 2 нафари онҳо бинобар бардоштани зарари вазнини ҷисмонӣ ба ҳалокат расидаанд.

Дар соли 2023 дар умум 40 ҳодисаи вафоти хизматчиёни ҳарбӣ бо сабабҳои гуногун ба қайд гирифта шуда, аз ин шумора, 8 нафарашон худкушӣ кардаанд.

Аз натиҷаи санчиши ҳодисаҳои вафоти хизматчиёни ҳарбӣ дар 12 ҳолат парвандаи ҷиноятӣ оғоз шуда, 9 парванда барои баррасӣ ба суд ирсол карда шуда, тафтишоти пешакӣ нисбати 3 парванда идома дорад.

Яке аз сабабу омили ғавти хизматчиёни ҳарбӣ ин саривақт мавриди муоинаю табобат қарор надодани сарбозон мебошад. Масалан, дар соли 2023 6 ҳолати ғавти хизматчиёни ҳарбӣ аз беморӣ ба қайд гирифта шудааст.

Соли 2023 бо мақсади муайян намудани вазъи риояи ҳуқуқи хизматчиёни ҳарбӣ аз ҷониби Ғуруҳи мониторингии назди ВҶИ дар 6 қисмҳои ҳарбии Вазорати мудоғибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла дар қисмҳои ҳарбии 04080 дар шаҳри Конибодом ва 05170 дар шаҳри Панҷакенти вилояти Суғд, қисмҳои ҳарбии 87740“а” дар ноҳияи А. Ҷомӣ ва 07256 дар шаҳри Бохтари вилояти Хатлон, қисмҳои ҳарбии 01123 дар шаҳри Хоруғ ва 23441“б” дар ноҳияи Ванҷи ВМКБ мониторинг гузаронида шуданд.

Таҳлили натиҷаи мониторингҳо нишон дод, ки дар маҷмӯъ барои ба меъёрҳо мувофиқ гардонидани шароити моддию

маишӣ, таъминоти тиббию санитарии хизматчиёни ҳарбӣ тадбирҳои зарурӣ андешида шудаанд.

Раванди мониторинги қисмҳои ҳарбӣ ва мулоқот бо афсарону сарбозон

Зимни мониторингҳо инчунин мушкилоти зерин ба қайд гирифта шуданд, ки масъалаҳои теъдоди нокифояи камераҳои мушоҳидавӣ, мавҷуд набудани толори варзишӣ ва маҷлисгоҳ, таъмирталаб будани ҷойҳои истифодаи умум, набудани лавҳаю овезаҳо оид ба меъёрҳои қонунгузорӣ ва ҳуқуқи уҳдадорӣҳои хизматчиёни ҳарбиро дар бар мегиранд.

Зимни мониторингҳо Ғуруҳи мониторингӣ бо 60 нафар хизматчиёни ҳарбӣ аз рӯи саволномаҳои махсус дар алоҳидагӣ суҳбатҳо гузаронида шуданд. Хизматчиёни ҳарбӣ иброз доштанд, ки нисбати онҳо ҳолатҳои зӯрварӣ, таҳдид, азиятдиҳӣ, шиканча, таҳқир вучуд надорад ва ба механизмҳои шикояткунӣ дастрасӣ доранд.

Бо мақсади вусъат бахшидан ба корҳои тарғиботӣ ва баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии хизматчиёни ҳарбӣ аз ҷониби Гуруҳи мониторингӣ дар байни хизматчиёни ҳарбии қисмҳои ҳарбии ба мониторинг фарогирифташуда мизҳои мудаввар дар мавзӯҳои “Нақши ВҲИ дар ҳифзи ҳуқуқҳои хизматчиёни ҳарбӣ”, “Стратегияи милли Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038”, “Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Ҳуқуқҳои хизматчиёни ҳарбӣ”, “Пешгирии терроризм ва ифротгароӣ дар байни ҷавонон” ва “Муносибатҳои ғайриинномавӣ дар қисмҳои ҳарбӣ” гузаронида, иштирокчиёно барои баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ, худшиносии милли, ватандӯстӣ ва ғайра даъват намуданд. Дар чорабиниҳои мазкур зиёда аз 1 000 нафар хизматчиёни ҳарбӣ иштирок намуданд.

Натиҷаҳои мониторингҳо бо иштироки намоёндаи Вазорати мудофия бо роҳбарияти қисмҳои ҳарбии зикргардида баррасӣ ва муҳокима гардида, ҷиҳати бартараф намудани камбудҳои ҷойдошта тавсияҳои дахлдор дода шуданд.

Натиҷаи санҷишу мониторингҳо чун анъана дар доираи таҷлили Ҳафтаи ҳуқуқи инсон санаи 6 декабри соли 2023 бо иштироки намоёндагони мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон, Суди Олӣ, Сарпрокуратураи ҳарбӣ, Кушунҳои дохилии Вазорати корҳои дохилӣ, Гвардияи милли, Кушунҳои сарҳадии ҚДАМ, Вазорати мудофия, СРИҚҚ ВА ҚТ, Кумитаи ҳолатҳои фавқуллода ва мудофияи граждани ва ҷомеаи шахрвандӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтанд.

Зимни чорабиниҳои мазкур иштирокчиён дар мавзӯҳои “Дастрасии ВҲИ ба қисмҳои ҳарбӣ”, “Адолати судӣ нисбати хизматчиёни ҳарбӣ”, “Натиҷаи мониторинги қисмҳои ҳарбӣ”. “Шиканча – вайронкунии ҷиддии ҳуқуқи инсон”, “Назорати дақиқи иҷрои қонунҳо дар фаъолияти Сарпрокуратураи ҳарбии Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Таҷрибаи Вазорати мудофияи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба роҳҳои пурсамари мубориза бар зидди муносибатҳои ғайриинномавӣ дар қисмҳои ҳарбӣ” ва “Дахлнопазирии шахсии даъватшавандагон ва хизматчиёни ҳарбӣ” баромад намуда,

чихати боз ҳам беҳтар намудани вазъи риояи ҳукуки хизматчиёни ҳарбӣ тавсияҳо пешниҳод шуданд.

Бо мақсади тақвияти тарғибу ташвиқ ҳукуку уҳдадорихои хизматчиёни ҳарбӣ ва баланд бардоштани маърифати ҳукуки хизматчиёни ҳарбӣ дар ҳамкорӣ бо Ташкилоти ҷамъиятии “Дафтари озодихои шаҳрвандӣ” таҳти унвони “Риояи ҳукуки инсон дар қисмҳои ҳарбии Ҷумҳурии Тоҷикистон” бо теъдоди 100 нусха маводи иттилоотӣ нашр ва паҳн карда шуд.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар кардани вазъи риояи ҳукуки шаҳрвандон ҳангоми даъват ба хизмати ҳарбӣ ва адои он тавсияҳои зерин пешниҳод мешаванд:

– андешидани чораҳо оид ба таъмини иҷрои ҳатмии қонунгузори соҳавӣ аз ҷониби масъулони ташкил ва гузаронидани маъракаи даъват ба хизмати ҳарбӣ;

– андешидани чораҳо оид ба неигири ҳолатҳои гайриқонунии даъват ба хизмати ҳарбӣ;

– тақвият додани чорабиниҳои иттилоотӣ ва фаҳмонидадиҳӣ дар бораи ҳукуку уҳдадорихои даъватшавандаҳо ва хизматчиёни ҳарбӣ;

– андешидани чораҳо оид ба аз байн бурдани ҳолатҳои бадрафторӣ ва муносибатҳои гайриоинномавӣ бо наваскарон ва беҳтар намудани муносибатҳои байниҳамдигарии хизматчиёни ҳарбӣ.

2.3. Ҳифзи ҳукуки гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ

Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯзҳои аввали Истиклолият роҳи барпо намудани ҷомеаи демократиро интихоб намуд, ки дар он ҳукуку озодихои инсон, аз ҷумла, намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ арзиши олии эътироф шудаанд.

Сиёсат ва қўшишҳои давлат дар самти мазкур ба муттаҳидии халқи Тоҷикистон ва дастгирию рушди фарҳанг, таъмини ҳамдигарфаҳмӣ ва ризоияти шаҳрвандӣ, наздикшавӣ ва нигоҳдории сулҳу суботи байни миллату халқиятҳо равона шуда, ба муносибати байни онҳо таъсири мусбӣ расонидааст.

Ҳануз дар дебочаи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон давлат озодӣ ва ҳукуки шахсро муқаддас шумурда, баробарҳуқуқӣ ва дўстии тамоми миллату халқиятҳоро эътироф

менамояд. Ин меъёри конституционӣ таҷассуми худро дар дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ низ ёфтааст.

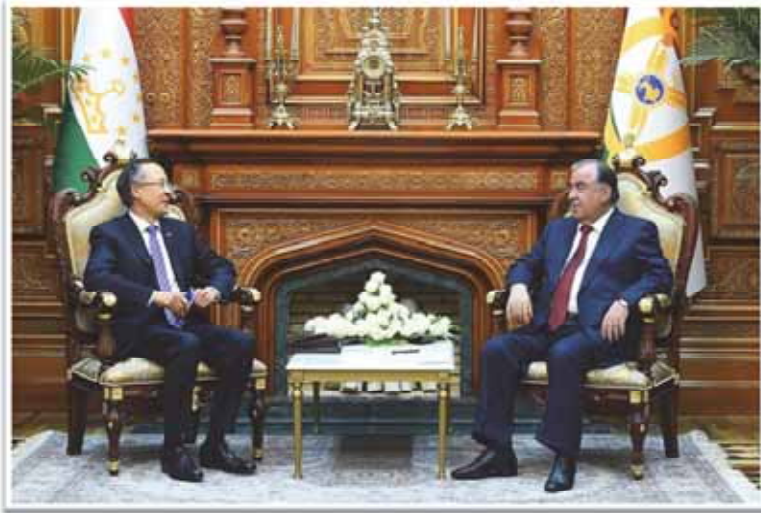
Бо мақсади таъмини ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои намоёндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ Тоҷикистон санадҳои асосии ҳуқуқии байналмилалӣ ҳуқуқи инсон, ба монанди Конвенсияи байналмилалӣ дар бораи барҳам додани ҳамаи шаклҳои таъбири наҷодӣ, Паймони байналмилалӣ дар бораи ҳуқуқҳои шахрвандӣ ва сиёсӣ, Паймони байналмилалӣ дар бораи ҳуқуқҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ, Конвенсия дар бораи ҳуқуқҳои кӯдак ва дигар санадҳоро ба тасвиб расонида, дар пешбурди сиёсати миллии худ онҳоро ба роҳбарӣ гирифта, ҷиҳати ба қонунгузориҳои миллии Тоҷикистон ворид намудани меъёрҳои онҳо тадбирҳои муассир меандешад.

Тибқи маълумоти Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон халқи Тоҷикистон аз намоёндагони 80 миллату гуруҳҳои этникӣ иборат буда, ба ҳолати 1 октябри соли 2020 шумораи аҳоли 9 675,0 ҳазор нафарро ташкил медиҳад, ки аз инҳо 8 313,5 ҳазор нафар тоҷикон, 1 093,9 ҳазор нафар ўзбекон, 37,9 ҳазор нафар қирғизҳо ва 229,7 ҳазор нафар дигар миллатҳо ва ақаллиятҳо мебошанд.

Ба ҳолати 1 октябри соли 2023 шумораи аҳолии ҷумҳурӣ 10 214,0 ҳазор нафарро ташкил медиҳад.

Имрӯзо муҳити таҳаммулпазирии босуботи байни миллату намоёндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ таъмин карда мешавад, ки яке аз дастовардҳои муҳими даврони Истиқлолият ба шумор меравад.

Санаи 15 майи соли 2023 мулоқоти Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо Комиссари олии Созмони амният ва ҳамкорӣ дар Аврупо оид ба корҳо бо ақаллиятҳои миллий Қайрат Абдураҳмонов баргузор гардида, дар рафти он маҷмуи масоили ҳамкориҳои Тоҷикистону САҲА ва ниҳоди он оид ба корҳо бо ақаллиятҳои миллий баррасӣ гардид. Аз ҷумла, қайд карда шуд, ки сиёсати Тоҷикистон ба таҳкими ҳамҷонибаи суботи дохилӣ, инчунин таҳаммулпазирии байни миллатҳо ва динҳо нигаронида шуда, Ҳукумати Тоҷикистон барои таъмини ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шахрванд, новобаста аз аломатҳои миллат, наҷод, дин ва забон чораҳои мушаххас меандешад.

*Мулоқоти Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат,
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон*

Қонунгузориҳои миллӣ баробархукукии намояндагони тамоми миллату халқиятҳои дар ҳудуди он зиндагикунандаро кафолат додааст. Тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи забони давлатӣ” забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон забони тоҷикӣ буда, ҳамаи миллату халқиятҳои, ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон зиндагӣ мекунанд, ба истисноӣ ҳолатҳои, ки Қонуни мазкур пешбинӣ намудааст, ба истифодаи озоди забони модариашон ҳуқуқ доранд.

Манъи таъбиз аз рӯи аломатҳои наҷод, ранги пӯст, пайдоиш, чинс, забон, дин ва эътиқод, мансубияти миллӣ ва (ё) этникӣ дар ҷумҳуриҳо ҳамчун стандарти умумиэтирофшудаи қонунгузориҳои миллӣ эътироф шудааст.

Яке аз дастовардҳои муҳим дар самти таъмини баробарӣ ва риояи ҳуқуқи намояндагони гуруҳҳои этникӣ, забонӣ ва динӣ қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” мебошад. Ҳамчунин, қабули Қонуни мазкур барои иштироки намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ дар ҳаёти сиёсӣ заминаи ҳуқуқӣ муҳайё

намуда, қадами муҳим дар ҳифзи ҳуқуқи намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ ба шумор меравад.

Тибқи маълумоти Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аини ҳол дар ҷумҳурӣ зиёда аз 1800 иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, аз ҷумла 39 иттиҳодияи ақаллиятҳои миллии ғаболият доранд.

Мавриди қайд аст, ки як қатор намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ аз ҷониби Шӯроҳои ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, дар раванди ноилшавӣ ба ваҳдат ва ризоияти миллии, мустақкам намудани сулҳу суботи кишварамон нақши назаррас доранд.

Гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ дар се шохаи ҳокимияти давлатӣ намояндаи худро дошта, ҳангоми ҳалли масъалаҳои ба онҳо дахлдошта ҳуқуқи овоз додан доранд.

Таҳсил ва фарҳанг воситаи муҳими муттаҳидии ҷомеа буда, барои аз байн бурдани таҳаммулнопазирӣ ва бадбинии қавму миллатҳо мусоидат менамояд. Бо ин назардошт ба рушди ҳоси намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ, аз ҷумла забони онҳо аҳамияти махсус дода шуда, гуруҳи мазкур метавонанд озодона аз забони модарӣ дар тамоми соҳа истифода намоянд ва таҳсил гиранд.

Тавре аз маълумоти Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон бармеояд, ба ҳолати аввали соли таҳсили 2022–2023 дар ҷумҳурӣ 3 967 муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ғаболият менамоянд, аз ҷумла муассисаҳои таълимии тоҷикӣ–русӣ 159 адад, тоҷикӣ–русӣ–ӯзбекӣ 8 адад, тоҷикӣ–русӣ–англисӣ 6 адад, тоҷикӣ–ӯзбекӣ 306 адад, тоҷикӣ–қирғизӣ 38 адад, тоҷикӣ–туркменӣ 5 адад, русӣ 60 адад, русӣ–англисӣ 5 адад, ӯзбекӣ 77 адад, қирғизӣ 15 адад, англисӣ 5 ададро ташкил медиҳанд.

Ҳамчунин, намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ тавассути рӯзномаю маҷаллаҳои гуногун аз иттилооти дахлдор бо забони модариашон бархӯрдоранд.

Тибқи маълумоти Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳолати 1 январи соли 2024 дар ҷумҳурӣ 175 рӯзномаҳо ва 148 маҷалла ба қайд гирифта шуда, аз 175 рӯзномаҳо 97 номгӯӣ ба забони тоҷикӣ, 5 номгӯӣ ба забони русӣ, 4 номгӯӣ ба забони ӯзбекӣ, 10 номгӯӣ ба забонҳои тоҷикӣ–ӯзбекӣ, 33 номгӯӣ ба забонҳои тоҷикӣ–русӣ, 15 номгӯӣ ба забонҳои тоҷикӣ–русӣ–англисӣ, 5 номгӯӣ тоҷикӣ–русӣ–ӯзбекӣ, 4

номгӯй ба забонҳои тоҷикӣ-русӣ-англисӣ-ӯзбекӣ, 1 номгӯй ба забонҳои тоҷикӣ-русӣ-қирғизӣ ва 1 номгӯй ба забонҳои тоҷикӣ-русӣ-форсӣ мебошанд.

Воситаҳои ахбори омма воситаи муҳим ва самараноки рушди таҳаммулпазирии байни гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ, инчунин муколамаи фарҳангии онҳо буда, ба эҳтироми байниҳамдигарии онҳо мусоидат мекунад. Бо ин мақсадҳо дар ҷумҳурӣ ба намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ имконият фароҳам оварда шудааст, ки дар ВАО бо забони модариашон баромад намоянд.

Дар ин раванд нақши барномаҳои телевизионӣ ва радиои ҷиҳати дастрасии гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ ба иттилоот бо забони модариашон хеле муҳим мебошад. Ин аст ки имрузҳо дар шабакаҳои давлатии ВАО барномаҳо бо забонҳои русӣ, англисӣ, арабӣ, ӯзбекӣ ва дигарҳо пайваста пахш карда мешаванд.

Тоҷикистон вобаста ба иҷрои уҳдадорихои байналмилалӣ дар ин самт якҷанд маротиба ба Кумитаи СММ оид ба барҳам додани таъбири наҷодӣ гузоришҳои миллии худро пешниҳод намулдааст.

Аз ҷумла, рӯзҳои 20–21 апрели соли 2023 дар иҷлосияи 109-уми Кумитаи СММ оид ба барҳам додани таъбири наҷодӣ дар шаҳри Женеваи Конфедератсияи Швейтсария гузориши муттаҳидаи дувоздаҳум ва сенздаҳуми миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба амалинамоии муқаррароти Конвенсияи байналмилалӣ оид ба барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбири наҷодӣ мавриди баррасӣ қарор дода шуд, ки Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон низ дар раванди муҳокимаи гузориш иштирок намуд.

Тибқи маълумотҳои оморӣ дар Тоҷикистон намояндагони ақаллияти лулиҳо (ҷугӣ) асосан дар баъзе минтақаҳои вилоятҳои Суғду Хатлон ва шаҳру ноҳияҳои тобеи марказ бо риояи анъана ва расму оинҳои худ зиндагӣ мекунанд. Бояд қайд кард, ки аксарияти фарзандони лулиҳо ба раванди таълим ҷалб карда мешаванд. Тибқи маълумоти Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҷумҳурӣ дар соли таҳсили 2023–2024 1468 нафар, аз ҷумла 507 духтар хонандагони лулӣ (ҷӯғихо) ба таҳсил фаро гирифта шудаанд.

Лозим ба ёдоварист яке аз мушкилоти ҳамгирии намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ дар сатҳи дахлдор надонистани забони давлатӣ мебошад, ки дар бештари ҳолат аз безътиноӣ онҳо сарчамша мегирад.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки дар самти амалишавии ҳуқуқ ба таҳсил аз ҷумла дастрасии намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ ба муассисаҳои томактабӣ ва мактабӣ, китобҳо ва дигар маводҳои таълимӣ мушкилоти ҳалталаб то ҳол боқӣ мондааст.

Намояндагии гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ дар мақомоти ҳокимияти давлатӣ кам мебошад. Аз рӯи маълумоти Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳолати 1 январи соли 2024 шумораи хизматчиёни давлатӣ 18 180 нафарро ташкил медиҳад, ки 5,7% намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ мебошанд.

Тибқи маълумоти Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон шумораи судяҳо ба ҳолати 1 январи соли 2024 412 нафар буда, аз онҳо танҳо 4 нафар (0,9 Ҷоиз)-ро намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ ташкил мекунанд.

Дар низомии санадҳои меъёрии ҳуқуқии миллий то ҳол қонуни алоҳида оид ба ҳуқуқҳои гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ таҳия ва қабул карда нашудааст. Чунин қонунҳои махсус дар давлатҳои Литва, Венгрия, Хорватия, Украина, Молдова қабул шудаанд.

Ҳамчунин, дар қонунгузориҳои миллий барои намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ дар парламент, хизмати давлатӣ ва интиҳобот квота ва имтиёзҳо пешбинӣ нашудааст.

Мавҷудияти мушкилоти мазкур зарурияти таҳия ва қабули барномаи фарогири давлатӣ оид ба таъмини ҳуқуқҳои намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забониро тақозо менамояд.

Дар самти риоя ва ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ аз натиҷаи баррасии Гузориши миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста ба Шарҳи Умумии Даврӣ (даври сеюм) аз ҷониби давлатҳои аъзои Шӯрои СММ оид ба ҳуқуқи инсон ба Тоҷикистон оид ба қабули базаи қонунгузориҳои фарогири манъкундаи ҳама гуна шаклҳои таъбиз, амалӣ намудани сиёсат ва қонунҳо баҳри ҳавасмандгардонии

таҳаммулпазирӣ, ҳифзи ҳуқуқҳои динӣ ва гуногунандешӣ, бекор намудани сиёсат ва муқаррароти ҳавасмандкунандаи тамғазанӣ ё сегрегатсия, баҳусус нисбати ақаллиятҳои миллӣ, кафолат додани озодии вичдон ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз нисбати шахсони мутааллиқ ба ақаллиятҳои динӣ, таъмини намояндагии оқилонаи сиёсӣ ва дигарҳо тавсияҳо дода шуданд.

Ҳамчунин, аз натиҷаи барасии Гузориши муттаҳидаи дувоздаҳум ва сенздаҳуми миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба амалиномаи муқаррароти Конвенсияи байналмилалӣ оид ба барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбизи наҷодӣ соли 2023 аз ҷониби Кумитаи СММ оид ба барҳам додани таъбизи наҷодӣ ба ҷумҳурӣ дар самти таъмини ҳуқуқи озодихоии намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ тавсияҳо оид ба пешниҳоди маълумот дар бораи ҳаёати этникии аҳоли, тезонидани раванди дар таҳрири нав қабул намудани Кодекси ҷиноятӣ, тафтиши шаффофи ҳодисаҳои моҳи майи соли 2022 дар ВМКБ, қабули барномаи амал ё стратегия бо мақсади беҳтар намудани вазъи лулитаборон, таъмини намояндагии одилонаи намояндагони гуруҳҳои этникӣ дар ҳаёти ҷамъиятӣ ва сиёсӣ, қабули чораҳои махсус ва пешниҳоди захираҳо барои таъмини имкониятҳо барои фарзандони ақаллиятҳои этникӣ ва батасвибрасонии шартномаҳои байналмилалӣ ҳуқуқи инсон ва дигарҳо тавсияҳо дода шуданд.

Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон низ вобаста ба масъалаҳои ҳифзи ҳуқуқи озодихоии намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ мусоидат менамояд.

Соли 2023 аз ҷониби кормандони мақомоти ВҶИ вазъи риояи ҳуқуқи намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ дар фаъолияти Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофияи граждании назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Конибодом ва ноҳияи Ҷаббор Расулов мавриди санҷиш қарор дода шуд.

Натиҷаи санҷишҳо нишон доданд, ки дар фаъолияти мақомоти мазкур вобаста ба таъмини ҳуқуқи озодихоии инсон ва шаҳрванд, новобаста аз аломатҳои миллат, наҷод, дин ва забон чораҳои мушаххас андешида мешаванд.

Намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ аз ҳамаи ҳуқуқи озодиҳои пешбининамудаи қонунгузорӣ бархӯрдор буда, баробарҳуқуқии онҳо дар назди қонун бидуни фарқияти наҷодӣ, ранги пӯст, баромади миллӣ ё этникӣ таъмин шудааст.

Барои ташаккули таърих, фарҳанг, забон, таҳсил, урфу одат ва иштироки онҳо дар ҳаёти ҷамъиятӣ шароитҳои кофӣ муҳайё шудаанд.

Зимни санчишҳо муайян гардид, ки дар баробари пешравиҳо дар ин самт, баъзе мушкилиҳои ҷузъӣ ҳой доранд.

Масалан, дар воҳидҳои сохтории мақомоти мазкур санадҳои ҳуқуқии байналмили пешбиникунандаи ҳуқуқҳои намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ мавҷуд нестанд. Инчунин дар сомонӣ расмӣ онҳо санадҳои зикргардида, гузоришҳои миллии Тоҷикистон оид ба иҷрои уҳдадорӣҳои байналмилалӣ, тавсияҳои давлатҳои аъзои Шӯрои ҳуқуқи инсонӣ СММ ва кумитаҳои шартномавии он ва Нақшаи миллии амалҳо оид ба иҷрои тавсияҳои кумитаҳои мазкур ҳой дода нашудаанд.

Ҳамчунин, нақшаи дохилидоравии мақомот чихати иҷрои Нақшаҳои миллӣ оид ба иҷрои уҳдадорӣҳои байналмилалӣи Тоҷикистон тибқи тавсияҳои кумитаҳои Созмони Милали Муттаҳид таҳия ва тасдиқ карда нашуда, корҳои ташвиқотию тарғиботӣ вобаста ба пешбурди ҳуқуқи намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ суст ба роҳ монда шудааст.

Нарасидани китобҳои дарсӣ бо забонҳои ақаллиятҳои миллӣ ва кам будани омӯзгорон барои баъзе мактабҳо бо забонҳои намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ мушкилоти асосӣ намояндагони ақаллиятҳои миллӣ дар самти ҳуқуқ ба таҳсил дар шаҳри Конибодом ва ноҳияи Ҷ. Расулов мебошанд.

Зимни санчишҳо ба шахсони мутасадди самт оид ба муқаррароти санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, қонунгузории миллӣ, иҷрои уҳдадорӣҳои байналмилалӣ дар самти мазкур, дастовардҳои ҷумҳурӣ, сиёсати давлатӣ иттилооти дахлдор пешниҳод намуда, чихати бартараф намудани камбудӣҳои ҳойдошта тавсияҳо дода шуданд.

Тибқи супориши Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон санаи 19 майи соли 2023 бо

Комиссари олии Созмони амният ва ҳамкорӣ дар Аврупо оид ба ақаллиятҳои миллӣ Қайрат Абдурахмонов мулоқот намуд.

*Мулоқоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон Умед Боболода
бо Комиссари олии Созмони амният ва ҳамкорӣ дар Аврупо
оид ба ақаллиятҳои миллӣ Қайрат Абдурахмонов*

Зимни вохӯрӣ дастовардҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ҳифзи ҳуқуқи инсон, аз ҷумла ҳуқуқу озодиҳои намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ, самтҳои афзалиятноки фаъолияти ВҲИ, ҳамкорихоӣ мақомот бо созмонҳои байналмилалӣ ҳифзи ҳуқуқи инсон, вазъи ҳуқуқи ВҲИ, иҷрои санадҳои ҳуқуқи байналмилалӣ ва миллии танзимкунандаи ҳуқуқу озодиҳои намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ, таҳаммулпазирии байни миллату халқиятҳо, риояи меъёрҳои баробарӣ ва роҳ надодан ба таъбиз аз рӯи нишонаҳои миллӣ ва наҷодӣ ва дигар масъалаҳо вобаста ба ҳифзи ҳуқуқи инсон матраҳ гардиданд.

Комиссари олии Созмони амният ва ҳамкорӣ дар Аврупо оид ба ақаллиятҳои миллӣ зимни суҳанронии худ оид ба дастовардҳои Тоҷикистон дар самти пешбурд ва риояи ҳуқуқу

озодиҳои намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ, қабули қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросимҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” ва ташвиқи тарғиби баробарӣ ва манъи таъбиз, фаъолияти Шӯрои ҷамъиятии Тоҷикистон, нақши калонсолон ва ҷамоатчиғӣ дар пешгирии низоъҳои наздисарҳадӣ, Гузоришҳои миллии Тоҷикистон аз натиҷаи иҷрои Конвенсияи байналмилалӣ оид ба рафъи ҳамаи шаклҳои таъбизи наҷодӣ, муттаҳидии иҷтимоии аҳолии кишвар ва дигар масъалаҳо баҳои баланд дод.

Ҳамчунин, қормандони масъули мақомоти ВҲИ бо Гузоришгари махсуси СММ оид ба ақаллиятҳои миллии Фернанд де Варен мулоқот намуданд.

*Воҳӯрии қормандони
масъули Дастгоҳи
Ваколатдор оид ба
ҳуқуқи инсон бо
Гузоришгари махсуси
СММ оид ба
ақаллиятҳои миллии
Фернанд де Варен*

Дар воҳӯрии мазкур оид ба сиёсати этникии давлат, роҳ наҷодан ба таъбиз аз рӯи нишонаҳои миллии ва наҷодӣ, ки дар қонунгузорӣ муайян шудаанд, ҳусусан қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” Стратегияи миллии ҳифзи ҳуқуқи инсон барои давраи то соли 2038 ва Нақшаи амали он барои солҳои 2023–2025 суҳан намуданд.

Мубодилаи тарафҳо бештар ба масъалаҳои омили намояндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ, вазъи риояи ҳуқуқҳои онҳо, баҳусус лулиҳо, оид ба иҷрои уҳдадорихи байналмилалӣ дар самти мазкур, муносибатҳои байни миллату халқиятҳо, мусоидати мақомоти ВҲИ ба ҳамқоррии мақомоти

ҳокимияти давлатӣ, сохторҳои ҷомеаи шахрвандӣ оид ба ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ, рушд ва ҳамроҳсозии ҳамкории байналмилалӣ дар самти мазкур ва дигарҳо дахл доштанд.

Бо мақсади баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ ва сатҳи иттилоотонии аҳоли соли 2023 аз ҷониби кормандони мақомоти ВҶИ дар сомонӣ мақомот ва маҷаллаи “Ахбори Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” оид ба масъалаҳои ҳифзи ҳуқуқи намоёндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ, ҳуқуқ ба баробарӣ ва озодӣ аз таъбири наҷодӣ бо забони давлатӣ ва забони русӣ маводҳои иттилоотӣ нашр карда шуданд.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани вазъи риояи ҳуқуқи намоёндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

– тақмили қонунгузорӣ ва қабули барномаи фароғири давлатӣ оид ба ҳифзи намоёндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ;

– тақвияти омӯзиши забони давлатӣ дар байни намоёндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ;

– тақвияти корҳо ҷиҳати ғурра таъмин намудани мактабу синфхонаҳо бо китобҳои дарсӣ, дигар маводҳои таълимӣ ва омӯзгорон бо забонҳои намоёндагони гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ;

– андешидани ҷораҳо оид ба зиёд намудани намоёндагии гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ дар мақомоти ҳокимияти давлатӣ.

2.4. Ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот ва ҳуқуқ ба мурочиат

Тибқи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои байналмилалӣ ҳуқуқи эътирофнамудаи кишвар ҳар кас ҳуқуқ ба озодии суҳан, нашр, истифода аз воситаҳои ахбори оммаро дорад.

Бо мақсади амалисозии ҳуқуқҳои мазкур давлат ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таввасути қабули қонунҳо ва барномаҳои фароғири соҳавӣ марҳила ба марҳила шароити мусоид фароҳам меорад.

Нақши ВАО аз ҷумла матбуоти даврӣ дар самти дастраси ба иттилоот ва амалишавии ин ҳуқуқҳо муайянкунанда мебошад.

Тибқи маълумоти Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2023 дар ҷумҳурӣ 59 рӯзнома, аз инҳо 40 давлатӣ ва 19 мустақил, 46 маҷалла, аз инҳо 41 давлатӣ ва 5 мустақил, 36 матбаа, аз инҳо 5 давлатӣ ва 31 мустақил, 22 нуқтаи фурӯши китоб, аз инҳо 1 давлатӣ ва 21 мустақил, 6 нашриёт, аз инҳо 3 давлатӣ ва 3 мустақил, 3 агентии иттилоотии мустақил ба ҳисоб гирифта шудааст.

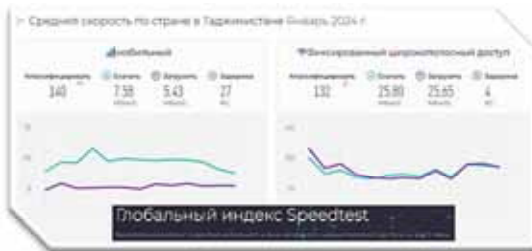
Ҳамасола ду маротиба тибқи амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 15 сентябри соли 2011, №АП-1729 ва нақшаи алоҳида нишастҳои матбуотӣ гузаронида мешаванд, ки яке аз воситаи дигари дастрасӣ ба иттилоот мебошад.

Тавре аз гузориши Раёсати маориф, фарҳанг ва иттилоотии ДИП ҚТ аз 25 августи соли 2023, №26/10-303 бармеояд, дар баргузориҳои нишастҳои матбуотӣ баъзе камбудихо ҷой доранд. Аз ҷумла сомонаҳои интернетии аксарияти вазорату идораҳо ҳамоно ғайбӣ ва ба талаботи муосир ҷавобгӯ набуда, котибони матбуотӣ ва дигар шахсони масъул бо усулҳои кӯҳна мегузаронанд. Ҳамчунин робитаи мақомоту идораҳои давлатӣ бо ВАО суст ба роҳ монда шудааст.

Дар замони муосир интернет ва рушди технологигияҳои муосири коммуникатсионӣ низ дар амалишавии ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот нақши муайянкунанда доранд. Дар ин робита суръат, нарх ва дастрасии интернет барои истифодабарандагон муҳим мебошад.

Тибқи маълумоти Хадамоти алоқаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳудуди ҷумҳурӣ 13 адад интернет провайдерҳо ғайбӣ намуда, шумораи умумии муштариёни интернет 3 994 110 нафарро ташкил медиҳад.

Бояд қайд кард, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи радбаандии Speedtest Global Index дар миёни 146 кишвари ҷаҳон аз рӯи интернетии мобилӣ бо суръати 8,15 мегабит дар сония (Mbps) дар ҷойи 141 ва аз рӯи дастрасии интернетии оптикӣ бо суръати 26,35 мегабит дар сония (Mbps) миёни 176 кишвари ҷаҳон дар 130 ҷой қарор дорад.

Раддабандии Speedtest
Global Index аз рӯйи
интернети мобилӣ ва
аз рӯйи дастрасии
интернети оптикӣ

Инчунин аз рӯйи нархгузори интернет тибқи маълумоти сомонаи *Worldwide mobile data pricing* (www.cable.co.uk) Ҷумҳурии Тоҷикистон дар байни 237 кишвари ҷаҳон дар ҷойи 143 бо арзиши 1 Гб – 1,65 доллари ИМА қарор дорад.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон низ зимни ироаи паёми навбати ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 декабри соли 2022 вобаста ба сифат ва суръати интернет ибрози назар намуда, сифат, суръат ва нархи дастрасӣ ба интернетро дар кишвар нигаронкунанда арзёбӣ карданд. Бинобар таъкиди Сарвари давлат рушди соҳаи алоқа, бахусус, таъмин намудани суръати баланди интернет ва дастрас будани нархи он барои рушди иқтисоди рақамӣ, зеҳни сунъӣ, таъмин намудани амнияти иттилоотӣ, ҷалби сармоя ва ташкили паркҳои технологиву инноватсионӣ зарур буда, суръат ва арзиши интернет ҳанӯз қонеъкунанда нест.

Бо назардошти ин ба Хадамоти алоқаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон супориш дода шуд, ки якҷо бо ширкатҳои дар соҳа фаъолияткунанда барои беҳтар намудани сифати хизматрасониҳо, паст кардани арзиши хизматрасониҳои алоқаи мобилӣ ва интернет ва дастрас гардонидани интернетӣ баландсуръат дар тамоми минтақаҳои кишвар, аз ҷумла шаҳру ноҳияҳои дурдаст тадбирҳои заруриро роҳандозӣ намояд.

Бо мақсади муайян намудани вазъи роияи ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот аз ҷониби мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон мунтазам мониторинги фаъолияти сомонаҳои мақомоти давлатӣ ҷиҳати мутобиқати онҳо ба қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи қоидаҳои ягона барои сомонаҳои расмӣ вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар шабакаи интернет” соли 2017, №344 гузаронида мешавад.

Вобаста ба ин соли 2023 мониторинги фаъолияти сомонаҳои Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар шаҳрҳои Норақ ва Кӯлоб гузаронида шуданд.

Натиҷаи мониторинги фаъолияти сомонаи Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон медиҳад, ки сомона фаъол буда, ба истифодабарандагон ахбор, маълумот оид ба вазъи муҳоҷирати меҳнатӣ, сатҳи зиндагии аҳоли, бозори меҳнат, шуғли аҳоли, таҳсилоти ибтидоии касбӣ, таълими калонсолон ва ҳунармандӣ ва ғайраҳоро пешниҳод менамояд.

Ҳамчунин, зимни мониторинг баъзе камбудихо, ба монанди кам фаъол будани қисмати русӣ ва англисии сомона, мавҷуд набудани Низомнома дар бораи воҳидҳои сохтории дастгоҳи марказӣ, маълумот дар бораи безътибор донишҷӯи санадҳои меъёрии ҳуқуқии мақомот, маълумот дар бораи қабули шаҳрвандон ба хизмати давлатӣ, набудани блоқи Вазифаи ҳолӣ, дар саҳифаи аввал ҷойгир накардани Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, надоштани версияи ҷоп дар ҳар саҳифаи хабар, набудани иқтибос аз суҳанронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон марбут ба вазорат, барои дастрасии шахсони имконияташон маҳдуд бо роҳи пешниҳоди низоми овоздоркунии муҳтавои иттилоотӣ, дар саҳифаи аввали сомона дар қисмати санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ мавҷуд набудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муҳоҷират” ба назар мерасад.

Воҳурӣ бо роҳбарияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар шаҳрҳои Норақ ва Кӯлоб зимни мониторинги сомонаҳо

Натиҷаи мониторинги сомонаҳои мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар шаҳрҳои Норақ ва Кӯлоб нишон дод, ки онҳо ба талаботи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи қоидаҳои ягона барои сомонаҳои расмӣ вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар шабакаи интернет” мутобиқ набуда, ба такмил ва азнавсозии ҷиддӣ ниёз доранд.

Аз натиҷаи санҷиш бо масъулини қор бо сомонаҳои мазкур суҳбат гузаронида, кӯмаки методӣ расонида, ҷиҳати бартараф намудани камбудҳои ҷойдошта тавсияҳои дахлдор дода шуд.

Дар самти мазкур қормандони Дастгоҳи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар ҷорабиниҳои иттилоотӣ иштирок намуда, ҷиҳати баланд бардоштани маърифати аҳоли дар ин самт маводҳои иттилоотӣ таҳия ва ҷоп менамоянд.

Самаранокии ҳамкории мутақобилаи мақомоти давлатӣ ва аҳоли ва муколама бо ҷомеа дар бисёр мавридҳо аз таъмини ҳуқуқи шаҳрвандон ба мурочиат вобастагии қалон дорад.

Ҳуқуқи мазкур ҳамчун воситаи ҳифз ва шакли иштироқи шаҳрвандон дар қабули қарорҳо ва нишондиҳандаи боварии аҳоли ба сохторҳои ҳокимият ба шумор меравад.

Қонунгузори амалкунанда ҳуқуқи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқиро ба мурочиат тавассути шахсан мурочиат намудан ё яққоя бо дигарон ва (ё) тавассути намояндагони ваколатдори худ ба мақомоту ташкилоти дахлдор пешбинӣ намудааст.

Ҳамин тариқ, мурочиат яке аз воситаҳои асосии мубодилаи байни шаҳрвандон ва давлат, воситаи муҳими имконпазири ҳифзи ҳуқуқи инсон ба шумор меравад.

Ҳамчунин солҳои охир қабули электронии мурочиатҳо, амалияи қабули сайёри шаҳрвандон дар маҳалҳо васеъ паҳн шудааст.

Тибқи маълумоти Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2023 нисбати 25 нафар парвандаҳои ҷиноятӣ дар хусуси вайрон кардани қонунҳо оид ба мурочиати шаҳрвандон мавриди баррасӣ қарор дода шуда, аз ин шумора 14 парванда нисбати 14 нафар бо баровардани ҳукмҳои айбдоркунанда анҷом ёфтааст.

Бояд қайд кард, ки вазъи қор дар самти қабул ва баррасии саривақтии мурочиатҳои воқеию ҳуқуқӣ, инчунин ҳалли

мушкилоти онҳо мунтазам аз чониби роҳбарият ва кормандони мақомоти ВҶИ мавриди баррасӣ қарор дода шуда, ба масъалаи қабули шахсии шаҳрвандон таваҷҷуҳи хос зоҳир карда мешавад.

Ҷиҳати таъмини супориши Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва бо мақсади ташкили машваратҳои сайёри ҳуқуқӣ ва қабули шаҳрвандон, ҳамчунин таҳким бахшидан ба ҳамкориҳои мақомоти давлатӣ ва сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон ба якҷанд шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ сафарҳои хизматӣ анҷом дод.

Соли 2023 дар Дастгоҳи марказии ВҶИ 490 муроҷиат ба қайд гирифта шуда, зимни қабули сайёр аз тарафи ВҶИ ва муовини ӯ 204 нафар шаҳрвандон қабул карда шуданд.

Бо мақсади мусоидат ба амалишавии ҳуқуқ ба муроҷиат ва муайян намудани вазъи қор бо муроҷиатҳо соли 2023 аз чониби кормандони мақомоти ВҶИ вазъи рияои ҳуқуқ ба муроҷиат дар ҷамоати Кумитаи ҳолатҳои ҷамоатӣ ва муҳофизати граждании назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Конибодом ва ноҳияи Ҷаббор Расулов мавриди санҷиш қарор дода шуд.

Санҷишҳо нишон доданд, ки дар мақомоти зикршуда қабул ва баррасии муроҷиатҳои шахсонӣ воқеӣ ва ҳуқуқӣ тибқи талаботи қонунгузорӣ ба роҳ монда, дар дафтари бахисобгирии оморӣ ба қайд гирифта шудаанд.

Дар даромадгоҳи бинои мақомоти зикршуда ҷадвали рӯзҳои қабули шаҳрвандон аз чониби роҳбарият насб ва қабули шаҳрвандон роҳандозӣ шудааст. Ҳамчунин, аз чониби роҳбарияти мақомот қабули сайёри шаҳрвандон дар маҳалҳо ба роҳ монда шудааст.

Новобаста аз пешравиҳо дар ҷамоати мақомоти зикршуда камбудии зерин ба қайд гирифта шуданд. Аз ҷумла, бо назардошти талаботи замони муосир истифодаи технологияи замонавӣ дар самти бақайдгирӣ, баррасӣ ва бахисобгирии муроҷиатҳои роҳандозӣ нашуда, ҷиҳати баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳоли дар самти таъмини ҳуқуқ ба муроҷиат қорҳои фаҳмондадиҳӣ дар сатҳи зарури ба роҳ монда нашудааст.

Ҳамчунин, зимни санҷиш муайян гардид, ки талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муроҷиатҳои

шахсони воқеъ ва ҳуқуқӣ” вайрон гардида, мӯҳлати дар давоми се рӯз тибқи тобеият ирсол намудани баъзе мурочиатҳо ба мақомоту ташкилоти салоҳиятдор ва огоҳ намудани мурочиаткунанда, инчунин муҳлати якмоҳаи баррасии баъзе мурочиатҳо ва тамдид кардани муҳлати баррасии онҳо риоя нагардидааст.

Масалан, санчиши самти мазкур дар Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофиаи граждании назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон дод, ки мурочиати дастаҷамъонаи сокинони деҳаи Палдораки ноҳияи Кухистони Мастҷоҳ оид ба кӯчонидани аҳоли, ки 5 июни соли 2023 ба Кумита ворид гардидааст, танҳо баъди гузаштани 11 рӯз, яъне санаи 7 апрели соли 2023 аз рӯи тобеият ба Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли, Кумитаи давлатии идораи замин ва геодезӣ ва Саридораи геология барои гирифтани хулоса ирсол карда шудааст.

Ҳамчунин, ба аризаи шаҳрванд Р.А. оид ба қабул ба хизмат, ки 20 июли соли 2023 ба Кумита ворид шудааст, баъди гузаштани 32 рӯз, яъне 20 августи соли 2023 ҷавоб гардонидани шуда, ба ӯ тавсия дода шудааст, ки барои қабул ба хизмат ҳуҷҷатҳои дахлдорро пешниҳод намояд. Ҳол он, ки мурочиати мазкур омӯзишу таҳқиқи иловагиро талаб намекард.

Санчиши мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Конибодом нишон дод, ки аризаи шаҳрванд Р. М., ки аз 27 январи соли 2023 ворид гардидааст, тибқи тааллуқдорӣ ба Кумитаи идораи замин ирсол гардида, ба мурочиаткунанда бо вайрон кардани муҳлат танҳо санаи 9 марти соли 2023 мактуби ҷавобӣ ирсол карда шудааст.

Дар ноҳияи Ҷ. Расулов низ чунин камбудихо ба назар расиданд. Масалан, ба мурочиати шаҳрванд У.Ф. оид ба бартараф кардани монеагӣ барои муошират бо фарзанд, ки 6 феввали соли 2023 ворид гардидааст, бо гузаштани муҳлати зиёда аз 5 моҳ, яъне 25 июли соли 2023 ҷавоби хаттӣ ирсол карда шудааст. Ҳол он, ки тибқи талаботи қонунгузорӣ дар сурати талаб кардани баррасии иловагӣ муҳлати баррасии мурочиат тамдид карда шуда, дар ин хусус ба мурочиаткунанда дар муҳлати се рӯз бояд хабар дода шавад.

Дар дафтариҳои баҳисобгирии оморӣ мурочиатҳои электронӣ ва телефонӣ қайд дар бораи ворид шудани

мурочиатҳо мавҷуд набуда, масъулин сабаби онро ба ворид нашудани чунин мурочиатҳо рабт медиханд.

Аз натиҷаи санчишҳо ба масъулини мақомоти зикршуда оид ба риояи талаботи қонунгузорӣ, ташкил ва пешбурди дафтарҳои баҳисобгирии омӯрӣ тибқи тартиби пешбининамудаи Низомномаи тартиби коргузорӣ ва баҳисобгирии омӯрӣ оид ба мурочиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ва дигарҳо тавсияҳои дахлдор пешниҳод карда шуданд. Ҳамчунин, дар рафти санчиш ба кормандони сохторҳои дахлдори мақомоти зикршуда кӯмаки методӣ расонида шуд.

Бо мақсади иттилоотони чомеа дар ин самт дар сомонаи мақомоти ВҲИ мақола дар мавзӯи “Хусусиятҳои хоси баррасии шикоятҳо аз ҷониби Ваколадор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” нашр карда шуда, корманди мақомот дар Радиои Тоҷикистон дар мавзӯи “Ҳуқуқ ба мурочиат” дар барномаи мустақим баромад намуд.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани вазъи риояи ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот ва ҳуқуқ ба мурочиат тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

– тақмили қонунгузорӣ дар самти ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот;

– мустақкам намудани базаи ҳуқуқии дастрасӣ ба иттилоот;

– қатъ намудани амалияи маҳдуд кардани дастрасӣ ба веб-сайтҳо ва хизматрасониҳои алоқа;

– мутобиқ намудани мазмуну муҳтавои сомонаҳои мақомоти давлатӣ ба талаботи Қоидаҳои ягона барои сомонаҳои расмӣ вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар шабакаи интернет;

– андешидани чораҳо оид ба рушди соҳаи алоқа, таъмин намудани суръати баланди интернет, беҳтар намудани сифати хизматрасониҳо, паст кардани арзиши хизматрасониҳои алоқаи мобилӣ ва интернет ва дастрас гардонидани интернет ба баландсуръат дар тамоми минтақаҳои кишвар, аз ҷумла шаҳру ноҳияҳои дурдаст;

– тақвияти корҳои ташивиқотию тарғиботӣ вобаста ба вазъи риояи ҳуқуқ ба мурочиат, аз ҷумла ташиқили

машгулиятҳои дохилидоравӣ, баромадҳо дар ВАО ва наири мақолаҳо;

– андешидани чораҳо оид ба ҷудо намудани воҳиди алоҳидаи корӣ дар самти бақайдгирии муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ва ба роҳ мондани истифодаи технологияи электронии муосир ҳангоми қабул ва баррасии муроҷиатҳо;

– риояи меъёрҳои қонунгузорӣ ҳангоми қабул ва баррасии муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ;

– пешбурди дафтарҳои баҳисобгирии омурии муроҷиатҳо тибқи тартиби пешбининамудаи қонунгузорӣ.

2.5. Баробарии гендерӣ ва пешгирии зӯрварӣ дар оила

Зӯрварӣ ҳамчун падидаи номатлуб ҷабрдидагон, аз ҷумла занон ва духтаронро аз ҳуқуқи баробарӣ, зиндагии бехатар маҳрум карда, шаъну шарафи инсонро паст мезанад ва амалисозии ҳуқуқи озодихоӣ асосиро маҳдуд мекунад. Зӯрварӣ нисбати занону духтарон танҳо бо хусусиятҳои муайяни иҷтимоӣ ё иқтисодӣ маҳдуд намешавад ва метавонад дар ҳаёти онҳо таъсири манфӣ гузорад.

Тибқи маълумоти оморӣ 35% занону духтарон ё аз ҳар се нафар як нафар дар тули умри худ ба зӯрварии ҷисмонӣ, шахвонӣ ё дигар шаклҳои зӯрварӣ дучор мешавад.

Ҷумҳурии Тоҷикистон аз солҳои нахустини соҳибистиклолӣ ҷиҳати таъмини ҳифзи ҳуқуқи озодихоӣ инсон, аз ҷумла баробарҳуқуқии мардону занон тамоми тадбирҳои заруриро амалӣ намуда истодааст. Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон баробарҳуқуқии мардону занонро кафолат додааст. Барои дар амал татбиқ намудани меъёри зикргардида дар ин раванд санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, барномаҳои дахлдори давлатӣ таҳия ва қабул гардида, амалӣ шуда истодаанд. Қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи кафолатҳои давлатии баробарҳуқуқии мардону занон ва имкониятҳои баробари амалигардонии онҳо”, “Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила”, “Барномаи давлатӣ оид ба пешгирии зӯрварӣ дар оила дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2014–2023”, “Барномаи давлатии тарбия, интиҳоб ва ҷобачогузории кадрҳои роҳбарикунанда аз ҳисоби занону бонувони болаёқат барои

солҳои 2023–2030” ва ғайраҳо аз ҷумлаи чунин ҳуҷҷатҳо мебошанд.

Яке аз масъалаҳои муҳим дар самти ҳифзи ҳуқуқи занон таъмини онҳо ба кор ва музди маоши муносиб мебошад. Дар ин робита, ҳанӯз соли 2017 чихати муқаррар намудани маҳдудиятҳои муайян барои шугли занон ва ҳифзи саломатии онҳо аз хатарҳои касбӣ ва ҳимояи ҷиддии иҷтимоии онҳо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №179 қабул шуда буд.

Дар асоси тавсияи Кумитаи СММ оид ба рафъи таъбиз нисбати занон оид ба Гузориши миллии даврии шашуми Ҷумҳурии Тоҷикистон бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №568 аз 30 декабри соли 2023 рӯйхати корҳои, ки дар онҳо истифодаи меҳнати занон манъ карда шудааст, тасдиқ гардида, теъдоди корҳои, ки истифодаи қувваи занон манъ шуда буд, аз 334 ба 194 адад расонида шуд.

Яке аз соҳаҳои, ки занон метавонанд дар он фаъолияти самарабахш дошта бошанд, хизмати давлатӣ мебошад. Ҳамасола аз ҷониби давлату ҳукумат тадбирҳои зарурӣ чихати бештар намудани саҳми занон дар ин самт андешида шуда, занону бонувони лаёқатманд ба хизмати давлатӣ ҷалб карда мешаванд. Новобаста аз ин ҳоло низ саҳми занон дар хизмати давлатӣ ва идоракунии давлатӣ қонеъкунанда нест. Тибқи санадҳои стратегӣ ва барномавӣ ба нақша гирифта шудааст, ки то соли 2030 бояд саҳми занон дар хизмати давлатӣ ба 30% ва дар мансабҳои роҳбарикунандаи хизмати давлатӣ ба 25% расонида шавад.

Тибқи маълумоти Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳолати 1 январи соли 2024 аз 18 180 нафар хизматчиёни давлатӣ 4 569 нафар ё 25,1 фоизро занон ташкил медиҳанд. Аз 5 883 нафар кадрҳои роҳбарикунанда 1 132 нафарашон ё 19,2% занон мебошанд.

Рушди бонизомии соҳаи маориф, баланд бардоштани мақому манзалати занону бонувон яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати давлат ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб меравад. Тавре Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 декабри соли 2023 қайд намуданд: “Аз 41 ҳазору 232 нафар донишҷӯёни тоҷик, ки ҳоло дар давлатҳои хориҷӣ таҳсил

меунанд, беш аз 11 ҳазор нафарашон духтарон мебошанд. Танҳо дар даҳ соли охир 11 ҳазор нафар духтарон муассисаҳои таҳсилоти олии касбиро бо квотаи президентӣ хатм кардаанд. Аз 3 ҳазору 300 нафар ҷавононе, ки соли ҷорӣ танҳо тавассути Маркази барномаҳои байналмилалӣ назди Вазорати маориф ва илм ба хориҷи кишвар барои таҳсил рафтаанд, 30 ғоизашон духтарон мебошанд”.

Бо мақсади амалисозии баробарии гендерӣ ва пешгирии зӯрварӣ дар оила Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо шарикони рушд пайваста ҳамкорӣ менамояд. Бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24 майи соли 2021 барномаи муштаракӣ ташаббуси СММ ва Иттиҳоди Аврупо “Нури рушноӣ” тасдиқ гардида, амалӣ шуд, ки 6 декабри соли 2023 мизи мудаввар оид ба маросими расмӣ чамъбасти барномаи мазкур баргузор гардид. Ҳадафи барнома хотима додан ба ҳама гуна шаклҳои зӯрварӣ нисбати занону духтарон ва бархурдор гардидани онҳо аз ҳуқуқҳои онҳо мебошад.

Дастрасӣ ба хизматрасониҳо ба ҷабрдидагонӣ зӯрварии гендерӣ, бехтаргардонии хизматрасониҳои тиббӣ иҷтимоӣ ва фароҳам овардани шароит барои баланд бардоштани сифати сармояи инсонӣ яке аз масъалаҳои муҳим ба ҳисоб меравад. Дар ин раванд фаъолияти марказҳои бӯҳронӣ ва паноҳгоҳҳо барои ҷабрдидагонӣ зӯрварӣ дар оила муассир аст.

Тибқи маълумоти Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2023 дар ҳамкорӣ бо дигар мақомоти дахлдор ба Муассисаи давлатии “Маркази ҷумҳуриявии хизматрасонии иҷтимоӣ ба қурбониёни савдои одамон ва ҷабрдидагонӣ зӯрварӣ дар оила” ҳамагӣ 100 нафар занони аз зӯрварӣ ҷабрдида барои гирифтани кӯмаки тиббӣ раванӣ муроҷиат намудаанд.

Маркази хизматрасонии иҷтимоӣ барои ҷабрдидагонӣ зӯрварӣ дар оила ва оилаҳои осебпазири муҳоҷирони меҳнатӣ дар шаҳрҳои Бохтар, Кӯлоб ва Маркази ҷумҳуриявии хизматрасонии иҷтимоӣ ба қурбониёни савдои одамон ва ҷабрдидагонӣ зӯрварӣ дар оила дар шаҳри Душанбе фаъолиятро идома дода, ба 155 нафар ҷабрдидагонӣ зӯрварӣ хизматрасонии иҷтимоии раванӣ расониданд.

Инчунин дар ҷумҳурӣ 22 ҳучраи дастгирии занони аз зӯроварӣ ҷабрдида фаъолият доранд, ки бо тамоми таҷҳизоти зарӯрӣ таъмин мебошанд.

Таҳлилҳо нишон медиҳад, ки фаъолияти марказҳои психологӣ барои ҷабрдидагони зӯроварӣ дар оила дуруст ба роҳ монда нашуда, таълими босифати мутахассисони соҳа қаноатбахш нест. Хадамоти иҷтимоӣ ба баҳши хизматрасонӣ ба ҷабрдидагони зӯроварӣ дар оила дохил шавад ҳам, фаъолияти он чандон самарабахш набуда, дараҷаи оморасозии мутахассисон паст аст.

Ҷиҳати сари вақт расонидани кӯмак ба ҷабрдидагони зӯроварӣ дар оила дар якҷоягӣ бо субъектҳои пешгирикунандаи зӯроварӣ дар оила ва шарикони рушд ҷиҳати таъсис додани марказҳои кӯмаки ҳуқуқӣ ва раванӣ чораҳои зарӯрӣ андешида мешавад.

Тибқи маълумоти Муассисаи давлатии “Маркази ёрии ҳуқуқӣ”-и Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷониби ҳуқуқшиносони марказ дар соли 2023 ба 74 нафар ҷабрдидаи зӯроварӣ дар оила ёрии ҳуқуқии ройгон расонида шудааст, ки аз ин шумора 70 нафар зан мебошад.

Ҳамзамон, дар назди Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Маркази захиравӣ оид ба масъалаҳои пешгирии зӯроварӣ ва баробарии гендерӣ бо телефони боварии 1 313 фаъолият менамояд. Дар соли 2023 ба Марказ 2 367 нафар муроҷиат намуданд, ки аз он 2099 нафар зан ва 268 нафарро мардон ташкил медиҳанд.

Бо мақсади пурзӯр намудани механизмҳои пешгирии зӯроварӣ дар оила ва кор бо зӯроварон дар назди Кумитаи ҳучраи машваратӣ-психологӣ ва иҷтимоӣ аз 15 июни соли 2023 ба фаъолият оғоз намудааст, ки дар ин давра ба ҳучраи мазкур 62 нафар, аз ҷумла 23 нафар мард ва 39 нафар зан муроҷиат намудаанд.

Нақши нозирони пешгирии зӯроварӣ дар оила ва нозирони минтақавӣ дар ин раванд хело муҳим аст. Аз маълумоти пешниҳоднамудаи Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон бармеояд, ки дар мақомоти корҳои дохилӣ 1561 нафар занҳо фаъолият менамоянд, ки 83 нафарашон вазифаҳои роҳбарикунандаро ишғол мекунанд. Дар робита ба ин, дар ҷумҳурӣ 13 нафар занон ба ҳайси нозирони пешгирии зӯроварӣ дар оила фаъолият менамоянд, ки кофӣ нест.

Дар соли 2023 ҷиҳати таъмини иҷрои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила” аз тарафи нозирони минтақавии милитсия ва нозирони пешгирии зӯрварӣ дар оила 3 058 арзу шикоят санҷида шудааст, ки аз ин шумора 2 568 адад нисбати мардон, 493 адад нисбати занон ва 7 адад нисбати ноболиғон мебошад. Дар натиҷаи санҷиши арзу шикоятҳо 72 парвандаи ҷиноятӣ оғоз гардида, 2 832 мавод аз оғози парвандаи ҷиноятӣ рад карда шуда, 39 мавод дар истехсолот қарор дошта ва 1 818 мавод барои баррасӣ ба дигар мақомоти дахлдор ирсол карда шудааст. Инчунин нисбати 1 852 нафар протоколи ҳуқуқвайронкунии маъмури тартиб дода шуда, ба 1 661 нафар шахсони зӯрварӣ дар оила содиркарда амрномаи муҳофизатӣ бароварда шудааст.

Омори зӯрварӣ дар оила

Соли 2020	Соли 2021	Соли 2022	Соли 2023
3661	4194	5091	3058

Дастрасии занҳо нисбат ба мардҳо ба адолати судӣ ниҳоят муҳим ба ҳисоб меравад, ки сабабҳои ин нобаробарии гендерӣ, вобастагии иқтисодии занон, сатҳи пасти саводи ҳуқуқии онҳо дар муқоиса бо мардон ва ба ҳукми анъана аз ҳаёти ҷамъиятӣ ҷудо мондани занҳо мебошад.

Тибқи маълумоти Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2023 аз ҷониби судҳои ҷумҳури 443 парвандаҳои ҷиноятӣ вобаста ба зӯрварӣ дар оила баррасӣ гардидааст, ки аз ин шумора 398 парванда нисбати 415 нафар бо баровардани ҳукмҳои айбдоркунанда ва нисбати 2 нафар ҳукми сафедкунанда бароварда шудааст.

Бекоршавии ақдҳои никоҳ ташвишовар буда, ҳоло ҳам теъдоди зиёди оилаҳои ҷавон аз ҳам ҷудо мешаванд. Дар соли 2023 аз ҷониби судҳои ҷумҳури 14 170 парванда оид ба бекор кардани ақди никоҳ баррасӣ гардида, аз ин шумора 8 037 ақди никоҳ бекор карда шудааст.

Мубориза ба муқобили зухуроти номатлуби зӯроварӣ дар оила фаъолияти дастаҷамъонаи кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва ҷомеаи шахрвандиро тақозо менамояд. Новобаста аз андешидани ҷораҳои дахлдор ҳанӯз дар ҷомеа ҳолатҳои зӯроварӣ дар оила ҷой дорад, ки боиси расонидани зарари ҷисмонӣ руҳӣ гардида, ба оқибатҳои ногувор оварда мерасонад.

Тибқи маълумоти Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2023 107 ҷиноят марбут ба зӯроварӣ дар оила, 26 куштори қасдона, 40 ҳодиса ба худкӯшӣ ва суйикасд ба он расонидан, 41 ҷиноятҳо ба муқобили озодии ҷинсӣ ва дахлнопазирии ҷинсӣ, аз ҷумла 16 ҳолати тачовуз ба номус, 25 ҷиноят вобаста ба ҳаракатҳои дорои хусусияти шахвонӣ ва бадахлоқона, ки аз тарафи аъзои оила (м.139 – 18, 140 – 1, 141 – 5, 142 – 1 КҶ ҚТ) содир шудаанд, ба қайд гирифта шудааст.

Ҷиноятҳои дорои хусусияти шахвонидошта нисбати фарзандон хавфи бештари ҷамъиятӣ дошта, асоси бунёди оилаи миллиро вайрон мекунад. Ҷабрдидагони ҷунин зӯроварӣ бо сабаби беобрӯ шудан ва таҳти ҷазо қарор гирифтани худ ва ҳешовандону наздикони худ, аз тарсу ҳарос ва бо мақсади доғ наовардан ба обрӯю эътибори худ ва оила хеле кам ба мақомоти дахлдор муроҷиат мекунанд, ки мутаассифона ин ҷиноятҳо муддати тулонӣ ошкор намешаванд.

Таҳлили ҷиноятҳои ҷанбаи ахлокидошта нишон медиҳад, ки ин ҷиноятҳо аз тарафи падар ё дигар ҳешовандони наздик нисбати фарзандон содир карда шудааст, аз ҷумла дар 15 ҳолат аз тарафи падар, 7 ҳолат аз ҷониби бародар ва 19 ҳолат аз ҷониби дигар ҳешовандони наздик содир шудааст.

Таҳқири мунтазам ё муносибати бераҳмонаи шавҳар, падар ё дигар аъзои оила нисбати дигар аъзои оила яке аз шаклҳои зӯроварӣ дар оиларо ташкил медиҳад. Содиршавии ин кирдорҳо дар бисёр ҳолатҳо боиси ба худкушӣ даст задани занон мегардад. Дар соли 2023 48 парвандаи ҷиноятӣ бо моддаи 109 Кодекси ҷиноятӣи ҷумҳурии Тоҷикистон оғоз гардида, 41 парванда барои моҳиятан баррасӣ кардан ба судҳо ирсол карда шудааст.

Таҳлилҳо нишон медиҳад, ки аксар занону духтарон бинобар паст будани маърифатнокӣ, ҳолати шадиди равонӣ, вазъи ногувори иқтисодӣ ва иҷтимоӣ даст ба худкушӣ мезананд.

Бинобар ин, фаъолияти муассисаҳои тиббӣ дуруст ба роҳ монда шуда, барои расонидани кӯмаки равонӣ ба ҷабрдидагони зӯрварӣ дар оила мусоидат менамояд. Дар ин раванд фаъолияти психологҳо ҷиҳати пешгирии ҷунин амалҳо ва баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон нақши муҳим дорад.

Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон ҷиҳати ҳифзи ҳуқуқи занон ва барҳам додани нобаробарии гендерӣ дар ҳамкорӣ бо мақомоти давлатӣ, созмонҳои байналмилалӣ, ҷомеаи шаҳрвандӣ ва васоити ахбори омма пайваста чораандешӣ менамояд.

Яке аз самтҳои афзалиятноки Стратегияи фаъолияти мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021–2025 мусоидат ба пешгирии амалҳои зӯрварӣ дар оила ба ҳисоб меравад. Бо мақсади баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон, иттилоотонии аҳоли ҷиҳати пешгирии кирдорҳои зӯрварӣ дар оила соли 2023 тадбирҳои зарурӣ андешида шудаанд.

Соли 2023 вобаста ба зӯрварӣ дар оила ба мақомоти ВҲИ 9 мурочиат ворид гарида, барои ҳалли мушкилоти дар онҳо зикргардида мусоидат карда шуд. Аз таҳлили мурочиатҳо бармеояд, ки асосан занон мавриди зӯрварӣ қарор мегиранд.

Масалан, аз мурочиати шаҳрванд Н.П. – сокини шаҳри Ваҳдат бармеояд, ки шавҳараш дар муҳочирати меҳнатӣ дар Федератсияи Россия қарор дошта, пайваста аз ҷониби хушдоман ва хоҳари шавҳараш мавриди лату куб қарор мегирифтааст.

Мурочиати мазкур барои баррасӣ ба Шуъбаи ВКД дар шаҳри Ваҳдат ирсол гардид. Тавре аз мактуби ҷавобии Шуъбаи ВКД дар шаҳри Ваҳдат бармеояд, барои риоя накардани талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила нисбати зӯрварон бо моддаи 93 (1) Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаримаи маъмури таъин карда шуд.

Ба мақомоти ВҲИ сокини шаҳри Душанбе К.О. оид ба кирдорҳои зӯрваронаи духтараш К.З. барои соҳиб шудан ба манзили истиқоматӣ шифоҳӣ мурочиат намудааст. Аз ҷониби ВҲИ дар ҳамкорӣ бо нозири пешгирии зӯрварӣ дар Шуъбаи ВКД-1 дар ноҳияи Сино чорачӯӣ карда шуда, нисбати шаҳрванд К.З. ҷазои маъмури татбиқ карда шуд.

Чиҳати татбиқи тавсияҳои Кумитаи СММ оид ба барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз нисбати занон, таҳияи механизми самараноки қор бо шикоятҳои занон, духтарон-ҷабрдидагони зӯроварии шахвонӣ ва гендерӣ ва беҳтар намудани низоми идоракунии парвандаҳо оид ба ҳолатҳои зӯроварӣ нисбати занону духтарон бо фармоиши Ваколатдор оид оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон №46 аз 17 майи соли 2023 Тартиби қабул ва баррасии мурочиати занон ва духтарон – ҷабрдидагони зӯроварии шахвонӣ ва гендерӣ дар мақомоти ВҲИ қабул гардид.

Тартиби мазкур раванди қабул ва баррасии мурочиати занон ва духтарон – ҷабрдидагони зӯроварии шахвонӣ ва гендерӣ, намояндагони онҳо ва дигар шахсонро аз ном ва ба манфиати онҳо дар мақомоти ВҲИ муайян мекунад.

Бояд қайд намуд, ки мурочиатҳо дар мақомоти ВҲИ ройгон баррасӣ карда шуда, махфияташон қафолат дода мешавад. Пешниҳоди мурочиат ба мақомоти ВҲИ ҳам тариқи расмӣ ва ҳам ғайрирасмӣ имконпазир буда, мурочиаткунанда метавонад бо забон ва тартиби ба ӯ писанд мурочиат намояд.

Ҳамзамон, дар мақомоти ВҲИ барои қабул ва баррасии мурочиати занон ва духтарон-ҷабрдидагони зӯроварии шахвонӣ ва гендерӣ муҳити дӯстона ва эътимодбахш фароҳам оварда шуда, ба мурочиаткунанда имконият дода мешавад, ки фикри худро дар бораи зӯроварӣ озод иброз намояд.

Тибқи нақшаи чорабиниҳо дар доираи татбиқи Ташаббуси “Нури Рушноӣ дар Тоҷикистон” бо дастгирии Барномаи Рушди СММ дар Тоҷикистон дар шахрҳои Ҳисору Исфара, ноҳияҳои Рӯдакӣ ва Бобочон Ғафуров чорабиниҳои иттилоотӣ оид ба муаррифии Тартиби мазкур ва стандартҳои байналмилалӣ ва пешгирии зӯроварӣ нисбати занону духтарон гузаронида шуд.

*Муаррифии “Тартиби
қабул ва баррасии
мурочиати занон ва
духтарон –
ҷабрдидагони
зӯроварии шахсонӣ ва
гендерӣ дар мақомоти
ВҲИ” дар ноҳияи
Б. Ғафуров ва шаҳри
Исфара*

Дар чорабиниҳо кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, намояндагони сохторҳои қор бо занон ва оила, бахши дин, танзими анъана ва ҷашну маросим, раёсати маориф, қор бо ҷавонон, сабти асноди ҳолатҳои шахрвандӣ иштирок намуданд.

Ҳамзамон дар доираи татбиқи Ташаббуси “Нури Рушноӣ дар Тоҷикистон” аз 3 то 5 октябри соли 2023 барои кормандони мақомоти ВҲИ оид ба масъалаҳои зӯроварӣ нисбати занон ва духтарон ва татбиқи ҳуҷҷатҳои таҳиягардидаи мониторинг ва баҳоидиҳӣ тренинг баргузор гардид.

Дар ин замина 17 октябри соли 2023 ВҲИ дар ҳамкории бо ТҶ “Лигаи қонунҳои ҳуқуқшиносии Ҷумҳурии Тоҷикистон” мизи

мудафвар дар мавзӯи “Инъикоси муносибатҳои гендерӣ дар фаъолияти институти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” баргузор намуд, ки дар он вакили Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, намояндагон аз Суди Олӣ, Прокуратураи генералӣ, Вазорати қорҳои дохилӣ, Кумитаи қор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва созмонҳои байналмилалӣ иштирок намуданд.

Мизи мудафвар дар мавзӯи “Инъикоси муносибатҳои гендерӣ дар фаъолияти мақомоти ВҲИ” дар шаҳри Душанбе

Инчунин, кормандони ВҲИ дар ҳамкорӣ бо Кумитаи қор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таҳияи Стратегияи коммуникатсионии “Оила – макони меҳрубонӣ”, ҷаласаҳои гурӯҳҳои кории байниидоравӣ оид ба ҳифзи ҳуқуқҳои занон ва семинару машваратҳо иштирок намуданд.

Ҷиҳати баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳоли дар самти пешгирии зӯрварӣ дар оила аз ҷониби кормандони мақомот тавассути барномаҳои телевизионӣ дар мавзӯҳои “Баробарҳуқуқии мардону занон дар интиҳоби касб”, “Инъикоси муносибатҳои гендерӣ дар фаъолияти институти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” баромад анҷом дода шуда, маводҳои иттилоотӣ ба ҷоп расонида шуд.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани вазъ дар самти таъмини баробарии гендерӣ ва пешгирии зӯрварӣ дар оила тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

– тақвият додани фаъолияти гурӯҳҳои корӣ оид ба тақмили қонунгузорӣ дар самти барҳам додани қолабҳои гендерӣ, ҳифзи ҳуқуқҳои занон ва пешгирии зӯрварӣ дар оила;

– андешидани чораҳои иловагӣ чиҳати зиёд намудани воҳидҳои кории нозирони зӯрварӣ дар оила, марказҳои бухронӣ ва паноҳгоҳҳои муваққатӣ;

– тақвият додани фаъолияти иттилоотӣ чиҳати пешгирии кирдорҳои зӯрварӣ дар оила;

– андешидани чораҳои иловагӣ чиҳати баланд бардоштани нақши ВХИ дар рафъи таъсири қолабҳои гендерӣ.

2.6. Ҳифзи ҳуқуқи муҳочирони меҳнатӣ

Фароҳам овардани шароит барои муҳочирони меҳнатӣ ва аъзои оилаи онҳо, ҳифзи ҳуқуқи манфиатҳои онҳо самти муҳими Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон арзёбӣ мегардад.

Масоили муҳочирати меҳнатӣ айни ҳол ба масъалаи умумичаҳонӣ табдил ёфта, тибқи маълумотҳои оморӣ шумораи муҳочирон дар ҷаҳон ба 240 миллион нафар мерасад.

Муҳочирати меҳнатӣ оқибатҳои мусбӣ ва манфии худро дорад. Агар аз як ҷониб муҳочират боиси аз худ кардани касбу ҳунари муосир ва беҳтар шудани вазъи молиявии муҳочирон гардад, аз ҷониби дигар дар баъзе ҳолатҳо сабаби вайроншавии ҳуқуқи озодиҳои муҳочирони меҳнатӣ ва аъзои оилаи онҳо мегардад.

Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз давлатҳои содиркунандаи қувваи корӣ ба шумор рафта, чиҳати дастгирӣ ва риояи ҳуқуқи муҳочирони меҳнатӣ ҳуҷрати асосии байналмилалӣ дар самти муҳочират – Конвенсияи СММ дар бораи ҳифзи ҳуқуқҳои ҳамаи муҳочирони меҳнатӣ ва аъзои оилаи онҳо ба тасвир расонида аст.

Танзими раванди муҳочирати меҳнатӣ тавассути қонунҳои миллӣ ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, сурат мегирад.

Айни замон Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти муҳочирати меҳнатӣ бо давлатҳои Россия, Беларусия, Қазоқистон, Қирғизистон, Қатар, Амолатҳои Муттаҳиди Араб, Ҳиндустон, Туркия, Эрон, Озарбойҷон, Хитой ва Кореяи Ҷанубӣ ҳамкориҳо дорад. Ҳамкориҳо дар асоси Созишномаҳо ва Ёддошти тафохум ба роҳ монда шудаанд.

Аз ҷумла:

– Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Федератсияи Россия дар бораи фаъолияти меҳнатӣ ва ҳифзи ҳуқуқи шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Федератсияи Россия ва шаҳрвандони Федератсияи Россия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 16 октябри соли 2004;

– Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Федератсияи Россия дар бораи тартиби будубоши шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар қаламрави Федератсияи Россия аз 8 феввали соли 2013;

– Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Федератсияи Россия оид ба қалби муташаккилонаи шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои амалӣ намудани фаъолияти меҳнатии муваққатӣ дар ҳудуди Федератсияи Россия аз 17 апрели соли 2019;

– Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Қазоқистон дар бораи фаъолияти меҳнатии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар қаламрави Ҷумҳурии Қазоқистон ва шаҳрвандони Ҷумҳурии Қазоқистон дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон бо усулҳои Созишнома оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи муҳочирати меҳнатӣ аз 15 апрели соли 1994 байни давлатҳои аъзои ИДМ устувор монданд;

– Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Қазоқистон дар бораи реадмиссия ва Протоколи иҷроияи он аз 24 марти соли 2019;

– Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Қазоқистон оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи муҳочират ва Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Қазоқистон дар бораи тартиби будубоши шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳудуди Ҷумҳурии Қазоқистон ва шаҳрвандони Ҷумҳурии Қазоқистон дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки 14 марти соли

2018 дар шаҳри Остона ба имзо расида, аз 22 феввали соли 2019 эътибор пайдо намуд;

– Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Беларусия оид ба фаъолияти муваққатии меҳнати шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Ҷумҳурии Беларусия ва шаҳрвандони Ҷумҳурии Беларусия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 октябри соли 2011;

– Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Қирғизистон дар бораи фаъолияти меҳнатӣ ва ҳифзи иҷтимоии коргарони муҳочир аз 6 майи соли 1998;

– Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Давлати Қатар оид ба танзими қувваи корӣ 3 феввали соли 2019 ба имзо расонида шудааст.

Инчунин дар самти муҳочирати меҳнатӣ созишномаҳои дучонибаи байниидоравии мақомоти ваколатдори соҳаи меҳнат ва муҳочирати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти ваколатдори соҳаи меҳнат ва муҳочирати Федератсияи Россия, давлати Қатар, ҷумҳуриҳои Туркия, Беларусия, Қазоқистон, Ҳиндустон, Озарбойҷон, Узбекистон, Туркменистон, Корея, Чин ва Эрон ба имзо расонида шудааст.

Ҷумҳурии Тоҷикистон кишвари дорои суръати баланди афзоиши аҳоли буда, ин омил чиҳати истифодаи оқилона ва самараноки ин намуди сармояи табиӣ дар назди давлат масъалаҳои муайянро мегузорад. Аз ин лиҳоз, чиҳати танзими раванди муҳочират бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2023, №309 Стратегияи танзими равандҳои муҳочират дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040 қабул гардид, ки қадами муҳим ба шумор меравад.

Стратегияи мазкур мақсад, принципҳо, вазифаҳо ва самтҳои асосии сиёсати давлатии муҳочират дар Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар асоси таҳлили амалияи танзими равандҳои муҳочират ва дарки саривактии мушкилиҳои миллӣ ва ҷаҳонии муҳочиратро муайян мекунад.

Тибқи маълумоти омории Вазорати меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2023 аз Тоҷикистон 652 014 нафар (дар соли 2022 – 775 578 нафар, фарқ –123 564 ё –16%), аз ҷумла мардҳо 554 804 нафар (дар соли 2022 – 654 416 нафар, фарқ –99 612 ё –15%) ва занҳо 97 210 нафар

(дар соли 2022 – 121 162 нафар, фарқ –23 952 ё –20%) ба муҳоҷирати меҳнатӣ ба хориҷи кишвар сафар кардаанд.

Таҳлили омили мазкур нишон медиҳад, ки шумораи муҳоҷирони меҳнатӣ, ки соли 2023 ба муҳоҷират рафтаанд, нисбат ба соли 2022 16% кам гардида, мутаносибан шумораи занони муҳоҷир низ 20% тамоюли камшавӣ дорад.

Муҳоҷироне, ки дар соли 2023 ба ватан баргаштаанд, 590 710 нафар (дар соли 2022 – 551 778 нафар, фарқ +38932 ё +7%), мардҳо 468 458 нафар (дар соли 2022 – 449 147 нафар, фарқ +19 311 ё +4%) ва занҳо дар соли 2023 – 122 252 нафар (дар соли 2022 – 102 631, фарқ +19 621 ё +19%) мебошанд.

Мавриди зикр аст, ки аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон сол то сол ҷиҳати фароҳам овардани ҷойҳои нави корӣ ва шуғли пурмаҳсул тавассути таъсиси корхонаҳои хурду калони истеҳсоли тадбирҳои муассир андешида мешаванд, ки ин тадбирҳо боиси ба ватан баргаштани муҳоҷирони меҳнатӣ мегардад.

Ҳаҷми сабтиномшудаи муҳоҷират омили расмӣ ҳамаи муҳоҷиронро фаро намегирад, зеро аксари онҳо ба расмиёти бақайдгирӣ ва азқайдбарорӣ муроҷиат намеkunанд. Аз ин лиҳоз, қисми аҳолии муҳоҷир дар дохил ва хориҷ берун аз сабти оморӣ боқӣ мемонанд.

Ёдовар мешавем, ки Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 17 то 19 октябри соли 2023 дар ҷаласаи навбатии Альянси Авруосиёи Омбудсменҳо иштирок намуда, аз Маркази нигоҳдошти муваққатии шаҳрвандони хориҷӣ дар шаҳри Москваи Федератсияи Россия боздид ба амал овард.

Ҷаласаи навбатии Альянс ба мавзӯи “Ҳимояи ҳуқуқи инсон дар соҳаи тандурустӣ ва ёрии тиббӣ” бахшида шуд, ки дар баробари давлатҳои аъзо инчунин Омбудсменҳои 37 давлати дунё иштироки хузурӣ ва 10 давлати дигар ба тариқи маҷозӣ иштирок намуданд.

*Чаласаи 8-уми Аянси Аврусиёии Омбудсманҳо дар мавзӯи
“Ҳимояи ҳуқуқи инсон дар соҳаи тандурустӣ ва ёрии тиббӣ”*

Дар чаласа ба давлатҳои аъзои Альянс тавсия дода шуд, ки бо мақомоти салоҳиятдори давлатӣ, ташкилотҳои байналмилалӣ ва ҷамъиятӣ оид ба расонидани кӯмак дар татбиқи ҳуқуқҳои шахрвандон ба нигоҳдории тандурустӣ ва ёрии тиббӣ, аз ҷумла пиронсолон, шахсони гирифтори бемории рӯҳӣ, маъҷубон, муҳочирони беморшудаи ба ватан баргашта, шахсони дар муҳочират қарор дошта, беморони ВНМО ва ғайра рушд додани ҳамкориҳо бо мақомоти давлатӣ ва ташкилотҳои байналмилалӣ ҷиҳати тарғиби тарзи ҳаёти солим ва ташаккули ҳисси масъулиятшиносӣ барои саломатӣ, аз ҷумла баланд бардоштани сатҳи огоҳии аҳоли оид ба пешгирии бемориҳои сироятӣ ва ғайрисироятӣ ҳамчун унсури асосии ҳифз ва таҳкими саломатии аҳоли ҳамкориҳоро ба роҳ монанд ва ҷиҳати паҳн намудани таҷрибаи мусбати муассисаҳои миллӣ ва байналмилалӣ дар самти ҳифз, барқарор ва пешгирии ҳуқуқвайронкунии инсон дар соҳаи нигоҳдории саломатӣ ва ёрии тиббӣ мусоидат наоянд.

Дар мавзӯи саломатӣ ва ҳифзи ҳуқуқи инсон Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Умед Бобозода дар чаласаи мазкур баромад намуда, иброз дошт, ки анҷумани мазкур як заминаи хубе барои баррасии мушкилот, табодули таҷрибаи пешқадам ва таҳкими ҳамкорӣ дар пешбурд ва ҳифзи ҳуқуқи инсон, махсусан муҳочирони меҳнатӣ мебошад.

Суханрони
 Ваколатдор оид ба
 ҳуқуқи инсон дар
 Ҷумҳурии
 Тоҷикистон Умед
 Бобозода дар мавзӯи
 “Саломатӣ ва ҳифзи
 ҳуқуқи инсон”

Инчунин Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон қайд намуд, ки аз ҷониби Созмони Байналмилалии Муҳоҷират дар Тоҷикистон оид ба масъалаи “Мушкилоти солимии равонии муҳоҷирони тоҷикистони ба ватан баргашта ва таҷрибаи онҳо барои гирифтани хизматрасонӣ чиҳати солимии равонӣ ва дастгирии иҷтимоӣ” тадқиқот гузаронида шудааст.

Тадқиқоти мазкур сиёсат ва таъмини хизматрасониҳо дар соҳаи солимии равонӣ ва бахши иҷтимоӣ барои муҳоҷирони корӣ дар дигар кишварҳо ва муҳоҷирони баргашта ба Тоҷикистон, ҳамгирии нокифояи кумаки аввалияи тиббӣ ва

солимии равонӣ дар Тоҷикистон ва монеаҳо дар дастрасӣ ба хизматрасониҳоро муайян кардааст.

Қайд кардан ба маврид аст, ки санаи 19 октябри соли 2023 дар идомаи сафари кории мазкур бо мусоидати Созмони Байналмилалии Муҳоҷират дар Тоҷикистон Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар якҷоягӣ бо Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Федератсияи Россия бо мақсади огаҳӣ доштан аз шароити буду боши шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ва таъмини ҳимояи ҳуқуқу озодиҳои онҳо аз Маркази нигоҳдории муваққатии шаҳрвандони хориҷии Сарраёсати Вазорати корҳои дохилии Федератсияи Россия дар шаҳри Москва боздид намуд.

Зимни боздид Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон бо шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар он ҷо бо сабабҳои вайрон намудани қоидаҳои буду бош нигоҳ дошта мешуданд, сӯҳбат намуда, аз шароити буду бош, муомилаи кормандон, риояи ҳуқуқҳои онҳо шинос шуда, дар ҳалли баъзе мушкилоти онҳо мусоидат намуд.

*Боздиди Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон
Умед Бобозода аз Маркази нигоҳдории муваққатии шаҳрвандони хориҷии Сарраёсати Вазорати корҳои дохилии Федератсияи Россия дар шаҳри Москва*

Бояд кайд намуд, ки муҳочирони меҳнатӣ дар кишварҳои биду бош ба як қатор мушкилиҳо рӯ ба рӯ мешаванд. Яке аз чунин мушкилиҳо бақайдгирии муҳочирон дар ҷойи зист мебошад. Бинобар пайваста ворид намудани тағйиру иловаҳо ба конунгузории Федератсияи Россия дар самти бақайдгирии муҳочирон, ба муҳочирони меҳнатии дар он ҷо қарор дошта таъсири манфии худро мерасонад, зеро онҳо ба ин шароит пурра мутобиқ шуда наметавонанд.

Мувофиқи маълумоти роҳбарияти Маркази ниғаҳдории муваққатии шаҳрвандони хориҷии Сарраёсати Вазорати корҳои дохилии Федератсияи Россия дар шаҳри Москва то моҳи октябри соли 2023 дар марказ 9346 шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд нигоҳ дошта мешуданд, ки аз онҳо 2766 (29,5%) нафарашон шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд.

Муайян гардид, ки аз ҳудуди вилояти Москва 8778 шаҳрванди хориҷӣ, аз ҷумла 2623 (30%) шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ватан баргардонида шудаанд.

Аз шумораи умумии нигоҳдошташудагон дар Маркази мазкур зиёда аз 90% вайронкунандагони речаи будубош дар ҳудуди ФР мебошанд.

То моҳи октябри соли 2023 ба Маркази мазкур 1003 нафар бо сабаби надоштани ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи шахсият оварда шуданд, ки тавассути шӯъбаи Консулии Сафорати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаҳри Москва ба 651 нафар барои баргаштан ба ватан ҳуҷҷат таҳия гардида, барои 475 нафар шиноснома аз ҷониби ҳешовандон ва корфармоён омода карда шудааст.

Дар ин давра дар Марказ 295 шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор доштанд, ки аз ин шумора 105 нафарашон барои баргардонидан ба ватан омода буданд. Дар ин раванд Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон низ мусоидат намуда, хоҳиш кард, ки нафарони дар он ҷо қарор дошта бемонеа ба ватан баргардонида шаванд.

Ҳамчунин, аз ҷониби роҳбарияти Марказ пешниҳод карда шуд, ки ҷиҳати беҳтар намудани вазъи забондонӣ, хусусан забони русӣ тариқи фаро гирифтани шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба курсҳои забонмӯзӣ дар ватан, қабл аз омадан ба Федератсияи Россия ҷиҳати дарёфти кор шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд аз конунгузории Федератсияи

Россия бархурдор бошанд, то ин ки аз усулу воситаҳои қонунии ҳимояи ҳуқуқи озодиҳои худ огоҳ бошанд. Чунин иқдом ҷиҳати дарёфти қор ва шугли муносиб ҳангоми рафтани ба муҳоҷирати меҳнати шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Федератсияи Россия мусоидат хоҳад кард.

Ҳамзамон Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Умед Бобозода бо Ваколатдорони дигар давлатҳои иштирокчиҳои чорабинӣ, аз ҷумла, Россия, Арманистон, Озарбойҷой, Қазокистон, Белорусия, Баҳрайн ва Ваколатдорони минтақаҳои Россия, аз ҷумла, Свердловск, Санкт-Петербург, Тотористон, Иркутск ва дигарон воҳӯриҳо анҷом дода, дар масъалаи муҳоҷирати меҳнати шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон суҳбат намуд.

Проблемаи дигари муҳоҷирони меҳнатӣ ин эҷод кардани мушкилӣ байни ҳуди шаҳрвандони Тоҷикистон мебошад. Масалан, тавассути шабакаҳои иҷтимоӣ бо ваъдаи қор дар кишварҳои дигар шахсони алоҳида аз шахсони қорҷӯ маблағҳои қалони пули мегиранд. Вобаста ба ин масъала қормандони мақомоти ВХИ дар ҳамқорӣ бо мақомоти масъул чорабиниҳои иттилоотӣ ва қорҳои фаҳмондадиҳӣ мегузаронанд.

Лозим ба ёдоварист, ки шаби 12 ноябри соли 2021 дар шаҳри Иркутски Федератсияи Россия дар ҷои зисти муваққатии муҳоҷирони меҳнатӣ оташсӯзӣ ба амал омада буд, ки дар натиҷа шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон зарари қонию қисмонӣ дида, ду нафар ба ҳалокат расид ва панҷ нафари дигар бо қароҳатҳои гуногун ба беморхона интиқол дода шуданд. Вобаста ба қазияи мазкур шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон С.К., Ҳ.Д., А.М. ва И.Д. ба ҳайси гумонбар дастгир шуда, модарони номбаршудагон ба мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати мусоидат барои тафтишоти одилона муроҷиат намуданд.

ВХИ дар доираи ҳамқорӣ бо Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсонии ФР ва Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсонии вилояти Иркутск ҷиҳати ба назорат гирифтани рафти тафтишоти қорисаи мазкур муроҷиат намуд.

Вобаста ба қазияи мазкур Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Федератсияи Россия ба Прокуратураи Генералии Федератсияи Россия муроҷиат намудааст. Прокуратураи мазкур

шахсан ба Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон хабар дод, ки аз ҷониби Раёсати тафтишотии Кумитаи тафтишотии Федератсияи Россия дар вилояти Иркутск аз санаи 13 ноябри соли 2021 шахсони гумонбаршуда дастгир гардида, парвандаи ҷиноӣ оғоз карда шудааст.

Қазияи мазкур то соли 2023 идома ёфта, то ин давра зери назорати Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳамтоёни ӯ дар Федератсияи Россия қарор дошт ва аз натиҷаи баррасии парванда мунтазам ба унвонии Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби Прокуратураи генералӣ ва Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсонии Федератсияи Россия маълумот ирсол мегардид. Хушбахтона гунаҳгорони аслии воқеа дастгир шуда, шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон С.К., Ҳ.Д., А.М. ва И.Д. бегуноҳ эътироф гардида, аз ҷавобгарии ҷиноятӣ озод карда шуданд ва модарони номбаршудагон барои дастгирӣ ба Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон изҳорӣ миннатдорӣ намуданд.

Ҳамчунин ВҲИ вобаста ба ҳолати пардохт нагардидани музди маоши шаҳрвандони Тоҷикистон аз ҷониби ширкати “Крокус Групп” дар Федератсияи Россия, ки дар шабакаҳои иҷтимоӣ нашр гардид, санаи 25 феввали соли 2023 дар доираи ҳамкориҳо ба Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Федератсияи Россия ҷиҳати санҷиш ва зери назорат гирифтани масъалаи мазкур муроҷиат намуд. Дар муроҷиат Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҳамтои худ хоҳиш кард, ки аз натиҷаи санҷиш ба Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон хабар диҳад.

Масъалаи мазкур аз ҷониби Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Федератсияи Россия зери назорат гирифта шуда, иттилоъ дода шуд, ки аз ҷониби ширкати сохтмони болозикр муҳоҷирони тоҷик бо се вақт хӯроки гарм, маблағи патент, бақайдгирӣ ва маоши пардохтнашуда таъмин карда шуд.

Қайд кардан ба маврид аст, ки ба мақомоти ВҲИ муҳоҷирони меҳнатӣ ва аъзои оилаи онҳо дар масъалаҳои гуногун муроҷиат менамоянд. Аз ҷумла, мусоидат барои бекор кардани манъи вуруд ба ФР, кам кардани муҳлати тулонии манъи вуруд ба ФР, одилона баррасӣ гардидани парвандаҳои

тафтишотӣ аз ҷониби мақомоти тафтишотии ФР нисбати фарзандони тоҷик, ки дар муҳочират қарор доранд ва дигар масъалаҳо. Дар навбати худ ВҶИ дар асоси ҳамкорӣ бо ҳамтоёни худ дар ФР ҷиҳати ҳалли масоили дар боло зикр гардида мусоидат менамояд.

Тибқи Барномаи амали мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон барои соли 2023 қормандони мақомот вобаста ба баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон оид ба масъалаҳои раванди муҳочирати меҳнатӣ як қатор ҷорабиниҳои иттилоотӣ гузарониданд. Аз ҷумла, дар шаҳри Бӯстон ва ноҳияи Лахш бо иштироки намоёндагони мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, соҳаи иҷтимоӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва фаъолони ҷомеа дар мавзӯи “Омодагии пеш аз сафари муҳочирони меҳнатӣ” мизҳои мудаввар баргузор намуданд.

Ҷорабиниҳои иттилоотӣ дар мавзӯи “Омодагии пеш аз сафари муҳочирони меҳнатӣ” дар шаҳри Бӯстон

Ҷорабиниҳои иттилоотӣ дар мавзӯи “Омодагии пеш аз сафари муҳочирони меҳнатӣ” дар ноҳияи Лахш

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани вазъи риояи ҳуқуқи муҳоҷирони маҳнатӣ тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешавад:

– тақмил додани низоми омодагии муҳоҷирони меҳнатӣ пеш аз сафар;

– таъсис додани низоми электроники баҳисобгирии муҳоҷирати аҳоли;

– тақвият додани корҳо дар самти фиристодани муҳоҷирони меҳнатӣ барои кор ба давлатҳои дигар дар асоси созишномаҳои дуҷониба;

– андешидани тадбирҳо оид ба реинтеграцияи муҳоҷирони меҳнати баргашта ба иқтисодиёти кишвар;

– тақвияти корҳои фаҳмондадиҳӣ ҷиҳати баланд бардоштани маърифати ҳуқуқи муҳоҷирони меҳнатӣ.

2.7. Ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибкорон

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати таъмини ҳифзи ҳуқуқи озодаҳои инсон, аз ҷумла ҳуқуқ ба фаъолияти озодаи иқтисодӣ ва соҳибкорӣ тамоми тадбирҳои заруриро амалӣ карда, инкишофи бахши хусусӣ, соҳибкорӣ ва сармоягузорию дар Стратегияи миллии рушд барои давраи то соли 2030, инчунин дигар санадҳои муҳими стратегияи кишвар ҳамчун воситаи асосии таъмини ҳадафҳои милли муайян намудааст.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамасола дар паёми худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба амалӣ гардидани тадбирҳои зарурӣ дар доираи сиёсати пешгирифтаи давлату Ҳукумат доир ба дастгирии фаъолияти соҳибкориву сармоягузорию дар замони соҳибистиклолӣ пайваста таъкид сохта, ҷиҳати қорӣ намудани кафолату имтиёзҳои зиёд дар ин самт барои соҳибкорон дастуру супоришҳои дахлдор медиҳанд.

Бо дарназардошти хусусияти аввалиндараҷа доштани масъалаи мустақилияти иқтисодӣ баҳри дар амал татбиқ намудани равандҳои марбута як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, стратегия ва барномаҳои соҳавӣ таҳия ва қабул гардида, амалӣ шуда истодаанд. Мақсад аз таҳия ва қабули ҳуҷҷатҳои

зикргардида зиёд намудани шумораи машғули кор дар соҳаи соҳибкории хурду миёна мебошад.

Бо вучуди ин, чиҳати боз ҳам бехтар намудани фазои сармоягузорову соҳибкорӣ, татбиқи кафолату имтиёзҳо ва чораҳои дастгирии давлатии соҳибкорон Ҳукумати мамлакат тадбирҳои иловагиро роҳандозӣ намуда истодааст.

Ҳукумати мамлакат тамоми тадбирҳои зарурӣ ва фазои мусоидро баҳри самаранок амалӣ гардонидани муносибатҳои соҳибкорӣ, бонкдорӣ, иқтисодию молиявӣ фароҳам оварда бошад ҳам, мушкилотҳои зиёди нигароникунанда дар ин самтҳо, хусусан дар ташкили заминаи бехтари қонунгузорӣ дар баҳши танзими муносибатҳои соҳибкорӣ вучуд доранд.

Мавҷудияти низоми ягонаи заминаи танзимкунандаи қонунгузории муносибатҳои соҳибкорӣ метавонад чиҳати боз ҳам самаранок амалӣ шудани муносибатҳои соҳибкорӣ гардида, ба ин васила барои ғайи гардонидани бучаи давлат муосидат намояд.

Дар ин замина бо мақсади таквияти кафолатҳои конституцсионии ҳимояи давлатии ҳуқуқ ва озодиҳои инсон ва шаҳрванд, хусусан дар самти иқтисодиву молиявӣ чиҳати иҷрои Барномаи бехтарсозии баҳши молиявӣ ва идоракунии молиявӣ, Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ва Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021–2025 бо фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 октябри соли 2022, №469 мансаби муовини ВҲИ – Ваколатдор оид ба ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибкорон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода шуд.

Мансаби Ваколатдор оид ба ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибкорон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад баҳри баланд бардоштани сатҳи эътимоднокии истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва соҳибкорон, инчунин ташкилотҳои молиявӣ мусоидат намуда, ҳамзамон ҳамчун як низоми муассири ҳалли баҳсҳои байни корхонаву ташкилотҳои молиявӣ ва мизочони онҳо гардад.

Ҳадаф аз таъсиси мансаби муовини ВҲИ – Ваколатдор оид ба ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва

хукуки соҳибкорон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон баррасӣ ва ҳалли баҳсҳои бамиёномадаи иштироккунандагони бозори хизматрасониҳои молиявиро тибқи талабот ва дар доираи қонунгузори амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Ҳамзамон, мутобики фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 апрели соли 2023, №555 дар мақомоти ВҶИ воҳиди нави сохторӣ – шӯъбаи ҳифзи давлатии ҳукуки истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳукуки соҳибкорон таъсис дода шуд.

Бо мақсади иҷрои фармони зикршуда ва иҷрои самтҳои асосии фаъолияти мақомоти ВҶИ, инчунин шӯъбаи наватасиси он, бо фармони ВҶИ мансабҳои сардор, муовини сардор, сармутахассис ва мутахассиси пешбари шӯъбаи мазкур тасдиқ карда шуда, моҳи июли соли 2023 озмун барои ишғоли мансабҳои хизмати давлатии пешбинигардида гузаронида шуд.

Кормандони Шӯъбаи ҳифзи давлатии ҳукуки истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳукуки соҳибкорони Дастгоҳи Ваколатдор оид ба ҳукуки инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳамзамон, Дастурамали мансабии кормандони шӯъбаи ҳифзи давлатии ҳукуки истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳукуки соҳибкорон тасдиқ гардида, нақшаи кории онҳо тартиб дода шуд.

Чихати тақвияти фаъолияти шуъба бо фармони ВҶИ аз 27 ноябри соли 2023, №148 Гурӯҳи кории дохилиидоравӣ “Дар бораи пешбурди фаъолият чихати масъалаҳои ҳифзи ҳукуки истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳукуки соҳибкорон ва ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳукуки инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” аз ҳисоби сардорони воҳидҳои сохтории мақомот таъсис дода шуд.

Нақшаи фаъолияти Гурӯҳи кории зикргардида тасдиқ гардида, корҳои муайян дар баҳши таҳияи лоиҳаи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар Ваколатдор оид ба ҳукуки инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” вобаста ба таъсиси мансаби муовини ВҶИ – Ваколатдор оид ба ҳукуки истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳукуки соҳибкорон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шуъбаи марбута анҷом дода шудааст.

Ҳамкориҳои мутақобилаи ВҶИ дар самти таъмини Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳукуки соҳибкорон ва хизматрасониҳои молиявӣ бо мақомоти давлатӣ, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва иттиҳодияҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон соҳибкорон дар доираи конунгузории амалкунадаи Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳукуки инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи мурочиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ” баррасии арзу шикоятҳои шаҳрвандон бо мақсади мусоидат намудан ба барқарорсозии ҳуқуқҳои вайроншудаи онҳо яке аз самтҳои асосии фаъолияти ВҶИ ба шумор меравад.

Яке аз самтҳои асосии фаъолияти шуъба баррасии шикоятҳои субъектҳои муносибатҳои соҳибкорӣ ва молиявӣ бо тартибе, ки конунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст, аз ҷумла бо назардошти хусусиятҳои пешбининамудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳукуки инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” амалӣ карда мешавад.

Соли 2023 дар шуъбаи ҳифзи давлатии ҳукуки истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳукуки соҳибкорони Дастгоҳи ВҶИ 7 адад мурочиати шахсони воқеӣ ба

кайд гирифта шудааст, ки аз онҳо мурочиатҳои хаттӣ 4 адад ва мурочиатҳои шифоҳӣ 3 ададро такшил медиханд.

Мурочиатҳои воридгардида тибқи таснифот ба ҳукуку озодиҳои мухталифи самти шӯба, аз ҷумла ба ҳукукҳои истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ дар бонкҳо ва ташкилотҳои қарзӣ, шикоят аз болои қарорҳои мақомоти хифзи ҳукук оид ба масъалаи қарзи бонкӣ, ҳукукҳои соҳибкорони инфиродӣ ва монанди инҳо дахл дошта, ҳар як арзу шикоят аз ҷониби кормандони шӯба дар алоҳидагӣ баррасӣ гардида, баҳри қонеъ намудани талаботи шаҳрвандон-соҳибкорон чораҳои дахлдор андешида шуда, маслиҳатҳои ҳукукӣ дода шуд.

Мусаллам аст, ки бо назардошти муфлис гардидани баъзе аз бонкҳо ва ташкилотҳои қарзӣ шаҳрвандон натавонистанд пасандозҳои худро бозпас гиранд. Ҳолати мазкур боиси вайрон гардидани ҳукукҳои иқтисодию молиявӣ шаҳрвандон гардида, аз мақомоти марбута андешидани чораҳои саривақтиро тақозо мекунад. Аз ҷумла, шаҳрванд С.Р. ба мақомоти ВҲИ мурочиат намуда, ҷиҳати бозпас гирифтани бақияи маблағи пасандози худ аз ҚСК “Тоҷиксодиротбонк” мусоидат пурсид. Тибқи маълумот ҚСК “Тоҷиксодиротбонк” дар асоси ҳалномаи Суди Олии иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 4 июни соли 2021 то ҳол дар мурофиаи муфлисшавӣ қарор дорад. Ҷиҳати қонеъ кардани талаботи шаҳрванд С.Р. бо мусоидати ВҲИ ба мудирияти махсуси ҚСК “Тоҷиксодиротбонк” мактуб ирсол карда шуд. Дар натиҷа, барои бозпас гирифтани маблағи бақияи пасандоз шаҳрванд тибқи моддаи 35 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи барҳамдиҳии ташкилотҳои қарзӣ” тартиби муқаррарӣ пешбинӣ гардид.

Дар соли 2023 кормандони мақомоти ВҲИ дар самти химояи ҳукуку озодиҳои соҳибкорон ва истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ дар якҷанд чаласаҳои гурӯҳҳои корӣ иштирок намуда, тақлифу хулосаҳои худро бо мақсади таҳким ва тақвият бахшидан ба лоиҳаҳои манзуршуда пешниҳод намуданд. Аз ҷумла, онҳо санаи 7-8 августи соли 2023 дар чаласаи Гурӯҳи корӣ вобаста ба лоиҳаи Қонун Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи арбитражи байналмилалӣ тичоратӣ” ва санаи 20 октябри соли 2023 дар чаласаи Гуруҳи корӣ оид ба

муҳокимаи лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи соҳибқориҳои иҷтимоӣ” иштирок намуданд.

Дар соли 2023 вобаста ба ҳуқуқи озодиҳои соҳибқорон, истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва таъсиси сохтори нави Дастгоҳи ВҶИ 3 баромад тариқи радио, 6 мақола тариқи маҷаллаҳо ва 4 мақола тариқи сомонҳои расмӣ таъмин карда шуд.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани вазъи риоя ва ҳифзи ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибқорон тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешавад:

– *пурзӯр намудани фаъолияти Гурӯҳи қориҳои дохилиидоравӣ “Дар бораи пешбурди фаъолият оид ба масъалаҳои ҳифзи ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибқорон ва ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”;*

– *ташкил ва баргузориҳои ҷорабиниҳои таълимӣ тарғиботӣ ва гузаронидани корҳои фаҳмондадиҳӣ оид ба ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибқорон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва вазифаҳои шӯъбаи наътасисии ҳифзи давлатии ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибқорон;*

– *ба роҳ мондани ҳамкории бо созмонҳои байналмилалӣ ва сохторҳои ҷомеаи шахрвандӣ чиҳати баланд бардоштани донишҳои молиявии кормандони шӯъба бо иштирок дар курсҳои тақмили ихтисос, тренингиҳо, семинарҳо ва ташкили сафарҳои омӯзишӣ;*

– *таъсиси Гурӯҳи қориҳои байниидоравӣ вобаста ба тақмили қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бахши соҳибқорӣ.*

2.8. Ҳуқуқ ба баробарӣ ва манъи ҳама гуна шаклҳои таъбиз

Ҷумҳурии Тоҷикистон иштирокчиҳои аксари санадҳои байналмилалӣ СММ дар соҳаи ҳуқуқи инсон буда, чиҳати

ичрои ухдадорихои байналмилалии худ тадбирҳои муассир меандешад.

Тоҷикистон аз сохторҳои дахлдори СММ оид ба тақмили сиёсат ва қонунгузорӣ, инчунин таҷрибаи ҳуқуқтаъбиқкунӣ оид ба масъалаҳои баробарӣ ва манъи таъбиз як қатор тавсияҳо гирифта, марҳила ба марҳила амалӣ месозад.

Бо мақсади таъбиқи тавсияҳои давлатҳои аъзои Шӯрои СММ оид ба ҳуқуқи инсон тибқи расмиёти Шарҳи умумии даврӣ (даври дуюм) барои солҳои 2017–2020 соли 2018 гурӯҳи кории байниидоравӣ оид ба таҳияи қонунгузорию зиддитаъбизӣ аз ҳисоби намояндагони Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати адлия, Прокуратураи генералӣ, ВҲИ, инчунин намояндагони ҷомеаи шаҳрвандӣ таъсис дода шуд. Гурӯҳи корӣ таҷрибаи кишварҳои дигарро оид ба таҳияи қонунгузорию зиддитаъбизӣ мавриди омӯзиш қарор дода, лоиҳаи қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз”-ро таҳия ва пешниҳод намуд, ки 19 июли соли 2022 аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба имзо расид.

Қонун асосҳои ташкилӣ ва ҳуқуқии амалигардонии ҳуқуқ ва имкониятҳои баробарро барои ҳамаи шахсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда, низоми ҳуқуқии пешгирӣ ва ҳифзи самаранок аз ҳама гуна шаклҳои таъбизро муқаррар намуда, манъи таъбизро ҳамчун принсипи асосии фаъолияти мақомоти давлатӣ, инчунин ба сифати ҳуқуқи мустақили инсон баррасӣ менамояд.

Дар таҷрибаи қонунгузорӣ бори аввал мафҳумҳои асосӣ дар соҳаи пешгирӣ ва ҳифз аз таъбиз мустақкам гардида, “таъбиз”, “таъбизи бевосита ва бавосита”, “сегрегатсия”, “таъкиб ва харассмент”, “чораҳои мусбии муваққатӣ”, “медиатсия” ва ғайраҳо шарҳу тавзеҳ дода шудааст. Гузашта аз ин қонун муҳимияти принсипи баробарӣ ва манъи таъбизро муайян намуда, тамоми мақомоти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии маҳаллиро чихати андешидани чораҳои мушаххас вазифадор ва механизмҳои ҳамкории байни мақомоти давлатиро таҳия намудааст.

Механизмҳои байналмилалӣ дар соҳаи ҳуқуқи инсон ба давлатҳои аъзо тавсия медиҳанд, ки тавассути муқаррароти

конститутсионӣ ё санадҳои қонунгузорӣ дар сатҳи милли низоми мустақил оид ба таъмини баробариро таъсис диҳанд.

Низоми оид ба маъалаҳои баробарӣ бояд ҳам мустақилияти ҳуқуқӣ ва ҳам воқеӣ дошта бошад, шахси ҳуқуқии мустақил бошад, ба шохаҳои ҳокимияти давлатӣ вобаста набуда, барои ба даст овардани натиҷаҳои воқеӣ дорои ваколат, захираҳои зарурӣ ва ба ҳама дастрас бошад.

Амалия нишон дод, ки барои татбиқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи таъмини баробарӣ вазифаи ВҶИ мувофиқ мебошад, зеро ВҶИ ҳангоми амалӣ намудани ваколатҳои худ мустақил буда, ба ягон мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва шахсони мансабдор ҳисоботдиҳанда намебошад.

ВҶИ тибқи тартиби пешбининамудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои инсон тавассути баррасии мурочиатҳо оид ба вайрон шудани ҳуқуқи озодиҳои инсон, пешниҳоди тавсияҳо оид ба барқарорсозии ҳуқуқҳои вайроншуда, мурочиат бо дархост оид ба оғоз намудани истехсолоти интизомӣ ё маъмурӣ, ё парвандаи ҷиноятӣ, бо аризаи даъвогӣ ба суд мурочиат намудан, мурочиат ба Суди конститутсионӣ, пешниҳодҳо оид ба тақмили қонунгузорӣ, гузаронидани мониторингҳои риояи ҳуқуқи озодиҳои инсон мусоидат менамояд.

Бинобар ин, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” ВҶИ-ро ҳамчун мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба таъмини баробарӣ ва манъи ҳама гуна шаклҳои таъбиз муайян намуда, ба он ваколатҳои дахлдор додааст.

Барои амалигардонии ваколатҳо оид ба таъмини баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз қонун таъсис додани воҳиди сохтори махсусро дар Дастгоҳи ВҶИ пешбинӣ намудааст. Бо мақсади амалигардонии муқаррароти мазкури Қонун дар асоси фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 апрели соли 2023, №555 “Дар бораи ворид намудани тағйири иловаҳо ба фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 июни соли 2009, №673 “Дар бораи маъсалаҳои таъмини фаъолияти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” воҳидҳои кории иловагӣ ҷудо карда шуданд.

Дар ин асос бо фармони ВҲИ аз 1 майи соли 2023, №32 дар сохтори Дастгоҳи мақомот шуъбаи ҳифзи давлатии ҳуқуқ ба баробарӣ ва озодӣ аз таъбиз таъсис дода шуд, ки аз сардори шуъба, муовини сардори шуъба, сармутахассис ва мутахассиси пешбар иборат аст.

Бо мақсади амалисозии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” тибқи фармони ВҲИ аз 28 феввали соли 2023, №17 гурӯҳи корӣ оид ба масъалаҳои амалисозии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” таъсис дода шуда, аз ҷониби он як қатор корҳо амалӣ карда шуданд. Аз ҷумла, санаҳои 6-9 июни соли 2023 воҳӯрии гурӯҳи кории мазкур доир гардид, ки дар он масъалаҳои ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва санадҳои дохилидоравӣ, аз ҷумла Низомномаи Дастгоҳи ВҲИ ва Дастурамали тартиби баррасии муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар мақомоти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон баррасӣ гардиданд.

Дар натиҷаи баррасии чандинкарата аз ҷониби гурӯҳи кории мазкур лоиҳаи “Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” таҳия гардида, ба гурӯҳи кории байниидоравӣ пешниҳод карда шуд.

Бинобар қабул шудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” ва таъсис дода шудани шуъбаи соҳавӣ дар мақомоти ВҲИ ба мақсад мувофиқ доништа шуд, ки сараввал корҳои ташвиқотию тарғиботӣ вобаста ба шарҳу эзоҳ додани моддаҳои ҷудогонаи таъбиз дар байни кишрҳои гуногуни аҳоли ва мақомотҳои марбута ба роҳ монда шаванд.

Дар ин раванд соли 2023 бо мақсади баланд бардоштани касбияти кормандони Дастгоҳи ВҲИ дар самти таъмини баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз 9 дарсҳо ва тренингҳои омӯзишӣ аз ҷумла, 20–22 феврал дар мавзӯи “Ҳуқуқ ба баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз”, 14–15 март дар мавзӯи “Ҳуқуқ ба баробарӣ ва манъи

ҳама гуна шаклҳои таъбиз” ва 5 апрел бо ҷалби коршиноси байналмилалӣ Д. Нурумов дар мавзӯи “Манъи таъбизи шахсони маъҷубиятдошта” гузаронида шуданд.

Соли 2023 бо мақсади шарҳу эзоҳи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” аз ҷониби ВҲИ ҷадвали гузаронидани ҷорабиниҳои иттилоотӣ тасдиқ гардида, дар шаҳрҳои Душанбе, Бохтар, Хучанд, Хоруғ, Турсунзода, Исфара, Панҷакент ва ноҳияҳои Рашт, Шугнон, Ҷ. Балхӣ ва Ҷ. Расулов ҷорабиниҳои иттилоотӣ гузаронида шуданд.

Лаҳзаҳо аз ҷорабиниҳои иттилоотӣ дар шаҳри Хоруғ

Дар ҷорабиниҳо шахсони масъули мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, кормандони шӯъбаҳои маориф, тандурустӣ, ҳифзи иҷтимоӣ, фарҳанг, бахши дин, танзими анъана ва ҷашну маросим, қор бо занон ва оила, ҷавонон ва варзиш, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, рӯзноманигорон, раисон ва фаъолони маҳаллаҳо иштирок намуданд. Ба иштирокчиён дар бораи зарурати қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз”, вазифаҳои мақомоти ВҲИ ҳамчун мақоми ваколатдор дар самти таъмини баробарӣ ва манъи таъбиз, ваколатҳои мақомоти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳраку деҳот дар самти мазкур маълумот пешниҳод карда шуд.

Раванди ҷорабиниҳои мазкур аз ҷониби воситаҳои ахбори оммаи ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ сабт ва паҳш гардид.

Зимни баргузори чорабиниҳои иттилоотӣ кормандони масъули Дастгоҳи ВҶИ бо воситаҳои ахбори омма дар мавзӯи баробарӣ ва манъи таъбиз мусоҳибаҳо доир намуданд.

Бо мақсади баланд бардоштани донишҳои касбии кормандони мақомоти давлатӣ дар самти баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз дар ҳамкорӣ бо ташкилотҳои ҷамъиятӣ 4 тренинги омӯзишӣ, аз ҷумла барои судяҳо – аъзои Шӯрои занони судҳои ҷумҳурӣ, кормандони муассисаи давлатии “Маркази ғрии ҳуқуқӣ”-и Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, иштирокчиёни мактаби фаълони гендерӣ ва адвокатҳои ҷумҳурӣ гузаронида шуд.

Бо мақсади омӯзиши таҷрибаи Ваколатдорони ҳуқуқи инсонии дигар давлатҳо дар самти пешбурди ҳуқуқ ба баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз санаҳои 6–14 май ба Ҷумҳурии Хорватия ва 7–13 август ба Ҷумҳурии Лаҳистон сафари омӯзишӣ доир гардид.

Аз ҷумла, зимни сафар ба Ҷумҳурии Хорватия ҳайати Тоҷикистон бо роҳбарии ВҶИ Умед Бобозода бо Омбудсмении Ҷумҳурии Хорватия, Омбудсмен оид ба ҳуқуқи маъюбон, Омбудсмен оид ба баробарии гендерӣ, Омбудсмен оид ба ҳуқуқи кӯдак, намояндагони Вазорати адлияи Ҷумҳурии Хорватия, мушовирон оид ба ҳуқуқи инсон, ақаллиятҳои миллӣ, идоракунӣ ва баробарии гендерии Ҳукумати Хорватия, Академияи судии Хорватия ва намояндагони иттиҳодияҳои ҷамъиятии Ҷумҳурии Хорватия воҳӯрӣ ва мулоқотҳои судманд анҷом дода шуданд.

*Лаҳзаҳо аз сафари
кори ҳайати
Тоҷикистон ба
Ҷумҳурии
Хорватия*

Дар доираи мулоқотҳо таҷрибаи амалисозии қонунҳои Хорватия оид ба масъалаҳои фаъолияти Омбудсмен, баробарии гендерӣ, барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз, ҳифзи ҳуқуқи маъҷубон, кӯдакон ва фаъолияти иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ омӯхта шуд.

Ҳайати Тоҷикистон зимни вохуриву мулоқотҳо оид ба сиёсати давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон дар самти ҳуқуқи инсон, дастовардҳои соҳа, иҷрои уҳдадорӣҳои байналмилалӣ

Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қабулу амалисозии Қонун “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” маълумоти муфассал пешниҳод намуданд.

Ҷиҳати амалисозии таҷрибаи андӯхташуда зимни иҷрои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” мувофиқи мақсад аст, ки ҳамкориҳои мақоми ваколатдори давлатӣ дар самти мазкур бо мақомоти марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот тақвият дода шавад, такмил ва мутобиқсозии қонунгузорӣ идома дода шуда, маърифати ҳуқуқи аҳоли баланд бардошта шавад.

Дар доираи амалигардонии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” дар соли 2023 бо созмонҳои байналмилалӣ, ташкилотҳои ҷамъиятии дар самти мазкур фаъолиятбаранда, аз ҷумла Дафтари Барномаҳои САҲА дар Душанбе, Барномаи Рушди СММ, Намояндагии Раёсати Комиссари Олии СММ оид ба ҳуқуқи инсон, Агентии ИМА оид ба рушди байналмилалӣ (USAID), Намояндагии Маркази байналмилалӣ ҳуқуқи ғайритиҷоратӣ дар Тоҷикистон (ICNL), Фонди ҷамъиятии “Нотабене” ҳамкориҳои самаранок ба роҳ монда шуданд.

Лозим ба ёдоварист, ки дар ин муддат вобаста ба таъбиз ба мақомоти ВҲИ ду мурочиат ворид гардид. Масалан, шаҳрванд Т.Н. – маъюби гурӯҳи 2 ба ВҲИ бо аризаи хаттӣ мурочиат намуда, иброз намуд, ки ӯ дар озмун барои кор дар хизмати давлатӣ иштирок намудааст. Дар натиҷаи озмун ба ӯ муайян гардид, ки аз сабаби нафақаи маъюби гирифтаниш мувофиқи моддаи 4 -и Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи хизмати давлатӣ” ҳуқуқи кор кардан дар хизмати давлатиро доро намебошад. Баъди омӯзиши ҳамаҷонибаи мурочиати мазкур муайян карда шуд, ки моддаҳои ҷудогонаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи хизмати давлатӣ” вайрон гардида, дар он меъёрҳои зиддитаъбизӣ ба назар мерасанд. ВҲИ бо мақсади мусоидат ба мурочиаткунанда ба Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои баррасии минбаъда мурочиатро фиристод.

Гузашта аз ин, тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз”

мақоми ваколатдори соҳа бояд ба лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ хулосаи зиддитаъбири пешниҳод намояд.

Мутаасифона, аз қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбир” ду сол гузашта бошад ҳам, лекин то ҳол санадҳои дахлдори зерқонунӣ чиҳати муайян кардани тартиби гузаронидани экспертизаи зиддитаъбири лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ қабул нагардидаанд. Гайр аз ин тибқи Қонуни зикргардида мақоми ваколатдори соҳа инчунин бояд баҳсҳои таъбирро бо роҳи медиатсия (миёнчигарӣ) ҳал намояд. Лекин то ҳол Тартиби гузаронидани медиатсия низ қабул нагардидааст.

Ин ҳолатҳо метавонад ба раванди фаъолияти мақомоти ВҶИ ҳамчун мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи таъбир таъсири манфии худро гузорад.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани вазъи риояи ҳуқуқу озодиҳои инсон дар самти ҳуқуқ ба баробарӣ ва манъи таъбир тавсияҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

– тақвият додани фаъолияти гурӯҳи корӣ чиҳати ворид намудани таъйиру иловаҳо ба қонунгузори амалкунанда вобаста ба мавҷуд будан ё набудани меъёрҳои таъбири;

– тақвият додани чорабиниҳои иттилоотӣ – маърифатӣ оид ба фаҳмондадиҳии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбир”;

– тезонидани рафти баррасӣ ва қабули Тартиби экспертизаи зиддитаъбири лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, инчунин Тартиби гузаронидани медиатсия оид ба баҳсҳои таъбири;

– тақвият додани ҳамкориҳои мақомоти давлатӣ бо мақоми ваколатдори давлатӣ дар самти баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбир.

ХОТИМА

Маърузаи навбатии Ваколатдор оид ба ҳукуки инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ду қисми асосӣ: 1. Фаъолияти мақомоти Ваколатдор оид ба ҳукуки инсон дар соли 2023 ва 2. Вазъи риояи ҳукуку озодиҳои инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон иборат мебошад.

Дар қисми аввали Маъруза оид ба корҳои анҷомшуда дар самти тақими иқтисодии мақомоти ВҶИ дар робита бо ҳамкориҳо бо мақомоти давлатӣ, созмонҳои байналмилалӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ, фаъолияти сохторҳои минтақавии ВҶИ ва маблағгузориҳои фаъолияти мақомоти ВҶИ таҳлили муфассал пешниҳод ва ҷиҳати таҳким бахшидани иқтисодии мақомоти мазкур тавсияҳои мушаххас пешниҳод карда шудаанд.

Аз ҷула, қайд шудааст, ки ҳамчун мақоми ваколатдори давлатӣ дар самти озодӣ аз таъбиз муайян шудани ВҶИ, таъсисёбии 2 шуъбаи нав дар Дастгоҳи ВҶИ, ба маблағгузориҳои ҷумҳуриявӣ гузаронида шудани намоёндагиҳои ВҶИ дар маҳалҳо, зиёдтар шудани маблағгузориҳои мақомоти ВҶИ нисбат ба соли 2022 ба тақими фаъолияти мақомоти ВҶИ тақони тоза мебахшанд.

Ҳамзамон, бо мақсади боз ҳам тақвият бахшидани фаъолияти мақомоти ВҶИ як қатор тавсияҳо пешниҳод шудаанд, ки амалисозии онҳо барои баланд бардоштани имиджи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун давлати демокративу ҳуқуқбунёд таъсири мусбӣ мерасонанд.

Дар ҳамин қисми Маъруза инчунин нишондиҳандаҳои фаъолият дар самтҳои иттилоотӣ ва мусоидат дар баланд бардоштани маърифати шаҳрвандон оид ба ҳукуку озодиҳои инсон, таҷлили Рӯзи байналмилалии ҳукуки инсон (10 декабр), раванди татбиқи Барномаи таълим дар соҳаи ҳукуки инсон барои солҳои 2022–2026 дар соли 2023, мусоидат ба тақмили қонунгузорӣ ва иҷрои уҳдадориҳои байналмилалӣ дар соҳаи ҳукуки инсон, инчунин натиҷаҳои қабул ва баррасии муроҷиатҳои шахсонӣ воқеӣ ва ҳуқуқӣ мавриди таҳлили ҳамаҷониба қарор дода шуда, вобаста ба самтҳои баррасишуда маҷмӯан 19 адад тавсияҳои дахлдор манзур карда шудаанд.

Аз таҳлили қисми якуми Маърӯза бармеояд, ки соли 2023 фаъолияти мақомоти ВҶИ тавсеа ёфта, мақомот дар самтҳои зикршуда ба дастовардҳои назаррас ноил гаштааст.

Ташкил ва баргузор намудани силсилачорабиниҳо дар шаҳрҳои Бохтар, Ҳисор, Ваҳдат, Хучанд ва ноҳияи Рӯдакӣ вобаста ба иҷрои саривақтӣ ва самараноки амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон №АП-350 аз 1 апрели соли 2023 оид ба андешидани тадбирҳои зарурӣ барои иҷрои Нақшаи миллии амалҳо чиҳати иҷрои тавсияҳои давлатҳои аъзои Шӯрои СММ оид ба ҳуқуқи инсон тибқи расмиёти Шарҳи Универсалии Даврӣ (даврии сеюм) барои солҳои 2023–2026, силсилачорабиниҳо вобаста ба шарҳу эзоҳи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз” дар шаҳрҳои Душанбе, Бохтар, Хучанд, Хоруғ, Турсунзода, Исфара, Панҷакент ва ноҳияҳои Рашт, Шугнон, Ҷ.Балхӣ ва Ҷ.Расулов, Мизи мудаввари ҷумҳуриявӣ ба ифтихори 75-солагии қабули Эълومияи умумии ҳуқуқи башар, 30-солагии ҳамроҳшавии Тоҷикистон ба Конвенсияи СММ дар бораи барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз нисбати занон ва Конвенсияи СММ дар бораи ҳуқуқҳои кӯдак, Мизи мудаввари ҷумҳуриявӣ бахшида ба 30-солагии қабули Принципҳои марбут ба мақоми муассисаҳои миллии, ки ба пешбурд ва ҳимояи ҳуқуқи инсон машғуланд (Принципҳои Париж) ва ғайраҳо аз ҷумлаи чунин дастовардҳо мебошанд.

Дар баробари дастовардҳо баъзе мушкилот низ дар фаъолияти мақомоти ВҶИ нишон дода шудаанд, ки ҳалли онҳо бештар ба дигар мақомоти давлатӣ ва ҳамкорони рушд вобастагӣ дорад. Мусоидат дар таъмини бинои мувофиқ барои мақомоти ВҶИ, мусоидат дар таҳкими ҳамкорихои ВҶИ бо ҳамтоёни хориҷии ӯ, мусоидат дар эҳёи қабулгоҳҳои ҷамъиятии ВҶИ ва дигарҳо аз ҷумлаи чунин мушкилот мебошанд.

Дар қисми дуюми Маърӯза вазъи риояи ҳуқуқу озодихои инсон дар самтҳои алоҳида бо дарназардошти рафти иҷрои самтҳои афзалиятноки фаъолияти мақомоти ВҶИ, ки аз Стратегияи фаъолияти Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон барои солҳои 2021–2025 бармеоянд, мавриди баррасӣ қарор дода шудаанд.

Мавзӯҳои интихобшуда дар асоси таҳлили ҳамачонибаи натиҷаҳои фаъолияти мақомоти ВҶИ дар соли 2023, тавсияҳои созмонҳои байналмилалӣ соҳаи ҳуқуқи инсон, маълумотҳои пешниҳоднамудаи вазорату идораҳои дахлдор ва инчунин маводи васоити ахбори омма омода шуда, дастоварду мушкилоти ҷойдошта оид ба риояи ҳуқуку озодиҳои инсон бо далелу мисолҳои мушаххас инъикос гардидаанд.

Бо мақсади бартарафсозии мушкилоти мавҷуда ва беҳтар намудани вазъ дар самти таъмини риоя ва ҳифзи ҳуқуку озодиҳои алоҳидаи инсон тавсияҳои мушаххас пешниҳод шудаанд. Аз ҷумла, оид ба ҳуқуқи инсон дар муассисаҳои пӯшида ва қисман пӯшида – 7, ҳуқуқи инсон ҳангоми даъват ба хизмати ҳарбӣ ва адои он – 4, ҳифзи ҳуқуқи гуруҳҳои этникӣ, динӣ ва забонӣ – 4, ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот ва ҳуқуқ ба мурочиат – 9, баробарии гендерӣ ва пешгирии зӯрварӣ дар оила – 4, ҳифзи ҳуқуқи муҳоҷирони меҳнатӣ – 5, ҳуқуқҳои истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ ва ҳуқуқи соҳибкорон – 4, ҳуқуқ ба баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз – 4 ва дар маҷмӯъ 41 тавсия пешниҳод гардидааст.

Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон итминон дорад, ки Маърузаи мазкур барои густариши ҳамкориҳои судманди минбаъда бо мақомоти давлатӣ, сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, созмонҳои байналмилалӣ чиҳати татбиқи тавсияҳои зикршуда ва ҳалли масъалаҳои дигари ҳуқуку озодиҳои инсон мусоидат менамояд.

Рӯйхати ихтисораҳо

- БР СММ** – Барномаи Рушди Созмони Милали Муттаҳид
ВАО – воситаҳои ахбори омма
ВКД – Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВМКБ – Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон
ВНМО – Вируси норасоии масунияти одам
ВҲИ – Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон
ДИП ҚТ – Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
ИДМ – Иттиҳоди Давлатҳои Муствақил
ИМА – Иёлотҳои Муттаҳидаи Амрико
КДАМ – Кумитаи давлатии амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон
НБО Роғун – Нерӯгоҳи барқи обии Роғун
САҲШ – Сабти асноди ҳолати шаҳрвандӣ
СММ – Созмони Милали Муттаҳид
САҲА – Созмони Амният ва Ҳамкорӣ дар Аврупо
СРИҚҚ ВА ҚТ – Сарраёсати иҷроии ҷазои ҷиноятии Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
ТНМ – Тавқиғоҳи нагоҳдошти муваққатӣ
ТҚ – Ташкилоти ҷамъиятӣ
ФР – Федератсияи Россия

Барои қайдҳо:

**Уполномоченный по правам человека
в Республике Таджикистан**

ДОКЛАД

**Уполномоченного по правам человека
в Республике Таджикистан за 2023 год**

Душанбе – 2024

Уважаемый читатель,

Благодаря мудрым инициативам и постоянным заботам Основателя мира и единства – Лидера нации, Президента Республики Таджикистан уважаемого Эмомали Рахмона год за годом повышается влияние внутренней и внешней политики Республики Таджикистан на международной арене и соблюдение прав и свобод человека и гражданина находится под защитой государства.

В данном русле в 2023 году Правительство Республики Таджикистан достигло ощутимых достижений в направлении продвижения прав и свобод человека и гражданина. Одним из таких достижений является принятие Национальной стратегии Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 года. Данная Стратегия определяет долгосрочные цели и задачи в области прав человека и рассматривает вопрос о разработке прогрессивной и единой межсекторальной политики, направленной на укрепление защиты и поощрение прав человека в стране.

Лидер нации как гарант прав и свобод человека и гражданина постоянно заботится о женщинах и детях и ставит во главу угла политики государства статус женщины в обществе, образование и воспитание подрастающего поколения в качестве ценного ресурса.

Основой вышесказанного является ратификация Республикой Таджикистан Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин и Конвенции о правах ребёнка, 30-летие ратификации которых как важных международных актов, отмечено в Таджикистане в 2023 году.

В связи с этим, институтом Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан в качестве одного из национальных механизмов защиты прав человека в сотрудничестве с государственными органами и ведомствами, партнёрами по развитию, общественными ассоциациями и всей общественностью в целях признания, уважения, защиты, восстановления и продвижения прав и свобод человека, реализации международных обязательств, дальнейшего повышения грамотности населения в области прав человека и

осуществления стратегических целей Таджикистана завершил определенную работу, результаты которой представляются в данном Докладе.

Уверены, что данный Доклад содействует деятельности государственных органов, партнёров по развитию, структур гражданского общества и каждого члена общества для дальнейшего развития прав человека в Республике Таджикистан.

Институт Уполномоченного по правам человека также выражает свою готовность к налаживанию взаимовыгодного сотрудничества с вышеназванными структурами и в совместном осуществлении представленных рекомендаций.

С уважением,
Уполномоченный по правам человека
в Республике Таджикистан
Умед Бобозода

СОДЕРЖАНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ	140
1. ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ИНСТИТУТА УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА В 2023 ГОДУ	143
1.1. Усиление потенциала Уполномоченного по правам человека	143
1.2. Информирование и содействие повышению грамотности граждан в области прав и свобод человека	161
1.3. Празднование Международного дня прав человека (10 декабря)	168
1.4. Реализация Программы образования в области прав человека на 2022–2026 годы в 2023 году	173
1.5. Содействие совершенствованию законодательства и выполнению международных обязательств в области прав человека	180
1.6. Прием и рассмотрение обращений физических и юридических лиц	184
II. СОСТОЯНИЕ СОБЛЮДЕНИЯ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА В РЕСПУБЛИКЕ ТАДЖИКИСТАН.....	196
2.1. Права человека в закрытых и полузакрытых учреждениях	196
2.2. Права человека при призыве на военную службу и прохождении воинской службы	208
2.3. Защита прав этнических, религиозных и языковых групп	214

2.4. Право на доступ к информации и право на обращение	225
2.5. Гендерное равенство и предупреждение насилия в семье	234
2.6. Защита прав трудовых мигрантов	243
2.7. Права пользователей финансовых услуг и права предпринимателей	255
2.8. Право на равенство и ликвидации всех форм дискриминации	260
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	270
Список аббревиатур	273

ПРЕДИСЛОВИЕ

В 2023 году Правительство Республики Таджикистан достигло видимых достижений в направлении продвижения прав и свобод человека. Одним из таких достижений является принятие Национальной стратегии Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 года, потому что данная Стратегия определяет долгосрочные цели и задачи в области прав человека и рассматривает вопрос о разработке прогрессивной и единой межсекторальной политики, направленной на укрепление защиты и поощрения прав человека в стране.

Очередная созидательная и мудрая инициатива Основателя мира и единства – Лидера нации, Президента Республики Таджикистан уважаемого Эмомали Рахмона об объявлении 2024 года “Годом правового просвещения” является гордостью и удовлетворением всех органов защиты прав человека и в особенности института Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан. Потому что Указ Президента Республики Таджикистан от 30 декабря 2023 года, №668 “Об объявлении 2024 года “Годом правового просвещения” является ещё одним признаком постоянной поддержки одного из приоритетных направлений деятельности института УПЧ со стороны Правительства Республики Таджикистан.

В ответ на всестороннюю поддержку Правительства республики Уполномоченный по правам человека также прилагает усилия и содействует своевременному и плодотворному выполнению задач, установленных отраслевым законодательством в направлении соблюдения, уважения, защиты и продвижения прав и свобод человека в республике.

Одной из таких задач в соответствии со статьёй 24 Закона Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан” является предоставление соответствующим государственным органам годового Доклада о деятельности института Уполномоченного по правам человека и состояния соблюдения прав и свобод человека и гражданина в республике.

Очередной Доклад Уполномоченного по правам человека за 2023 год разработан и представлен в целях содействия соблюдению прав и свобод человека и гражданина, восстановлению нарушенных прав и свобод человека и гражданина, совершенствованию законодательства Республики Таджикистан по правам и свободам человека и гражданина, повышению грамотности граждан о правах и свободах человека и гражданина, сотрудничеству государственных органов со структурами гражданского общества по защите прав и свобод человека и гражданина, доступу к информации, рассмотрению и проверке обращений физических и юридических лиц, а также развитию и координации международного сотрудничества в области прав и свобод человека и гражданина.

Представленный Доклад является итогом результатов деятельности института УПЧ в 2023 году и состоит из двух глав. В первой главе представлена информация о достижениях и проблемах, имеющих в деятельности института УПЧ.

Во второй главе Доклада рассмотрены и всесторонне анализированы отдельные направления прав и свобод человека и гражданина.

Нужно отметить, что на основании указа Президента Республики Таджикистан от 29 апреля 2023 года, №555 в институте Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан в июле 2023 года учреждены две новые структурные подразделения – отдел государственной защиты права на равенство и свободы от дискриминации и отдел государственной защиты прав пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей. Национальное законодательство в направлении равенства и свободы от дискриминации устанавливает, что УПЧ в данном направлении ежегодно предоставляет Специальный доклад. В связи с тем, что соответствующий отдел учреждён во второй половине 2023 года и некоторые подзаконные акты в данном направлении всё ещё не утверждены, по решению УПЧ в представленном Докладе размещена отдельная тема в направлении равенства и свободы от дискриминации.

В целях дальнейшего совершенствования деятельности и продвижения прав и свобод человека и гражданина в

республике в обеих главах Доклада представлены соответствующие рекомендации по рассмотренным темам.

Уверены, что соответствующие министерства и ведомства, структуры гражданского общества и другие партнёры по развитию вносят свой достойный вклад в выполнении рекомендаций Уполномоченного по правам человека и в дальнейшем поощрении прав и свобод человека в Республике Таджикистан.

Уполномоченный по правам человека выражает свою искреннюю благодарность всем партнёрам по развитию за взаимовыгодное сотрудничество и готовность к расширению такого сотрудничества.

1. ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ИНСТИТУТА УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА В 2023 ГОДУ

1.1. Усиление потенциала Уполномоченного по правам человека

Существование института УПЧ и его систематическая деятельность является одним из важных элементов демократического и правового государства в современном мире и в данном контексте при постоянном усилии Правительства Республики Таджикистан год за годом усиливается и расширяется потенциал, возможности и роль института Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан.

В данном русле 2023 год не был исключением, потому что в целях реализации Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации”, в соответствии с которым УПЧ определён как государственный уполномоченный орган в данном направлении, указом Президента Республики Таджикистан от 28 апреля 2023 года, №555 “О внесении изменений и дополнений в указ Президента Республики Таджикистан от 29 июня 2009 года, №673” для института Уполномоченного по правам человека выделено восемь дополнительных рабочих мест в целях усиления внутриведомственного потенциала. В соответствии с указом УПЧ от 1 мая 2023 года, №32 заново утверждена структура Аппарата УПЧ, учреждены 2 новых отдела: отдел государственной защиты права на равенство и свободы от дискриминации и отдел государственной защиты прав пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей и сотрудники вышеназванных отделов приняты на работу по конкурсу.

К тому же, в соответствии с данным указом финансирование представительств УПЧ, которые ранее осуществлялось за счёт местного бюджета, перешло на финансирование республиканского бюджета.

Таким образом, в 2023 году УПЧ добился ряда достижений для плодотворного выполнения задач, вытекающих из Закона

Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан”.

а) Сотрудничество с государственными органами, международными организациями и гражданским обществом

В 2023 году продолжилось сотрудничество УПЧ с государственными органами, международными организациями и структурами гражданского общества по различным аспектам прав и свобод человека и гражданина, в том числе в направлениях совершенствования национального законодательства, реализации стратегических документов в области прав и свобод человека, программ и концепций, национальных планов действий, выполнения международных обязательств Таджикистана в области прав и свобод человека, рассмотрения обращений физических и юридических лиц, проверки состояния соблюдения прав и свобод человека в республике и повышения уровня профессиональных знаний сотрудников государственных органов и правовой грамотности граждан.

В рамках сотрудничества в 2023 году в институт УПЧ от других органов государственной власти поступило 725 писем, а в другие соответствующие государственные органы отправлено 195 писем, в том числе 89 подробных справок и информации в Исполнительный аппарат Президента Республики Таджикистан. Также, в 2023 года сотрудники института УПЧ в рамках сотрудничества с государственными органами приняли участие в работе 50 рабочих групп.

В 2023 году руководство и сотрудники института УПЧ участвовали и выступили в 66 форумах и конференциях, семинарах и тренингах, круглых столах и других мероприятиях государственных органов по различным аспектам прав и свобод человека, а по инициативе УПЧ организовано и проведено 75 подобных мероприятий с привлечением министерств и ведомств и структур гражданского общества.

В данном русле, в целях своевременного и плодотворного выполнения распоряжения Президента Республики Таджикистан №АП-350 от 1 апреля 2023 года о принятии необходимых мер для реализации Национального плана действий по выполнению рекомендаций государств-членов

Совета ООН по правам человека согласно процедуре Универсального периодического обзора (третий цикл) на 2023–2026 годы по инициативе Исполнительного аппарата Президента Республики Таджикистан совместно с институтом УПЧ, Генеральной прокуратурой Республики Таджикистан и Министерством юстиции Республики Таджикистан при сотрудничестве с партнёрами по развитию из Представительства Управления Верховного Комиссара ООН по правам человека и Общественной организации “Бюро по правам человека и верховенству закона” состоялся цикл информационно-просветительских мероприятий в городах Бохтар, Гиссар, Вахдат, Худжанд и в районе Рудаки.

Целью проведения вышеуказанных мероприятий являлась информирование и повышение правовой грамотности населения на местах, усиление и укрепление взаимовыгодного сотрудничества в направлении обеспечения соблюдения и защиты прав и свобод человека и гражданина, презентация процедур Универсального периодического обзора и большее привлечение представителей государственных органов и активистов гражданского общества к своевременному и плодотворному выполнению вышеуказанного Национального плана на 2023–2026 годы и таким образом обеспечение выполнения международных обязательств Республики Таджикистан в области прав и свобод человека и укрепление статуса Республики Таджикистан на международной арене в качестве демократического и правового государства.

В рамках реализации Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” налажено сотрудничество с международными организациями и общественными организациями, действующими в данном направлении, в том числе с Программным Офисом ОБСЕ в Душанбе, Программой Развития ООН, Представительством Управления Верховного Комиссара ООН по правам человека, Агентством США по международному развитию (USAID), Представительством Международного центра некоммерческого права в Таджикистане (ICNL) и Общественным фондом “Нотабене”.

Следует отметить, что рабочие поездки сотрудников института УПЧ в республике Хорватия и Польша организованы при поддержке Агентства США по международному развитию (USAID), Представительства Международного центра некоммерческого права в Таджикистане (ICNL) и Программного Офиса ОБСЕ в Душанбе.

За этот период в целях укрепления сотрудничества руководством института УПЧ и его сотрудниками проведены 22 полезных встреч с представителями дипломатических корпусов, аккредитованных в Душанбе, международных организаций и международными экспертами.

В частности, встречи У. Бобозода – Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан с госпожой Эми Томпсон Севимли – советником по правам человека Программного офиса ОБСЕ, вице-президентом Международного центра некоммерческого права в Таджикистане (ICNL) госпожой Наталия Буржайли и сопровождавшей её делегацией, Специальным докладчиком ООН по вопросам свободы религии и вероисповедания госпожой Назилой Гани, Верховным Комиссаром ОБСЕ по делам национальных меньшинств господином Кайратом Абдурахмановым, Уполномоченным по правам человека в Республике Польша Мартсин Виенсек, Главой Представительства Программы Развития ООН господином Ленни Монтиель, делегацией экспертов Центра по верховенству закона Университета Хельсинки Финляндии в составе госпожи Туйя Бракс – Руководителя данного Центра, господина Кари Киесиляйнен – заместителя государственного секретариата, госпожи Кирси-Мария Халонен – профессора Университета Лапландия, господина Юхо Ээро Алекси Питкянен – помощника руководителя Центра по верховенству закона Университета Хельсинки, а также с Послом Соединённого Королевства Великобритании и Северной Ирландии в Таджикистане господином Тимом Джонсом, старшим советником исправительных учреждений господином Эндрю Утосс, советником уголовной юстиции Департамента по борьбе с терроризмом господином Марк Кэрролл и сотрудником отдела по борьбе с терроризмом госпожой Флоренс Пиллман из

Министерства иностранных дел Соединённого Королевства Великобритании и Северной Ирландии, Постоянным координатором ООН в Таджикистане госпожой Кавилмадам Рамасвами Парвати, Послом Королевства Саудовской Аравии в Республике Таджикистан господином Валидом ибн Абдурахман Ар-Решайдон, Главой Представительства Европейского Союза господином Раймундасом Кароблис и другими в целях продвижения прав и свобод человека в республике и укрепления статуса Республики Таджикистан на международной арене как демократического и правового государства оцениваются полезными и плодотворными.

Встреча Уполномоченного по правам человека Умеда Бобозода с Послом Соединённого Королевства Великобритании и Северной Ирландии в Таджикистане г-ном Тимом Джонсом, старшим советником исправительных учреждений Эндрю Утосс, советником уголовной юстиции Департамента по борьбе с терроризмом Марком Кэрл

*Встреча Уполномоченного по правам человека Умеда Бобозода
с Послом Королевства Саудовской Аравии в Республике Таджикистан
господином Валид ибни Абдурахман Ар-Решайдон*

Взаимовыгодное сотрудничество УПЧ с государственными органами, международными организациями и структурами гражданского общества содействует реализации правовой политики Правительства Республики Таджикистан.

В 2023 году по инициативе УПЧ при сотрудничестве с партнёрами по развитию организован и проведён ряд мероприятий республиканского уровня.

В частности, в связи с принятием Национальной стратегии Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 года и Плана действий данной Стратегии на 2023–2026 годы, утвержденного постановлением Правительства Республики Таджикистан №357 от 5 августа 2023 года, институт Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан в целях обеспечения плодотворного выполнения вышеупомянутого постановления Правительства Республики Таджикистан одним из первых провёл республиканский круглый стол 5 сентября 2023 года на тему “Национальная стратегия Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 года: перспективы и её реализация”

с участием представителей государственных органов, дипломатических корпусов, аккредитованных в Душанбе, международных организаций, структур гражданского общества и средств массовой информации.

Вышеупомянутое мероприятие началось со вступительных слов Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан Умеда Бобозода, Начальника Управления гарантий прав человека Исполнительного аппарата Президента Республики Таджикистан Фируза Орзуода, Постоянного координатора ООН в Республике Таджикистан Парвати Рамасвами, Главы Представительства Европейского Союза в Республике Таджикистан Раймундаса Кароблис и Главы Представительства Программы Развития ООН в Республике Таджикистан Ленни Монтиел.

*Республиканский круглый стол
на тему “Национальная
стратегия Республики
Таджикистан в области защиты
прав человека на период до 2038
года: перспективы и её реализация”*

Затем, были представлены доклады со стороны Умеда Бобозода – Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан на тему “Обзор Национальной стратегии Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038”, Фируза Орзуода – представителя Исполнительного аппарата Президента Республики Таджикистан на тему “Обзор Плана действий на 2023–2026

годы к Национальной стратегии Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038”, а также доклады представителей министерств и ведомств и структур гражданского общества на темы “Рассуждения о Национальной стратегии Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 и её Плана действий” (в формате видео), “Реформа системы правосудия в отношении детей в Республике Таджикистан”, “Реформа системы правосудия в отношении детей в Республике Таджикистан: приоритеты и проблемы”, “Отображение вопросов равенства и запрета дискриминации в Стратегии”, “Поощрение равенства и запрета дискриминации: приоритеты и проблемы”, “Поощрение прав лиц с инвалидностью и значение ратификации Конвенции о правах инвалидов”, “Роль судебной власти в обеспечении защиты прав и свобод человека”, “Реформа адвокатуры: приоритеты и проблемы оказания юридической помощи”, “Сотрудничество института Уполномоченного по правам человека со структурами гражданского общества” и “Сотрудничество неправительственных организаций с государственными органами: образцы и перспективы”.

Участники мероприятия всесторонне обсудив представленные доклады, выразили полезные мысли и мнения для своевременной, плодотворной и успешной реализации Национальной стратегии Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 года и Плана действий данной Стратегии на 2023–2026 годы.

Также, по инициативе Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан при сотрудничестве с Представительством Верховного Комиссара ООН по правам человека в Республике Таджикистан (УВКПЧ) 26 октября 2023 года в честь 30-летия принятия Принципов, касающихся статуса национальных институтов, занимающихся поощрением и защитой прав человека (Парижских Принципов), принятых Резолюцией Генеральной Ассамблеи ООН 48/134 от 20 декабря 1993 года, состоялся круглый стол с участием представителей Исполнительного аппарата Президента Республики Таджикистан, государственных органов, международных организаций, структур гражданского общества и средств массовой информации.

Круглый стол Уполномоченного по правам человека в честь 30-летия принятия Принципов, касающихся статуса национальных институтов, занимающихся поощрением и защитой прав человека (Парижские Принципы)

Известно, что институт Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан в процессе получения статуса “А” в соответствии с Парижскими Принципами постоянно расширяет свою деятельность по всем направлениям прав и свобод человека. В данном контексте на круглом столе со стороны начальников отделов Аппарата УПЧ и партнёров по развитию из структур гражданского общества представились доклады на темы “Равенство и недискриминация”, “Защита прав детей-инвалидов”, “Предпринимательство и права человека” и “Права женщин и создание здоровой семьи”.

Участники мероприятия при рассмотрении представленных докладов выразили свою готовность содействовать Уполномоченному по правам человека в Республике

Таджикистан для получения статуса “А” в соответствии с Парижскими Принципами и было решено, что и в дальнейшем государственные министерства и ведомства и структуры гражданского общества при сотрудничестве с партнёрами по развитию из международных организаций будут постоянно содействовать национальному институту по защите прав человека в процессе достижения намеченных целей.

Продолжилось также в 2023 году двустороннее и многостороннее сотрудничество УПЧ с его зарубежными коллегами в рамках Евразийского Альянса Омбудсменов.

В частности, оценивается важной служебная поездка УПЧ в Российскую Федерацию 17-18 октября 2023 года в целях участия и выступления на VIII заседании высокого уровня Евразийского Альянса Омбудсменов с участием 47 Омбудсменов зарубежных стран и на Международной конференции по защите прав инвалидов, а также осуществления визита в Центр временного содержания иностранных граждан Главного управления Министерства внутренних дел Российской Федерации в городе Москва.

Умед Бобозода в ходе участия на VIII заседании Евразийского Альянса Омбудсменов

В то же время, рабочая поездка УПЧ в город Минск Республики Беларусь 29 ноября 2023 года в качестве представителя Республики Таджикистан в составе Комиссии по правам человека Содружества Независимых Государств в целях участия и выступления на первом заседании вышеназванной Комиссии содействовала укреплению роли Республики Таджикистан в данной влиятельной региональной организации.

Анализ результатов рабочих поездок УПЧ в зарубежные страны показывает, что проведенные встречи позволили непосредственно презентовать деятельность Республики Таджикистан по защите и продвижению прав человека. В данном контексте, является целесообразным продолжение сотрудничества в данном направлении и в будущем, так как оно содействует укреплению положительного имиджа Республики Таджикистан в направлении защиты и продвижения прав и свобод человека.

Известно, что сотрудничество института УПЧ также налаживается путём подписания меморандумов о сотрудничестве с национальными институтами зарубежных стран и они приносят хорошие результаты. К сожалению, в данном русле, в отличие от соседних стран, количество заключенных меморандумов УПЧ очень мало. Потому что имеются несколько факторов, препятствующих процессу заключения таких договоров.

Например, несмотря на отправленные письма УПЧ в Министерство иностранных дел Республики Таджикистан о намерении заключения меморандума с национальными институтами по защите прав человека зарубежных стран, к сожалению не поступило ни одного конкретного ответа в институт УПЧ. Письмо УПЧ, отправленное ещё в феврале 2023 года об организации двусторонних встреч с представителями соответствующих комитетов ООН в Швейцарской Конфедерации, до сих пор не нашло своё положительное решение.

В связи с этим, для расширения сотрудничества Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан и заключения меморандумов с зарубежными коллегами и другими соответствующими структурами ООН по правам человека, считаем целесообразным содействия Министерства иностранных дел Республики Таджикистан в

данном вопросе. Данный вопрос был отмечен также в докладах УПЧ за 2021 год и за 2022 год.

В 2023 году продолжилась реализация совместных планов с Программой Развития ООН, Детским Фондом ООН (ЮНИСЕФ), Программным Офисом ОБСЕ в Душанбе и другими в рамках реализации Стратегии института Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан на 2021–2025 годы.

Своевременное и плодотворное выполнение международных обязательств в области прав и свобод человека, в частности выполнение рекомендаций специальных и договорных структур ООН в области прав человека в рамках реализации национальных планов действий оказывает своё непосредственное влияние повышению имиджа Таджикистана в качестве демократического и правового государства и в данном направлении Правительство Республики Таджикистан постоянно прилагает усилия.

Уполномоченный по правам человека также в рамках своей компетенции содействует и вносит свой вклад в реализации национальных планов действий в различных направлениях прав и свобод человека.

В 2023 году в Республике Таджикистан приняты важные акты в области прав человека, в том числе Национальный план действий по выполнению рекомендаций государств-членов Совета Организации Объединённых Наций по правам человека согласно процедуре Универсального периодического обзора (третий цикл) на 2023–2026 годы, Национальная стратегия Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 года и План действий данной Стратегии на 2023–2026 годы и другие, роль УПЧ в принятии и реализации которых также очевидна.

Мы полностью уверены, что плодотворное выполнение вышеупомянутых актов наравне с своевременным выполнением других национальных планов действий в направлении выполнения международных обязательств Республики Таджикистан в области прав человека придаёт новый толчок соблюдению, уважению, защите и продвижению прав и свобод человека в Республике Таджикистан.

Налажено сотрудничество института УПЧ со структурами гражданского общества по разработке и реализации национальных планов действий, а также совместных планов в различных направлениях прав и свобод человека.

В частности, роль Общественной организации “Бюро по правам человека и верховенству закона” очевидна в организации и проведения цикла информационно-просветительских мероприятий, связанных с Универсальным периодическим обзором в городах Бохтар, Гиссар, Вахдат, Худжанд и в районе Рудаки Рабочей группой в составе представителей из Исполнительного аппарата Президента Республики Таджикистан, УПЧ, Генеральной прокуратуры и Министерства юстиции.

*Моменты из цикла информационно-просветительских мероприятий по
Универсальному периодическому обзору*

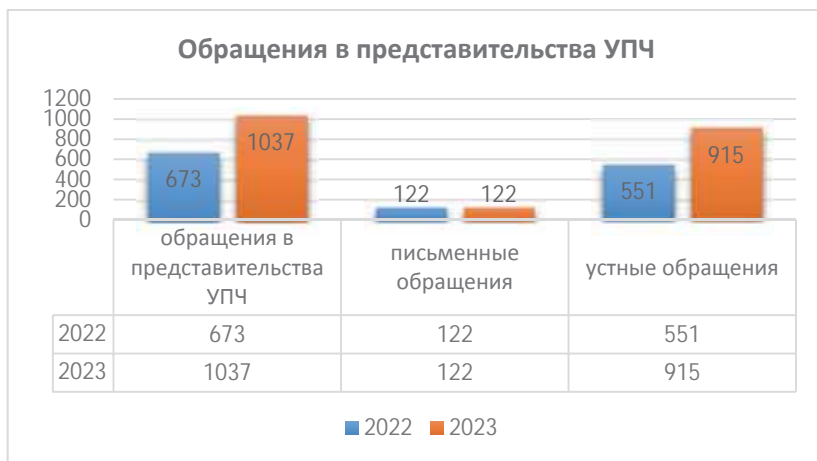
В рамках сотрудничества с Общественной организацией “Офис гражданских свобод” в целях укрепления профессиональных знаний сотрудников закрытых учреждений, а также повышения правовой грамотности осуждённых организован и проведён ряд круглых столов.

Такое же взаимовыгодное сотрудничество УПЧ налажено с “Национальной ассоциацией инвалидов Таджикистана”, “Лигой женщин-юристов”, “Гендер и развитие” и другими структурами гражданского общества.

б) Деятельность представительств УПЧ

В 2023 году продолжилась деятельность представительств УПЧ по усилению деятельности УПЧ на местах в соответствии с Законом Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан”.

Анализ их деятельности в предидущем году показывает, что в представительствах УПЧ зарегистрировано 1037 обращений и из этого числа 122 обращения являются письменными и 915 обращений устными. По сравнению с 2022 годом зарегистрировано на 364 обращения больше.

Сотрудники региональных структур УПЧ в 2023 году приняли участие и выступили в работе 150 круглых столов, семинаров и тренингов. В то же время за этот период

региональные структуры провели 151 выездную юридическую консультацию, в которых приняли участие более 7 000 человек.

Статистические показатели региональных структур УПЧ показывают, что их деятельность улучшилась по всем направлениям и увеличились показатели по сравнению с предыдущим годом. Одной из причин такого продвижения является начало постоянной деятельности Представительства УПЧ в Хатлонской области, потому что вышеназванное Представительство не имело своего руководителя с ноября 2021 года.

К сожалению, количество общественных приемных УПЧ, которые действовали полностью за счёт финансирования партнёров по развитию, уменьшалось год за годом и деятельность последних общественных приемных в городах Куляб, Исфара и в Кубадиянском районе прекратилась в связи с завершением проекта Программы Развития ООН в июле 2022 года.

О проблемах представительств и общественных приемных УПЧ также подробно изложено в докладах Уполномоченного по правам человека за 2021 год и за 2022 год.

В то же время, следует отметить, что для решения проблем представительств УПЧ оказывается содействие со стороны Правительства Республики Таджикистан. В частности, как было отмечено выше, в 2023 году финансирование представительств УПЧ в Согдийской, Хатлонской областях и в ГБАО переведено из местного бюджета на республиканский бюджет и таким образом обеспечено плодотворность деятельности, централизация управления, отбор и расстановка кадров, их материально-техническое обеспечение и в целом независимость института Уполномоченного по правам человека.

Уполномоченный по правам человека считает целесообразным вновь учредить общественные приемные Уполномоченного по правам человека, особенно в труднодоступных и густонаселенных регионах страны. Потому что их деятельность способствует реализации полномочий УПЧ в регионах республики в направлениях приёма и рассмотрения физических и юридических лиц, повышения правовой грамотности граждан, сотрудничества с местными органами

государственной власти и структур гражданского общества, информирования общественности о правах и свободах человека, оказания бесплатной юридической помощи обращающимся, проведения выездных юридических консультаций на местах.

Наряду с этим, УПЧ считает целесообразным при содействии исполнительных органов государственной власти Хатлонской области и города Бохтар перенести месторасположения Представительства УПЧ в Хатлонской области в центр города Бохтар. Потому что одним из требований международных актов в области прав человека это размещение национального института по правам человека в центре с целью облегчения доступа граждан к нему.

Следует отметить, что деятельность представительств УПЧ год за годом расширяется и налажено их взаимовыгодное сотрудничество с местными исполнительными органами государственной власти, региональными структурами центральных органов государственной власти, общественными организациями, местными и республиканскими средствами массовой информации.

УПЧ постоянно прилагает усилия для повышения рабочих навыков и профессиональных знаний сотрудников представительств.

в) Финансирование деятельности института УПЧ

Принципы, касающиеся статуса национальных институтов, занимающихся поощрением и защитой прав человека (Парижские Принципы), требуют от государств-членов увеличивать год за годом финансирование деятельности институтов по защите прав человека и содействовать их плодотворной деятельности.

Исходя из этого, при постоянной поддержке Правительства Республики Таджикистан и партнёров по развитию год за годом увеличивается финансирование деятельности института УПЧ.

В частности, в государственном бюджете на 2023 год для института УПЧ выделено 2 419 670 (в 2021 году – 1 987 864) сомони, целевое использование которых обеспечено. По сравнению с 2022 годом больше на 431 806,00 сомони или в размере 17,8%.

Также, в 2023 году в рамках грантовых средств Программы Развития ООН проведён ряд круглых столов, тренингов и проверок.

На ряду с этим, следует упомянуть, что институт УПЧ за весь период своей деятельности три раза менял место своего расположения и каждый раз уменьшались количество и размеры рабочих кабинетов. По нынешнему адресу расположения также имеются проблемы в виде недостатка рабочих кабинетов и отсутствие доступа в здании института уязвимым слоям общества, особенно лицам с ограниченными возможностями.

В соответствии с указом Президента Республики Таджикистан от 29 апреля 2023 года, №555 в связи с принятием Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” и определением института УПЧ в качестве уполномоченного государственного органа вданном направлении, для института УПЧ выделено восемь дополнительных штатных рабочих мест. Также, в соответствии с указом Президента Республики Таджикистан от 22 октября 2022 года, №469 учреждена должность заместителя Уполномоченного по правам человека – Уполномоченного по правам пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей в Республике Таджикистан, для сотрудников которого недостаточно рабочих кабинетов.

Более того, согласно требованиям международных актов в области прав человека и национального законодательства постоянное место расположения УПЧ должно быть доступным для граждан, в том числе уязвимым слоям общества.

Очень важна роль общественных приемных УПЧ в продвижении прав и свобод человека на местах. В соответствии со статьёй 35 Закона Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан” в целях содействия реализации полномочий УПЧ и приёму обращений граждан в городах и районах страны были учреждены общественные приемные, которые финансировались за счёт грантовых средств. На сегодня в связи с завершением финансирования со стороны грантов, их деятельность временно приостановлена. Касательно изложенных вопросов неоднократно были высказаны замечания со стороны международных экспертов по правам человека.

Также, в соответствии с постановлением Правительства Республики Таджикистан от 6 октября 2016 года, №420 “О лимите количества легковых автомобилей центральных исполнительных органов государственной власти, органов суда и прокуратуры, местных исполнительных органов государственной власти, органов самоуправления поселков и сёл” для института УПЧ установлено 3 легковых авто. На сегодня на балансе института УПЧ имеются 2 служебных легковых автомобиля с выпуском 2004 и 2007 годов, которые с технической точки зрения непригодны к совершению служебных поездок по труднодоступным городам и районам страны.

В целях дальнейшего совершенствования деятельности и усиления потенциала Уполномоченного по правам человека представляются следующие рекомендации:

– ежегодно увеличить финансирование деятельности института УПЧ за счёт бюджетных средств в соответствии с требованиями международных актов в области прав человека, в частности требований Парижских Принципов;

– обеспечить институт УПЧ постоянным зданием;

– назначить заместителя УПЧ – Уполномоченного по правам пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей в Республике Таджикистан в соответствии с указом Президента Республики Таджикистан от 22 октября 2022 года, №469;

– вновь учредить и финансировать общественные приемные УПЧ за счёт бюджетных средств.

1.2. Информирование и содействие повышению грамотности граждан в области прав и свобод человека

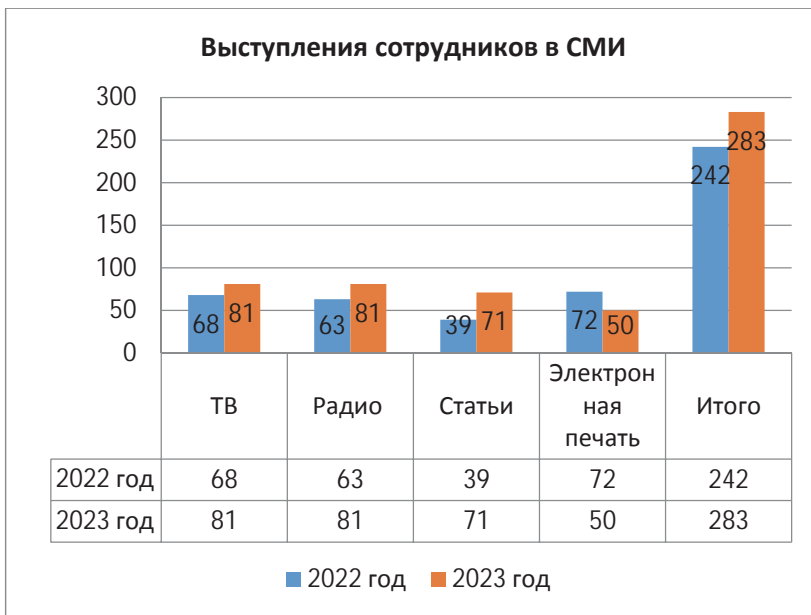
Одной из основных задач УПЧ в соответствии со статьёй 11 Закона Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан” является содействие доступу к информации и повышению грамотности граждан в области прав и свобод человека и гражданина, её форм и средств.

Поэтому, данное направление в Стратегии деятельности института УПЧ на 2021–2025 годы определено в качестве одного из приоритетных направлений деятельности института.

В 2023 году руководством и сотрудниками Центрального аппарата УПЧ обеспечено 192 выступления в СМИ, в том числе 42 выступления по телевидению, 57 выступлений по радио, 43 статьи в печатных изданиях и 50 статей в электронных изданиях.

За отчетный период сотрудники региональных структур 91 раз выступили через республиканских и местных средств массовой информации, из которых 39 по телевидению, 24 по радио и 24 статей в электронных и печатных изданиях.

В целом, в предыдущем году в институте УПЧ обеспечено 283 выступления (в том числе по ТВ – 81, по радио – 81, в печатных изданиях – 71, в электронных изданиях – 50) в средствах массовой информации.

Статистические данные выступлений сотрудников института УПЧ в СМИ

В частности по телевидению были всесторонне анализированы темы “Реализация Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации”, “Национальная стратегия Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2028 года”, “Достижения Республики Таджикистан в области прав человека”, “Право детей на образование” и другие, по радио темы “Праздник 32-летия государственной Независимости Таджикистана”, “Роль института УПЧ в укреплении прав человека в Республике Таджикистан”, “Международный день защиты прав детей”, “Конституция – основная база устойчивого развития Таджикистана” и другие, в печатных изданиях темы “Послание достижений и созидательных инициатив страны”, “Представлен очередной Доклад УПЧ”, “Права человека: от принятия Национальной стратегии до выполнения международных обязательств” и другие.

За этот период по инициативе института УПЧ проведено 75 мероприятий. В частности, 2 февраля и 26 июля 2023 года состоялись пресс-конференции о деятельности института УПЧ в 2022 году и в первой половине 2023 года с участием представителя Исполнительного аппарата Президента Республики Таджикистан, ответственных работников института УПЧ и представителей отечественных и зарубежных средств массовой информации и их результаты нашли своё широкое освещение в средствах массовой информации.

Пресс-конференция о результатах деятельности института Уполномоченного по правам человека в первой половине 2023 года

В Аппарате УПЧ проведены дни открытых дверей 27 апреля в рамках сотрудничества с общественной организацией “Гендер и развитие” для представителей общественных организаций, занимающихся гендерными вопросами, 23 июня для молодых журналистов с общественной организацией “Хома” и 5 июля для 20 молодых юристов с общественной организацией “Офис гражданских свобод”. В ходе встреч они близко познакомились с деятельностью структурных

подразделений института УПЧ и получили удовлетворяющие ответы на свои вопросы.

В связи с принятием Национальной стратегии Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 года и Плана действий данной Стратегии на 2023–2026 годы, утвержденной постановлением Правительства Республики Таджикистан №357 от 5 августа 2023 года, институт УПЧ в целях пропаганды целей вышеупомянутого акта и налаживания сотрудничества для её плодотворной реализации провёл республиканский круглый стол 5 сентября 2023 года на тему “Национальная стратегия Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 года: перспективы и её реализация” с участием представителей государственных органов, дипломатических корпусов, аккредитованных в Душанбе, международных организаций, структур гражданского общества и средств массовой информации.

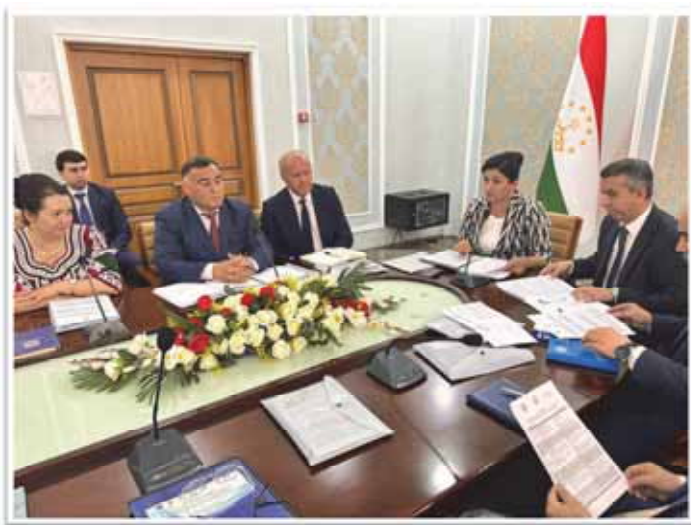

Круглый стол Уполномоченного по правам человека, посвященный Национальной стратегии Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 года

Данная Стратегия определяет перспективу развития прав и свобод человека в Республике Таджикистан, в том числе в

направлении совершенствования национального законодательства и её своевременное и плодотворное выполнение содействует приведению в соответствие национального законодательства международным актам в области прав человека и принятию новых нормативных правовых актов на основе норм международных актов.

В целях разъяснения Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” руководством и сотрудниками института УПЧ проведены 12 информационных мероприятия в городах и районах республики с участием ответственных лиц исполнительных органов государственной власти, сотрудников отделов образования, здравоохранения, социальной защиты, культуры, по делам религии, по упорядочению национальных традиций, торжеств и обрядов, по делам женщин и семьи, по делам молодёжи и спорта, правозащитных органов, общественных организаций, журналистов, председателей и активистов махаллей.

Информационное мероприятие в исполнительном органе государственной власти города Душанбе

В целях повышения уровня профессиональных знаний сотрудников государственных органов в направлении равенства и ликвидации всех форм дискриминации проведены 3 обучающих тренинга для судей-членов Совета женщин судов республики, юристов Центра юридической помощи при Министерстве юстиции Республики Таджикистан и адвокатов республики при сотрудничестве с общественными организациями.

В честь общенациональных праздников, в том числе Дня Вооруженных сил Республики Таджикистан, Дня Матери, Международного дня Навруз, Дня молодёжи, Дня Национального единства, Дня Государственной независимости Республики Таджикистан, Дня государственного языка, Дня Президента Республики Таджикистан и Дня Государственного флага Республики Таджикистан проведены круглые столы.

Сотрудниками института УПЧ организован и проведён ряд круглых столов в исправительных учреждениях ГУИУН МЮ РТ и в отделах Министерства внутренних дел Республики Таджикистан.

В связи с запросом Агентства государственной службы при Президенте Республики Таджикистан разработан и утвержден План внутриведомственных занятий сотрудников Аппарата УПЧ и в 2023 году для сотрудников Аппарата УПЧ организованы и проведены 47 занятий и круглых столов. В ходе проведения вышеупомянутых мероприятий отмечены достижения Республики Таджикистан в области прав человека и правовой политики Правительства Республики Таджикистан.

Публикация и распространение информационных материалов также способствуют повышению правовой грамотности населения. За этот период в установленные законодательством сроки разработан и направлен в предусмотренные законом органы очередной Доклад УПЧ за 2022 год. Также, в целях обеспечения широкого доступа граждан к информации о состоянии соблюдения прав и свобод человека в Республике Таджикистан электронный вариант вышеупомянутого Доклада отправлен в соответствующие государственные органы по электронной почте и размещен на сайте УПЧ.

В то же время, Доклад также переведен на русский и английский языки, опубликован тиражом 300 экземпляров и

доставлен в соответствующие органы, ведомства и в научные учреждения и республиканские библиотеки.

За этот период разработаны, опубликованы и доставлены в министерские и ведомственные библиотеки и в отечественные научные круги специальные выпуски бюллетени “Вести УПЧ”, посвященные Посланию Президента Республики Таджикистан Маджлиси Оли Республики Таджикистан от 23 декабря 2022 года и Национальной стратегии Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 года и другие очередные выпуски бюллетени “Вести УПЧ”.

В целях информирования общества по вопросам равенства и запрета дискриминации разработан и опубликован буклет “Что такое дискриминация и как защитить себя от неё?” тиражом 200 экземпляров.

Также налажена регулярная работа сайта УПЧ в сети интернет и соответствующие материалы о деятельности института перепечатаны из сайта в страничку УПЧ на Фейсбуке.

Для правозащитников в Республике Таджикистан является гордостью и удовлетворением то, что при оглашении очередного Послания Маджлиси Оли Республики Таджикистан “Об основных направлениях внутренней и внешней политики Республики Таджикистан” Основателем мира и национального единства – Лидером нации, Президентом Республики Таджикистан уважаемым Эмомали Рахмоном представлена ещё одна созидательная и мудрая инициатива, то есть 2024 года объявлен “Годом правового просвещения”.

В целях выполнения распоряжений и поручений, вытекающих из вышеуказанного Послания Главы государства, подписан указ Президента Республики Таджикистан, №668 от 30 декабря 2023 года “Об объявлении 2024 года “Годом правового просвещения”.

Выражаем полную уверенность, что данная инициатива придаёт новый импульс продвижению прав и свобод человека в Республике Таджикистан и в данном русле является целесообразным предпринять необходимые меры соответствующими государственными органами и структурами гражданского общества для повышения правовой грамотности различных слоев общества.

В целях дальнейшего улучшения информирования и содействия повышению грамотности граждан в области прав и свобод человека представляются следующие рекомендации:

– укрепить сотрудничество с партнёрами по развитию и расширить деятельность в направлениях права на равенство и свободы от дискриминации, прав пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей;

– предпринять необходимые меры для повышения правовой грамотности населения в рамках “Года правового просвещения”;

– осуществить на высоком уровне и качестве информационные мероприятия в честь 30-летия Конституции Республики Таджикистан;

– усилить деятельность в направлении разработки и публикации информационных материалов по различным аспектам прав и свобод человека.

1.3. Празднование Международного дня прав человека (10 декабря)

Всеобщая декларация прав человека принята 10 декабря 1948 года Резолюцией ООН и вот уже 75 лет цивилизованный мир ежегодно празднует эту священную дату как Международный день прав человека.

В независимом Таджикистане также ежегодно празднуют Международный день прав человека в соответствии с Законом Республики Таджикистан “О праздничных днях”.

В данном русле уже стало традицией, что ежегодно по регулярной инициативе УПЧ этот праздник отмечается не один день, а в течении недели и называется Неделей прав человека.

В 2023 году данная традиция также была продолжена и по республике прошли праздничные мероприятия УПЧ при всесторонней поддержке Правительства Республики Таджикистан и сотрудничестве с партнёрами по развитию с участием представителей из министерств и ведомств, местных органов государственной власти, международных организаций, отечественных научных кругов, структур гражданского общества и средств массовой информации.

В частности, в целях популяризации достижений в области прав человека и дальнейшего поощрения прав и свобод человека и гражданина в Республике Таджикистан 5 декабря 2023 года по инициативе Исполнительного аппарата Президента Республики Таджикистан и института УПЧ в сотрудничестве с ООН-Женщины и Представительства Управления Верховного Комиссара ООН по правам человека в Таджикистане с участием более 100 представителей государственных органов и ведомств, дипломатических корпусов, аккредитованных в Душанбе, международных организаций и структур гражданского общества, научных и образовательных учреждений и средств массовой информации состоялся круглый стол под председательством УПЧ.

*Участники круглого стола
института
Уполномоченного по
правам человека в рамках
празднования Недели прав
человека – 2023*

Данное мероприятие состоялось в честь 75-летия принятия Всеобщей декларации прав человека, 30-летия присоединения Таджикистана к Конвенции ООН о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщины и Конвенции ООН о правах ребёнка.

В данном русле 6 декабря 2023 года состоялся круглый стол УПЧ на тему “Результаты мониторингов военных частей” с участием представителей Верховного Суда Республики Таджикистан, Главной военной прокуратуры Республики Таджикистан, Внутренних войск Министерства внутренних дел, Национальной гвардии, Пограничных войск ГКНБ, Министерства обороны Республики Таджикистан, ГУИУН МЮ РТ, Комитета по чрезвычайным ситуациям и гражданской обороны и гражданского общества.

*Круглый стол Уполномоченного по правам человека на тему
“Результаты мониторингов военных частей”*

Представительством УПЧ в Хатлонской области организованы и проведены праздничные мероприятия 6 декабря 2023 года в Энергетическом институте Таджикистана в Хатлонской области и 8 декабря 2023 года в Государственном университете города Бохтар имени Носири Хусрав на тему “Всеобщая декларация прав человека – первоисточник базовых прав в современном мире” с участием преподавателей и студентов.

Круглый стол Представительства Уполномоченного по правам человека в Хатлонской области в Государственном университете города Бохтар

По инициативе Представительства УПЧ в Согдийской области при сотрудничестве с исполнительным органом государственной власти города Худжанд состоялись круглые столы в честь Недели прав человека в Физико-математическом лицее города Худжанда на тему “Права и свободы человека – высшие ценности” и в Профессиональном лицее №44 города Худжанд на тему “Противодействие коррупции – всеобщее дело” с участием преподавателей и активных учащихся. Также, организована и проведена информационная встреча на тему “Роль СМИ в защите и продвижении прав человека” в филиале Института повышения квалификации работников сферы образования в Б. Гафуровском районе.

Круглый стол Представительства УПЧ в Согдийской области в Физико-математическом лицее города Худжанд

Представительством УПЧ в ГБАО проведено праздничное мероприятие в честь Дня прав человека в актовом зале исполнительного органа государственной власти города Хорог с участием представителей государственных органов города Хорог и Горно-Бадахшанской Автономной области, структур гражданского общества и средств массовой информации.

В канун празднования Недели прав человека и в ходе данного праздника Уполномоченный по правам человека Бобозода Умед в целях выяснения состояния соблюдения прав осуждённых совершил визит в исправительные учреждения ГУИУН МЮ РТ в городах Вахдат, Нурек и в Яванском районе.

В ходе Недели прав человека сотрудники института УПЧ приняли участие и выступили в праздничных мероприятиях партнёров по развитию, в частности Академии государственного управления при Президенте Республики Таджикистан, Академии Министерства внутренних дел, Высшей школы ГКНБ, Представительства Европейского Союза в Таджикистане и других.

В рамках празднования Недели прав человека сотрудники института УПЧ выступили в средствах массовой информации, в том числе по радио и телевидению и изложили свой взгляд на достижения независимого Таджикистана в различных направлениях прав и свобод человека и гражданина.

В целях дальнейшего улучшения празднования Недели прав человека в Республике Таджикистан представляются следующие рекомендации:

– проводить информационно-просветительские мероприятия, в том числе в труднодоступных районах, в рамках “Года правового просвещения” и подводить их итоги в ходе празднования Недели прав человека;

– больше привлечь партнёров по развитию из гражданского общества и международных организаций в целях достойного празднования Недели прав человека.

1.4. Реализация Программы образования в области прав человека на 2022–2026 годы в 2023 году

Следует отметить, что Республика Таджикистан в масштабах Центральной Азии является единственным государством, где Всемирная программа ООН по образованию в области прав человека находит своё практическое воплощение систематически, а координатором деятельности государственных органов и партнёров по развитию в реализации данной Программы является институт УПЧ.

Если реализация первой Программы образования в области прав человека на 2013–2020 годы, утвержденная постановлением Правительства Республики Таджикистан от 3 декабря 2012 года, завершилась успешно, реализация второй Программы образования в области прав человека на 2022–2026 годы, принятая постановлением Правительства Республики Таджикистан от 30 декабря 2021 года, продолжается при всесторонней поддержке Правительства Республики Таджикистан и в сотрудничестве с партнёрами по развитию.

Программа укрепляет систему образования на новом этапе развития прав человека в Республике Таджикистан, содействует повышению уровня знаний и правовой культуры учащихся общеобразовательных учреждений и студентов учреждений начального, среднего и высшего профессионального образования, укреплению профессиональных знаний работников образования, судей, гражданских государственных служащих, военнослужащих и сотрудников правоохранительных органов, а также молодёжи и представителей средств массовой информации в области прав человека в соответствии с нормами национального законодательства и международных правовых актов.

Успешная реализация Программы образования в области прав человека на 2022–2026 годы зависит от систематической деятельности Межведомственного координационного Совета. Институт УПЧ содействует плодотворной деятельности Совета и обеспечивает регулярное участие членов Совета в мероприятиях и рабочих группах института.

В целях подведения итогов деятельности Совета в 2023 году, утверждения новых образовательных программ по учебному предмету “Права человека” и планирования деятельности на 2024 год 21 декабря 2023 года состоялось заседание Межведомственного координационного Совета, на котором приняли участие члены Совета и ответственные сотрудники института Уполномоченного по правам человека.

На заседании рассмотрены отчеты секретаря Совета о ходе реализации Программы в 2023 году и заместителя председателя Совета о ходе реализации Программы в Национальном университете Таджикистана. Также члены Совета утвердили ведомственные образовательные программы и представили к публикации. По итогам заседания приняты соответствующие решения.

Заседание Межведомственного координационного совета, 21 декабря 2023 года

В целях разработки ведомственных образовательных программ по учебному предмету “Права человека” для представителей средств массовой информации и молодёжи подготовлены 2 методических инструкции: “Образовательная программа по учебному предмету “Права человека” для

представителей средств массовой информации” (88 часов) и “Образовательная программа по учебному предмету “Права человека” для молодёжи” (48 часов) в сотрудничестве с членами Межведомственного координационного совета – представителей Национального университета Таджикистана, Комитета по делам молодёжи и спорта при Правительстве Республики Таджикистан, Академии средств массовой информации Таджикистана и Общественной организации “Хома”.

В рамках реализации Программы образования в области прав человека на 2013–2020 годы министерствами и ведомствами, научными и образовательными учреждениями было разработано и утверждено решением Межведомственного координационного совета по реализации Программы образования на 2013–2020 годы от 5 декабря 2014 года, №4 17 проектов образовательных программ по учебному предмету “Права человека” для определенных категорий.

С учётом появления необходимости в совершенствовании образовательных программ, со стороны УПЧ 8 августа 2022 года были направлены письма министерствам и ведомствам, научным и образовательным учреждениям в целях усовершенствования и представления Межведомственному координационному совету для утверждения межведомственных образовательных программ по учебному предмету “Права человека”. Министерствами и ведомствами были усовершенствованы и предложены межведомственные образовательные программы.

Межведомственные образовательные программы по учебному предмету “Права человека” после усовершенствования утверждены на заседании Межведомственного координационного совета, которое состоялось 21 декабря 2023 года, и представлены для публикации.

В ходе реализации Программы образования в области прав человека уделяется особое внимание вопросам разработки и публикации учебников, методических инструкций, сборников, карманных книжек, брошюр и других информационных материалов о правах и свободах человека. В связи с этим,

разработаны и опубликованы 2 учебника, 9 учебных пособий и 13 учебных программ преподавателями юридического факультета Национального университета Таджикистана, 3 сборника материалов научно-практических конференций по правам человека и глобализации преподавателями Академии Министерства внутренних дел.

В целях подготовки воспитателей в области прав человека 6 и 8 июля 2023 года организована и проведена Летняя школа образования в области прав человека с участием 19 молодых сотрудников и ученых Комитета по делам молодёжи и спорта, Национальной академии наук, Академии государственного управления при Президенте Республики Таджикистан, Национального университета Таджикистана, Государственного педагогического университета Таджикистана, Славянского университета России и Таджикистана и УПЧ.

Занятия с участниками “Летней школы прав человека”

Целью проведения Летней школы была подготовка тренеров в сфере образования в области прав и свобод человека. В течение 3 дней участники тренинга в соответствии с программой тренинга получили информацию на следующие темы: права и свободы человека: понятие и сущность, национальная система исполнения защиты прав человека, темы и методы изучения учебного предмета “Права человека”, УПЧ

как национальный механизм защиты прав человека, универсальные акты в области прав человека, сотрудничество Таджикистана с системой договорных и уставных структур ООН, история прав человека, национальные планы действий по выполнению международных обязательств в области прав человека, Программа образования в области прав человека на 2022–2026 годы и другие вопросы.

Реализация системы образования в области прав человека глубоко зависит от подготовки специалистов в министерствах и ведомствах. С этой целью проведены внутриведомственные занятия по вопросам значения принятия и реализации Программы образования в области прав человека на 2022–2026 годы 14 апреля 2023 года с ответственными сотрудниками Министерства труда, миграции и занятости населения Республики Таджикистан, также 28 марта 2023 года в исполнительном органе государственной власти города Душанбе, 6 октября 2023 года для сотрудников Агентства государственной службы при Президенте Республики Таджикистан, 13 октября 2023 года для сотрудников Агентства по государственному финансовому контролю и борьбе с коррупцией Республики Таджикистан и 1 ноября 2023 года для сотрудников Комитета по местному развитию при Президенте Республики Таджикистан.

В 2023 году при содействии Офиса Программ ОБСЕ в Таджикистане собораны, усовершенствованы международные и национальные акты по правам человека и опубликованы в виде Сборника основных международных и национальных актов по правам человека (третий выпуск) тиражом 300 экземпляров и доставлены в соответствующие министерства и ведомства и контактными лицами.

В 2023 году сотрудниками Уполномоченного по правам человека разработаны и подготовлены к печати информационные материалы “Кодекс поведения сотрудников правоохранительных органов по обеспечению общественного порядка”, “Основные принципы применения силы и огнестрельного оружия ответственными должностными лицами по обеспечению общественного порядка”, “Права инвалидов”, “Права женщин”, “Виды насилия в отношении детей” и “Равенство и запрет дискриминации”.

О средствах и методах образования в области прав человека проведены занятия в курсах повышения квалификации, стажировки и переподготовки сотрудников.

В 2023 году проведено 33 курса повышения квалификации в Академии государственного управления при Президенте Республики Таджикистан, 13 курсов повышения квалификации в Институте повышения квалификации Министерства юстиции Республики Таджикистан, 19 обучающих мероприятий в Институте изучения законности, правопорядка, преступности и повышения квалификации работников прокуратуры, 11 курсов повышения квалификации в Образовательном центре судей Верховного Суда, 18 курсов повышения квалификации и обучающие мероприятия в Академии МВД, 38 курсов повышения квалификации в Центре повышения квалификации и переподготовки сотрудников системы труда, миграции и занятости населения и 1 курс повышения квалификации в Академии СМИ.

Одним из основных направлений реализации Программы образования в области прав человека является повышение профессиональных навыков преподавателей учебного предмета “Права человека”. В данном направлении проведены обучающие семинары 3–4 марта 2023 года для преподавателей учебного предмета “Права человека” общеобразовательных учреждений района Дж. Балхи Хатлонской области, 29–30 мая 2023 года для преподавателей учебного предмета “Права человека” общеобразовательных учреждений города Худжанда Согдийской области и 15–16 сентября 2023 года для преподавателей учебного предмета “Права человека” общеобразовательных учреждений города Хорог ГБАО с участием итого более 60 преподавателей.

Тренинг для контактных лиц в ГБАО, 12–14 сентября 2023 года

Проведены тренинги с 31 мая по 2 июня 2023 года для контактных лиц исполнительных органов государственной власти городов Худжанд, Исфара, Истаравшан, Бустон, Истиклол, Гулистон и Б.Гафуровского района Согдийской области, 12–14 сентября 2023 года для контактных лиц Аппарата Председателя ГБАО, исполнительных органов государственной власти города Хорог и районов Дарваз, Мургаб, Вандж, Шугнан, Рошткала, Рушан и Ишкошим ГБАО и 24–26 октября 2023 года для контактных лиц Аппарата Председателя Хатлонской области, городов Бохтар и Левакант, районов Пяндж, Чайхун, Дж. Балхи, Кубадиян, Шахритус, Носири Хисрав, Дусти, Вахш, Кушониан, Хурасан и А. Джамии. На тренингах участвовали более 70 государственных служащих местных исполнительных органов государственной власти.

В целях дальнейшего улучшения уровня и качества образования в области прав человека представляются следующие рекомендации:

- усилить информационную и просветительскую деятельность в рамках “Года правового просвещения”;*
- разработать и опубликовать методические инструкции обучения прав человека для молодёжи и представителей СМИ;*

– найти другие источники финансирования для реализации Программы;

– усилить деятельность Межведомственного координационного совета по реализации Программы образования в области прав человека на 2022–2026 годы.

1.5. Содействие совершенствованию законодательства и выполнению международных обязательств в области прав человека

Одним из важных средств прав и свобод человека и гражданина является совершенствование законодательства. Поэтому, национальное законодательство регулярно совершенствуется и его нормы приводятся в соответствие с требованиями международных актов в области прав человека и новых отношений, появившихся в обществе.

УПЧ также в соответствии со статьёй 11 Закона Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан” в рамках своих полномочий участвует в данном процессе и регулярно содействует.

В 2023 году со стороны УПЧ в целях совершенствования национального законодательства изучены и рассмотрены проекты 36 нормативных правовых актов и представлены обоснованные заключения для укрепления прав и свобод человека.

В частности, представлены соответствующие заключения к проекту Конституционного закона Республики Таджикистан “О внесении изменений и дополнений в Конституционный закон Республики Таджикистан “О гражданстве Республики Таджикистан”, к проектам законов Республики Таджикистан “О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан “О международном коммерческом арбитраже”, “О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан “Об использовании и защите эмблем и наименований Красного Креста и Красного Полумесяца в Республике Таджикистан”, “О внесении изменений в Закон Республики Таджикистан “О правовом статусе иностранных граждан и лиц без гражданства в Республике Таджикистан”, “О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан “О прожиточном

минимуме”, “О беженцах”, “О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан “О социальном обслуживании”, “О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан “Об обращениях физических и юридических лиц”, “О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан “О защите прав ребёнка”, “О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан “О нормативных правовых актах”, “О внесении изменений в Уголовный кодекс Республики Таджикистан”, “О внесении изменений в Семейный кодекс Республики Таджикистан”.

Также, представлены соответствующие заключения УПЧ к проекту указа Президента Республики Таджикистан “О внесении изменений и дополнений в указ Президента Республики Таджикистан “О вопросах обеспечения деятельности Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан от 29.06.2009, №673”, и к проектам постановлений Правительства Республики Таджикистан “О Государственной программе о мерах по предотвращению самоубийства и покушения на собственную жизнь в Республике Таджикистан на 2024–2028 годы”, “О внесении изменений и дополнений в Конвенцию СНГ “О передаче лиц, осуждённых к лишению свободы для дальнейшего отбывания наказания”, “О Программе развития семьи на период 2024–2028 годов”, “О Генеральном соглашении между Правительством Республики Таджикистан, Федерации независимых профсоюзов Таджикистана и Ассоциацией работодателей Республики Таджикистан на 2024–2026 годы” и “О Программе реформы системы правосудия в отношении детей на 2023–2027”.

В данном русле представлены заключения к проектам Пленума Верховного Суда Республики Таджикистан “О судебной практике по уголовным делам, связанным с заражением вирусом иммунодефицита человека”, “О некоторых вопросах, возникающих на судебной практике при применении Жилищного кодекса Республики Таджикистан”, “О применении законодательства судами при рассмотрении споров о жилье”.

Также, рассмотрены и представлены заключения к проектам Плана мероприятий по реализации Программы развития эффективной занятости в Республике Таджикистан на

2023–2027 годы, Инструкции уровня должностных требований для административных государственных служащих Республики Таджикистан, Соглашения о расширенном партнёрстве и сотрудничестве Республики Таджикистан и Европейского Союза, Совместного заявления глав государств – участников Содружества Независимых Государств о защите права человека и гражданина на свободу вероисповедания, Правил порядка и повестки дня первого заседания Комиссии СНГ по правам человека, Решения заседания VIII Евразийского Альянса Омбудсменов о защите прав человека в области здравоохранения и медицинской помощи, Решения VII международной научно-практической конференции “Проблемы защиты прав человека: обмен наилучшими опытами омбудсменов”, Учреждение регионального офиса Всемирного совета толерантности и мира в городе Душанбе.

Очевидна роль межведомственных рабочих групп в совершенствовании национального законодательства и его приведения в соответствие с нормами международных актов и в данном русле в 2023 году сотрудники Центрального аппарата УПЧ активно участвовали и внесли свой вклад в работе ряда межведомственных рабочих групп по разработке нормативных правовых актов и их реализации.

Заседание Межведомственной рабочей группы при УПЧ по соответствию национального института защиты прав человека Парижским Принципам

В частности сотрудники УПЧ внесли свой вклад в деятельности Руководящего комитета Рамки сотрудничества Правительства Республики Таджикистан и ООН по устойчивому развитию на 2023–2026 годы, Межведомственного координационного совета по реализации Программы образования в области прав человека на 2022–2026 годы, рабочих групп по тринадцатой Встрече в направлении прав человека между Республикой Таджикистан и Европейским Союзом, по социальной защите при секретариате Национального совета развития при Президенте Республики Таджикистан, по рассмотрению и разработке проекта Закона Республики Таджикистан “О социальном предпринимательстве”, по присоединению страны в общую систему торговых льгот Европейского Союза (GSP+), по реализации проекта ПРО ООН “Луч света”, по изучению и представлению предложений для ратификации Дополнительного протокола к Конвенции против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, по разработке средств выявления опасности и нужд в пенитенциарной службе, по изучению вопроса предоставления возможности для индивидуального обращения детей, по вопросам реформы правосудия в отношении детей, по возвращению, реабилитации и социальной реинтеграции женщин и детей из зон военного конфликта, по усовершенствованию нормативных правовых актов в направлении защиты прав женщин, по разработке и принятию Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” и внесению изменений и дополнений в действующее законодательство Республики Таджикистан, по приведению в соответствие Закона республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан” Парижским Принципам, по вопросу привлечения осуждённых исправительных учреждений поселения к работе в ГЭС Рогун, по делам дорожного строительства и других строительных работ, по реализации Национальной программы предупреждения правонарушений среди несовершеннолетних на 2020–2024 годы, по средствам оценки опасности и нужд в тюрьмах, по рассмотрению проектов

и программ в секторе работы с особо опасными осуждёнными в исправительных учреждениях и других межведомственных рабочих групп.

Наряду с этим, как было отмечено в докладах УПЧ за 2021 и за 2022 годы, УПЧ ещё раз отмечает, что с учётом важности участия УПЧ в процессе совершенствования законодательства в области прав человека и того, что одной из основных его задач является совершенствование законодательства Республики Таджикистан в области прав и свобод человека, целесообразно в обязательном порядке направить в адрес института УПЧ проекты нормативных правовых актов, непосредственно касающихся прав человека.

В целях дальнейшего улучшения процесса совершенствования законодательства и выполнения международных обязательств в области прав человека представляются следующие рекомендации:

– направить в адрес института УПЧ проекты нормативных правовых актов, касающихся прав и свобод человека и гражданина, для представления заключения;

– обязательно принять во внимание вопросы защиты прав человека при разработке проектов нормативных правовых актов;

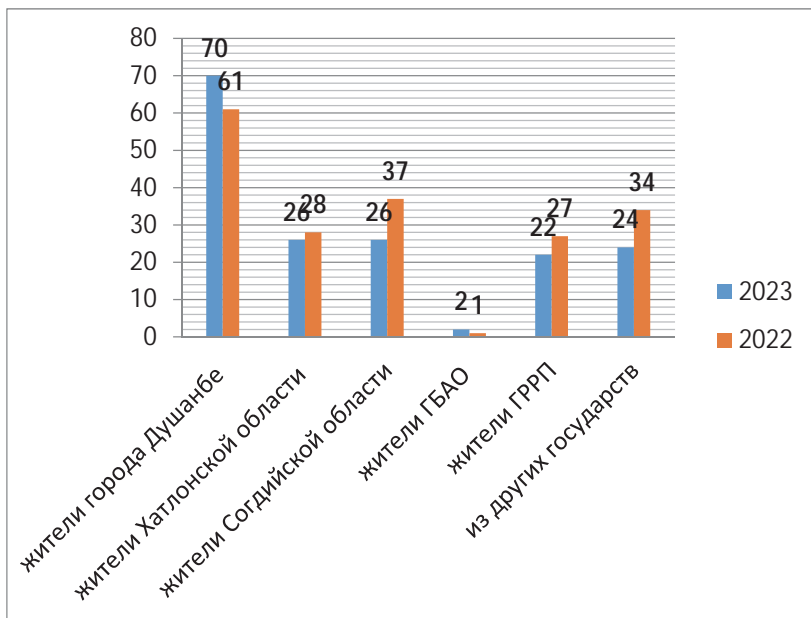
– обеспечить своевременное и эффективное выполнение Национальной стратегии Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 года.

1.6. Прием и рассмотрение обращений физических и юридических лиц

УПЧ постоянно прилагает усилия в целях своевременного и эффективного выполнения своих основных задач в соответствии с установленными нормами законодательства, в том числе в направлении приёма и рассмотрения обращений физических и юридических лиц и наряду с увеличением количества обращений физических и юридических лиц укрепляется роль института в правовой системе государства.

В данном русле в 2023 году в институт УПЧ поступило и зарегистрировано 1 527 (в 2022 г. – 1 191) обращений

физических и юридических лиц, из которых 292 письменные обращения (в 2022 г. – 362), 1 216 устные обращения (в 2022 г. – 825), 17 электронные обращения (в 2022 г. – 1) и 2 телефонные обращения (в 2022 г. – 3).

Из общего числа оращений 490 обращений (в 2022 г. – 518) зарегистрировано в Центральном аппарате УПЧ, из которых 170 (в 2022 г. – 240) – письменные обращения, 301 (в 2022 г. – 274) – устные обращения, 17 – электронные обращения (в 2022 г. – 1) и 2 (в 2022 г. – 3) – телефонные обращения.

В институте УПЧ налажен регулярный прием граждан Уполномоченным по правам человека и его заместителем по вторникам, средам, субботам и в ходе рабочих поездок в регионы республики. Из 490 обращений, зарегистрированных в Центральном аппарате УПЧ в 2023 году, 204 приняты УПЧ и его заместителем.

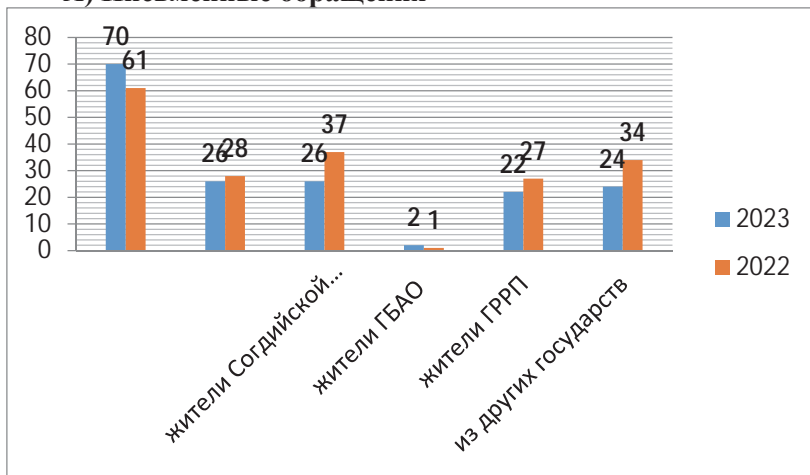
Моменты из выездных приемов граждан Уполномоченным по правам человека в Республике Таджикистан в городах и районах Согдийской области

Из 204 зарегистрированных обращения 34 обращения об обеспечении приусадебным участком земли или жильём, 29 обращений об оказании материальной помощи, 26 жалоб на сотрудников государственных органов и 115 по другим вопросам.

Прием граждан в ходе рабочих поездок осуществлен в присутствии ответственных лиц и для решения обращений граждан отданы указания и поручения, а гражданам представлены соответствующие юридические консультации.

А) Письменные обращения

Письменные обращения в Центральный аппарат УПЧ поступили от:

- жителей города Душанбе – 70 (в 2022 г. – 61) обращений;
- жителей Хатлонской области – 26 (в 2022 г. – 28) обращений;
- жителей Согдийской области – 26 (в 2022 г. – 37) обращений;
- жителей ГБАО – 2 (в 2022 – 1) обращения;
- жителей городов и районов республиканского подчинения – 22 (в 2022 г. – 27) обращения;
- из других государств – 24 (в 2022 – 34) обращения.

Письменные обращения согласно классификатору относятся к следующим правам и свобода человека и гражданина:

В направлении экономических, социальных и культурных прав:

- право на жилище – 19 (в 2022 г. – 22) обращений;
- право на наследство – 4 (в 2022 г. – 2) обращения;
- право на собственность – 1 (в 2022 г. – 2) обращение;
- право на землю – 4 (в 2022 – 9) обращения;

- право на социальное обеспечение – 15 (в 2022 г. – 19) обращений;
- права трудовых мигрантов и членов их семей – 3 (в 2022 г. – 2);
- право на свободу от насилия – 3 (в 2022 г. – 5) обращения;
- право на здоровье – 4 (в 2022 г. – 3) обращения;
- право на труд – 1 (в 2022 г. – 2) обращение;
- право на справедливое судебное разбирательство – 1 обращение.

В направлении гражданских и политических прав:

- право на неприкосновенность личности – 2 (в 2022 г. – 2) обращения;
- права человека при призыве на военную службу – 2 (в 2022 г. – 2);
- права человека и правоохранительные органы – 10 (в 2022 г. – 20);
- права человека при проведении предварительного следствия – 3 (в 2022 г. – 1) обращения;
- права беженцев – 1 обращение;
- права военнослужащих – 3 (в 2022 г. – 4) обращения;
- права лиц, лишенных свободы – 21 (в 2022 г. – 19) обращение;
- право на личную жизнь – 1 обращение;
- право на справедливое судебное разбирательство – 14 (в 2022 г. – 6);
- право на свободу от жестокого обращения – 1 (в 2022 г. – 1);
- права лиц без гражданства – 1 обращение;
- права иностранных граждан – 2 обращения;
- право на обращение – 1 (в 2022 г. – 1) обращение;
- права психических больных – 1 обращение;
- другие права – 1 (в 2022 г. – 4) обращение.

В направлении прав ребёнка:

- право на справедливое судебное разбирательство – 2 (в 2022 г. – 5);
- право на общение – 7 (в 2022 г. – 8) обращений;
- право на образование – 2 (в 2022 г. – 1) обращения;

- право на неприкосновенность личности и свободу от всех форм насилия – 3 (в 2022 г. – 4) обращения;
- право на достаточный уровень жизни, заботу родителей и воспитание в семье, алименты, социальное обеспечение – 23 (в 2022 г. – 20);
- право на здоровье – 4 (в 2022 г. – 2) обращения;
- другие права – 4 обращения.

В направлении права на равенство и ликвидации всех форм дискриминации:

- дискриминация по признаку инвалидности – 2 обращения.

В направлении прав пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей:

- права пользователей финансовых услуг в банках и кредитных организациях – 2 обращения;
- жалоба на решение правоохранительных органов (на судебное решение по вопросу банковского кредита) – 1 обращение;
- право на справедливое судебное разбирательство (по вопросам предпринимательства) – 1 обращение.

Анализы показывают, что письменные обращения в направлениях права на справедливое судебное разбирательство – 18 (в 2022 г. – 6) и права на достаточный уровень жизни, заботу родителей и воспитание в семье, алименты, социальное обеспечение – 23 (в 2022 г. – 20) имеют тенденцию к увеличению.

Б) Устные обращения

Устные обращения в Центральный аппарат УПЧ от:

- жителей города Душанбе – 47 (в 2022 г. – 55) обращений;
- жителей Хатлонской области – 21 (в 2022 г. – 26) обращений;
- жителей Согдийской области – 4 (в 2022 г. – 6) обращения;
- жителей ГБАО – 2 (с.2022 – 1) обращения;
- жителей городов и районов республиканского подчинения – 25 (в 2022 г. – 29) обращений.

В соответствии с классификатором устные обращения, рассмотренные структурными подразделениями, относятся к следующим правам и свободам человека:

В направлении экономических, социальных и культурных прав:

- право на жилище – 16 (в 2022 г. – 12) обращений;
- право на наследство – 2 (в 2022 г. – 1) обращения;
- право на труд – 2 (в 2022 г. – 5) обращения;
- право на собственность – 3 (в 2022 г. – 2) обращения;
- право на здоровье – 4 (в 2022 г. – 1) обращения;
- право на социальное обеспечение – 8 (в 2022 г. – 7) обращений;
- право на предупреждение насилия в семье – 6 (в 2022 г. – 5) обращений;
- право на землю – 1 (в 2022 г. – 15) обращение.

В направлении гражданских и политических прав:

- права лиц, лишенных свободы – 7 (в 2022 г. – 10) обращений;
- права человека при предварительном следствии – 1 обращение;
- права человека и правоохранительные органы – 4 (в 2022 – 1) обращения;
- право на справедливое судебное разбирательство – 7 (в 2022 г. – 1) обращений;
- права военнослужащих – 1 обращение;
- право на гражданство – 1 адам (в 2022 г. – 1) обращение;
- права беженцев – 1 обращение;
- право на доступ к информации – 1 обращение;

– права человека при призыве на военную службу – 1 (в 2022 г. – 1) обращение.

В направлении прав ребёнка:

– право на достаточный уровень жизни, заботу родителей и воспитание в семье, алименты, социальное обеспечение – 16 (в 2022 г. – 10) обращений;

– право на неприкосновенность личности и свободу от всех форм насилия – 3 (в 2022 г. – 6) обращения;

– право на общение – 4 (в 2022 г. – 3) обращения;

– право на здоровье – 3 (в 2022 г. – 1) обращения;

– право на жилище – 1 (в 2022 г. – 2) обращение;

– право на образование – 3 (в 2022 г. – 4) обращения.

В направлении прав пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей:

– права пользователей финансовых услуг в банках и кредитных организациях – 1 обращение;

– права индивидуальных предпринимателей – 1 обращение;

– право на доступ к информации (об учреждении отдела – запрос информации) – 1 обращение.

Анализ устных обращений показывает, что граждане больше обращаются в институт УПЧ в направлениях права на жилище (17 (в 2022 г. – 14) обращений), права на достаточный уровень жизни, заботу родителей и воспитание в семье, алименты, социальное обеспечение – 16 (в 2022 г. – 10) обращений) и права на справедливое судебное разбирательство – 8 (в 2022 г. – 1) обращений).

В) Электронные обращения:

В 2023 году в Центральном аппарате УПЧ зарегистрировано 17 (в 2022 г. – 1) электронных обращений. Из этого числа 14 обращений поступило от физических лиц (жителей города Душанбе – 1 обращение, Согдийской области – 4 обращения, Хатлонской области – 1 обращение, городов и районов республиканского подчинения – 1 обращение, Федеративной Республики Германии – 2 обращения (два раза от одного человека), Российской Федерации – 4 обращения и 3 обращения от юридических лиц (УПЧ Волгоградской области РФ – 2 обращения и УПЧ Республики Татарстан РФ – 1 обращение). Также, 1 обращение не рассмотрено по причине

отсутствия полной информации о гражданине и его электронной подписи.

В соответствии с классификатором электронные обращения относятся к следующим правам и свободам человека:

– права человека и правоохранительные органы – 5 обращений;

– право на обращение – 1 обращение;

– права военнослужащих – 1 обращение.

– права человека при призыве на военную службу – 1 обращение.

– права лиц без гражданства – 1 обращение;

– право на гражданство – 2 обращения;

– право на достаточный уровень жизни, заботу родителей и воспитание в семье, алименты, социальное обеспечение – 1 обращение;

– право на общение – 1 обращение;

– право на индивидуальность – 1 обращение;

– право на неприкосновенность жилища – 1 обращение;

– другие вопросы – 2 обращения.

В электронных обращениях граждане жалуются на решение или действие (бездействие) следующих субъектов:

– в отношении Министерства обороны Республики Таджикистан – 1 обращение;

– в отношении физических лиц – 1 обращение;

– в отношении МВД – 1 обращение;

– в отношении ЗАГС района А. Джамии – 1 обращение;

– другие вопросы – 13 обращений (содействие установлению места содержания мужа – 1 обращение, установление места содержания задержанного лица – 1 обращение, для обращения в соответствующие органы – 1 обращение, оказание юридической консультации – 1 обращение, содействие справедливому и беспристрастному следствию уголовного дела – 2 обращения, содействие получению свидетельства о рождении – 1 обращение, содействие оказанию медицинской помощи – 1 обращение; содействие подтверждению гражданства – 1 обращение, содействие получению справки о наличии гражданства Таджикистана – 1 обращение, содействие получению гражданства Таджикистана –

1 обращение, содействие семейному общению – 1 обращение, оказание материальной помощи – 1 обращение).

Десять рассмотренных электронных обращений направлены для содействия по подведомственности соответствующим государственным органам под контролем УПЧ, 7 обращений рассмотрены в Аппарате УПЧ и адресатам предоставлены соответствующие ответы на поставленные в обращениях вопросы.

Г) Телефонные обращения:

В 2023 году в Центральном аппарате УПЧ зарегистрировано 3 (в 2022 г. – 3) телефонных обращения. Данные обращения поступили от жителей Российской Федерации – 2 обращения и города Вахдат – 1 обращение.

В соответствии с классификатором телефонные обращения относятся к следующим правам и свободам человека:

- права трудовых мигрантов – 2 обращения;
- права потребителей – 1 обращение;

В 2 телефонных обращениях изложены жалобы в отношении правозащитных органов Российской Федерации и 1 обращение касается других вопросов (содействие отмене незаконного штрафа за потребленное электричество).

По правам трудовых мигрантов представлены соответствующие правовые консультации, а незаконный штраф за потребление электричества отменен при сотрудничестве с Электрическими сетями города Вахдат.

Все обращения физических и юридических лиц в Аппарате УПЧ рассмотрены с соблюдением сроков, установленных Законом Республики Таджикистан “Об обращениях физических и юридических лиц” и в соответствии с требованиями Инструкции о порядке рассмотрения обращений физических и юридических лиц.

Согласно отчетам структурных подразделений Центрального аппарата УПЧ в 2023 году из 490 (в 2022 г. – 518) обращений 35 обращений (19 – письменные, 14 – устные, 1 – электронное ва 1 – телефонное) (в 2022 г. – 38 обращений (22 письменные ва 16 устные) физических и юридических лиц решены положительно.

Положительное решение обращений физических и юридических лиц

Например, в институт УПЧ обратился гражданин М.Г.Дж. о том, что его несовершеннолетняя дочь Н.О. 12.12.2012 г.р., подверглась со стороны гражданина Ё.Т.К. действиям сексуального характера. Данное обращение под контролем УПЧ направлено в Прокуратуру района Рудаки для рассмотрения и в отношении Ё.Т.К. возбуждено уголовное дело в соответствии со статьёй 139 части 4 пункта “а” Уголовного кодекса Республики Таджикистан и он привлечен к ответственности.

Или, рассмотрено письменное обращение гражданина И.И. о незаконном призыве его сына – военнослужащего И.Т. по причине его болезни. Данное обращение по подведомственности направлено в Главную военную прокуратуру Республики Таджикистан. Также, проведена беседа с лечащим врачом военнослужащего И.Т. о его здоровье. Военнослужащему И.Т. проведено медицинское обследование и он освобожден от военной службы по причине состояния здоровья.

В целях дальнейшего улучшения деятельности в направлении приёма и рассмотрения обращений физических и юридических лиц представляются следующие рекомендации:

– усилить деятельность вновь созданных отделов Аппарата УПЧ в направлении большего оповещения граждан

по правам на равенство и свободы от дискриминации и по правам пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей в целях приёма и рассмотрения обращений в данных направлениях;

– всесторонно содействовать выездному приему граждан Уполномоченным по правам человека на местах со стороны местных исполнительных органов государственной власти.

II. СОСТОЯНИЕ СОБЛЮДЕНИЯ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА В РЕСПУБЛИКЕ ТАДЖИКИСТАН

2.1. Права человека в закрытых и полужакрытых учреждениях

Основной целью системы исполнения наказания является исправление и социальное воспитание осуждённых.

Международные правовые акты, признанные Республикой Таджикистан и национальное законодательство гарантируют лицам, содержащимся в закрытых и полужакрытых учреждениях, гуманное отношение и уважение чести и достоинства, свойственные личности человека.

В последние годы политика государства направлена на совершенствование системы исполнения уголовного наказания по гуманизации законодательства в данной сфере и содержанию лиц, содержащихся в данных учреждениях, на приведение в соответствие условия их содержания требованиям международных стандартов и в данных направлениях осуществляются значимые работы в закрытых и полужакрытых учреждениях.

Сотрудничество института УПЧ с ГУИУН МЮ РТ по вопросам обмена информации, участия в рабочих группах и совместных информационных мероприятиях развиваются, что способствуют процессу реформы системы исполнения уголовного наказания.

Сотрудники института УПЧ участвовали в работе межведомственных рабочих групп по средствам оценки опасности и нужд в тюрьмах, по рассмотрению проектов и программ в секторе работы с особо опасными осуждёнными в исправительных учреждениях, по привлечению осуждённых исправительных учреждений к работе в ГЭС Рогун, в дорожном строительстве и других строительных работах, по разработке средств оценки опасности и нужд в пенитенциарной службе, по разработке нормативных правовых актов в сфере пробации и других. Процесс реформы данной сферы даёт хорошие результаты и год за годом улучшаются материально-техническое обеспечение и условия содержания задержанных, подозреваемых, обвиняемых, подсудимых и осуждённых.

По данным ГУИУН МЮ РТ в течении 2023 года сдано в эксплуатацию двухэтажное бытовое здание и швейный цех в Исправительном учреждении ЯС 3/2 города Вахдат, трехэтажное здание общежития и медицинская часть в Исправительном учреждении ЯС 3/3 города Худжанд, двухэтажное санитарно-гигиеническое здание, трехэтажное здание общежития и медицинской службы в Исправительном учреждении ЯС 3/4 города Душанбе, трехэтажное бытовое, санитарно-гигиеническое здание и общежитие в Исправительном (лечебном) учреждении) ЯС 3/13, адаптационное здание и общежитие в Следственном изоляторе ЯТ 9/1 города Душанбе, общежитие и швейный цех для осуждённых женского пола в Исправительном учреждении ЯС 3/10 города Вахдат, столовая и пекарня в Следственном изоляторе 9/4 города Куляб, кирпичный завод в Исправительном учреждении ЯС 3/1 города Вахдат, осуществлено перестройка, ремонт зданий учреждений исполнения уголовного наказания и другие созидательные работы.

В данное время в учреждениях исполнения уголовного наказания организованы 4 спортивных зала, 9 малых стадионов, 14 волейбольных площадок, 10 площадок для закалывания тела и в 10 учреждениях созданы условия для настольного тенниса.

В целях улучшения условий содержания осуждённых, которые отбывают пожизненное лишение свободы, построено и сдано в эксплуатацию 6 дополнительных комнат содержания, интенсивные комнаты для проведения хирургических операций, 10 водонагревательных оборудований, обеспечены условия для мытья тела горячей водой, отопления комнат, питьевой воды и чтения книг, газет и журналов.

Согласно информации ГУИУН МЮ РТ по состоянию на 1 января 2024 года в учреждениях исполнения уголовного наказания содержатся 13 556 осуждённых и 1 355 подозреваемых, обвиняемых и подсудимых, из которых 14 466 мужчины, 455 женщины, 134 несовершеннолетние и 244 иностранные граждане.

В соответствии с действующим законодательством в отношении лиц, показывающих примерное поведение в учреждениях исполнения уголовного наказания, применяются меры поощрения.

По данным ГУИУН МБ РТ в 2023 году в целях воздействия и воспитания осуждённых из исправительных учреждений переведены в исправительные учреждения поселения 1 445 (в 2022 г. – 1 403) осуждённых для дальнейшего отбывания наказания и за этот период 174 (в 2022 г. – 68) осуждённых условно – досрочно освобождены от отбывания наказания. Также, неотбытый срок 12 осуждённых заменен более легким наказанием (исправительными работами).

Другим путём исправления лиц, лишенных свободы, является организация библиотек и привлечение вышеуказанных лиц к чтению книг. С этой целью во всех учреждениях системы уголовного наказания организованы библиотеки для привлечения осуждённых к чтению книг, газет и журналов. База библиотек обогащена 52 886 экземплярами исторической, патриотической и художественной литературы, имеющей воспитательное значение.

Осуждённые в библиотеке Исправительного учреждения ЯС 3/4

В целях развития личности и получения общего среднего образования в вечерних школах учреждений охвачены учебой 124 осуждённых, а также в целях подготовки

высококвалифицированных и конкурентоспособных работников в 2023 году привлечены к обучению профессиям 1142 осуждённых.

Право осуждённых на покупку продовольствия и необходимых вещей соблюдается и осуждённые могут без ограничения покупать из средств личного счета, в том числе пенсии и социальной помощи, продовольствие и необходимые вещи.

Одна из проблем обеспечения прав лиц, содержащихся в следственных изоляторах и исправительных учреждениях, это содержание количества осуждённых больше установленной нормы. Такая ситуация приведет к нарушению требований законодательства, которым установлена норма жилой площади четыре квадратных метра на каждого человека.

Например, результаты проверок и мониторингов, проведенных институтом УПЧ, показывают, что осуждённые содержатся сверх установленной нормы на 300 человек в Исправительном учреждении ЯС 3/4, на 162 человека в Исправительном учреждении ЯС 3/7 и на 136 человека в Исправительном учреждении ЯС 3/3 Главного управления исполнения уголовного наказания Республики Таджикистан.

Каждый осуждённый имеет конституционное право на труд, также осуществить это право и получить за свой труд определенные денежные средства. К сожалению, в данном направлении имеются недостатки. Например, по состоянию на 1 января 2024 года в исправительных учреждениях системы исполнения уголовного наказания к оплачиваемому труду привлечены всего 1 270 (в производстве – 661, в хозяйственной части – 609) осуждённых. В исправительных учреждениях поселения количество осуждённых, привлеченных к оплачиваемому труду, составляет 2 623 человек.

Магазин для осуждённых

Осуждённые в производстве

Заработанная плата осуждённых, обеспеченных работой, установлена на уровне минимума заработной платы и из неё удерживается определенная сумма за проживание, питание и коммунальные услуги и такая ситуация оказывает отрицательное воздействие на их дальнейшую жизнь.

Также, ограничена производственная база исправительных учреждений и она не позволяет принимать во внимание специальность осуждённых при привлечении к работе.

Следует отметить, что для осуждённых имеет важное значение право на здоровье и на них распространяется в полном объеме конституционное право на защиту здоровья.

В данном направлении также имеются проблемы. Одна из них это наличие туберкулёза и вируса иммунодефицита человека (ВИЧ). Несмотря на выполнение существенных работ в направлении предупреждения этих болезней, по данным ГУИУН МЮ РТ по состоянию на 1 января 2024 года число осуждённых, подверженных ВИЧ, составляет 350 человек, а подверженных туберкулёзу – 101 человек.

Другая проблема это смерть осуждённых, что до сих пор вызывает озабоченность. Если в 2022 году число умерших в исправительных учреждениях составляло 61 человек, то в 2023 году это число составляет 51 человек, причинами которых являются болезни сердечной и кровеносной системы, сахарный диабет и рак.

Доступ к информации и знание своих прав и обязанностей в исправительных учреждениях является одним из основных прав осуждённых. Однако, результаты проведенных мониторингов показывают, что необходимая информация не установлена на видных местах учреждений. Например, результаты мониторинга Исправительных учреждений ЯС 3/3 ва ЯС 3/6 ГУИУН МЮ РТ показывают, что внутри общежитий вышеназванных учреждений не были установлены щиты и вывески о правах осуждённых.

В соответствии с постановлением Правительства Республики Таджикистан от 2 апреля 2009 года №181 “О правилах установления квоты для приёма на работу отдельных групп населения” установлена квота для лиц, освобожденных из учреждений исполнения уголовного наказания. По данным Министерства труда, миграции и занятости населения в 2023 году 293 человека, освобожденных из учреждений исполнения уголовного наказания и учреждений принудительного лечения, предоставлены рабочие места.

Одной из основных задач УПЧ является содействие защите прав человека в закрытых и полужакрытых учреждениях. УПЧ и

его представители в соответствии с законодательством имеют право беспрепятственного посещения учреждений исполнения уголовного наказания и проведения проверки самостоятельно или совместно с другими государственными органами.

Институтом УПЧ данное направление в своей Стратегии деятельности на 2021–2025 годы определено как приоритетное направление.

*Встреча Уполномоченного по правам человека с осужденными
в Исправительном учреждении ЯС 3/2*

*Встреча
Уполномоченного
по правам человека
с осужденными
женщинами*

Институтом УПЧ налажено полезное сотрудничество с ГУИУН МЮ РТ, органами внутренних дел и прокуратуры в направлении обеспечения прав и законных интересов задержанных и осуждённых. За истекший период со стороны УПЧ в сотрудничестве с ГУИУН МЮ РТ проведено 7

посещений в исправительные учреждения ЯС 3/1, ЯС 3/2, ЯС 3/4, ЯС 3/6, ЯС 3/8, ЯС 3/10 и ЯС 3/13.

В ходе посещения УПЧ ознакомился с условиями содержания осуждённых, медико-санитарного обслуживания, в том числе спальные места, комнаты свидания, столовая, чайхана и рабочие места осуждённых и провел интимные беседы с осуждёнными.

В ходе бесед выяснилось, что в данном учреждении соблюдаются правила обращения с осуждёнными и условия учреждения хорошие.

Посещение учреждений показывает, что в совокупности принимаются необходимые меры по приведению в соответствие с нормами материально-бытовые условия и медико-санитарное обеспечение осуждённых.

Также, в 2023 году сотрудники Apparata УПЧ провели проверку и мониторинг деятельности исправительных учреждений ЯС 3/4, ЯС 3/5, ЯС 3/6, ЯС 3/7 и ЯС 3/11 ГУИУН МЮ РТ.

Проведенные проверки и мониторинги показывают, что до сих пор проблемы, в частности содержание сверх установленной нормы, наличие свободных рабочих мест, отсутствие ремонта зданий и мест общего пользования, отсутствие вывесок о правах осуждённых и другие не решены.

Например, Исправительное учреждение ЯС 3/4 предусмотрено на содержание 1 350 осуждённых, однако в день проверки там содержалось 1 650 осуждённых.

Или, внутри общежития Исправительного учреждения ЯС 3/7 не были размещены ящики для приёма заявлений и жалоб.

А в Исправительном учреждении ЯС 3/3, баня и туалет учреждения требуют ремонта.

По завершению каждой проверки или мониторинга представлены соответствующие рекомендации руководству вышеназванных учреждений для устранения имеющихся недостатков.

Институт УПЧ уделяет особое внимание проведению разъяснительных работ среди сотрудников исправительных учреждений по обучению международных норм обращения с

осуждёнными. С этой целью проведены круглые столы совместно с представителями гражданского общества на темы “Роль Уполномоченного по правам человека в защите прав и свобод человека”, “Права осуждённых”, “Пути предупреждения присоединения молодёжи в экстремистские группировки”, “Предупреждение терроризма и экстремизма”, “Предупреждение пыток” и “Семья, наследство и бракосочетание” для повышения правовой грамотности сотрудников и осуждённых вышеуказанных учреждений. В работе вышеуказанных мероприятий приняли участие более 80 сотрудников учреждений и более 1 000 осуждённых.

В 2023 году в адрес института УПЧ поступило 20 письменных обращений от осуждённых и их родственников. Содержание обращений состоит из вопросов вероятного избиения осуждённых, недоставления обращения в адрес института УПЧ, несогласие с результатом следствия дела и судебного акта, содействия встрече с осуждённым, размещения осуждённого в лечебное учреждение, прекращения взывания компенсации ущерба, перевод осуждённого в республику для дальнейшего отбывания наказания, оповещения о состоянии здоровья осуждённого, назначения более легкого наказания, отправления обращения в соответствующие органы через УПЧ, освобождения от дальнейшего отбывания наказания, применения амнистии, перевода в исправительное учреждение поселения.

При содействии УПЧ из 20 обращений, поступивших в данном направлении, 8 обращений решены положительно, то есть в интересах обратившихся.

Сотрудники Аппарата УПЧ приняли участие по приглашению МВД в обучающем тренинге по международным и национальным стандартам предупреждения насилия в семье, в научно-практических конференциях на темы “Юридическая наука и её реалии”, “Административная ответственность в Республике Таджикистан” и “25-летие Уголовного кодекса Республики Таджикистан: состояние и перспективы”, в работе круглых столов на темы “Противодействие торговле людьми: проблемы и размышления” и “Права человека и глобализация” и в других информационных мероприятиях.

В 2023 году институт УПЧ в процессе сотрудничества с МВД провел проверки и мониторинги с целью определения состояния соблюдения прав лиц, содержащихся в местах временного содержания, в том числе в Изоляторах временного содержания Отделов МВД в городах Бохтар и Куляб Хатлонской области, в Изоляторах временного содержания Управления и Отдела МВД в районах Рашт и Ляхш.

Проведенные проверки и мониторинги в Изоляторах временного содержания Отделов МВД в городах Бохтар и Куляб Хатлонской области, в Изоляторе временного содержания Управления МВД в районе Рашт и в Изоляторе временного содержания Отдела МВД в районе Ляхш показывают, что наряду с достижениями имеются такие недостатки, как отсутствие регистрации заявлений и жалоб и ящик для заявлений и жалоб, отсутствие ремонта в бане и туалете, отсутствие навеса на проулочных местах для задержанных, обеспечение задержанных продуктами питания только за счёт родителей и родственников.

При содействии УПЧ 3 обращения решены положительно. Например, задержанный Р.Б., обвиняемый частью 1 статьи 139, в ходе беседы жаловался на боль в животе. При содействии сотрудников ИВС была вызвана скорая помощь и оказана первичная медицинская помощь.

*Осмотр
задержанного
врачами*

Также задержанный К.А., обвиняемый статьёй 212 Уголовного кодекса Республики Таджикистан, жаловался на боль в пояснице. Ему также была оказана первичная медицинская помощь.

В целях укрепления правовых знаний сотрудников Отделов МВД, где проводились проверки и мониторинги, проведены круглые столы на темы “Международные стандарты и права задержанных”, “Права задержанных”, “Предупреждение терроризма и экстремизма среди молодёжи” и “Предупреждение пыток и жестокого обращения”, в которых приняли участие более 500 сотрудников внутренних дел.

Моменты из круглого стола Уполномоченного по правам человека для сотрудников органов внутренних дел

В целях дальнейшего улучшения состояния соблюдения прав человека в закрытых и полузакрытых учреждениях представляются следующие рекомендации:

- повысить уровень правовой грамотности осуждённых, сотрудников учреждений исполнения уголовного наказания и органов внутренних дел;*
- принять меры по привлечению к труду осуждённых, в том числе на основе договора вне исправительных учреждениях поселения в различных организациях и ведомствах;*
- принять меры по укреплению производственной базы исправительных учреждений;*
- чаще использовать поощрительные меры по условно-досрочному освобождению от отбывания наказания;*

- расширить состав мониторинговой группы при УПЧ за счёт представителей гражданского общества и увеличить количество мониторингов;*
- принять меры по обеспечению рабочими местами лиц, освобожденных из учреждений исполнения уголовного наказания;*
- принять меры по установлению наблюдательных камер в нужных местах.*

2.2. Права человека при призыве на военную службу и прохождении воинской службы

Военная служба в рядах Вооруженных Сил считается важным периодом жизни каждого гражданина и великой школой доблести и мужества.

Военнослужащие вносят достойный вклад в укреплении защиты Родины, национальных интересов, независимости, безопасности и оборонной мощи государства.

В связи с этим, государство и Правительство Республики Таджикистан принимают действенные меры для реформы данной сферы по материально-техническому обеспечению, улучшению условий службы и поэтапного повышения должностных окладов военнослужащих путем принятия нормативных правовых актов, налаживания двустороннего и многостороннего сотрудничества.

Военная служба является одной из центральных тем посланий и выступлений Верховного Главнокомандующего Вооруженными Силами Республики Таджикистан уважаемого Эмомали Рахмона.

Глава государства в своём послании Маджлиси Оли Республики Таджикистан от 23 декабря 2022 года отметил, что “Служба в рядах Вооружённых Сил для молодёжи считается школой мужества, и воспитание в духе патриотизма, самосознания и самопознания военнослужащих и создание для них лучших условий службы, а также соблюдение требований воинских уставов является важнейшим направлением оборонной политики страны.”

В 2023 году по инициативе и при непосредственном участии Президента Республики Таджикистан построено и сдано в эксплуатацию несколько современных стратегических строений оборонной сферы страны, в том числе военные части и пограничные заставы.

Несмотря на достижения и продвижения в данном направлении до сих пор имеются некоторые недостатки, в частности невыполнение должным образом норм законодательства при призыве на военную службу со стороны ответственных лиц по организацию и проведению призыва граждан на военную службу.

В связи с такими случаями в 2023 году в адрес УПЧ поступило 5 обращений о вероятном нарушении прав призывников на военную службу и прохождения военной службы по вопросам незаконного призыва на военную службу, давления на родителей призывников, игнорирования состояния здоровья призывников.

Также, нарушение прав граждан при проведении медицинского обследования является другой проблемой призыва на военную службу. Имеются отдельные случаи призыва на военную службу больной молодёжи, которые должны быть освобождены от военной службы.

Вышеуказанные проблемы показывают, что до определенной степени граждане не имеют достаточную информацию о медицинских основаниях отсрочки призыва на военную службу, в большинстве случаев медицинское обследование проводится поверхностно и не диагностируется всесторонне состояние здоровья призывников.

Например, гражданин И.И. в своём обращении подчеркивает, что несмотря на то, что его сын И.Т. болен остеохондрозом позвоночника, был задержан сотрудниками Военного комиссариата района Фирдоуси города Душанбе совместно с сотрудниками отдела внутренних дел и отправлен на военную службу. При прохождении военной службы его болезнь возбудилась и его положили в военную госпиталь. Данное обращение под контролем было направлено в Главную военную прокуратуру и при содействии УПЧ его сын освобожден от дальнейшего прохождения военной службы.

По данным органов прокуратуры в 2023 году выявлено несколько случаев правонарушений при проведении кампании по призыву на военную службу. Например, призывная комиссия района Дусти Хатлонской области незаконно признала студента И.С. годным к военной службе и отправила его для прохождения военной службы. Или, призывная комиссия Шахринавского района незаконно отправила студента К.К. на военную службу. Такие правонарушения выявлены также в работе призывных комиссий городов Истаравшан, Хорог, Вахдат, районов Фирдоуси, Сино, Шохмансур города Душанбе, Варзоб и Вандж, устранены актами прокурорского реагирования и применены необходимые меры в отношении виновных лиц.

К примеру, за самовольное окружение, применение насилия, привод в Военный комиссариат студента Б.Дж. и незаконной его отправки на военную службу возбуждено уголовное дело в отношении сотрудников Военного комиссариата района Дусти.

Анализы показывают, что факторами, содействующими правонарушениям прав граждан при призыве на военную службу, являются недостаточная грамотность граждан о своих правах, методах и средствах их защиты, несоблюдение действующего законодательства данного направления со стороны соответствующих органов и должностных лиц.

Основными причинами совершения преступлений в рядах Вооруженных Сил являются недостаточный уровень военной дисциплины, низкий уровень правовых знаний, отсутствие постоянного контроля над подчиненными, незнание требований военных уставов и законодательства.

В 2023 году зарегистрировано несколько случаев неуставных отношений в рядах Вооруженных Сил. Например, общественная организация “Офис гражданских свобод” обратилась в институт УПЧ и изъявила, что 24 апреля 2023 года на видеозаписе, распространенной в сети интернет, группа военнослужащих Первой пограничной комендатуры “Ворух” военной части №0215 Пограничных войск ГКНБ подвергнута избиению. Данное обращение под контролем направлено в Генеральную прокуратуру и по итогам рассмотрения выяснилось, что

виновные лица решением суда осуждены и лишены свободы сроком от 9 до 11 лет.

Анализ проведенных проверок органов прокуратуры показывает, что до сих пор должным образом не выполняются требования законодательства в данном направлении. Например, по результатам проверки выполнения требований военных уставов об укреплении военной дисциплины в 2023 году выявлено 1 090 нарушителей дисциплины и в итоге возбуждено 95 уголовных дел в отношении 105 военнослужащих за нарушение уставных правил взаимоотношения военнослужащих при отсутствии служебного подчинения между ними, 89 дел направлены в суд и 6 дел находятся на стадии следствия.

В результате нарушения уставных правил взаимоотношения военнослужащих 109 военнослужащих получили различные физические ранения и 2 из них умерли в результате получения тяжелых физических увечий.

В 2023 году зарегистрировано в общем 40 случаев смерти военнослужащих по разным причинам, из этого числа 8 человек совершили суицид.

По результатам смерти военнослужащих в 12 случаях возбуждены уголовные дела, 9 дел направлены на рассмотрение в суды и предварительное следствие 3 дел продолжается.

Одна из причин и факторов смерти военнослужащих это несвоевременное обследование и лечение военнослужащих. Например, в 2023 году зарегистрировано 6 случаев смерти военнослужащих от болезней.

В 2023 году в целях определения состояния соблюдения прав военнослужащих Мониторинговой группой при УПЧ проведён мониторинг в 6 военных частей Министерства обороны Республики Таджикистан, в том числе в военных частях 04080 в городе Канибадам и 05170 в городе Панджикент Согдийской области, в военных частях 87740“а” в районе А. Джамии и 07256 в городе Бохтар Хатлонской области, в военных частях 01123 в городе Хорог и 23441“б” в районе Вандж ГБАО.

Анализ результатов мониторингов показывает, что в совокупности приняты необходимые меры для приведения в

соответствие материально-бытовых условий, медико-санитарного обеспечения военнослужащих.

Процесс мониторинга военных частей и встреч с офицерами и солдатами

В ходе мониторингов также зафиксированы такие проблемы, как недостаточное количество наблюдательных камер, отсутствие спортивного и актового залов, отсутствие ремонта на местах общего пользования, отсутствие щитов и вывесок о нормах законодательства и правах и обязательствах военнослужащих.

В ходе мониторингов со стороны Мониторинговой группы проведены беседы с 60 военнослужащими по отдельности в соответствии со специальными вопросниками. Военнослужащие заявили, что в их отношении не применены угрозы, насилие, мучения, пытки, унижения и они имеют доступ к соответствующим механизмам для жалобы.

В целях усиления разъяснительных работ и повышения правовой грамотности военнослужащих Мониторинговой группой организованы круглые столы для военнослужащих военных частей, где проводились мониторинги, на темы “Роль УПЧ в защите прав военнослужащих”, “Национальная стратегия Республики Таджикистан в области защиты прав человека на период до 2038 года”, “Послание Президента Республики Таджикистан Маджлиси Оли Республики Таджикистан “Об основных направлениях внутренней и внешней политики Республики Таджикистан”, “Права военнослужащих”, “Предупреждение терроризма и экстремизма среди молодёжи” и “Неуставные отношения в военных частях” и призвали участников к повышению правовой грамотности, национальному самосознанию, патриотизму и т.д. На вышеуказанных мероприятиях приняли участие более 1 000 военнослужащих.

Результаты мониторингов рассмотрены и обсуждены с руководством вышеприведенных военных частей в присутствии представителя Министерства обороны и представлены соответствующие рекомендации для устранения имеющихся недостатков.

Результаты проведенных проверок и мониторингов анализированы и рассмотрены традиционно в рамках празднования Недели прав человека 6 декабря 2023 года с участием представителей Уполномоченного по правам человека, Верховного Суда, Главной военной прокуратуры, Внутренних войск Министерства внутренних дел, Национальной гвардии, Пограничных войск ГКНБ, Министерства обороны, ГУИУН МЮ РТ, Комитета по чрезвычайным ситуациям и гражданской обороны и гражданского общества.

В ходе вышеназванного мероприятия участники выступили на темы “Доступ УПЧ к военным частям”, “Правосудие в отношении военнослужащих”, “Результаты мониторинга военных частей”. “Пытки – серьёзное нарушение прав человека”, “Точный контроль выполнения законов в деятельности Главной военной прокуратуры Республики Таджикистан”, “Опыт Министерства обороны Республики Таджикистан по эффективным способам борьбы против

неуставных отношений в военных частях” и “Личная неприкосновенность призывников и военнослужащих” и представили рекомендации по дальнейшему улучшению состояния соблюдения прав военнослужащих.

В целях усиления пропаганды прав и обязанностей военнослужащих и повышения правовой грамотности военнослужащих опубликованы и распространены информационные материалы в количестве 100 экземпляров в сотрудничестве с общественной организацией “Офис гражданских свобод”.

В целях дальнейшего улучшения состояния соблюдения прав граждан при призыве на военную службу и прохождения военной службы представляются следующие рекомендации:

– принять меры по обеспечению обязательного выполнения отраслевого законодательства со стороны ответственных в организации и проведении кампании по призыву на военную службу;

– принять меры по предупреждению незаконных случаев призыва на военную службу;

– усилить информационные и разъяснительные мероприятия о правах и обязанностях призывников и военнослужащих;

– принять меры по устранению случаев грубого поведения и неуставных отношений с новобранцами и улучшить взаимоотношения между военнослужащими.

2.3. Защита прав этнических, религиозных и языковых групп

Республика Таджикистан с первых дней Независимости выбрала путь создания демократического общества, где права и свободы человека, в том числе представителей этнических, религиозных и языковых групп, признаются высшей ценностью.

Политика и усилия государства в данной области направлены на единства народа Таджикистана, поддержку и развития культуры, обеспечения взаимопонимания и гражданского согласия, сближения и защиты мира и

спокойствия между национальностями и народностями и оказывают положительное воздействие на отношения между ними.

В предисловии Конституции Республики Таджикистан государство принимает свободу и права человека как высшая ценность и признаёт равноправие и дружбу всех наций и народностей. Данная конституционная норма нашла своё отражение и в других нормативных правовых актах.

В целях обеспечения защиты прав и свобод представителей этнических, религиозных и языковых групп Таджикистан ратифицировал основные международные правовые акты, такие как Международная конвенция о ликвидации всех форм расовой дискриминации, Международный пакт о гражданских и политических правах, Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах, Конвенция о правах ребёнка и других актов, руководствуется ими для продвижения своей национальной политики и принимает действенные меры для имплементации их норм в национальное законодательство.

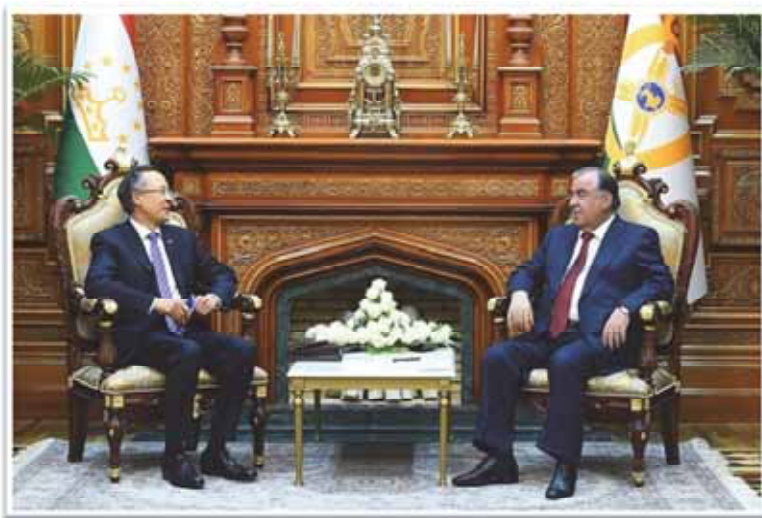
По данным Агентства по статистике при Президенте Республики Таджикистан народ Таджикистана состоит из представителей 80 национальностей и этнических групп и по состоянию на 1 октября 2020 года количество населения составляет 9 675,0 тысяч человек, из которых 8 313,5 тысяч человек таджики, 1 093,9 тысяч человек узбеки, 37,9 тысяч человек кыргызы и 229,7 тысяч человек другие нации и меньшинства.

По состоянию на 1 октября 2023 года количество населения республики составляет 10 214,0 тысяч человек.

Сегодня обеспечивается устойчивая толерантность между нациями и представителями этнических, религиозных и языковых групп, что считается одним из важных достижений периода Независимости.

15 мая 2023 года состоялась встреча Основателя мира и национального единства – Лидера нации, Президента Республики Таджикистан уважаемого Эмомали Рахмона с Верховным комиссаром Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе по делам с национальными меньшинствами Кайратом Абдурахмановым, в ходе которой

рассмотрен комплекс вопросов сотрудничества Таджикистана, ОБСЕ и её института по делам с национальными меньшинствами. В частности, было отмечено, что политика Таджикистана направлена на всестороннее укрепление внутренней устойчивости, а также на толерантность между нациями и религиями и Правительство Таджикистана принимает конкретные меры для обеспечения прав и свобод человека и гражданина, независимо от признаков нации, расы, религии и языка.

Встреча Основателя мира и национального единства – Лидера нации, Президента Республики Таджикистан уважаемого Эмомали Рахмона с Верховным комиссаром Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе по делам с национальными меньшинствами Кайратом Абдурахмановым

Национальное законодательство гарантирует равноправие представителей всех наций и народностей, проживающих на его территории. В соответствии с Законом Республики Таджикистан “О государственном языке” государственным языком Республики Таджикистан является таджикский язык и все нации

и народности, проживающие на территории Республики Таджикистан, за исключением случаев, предусмотренных данным Законом, имеют право на свободное использование своего родного языка.

Недискриминация по признакам расы, цвета кожи, происхождения, пола, языка, религии и верования, национальной и (или) этнической принадлежности признана в республике как общепризнанный стандарт национального законодательства.

Одним из важных достижений в направлении равенства и соблюдения прав представителей этнических, религиозных и языковых групп является принятие Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации”. Также, принятие данного Закона предоставляет правовую базу для участия представителей этнических, религиозных и языковых групп в политической жизни и считается важным шагом в защите прав представителей этнических, религиозных и языковых групп.

По данным Министерства юстиции Республики Таджикистан на сегодня в республике действуют более 1 800 общественных ассоциаций, в том числе 39 ассоциаций национальных меньшинств.

Следует отметить, что ряд представителей этнических, религиозных и языковых групп являются членами Общественного совета Республики Таджикистан и вносят значимый вклад в процессе достижения единства и национального согласия, укрепления мира и устойчивости в нашей стране.

Этнические, религиозные и языковые группы имеют своих представителей в трех ветвях государственной власти и при решении вопросов, касающихся их, они имеют право голоса.

Образование и культура являются важным средством единства общества и содействуют устранению нетолерантности и ненависти между народностями и нациями. С учётом вышесказанного, придаётся особое внимание обособленному развитию, в частности языка представителей этнических, религиозных и языковых групп и данные группы могут свободно использовать свой родной язык во всех сферах и получать образование.

Согласно информации Министерства образования и науки Республики Таджикистан, по состоянию на начало учебного года 2022–2023 в республике действуют 3 967 учреждений среднего общего образования, в том числе 159 таджикско-русские образовательные учреждения, 8 – таджикско-русско-узбекские, 6 – таджикско-русско-английские, 306 – таджикско-узбекские, 38 – таджикско-кыргызские, 5 – таджикско-туркменские, 60 – русские, 5 – русско-английские, 77 – узбекские, 15 – кыргызские, 5 – английские.

Также, представители этнических, религиозных и языковых групп получают соответствующую информацию на родном языке через газет и журналов.

По данным Министерства культуры Республики Таджикистан по состоянию на 1 января 2024 года в республике зарегистрировано 175 газет и 148 журналов. Из 175 газет 97 – на таджикском языке, 5 – на русском языке, 4 – на узбекском языке, 10 – на таджикско-узбекском языках, 33 – на таджикско-русском языках, 15 – на таджикско-русско-английском языках, 5 – на таджикско-русско-узбекском языках, 4 – на таджикско-русско-английско-узбекском языках, 1 – на таджикско-русско-кыргызском языках и 1 – на таджикско-русско-персидском языках.

Средства массовой информации являются важным и эффективным средством развития толерантности между этническими, религиозными и языковыми группами, а также их культурного диалога и содействуют взаимному уважению. В этих целях в республике предоставлена возможность представителям этнических, религиозных и языковых групп выступать по СМИ на родном языке.

В данном процессе очень важна роль телевизионных и радиопрограмм для доступа этнических, религиозных и языковых групп к информации на их родном языке. Поэтому сегодня в государственных сетях СМИ регулярно демонстрируются программы на русском, английском, арабском, узбекском и других языках.

Таджикистан в связи с выполнением международных обязательств в данном направлении несколько раз представил свои национальные доклады Комитету ООН по ликвидации всех форм расовой дискриминации.

В частности, 20–21 апреля 2023 года на 109-ом заседании Комитета ООН по ликвидации всех форм расовой дискриминации в городе Женева Швейцарской Конфедерации рассмотрен объединённый двенадцатый и тринадцатый доклад Республики Таджикистан о реализации норм Международной конвенции о ликвидации всех форм расовой дискриминации, где также участвовал на прениях Уполномоченный по правам человека.

Согласно статистическим данным в Таджикистане представители меньшинств люли (джуги) в основном проживают в некоторых регионах Согдийской и Хатлонской областях и городах и районах республиканского подчинения с соблюдением своих традиций, торжеств и обрядов. Следует отметить, что дети люли привлекаются к учебе. По данным Министерства образования и науки Республики Таджикистан в республике в 2023–2024 учебном году охвачено учебой 1468 детей, в том числе 507 девочек люли.

Следует напомнить, что одной из проблем интеграции представителей этнических, религиозных и языковых групп на должном уровне является незнание государственного языка, что в большинстве случаев начинается от их беспечности.

Анализы показывают, что в направлении реализации права на образование, в частности доступа представителей этнических, религиозных и языковых групп к дошкольным и школьным учреждениям, книгам и другим образовательным материалам, до сих пор остаются нерешенными.

Мало представителей этнических, религиозных и языковых групп в органах государственной власти. По данным Агентства государственной службы при Президенте Республики Таджикистан по состоянию на 1 января 2024 года количество государственных служащих составляет 18 180 человек, из которых 5,7% составляют представители этнических, религиозных и языковых групп.

По данным Верховного Суда Республики Таджикистан количество судей по состоянию на 1 января 2024 года составляет 412 человек, их которых только 4 человека (0,9%) составляют представители этнических, религиозных и языковых групп.

В национальной системе нормативных правовых актов до сих пор не разработан и не принят отдельный закон о правах этнических, религиозных и языковых групп. Такие законы приняты в Литве, Венгрии, Хорватии, Украине, Молдове.

Также в национальном законодательстве не предусмотрены квоты и льготы для представителей этнических, религиозных и языковых групп в парламенте, государственной службе и избирательных органах.

Наличие вышеназванных проблем свидетельствует о необходимости разработки и принятия всеобъемлющей государственной программы об обеспечении прав представителей этнических, религиозных и языковых групп.

В направлении соблюдения и защиты прав и свобод представителей этнических, религиозных и языковых групп по результатам рассмотрения Национального доклада Республики Таджикистан по Универсальному периодическому обзору (третий цикл) со стороны государств-членов Совета ООН по правам человека Таджикистану представлены рекомендации о принятии всеобъемлющей законодательной базы, запрещающей все формы дискриминации, реализации политики и законов в целях поощрения толерантности, защиты религиозных прав и плюрализма, исключении политики и нормы, поощряющие стигму и сегрегацию, особенно в отношении лиц, относящихся к религиозным меньшинствам, обеспечении справедливого политического представительства и другие.

Также, по итогам рассмотрения объединённого двенадцатого и тринадцатого доклада Республики Таджикистан о реализации норм Международной конвенции о ликвидации всех форм расовой дискриминации в 2023 году со стороны Комитета ООН по ликвидации всех форм расовой дискриминации республике в направлении прав и свобод представителей этнических, религиозных и языковых групп представлены рекомендации о предоставлении информации об этническом составе населения, ускорении процесса принятия Уголовного кодекса в новой редакции, прозрачной проверки майских событий 2022 года, принятии программы действий или стратегии в целях улучшения состояния люлей, обеспечении справедливого представительства этнических групп в

общественной и политической жизни, принятии специальных мер и представлении ресурсов в целях обеспечения возможностей детей этнических меньшинств, ратификации международных договоров по правам человека и другие.

Уполномоченный по правам человека также содействует вопросам защиты прав и свобод представителей этнических, религиозных и языковых групп.

В 2023 году сотрудниками института УПЧ проверено состояние соблюдения прав представителей этнических, религиозных и языковых групп в деятельности Комитета по чрезвычайным ситуациям и гражданской обороны при Правительстве Республики Таджикистан и исполнительных органов государственной власти города Канибадам и Дж. Расуловского района.

Результаты проверок показывают, что в деятельности вышеуказанных органов принимаются конкретные меры по обеспечению прав и свобод человека и гражданина, независимо от признаков национальности, расы, религии и языка.

Представители этнических, религиозных и языковых групп пользуются всеми правами и свободами, предусмотренными законодательством и их равноправие перед законом обеспечено независимо от расы, цвета кожи, этнического и национального происхождения.

Предоставлены достаточные условия для развития их истории, культуры, языка, учебы, обрядов и участия в общественной жизни.

В ходе проверок выяснилось, что наряду с достижениями в данном направлении имеются некоторые частичные проблемы.

Например, в структурных подразделениях вышеуказанных органов отсутствуют международные правовые акты, предусматривающие права представителей этнических, религиозных и языковых групп. Также, на их официальных сайтах не размещены вышеназванные акты, национальные доклады Таджикистана о выполнении международных обязательств, рекомендации государств-членов Совета ООН по правам человека и договорных органов ООН и Национальные планы действий по выполнению рекомендаций вышеизложенных комитетов.

Также, не разработаны и не утверждены внутриведомственные планы органов по выполнению международных обязательств Таджикистана в соответствии с рекомендациями комитетов Организации Объединённых Наций, слабо налажена работа по пропаганде поощрения прав представителей этнических, религиозных и языковых групп.

Нехватка учебников на языках национальных меньшинств, недостаточное количество преподавателей в некоторых школах с языками представителей этнических, религиозных и языковых групп являются основными проблемами представителей национальных меньшинств в направлении права на образование в городе Канибадам и Дж. Расуловском районе.

В ходе проверок ответственным лицам данного направления предоставлена соответствующая информация о нормах международных правовых актов, национального законодательства, выполнении международных обязательств в данном направлении, достижениях республики и государственной политики и представлены рекомендации по устранению существующих недостатков.

В соответствии с поручением Пемьер-министра Республики Таджикистан 19 мая 2023 года Уполномоченный по правам человека встретился с Верховным комиссаром Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе по делам национальных меньшинств Кайратом Абдурахмановым.

Встреча Уполномоченного по правам человека Умеда Бобозода с Верховным комиссаром Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе по делам национальных меньшинств Кайратом Абдурахмановым

В ходе встречи рассмотрены достижения Республики Таджикистан в направлении защиты прав человека, в том числе прав и свобод представителей этнических, религиозных и языковых групп, приоритетные направления деятельности УПЧ, сотрудничество института с международными организациями по защите прав человека, правовое положение УПЧ, выполнение международных национальных правовых актов, регулирующих права и свободы представителей этнических, религиозных и языковых групп, толерантность между нациями и народностями, соблюдение норм равенства и недопущения дискриминации по национальным и расовым признакам и другие вопросы по защите прав человека.

Верховный комиссар Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе по делам национальных меньшинств в своём выступлении дал высокую оценку достижениям Таджикистана в направлении продвижения и соблюдения прав и свобод представителей этнических, религиозных и языковых

групп, принятия законов Республики Таджикистан “Об упорядочении традиций, торжеств и обрядов в Республике Таджикистан” и “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации”, пропаганды равенства и запрета на дискриминацию, деятельности Общественного совета Таджикистана, роли взрослых и общественности в предупреждении пограничных конфликтов, Национальных докладов Таджикистана о результатах выполнения Международной конвенции о ликвидации всех форм расовой дискриминации, социального единства населения страны и других вопросов.

Также, ответственные сотрудники института УПЧ встретились со Специальным докладчиком ООН по национальным меньшинствам господином Фернанд де Варен.

*Встреча
ответственных
сотрудников
Аппарата
Уполномоченного
по правам человека
со Специальным
докладчиком ООН
по национальным
меньшинствам г-ном
Фернанд де Варен*

На вышеуказанной встрече речь шла об этнической политике государства, недопущении дискриминации по национальным и расовым признакам, установленным законодательством, особенно принятии Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации”, Национальной стратегии защиты прав человека на период до 2038 года и её Плана действий на 2023–2025 годы.

Состоялся обмен мнениями сторон по вопросам, касающимся статистики представителей этнических,

религиозных и языковых групп, состояния соблюдения их прав, особенно люлей, выполнения международных обязательств в данном направлении, отношения между нациями и народностями, содействия институту УПЧ сотрудничеству между органами государственной власти и структурами гражданского общества по защите прав и свобод этнических, религиозных и языковых групп, развития и координации международного сотрудничества в данном направлении и другие.

В целях повышения правовой грамотности и уровня информированности населения в 2023 году сотрудниками института УПЧ опубликованы на сайте института и в бюллетени “Вести Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан” информационные материалы на государственном и русском языках по вопросам защиты прав представителей этнических, религиозных и языковых групп, права на равенство свободы от расовой дискриминации.

В целях дальнейшего улучшения состояния соблюдения прав представителей этнических, религиозных и языковых групп представляются следующие рекомендации:

- совершенствовать законодательство и принять всеобъемлющую государственную программу по защите представителей этнических, религиозных и языковых групп;*
- усилить изучение государственного языка среди представителей этнических, религиозных и языковых групп;*
- усилить деятельность для полного обеспечения школ и классов учебниками, другими образовательными материалами и преподавателями на языках представителей этнических, религиозных и языковых групп;*
- принять меры по увеличению представителей этнических, религиозных и языковых групп в органах государственной власти.*

2.4. Право на доступ к информации и право на обращение

В соответствии с Конституцией Республики Таджикистан и международных правовых актов, признанных страной, каждый человек имеет права на свободу слова, печати, пользования средствами массовой информации.

В целях реализации вышеуказанных прав государство и Правительство Республики Таджикистан поэтапно создают благоприятные условия путем принятия законов и всеобъемлющих ведомственных программ.

Роль СМИ, в том числе периодической печати, является определяющей в направлении доступа к информации и реализации этих прав.

По данным Министерства культуры Республики Таджикистан в 2023 году в республике зарегистрировано 59 газет, из которых 40 государственные и 19 независимые, 46 журналов, из которых 41 государственная и 5 независимые, 36 типографий, из них 5 государственные и 31 независимая, 22 точек продажи книг, из них 1 государственная и 21 независимые, 6 издательств, из них 3 государственные и 3 независимые, 3 независимые информационные агентства.

В соответствии с распоряжением Президента Республики Таджикистан от 15 сентября 2015 года, №АП-1729 и отдельным планом ежегодно два раза проводятся пресс-конференции, что являются ещё одним способом доступа к информации.

Как вытекает из аналитической справки Управления образования, культуры и информации ИАП РТ от 25 августа 2023 года, №26/10-303, существуют некоторые недостатки в проведении пресс-конференций. В частности, интернет-сайты большинства министерств и ведомств все ещё не действуют и не соответствуют современным требованиям, пресс-секретари и другие ответственные лица проводят мероприятия по старым методам. Также, связь государственных органов и ведомств со СМИ организована слабо.

В современном мире интернет и развитие современных коммуникационных технологий также имеют определяющую роль в реализации права доступа к информации. В связи с этим, скорость, стоимость и доступность интернета важны для пользователей.

По данным Службы связи при Правительстве Республики Таджикистан на территории республики действуют 13 интернет-провайдеров, а общее количество покупателей интернета составляет 3 994 110 человек.

Следует отметить, что Республика Таджикистан согласно индексу Speedtest Global Index среди 146 стран мира по мобильному интернету со скоростью 8,15 мегабит в секунду (Mbps) занимает 141 место, а по доступу оптического интернета со скоростью 26,35 мегабит в секунду (Mbps), среди 176 стран мира занимает 130-ое место.

Индекс Speedtest
Global Index
по мобильному
интернету и по
доступу оптического
интернета

Также, по ценообразованию интернета согласно информации сайта *Worldwide mobile data pricing* (www.cable.co.uk) Республика Таджикистан среди 237 стран мира занимает 143-ое место стоимостью 1 Гб – 1,65 доллар США.

Президент Республики Таджикистан также в своём очередном послании Маджлиси Оли Республики Таджикистан от 22 декабря 2022 года высказался о качестве и скорости интернета и посчитал тревожными качество, скорость и стоимость интернета в стране. Как отметил Глава государства развитие сферы связи, особенно обеспечение высокой скорости интернета и доступность его стоимости важны для развития цифровой экономики, искусственного интеллекта, обеспечения информационной безопасности, привлечения капитала и создания инновационных технологических парков, а скорость и стоимость интернета все ещё неудовлетворительны.

С учётом вышеизложенного, Службе связи при Правительстве Республики Таджикистан поручено совместно с компаниями, действующими в данной сфере, принять необходимые меры для улучшения качества услуг, снижения стоимости услуг мобильной связи и интернета и обеспечения доступности высокоскоростного интернета во всех регионах страны, в том числе в труднодоступных городах и районах.

В целях определения состояния соблюдения права на доступ к информации институтом Уполномоченного по правам человека регулярно проводится мониторинг деятельности сайтов государственных органов по их соответствия постановлению Правительства Республики Таджикистан “О единых правилах для официальных сайтов министерств и ведомств, местных исполнительных органов государственной власти и органов самоуправления поселков и сёл в сети интернет” от 2017 года, №344.

В связи с этим, в 2023 году проводился мониторинг сайтов Министерства труда, миграции и занятости населения Республики Таджикистан и исполнительных органов государственной власти городов Нурек и Куляб.

Результаты мониторинга сайта Министерства труда, миграции и занятости населения Республики Таджикистан показывает, что сайт действует и для пользователей предоставляет новости, информацию о состоянии трудовой миграции, уровня жизни населения, рынка труда, занятости населения, начальном профессиональном образовании, образовании взрослых, ремесленничестве и т. д.

Также, в ходе мониторинга выявлены некоторые недостатки, такие как низкая деятельность русского и английского блоков, отсутствие Положения о структурных подразделениях центрального аппарата, информация о признании недействительными нормативных правовых актов министерства, информация о приеме граждан на государственную службу, отсутствие блока Вакантных мест, неразмещение Национальной стратегии развития РеспубликиТаджикистан на период до 2030 года, отсутствие печатной версии на каждой странице новостей, отсутствие цитат из выступлений Президента Республики Таджикистан, связанных с министерством, отсутствие голосовой системы содержания сайта для лиц с ограниченными возможностями, отсутствие Закона Республики Таджикистан “О миграции” на первой странице в части нормативных правовых актов.

*Встречи с руководством
исполнительных органов
государственной власти городов
Нурек и Куляб в ходе мониторинга
сайтов*

Результаты мониторинга сайтов исполнительных органов государственной власти городов Нурек и Куляб показали, что они не соответствуют постановлению Правительства Республики Таджикистан “О единых правилах для официальных сайтов министерств и ведомств, местных исполнительных органов государственной власти и органов самоуправления поселков и сёл в сети интернет” и нуждаются в усовершенствовании и серьёзном обновлении.

По результатам проверки проведены беседы с ответственными сотрудниками вышеназванных сайтов, им оказана методическая помощь и представлены соответствующие рекомендации для устранения имеющихся недостатков.

В данном направлении сотрудники Аппарата УПЧ регулярно участвуют в информационных мероприятиях и в целях повышения правовой грамотности населения разрабатывают и публикуют информационные материалы.

Эффективность сотрудничества государственных органов и населения и диалог с обществом в большинстве случаев зависит от обеспечения права граждан на обращение.

Данное право является средством защиты и формой участия граждан в принятии решений и показателем доверия населения структурам власти.

Действующее законодательство предусматривает право физических и юридических лиц на обращение в соответствующие органы и организации путём непосредственного обращения или совместно с другими и (или) через уполномоченных представителей.

Таким образом, обращение является одним из основных средств обмена между гражданами и государством и важным возможным средством защиты прав человека.

Также, в последние годы широко распространились электронный прием обращений и практика выездного приёма граждан на местах.

По данным Верховного Суда Республики Таджикистан в 2023 году рассмотрены уголовные дела в отношении 25 человек за нарушение законов об обращениях граждан, из которых 14 дел в отношении 14 человека завершились вынесением обвинительного приговора.

Следует отметить, что состояние работ в направлении приёма и своевременного рассмотрения обращений физических и юридических лиц, а также решение их проблем регулярно рассматриваются сотрудниками и руководством института УПЧ и уделяется особое внимание индивидуальному приему граждан

Для обеспечения поручения Президента Республики Таджикистан и в целях проведения выездных юридических консультаций и приёма граждан, а также укрепления сотрудничества с государственными органами и структурами гражданского общества Уполномоченный по правам человека совершил служебные поездки в ряд городов и районов республики.

В 2023 году в Центральном аппарате УПЧ зарегистрировано 490 обращений и при выездном приеме граждан со стороны УПЧ и его заместителя приняты 204 граждан.

В целях содействия реализации права на обращение и определения состояния работы с обращениями в 2023 году сотрудниками института УПЧ проверено состояние соблюдения права на обращение в деятельности Комитета по чрезвычайным ситуациям и гражданской обороны при Правительстве Республики Таджикистан и исполнительных органов

государственной власти города Канибадам и Дж. Рууловского района.

Проверки показали, что в вышеуказанных органах прием и рассмотрение обращений физических и юридических лиц налажены в соответствии с требованиями законодательства и зарегистрированы в журналах статистического учета.

У входа в здание вышеуказанных органов установлен график дней приёма граждан со стороны руководства и осуществляется прием граждан. Также, со стороны руководства этих органов осуществляется выездной прием граждан на местах.

Наряду с достижениями в деятельности вышеназванных органов зафиксированы некоторые недостатки. В частности, не налажена работа в направлении регистрации, рассмотрении и учета обращений с использованием современных технологий с учётом требований современного общества, не на должном уровне находится деятельность по повышению правовой грамотности населения в направлении обеспечения права на обращение.

Также, проверка показала, что нарушены требования Закона Республики Таджикистан “Об обращениях физических и юридических лиц” и не соблюдены сроки отправки некоторых обращений по подведомственности в компетентные органы и организации в течении трех дней и оповещения заявителя, а также месячный срок рассмотрения некоторых обращений и продления срока их рассмотрения.

Например, проверка данного направления в Комитете по чрезвычайным ситуациям и гражданской обороны при Правительстве Республики Таджикистан показала, что коллективное обращение жителей села Палдорак Горноматчинского района о переселении населения, которое поступило в Комитет 5 июня 2023 года, только по истечении 11 дней, то есть 17 июня 2023 года, направлено по подведомственности в Министерство труда, миграции и занятости населения, Государственный комитет по земельному управлению и геодезии и Главное управление геологии при Правительстве Республики Таджикистан для получения заключения.

Также, ответ на заявление гражданина Р.А. о приеме на службу, которое поступило в Комитет 20 июля 2023 года, направлен по истечении 32 дней, то есть 20 августа 2023 года и в данном ответе ему рекомендовано предоставить соответствующие документы для приёма на службу. В то время как данное обращение не требовало дополнительного изучения и исследования.

Проверка исполнительного органа государственной власти города Канибадам показала, что заявление гражданина Р.М., которое поступило 27 января 2023 года, направлено по подведомственности в Комитет по земельному управлению, а ответ заявителю направлен с нарушением срока, то есть 9 марта 2023 года.

В Дж.Расуловском районе также наблюдались такие недостатки. Например, на обращение гражданина У.Ф. об устранении препятствия для общения с ребёнком, которое поступило 6 февраля 2023 года, направлен письменный ответ только по истечении 5 месяцев, то есть 25 июля 2023 года. В то время как в соответствии с требованиями законодательства, в случае необходимости дополнительного рассмотрения продлевается срок рассмотрения обращения и об этом в течении трех дней оповещается заявитель.

В журналах статистического учета электронных и телефонных обращений не имеются записи о поступлении обращений и ответственные причину объясняют отсутствием таких обращений.

По итогам проверок представлены соответствующие рекомендации ответственным лицам вышеназванных органов по соблюдению требований законодательства, организации и применения журналов статистического учета в соответствии с предусмотренным порядком Положения о делопроизводстве и порядке рассмотрения обращений физических и юридических лиц и т.д. Также, в ходе проверки оказана методическая помощь сотрудникам соответствующих структур вышеуказанных органов.

В целях информирования общества в данном направлении на сайте УПЧ размещена статья на тему “Особенности рассмотрения жалоб со стороны Уполномоченного по правам

человека в Республике Таджикистан”, а также сотрудник института выступил в прямом эфире “Радиои Тоҷикистон” на тему “Право на обращение”.

В целях дальнейшего улучшения состояния соблюдения права на доступ к информации и права на обращение представляются следующие рекомендации:

– совершенствовать законодательство в направлении права доступа к информации;

– укрепить правовую базу доступа к информации;

– прекратить практику ограничения доступа к веб-сайтам и услугам связи;

– приводить содержание сайтов государственных органов в соответствие с требованиями Единых правил для официальных сайтов министерств и ведомств, местных исполнительных органов государственной власти и органов самоуправления поселков и сёл в сети интернет;

– принять меры по развитию сферы связи, обеспечению высокой скорости интернета, улучшению качества услуг, снижению стоимости услуг мобильной связи и интернета и обеспечить доступ к высокоскоростному интернету во всех регионах страны, в том числе в труднодоступных городах и районах;

– усилить агитационные работы по соблюдению права на обращение, в частности организовать внутриведомственные занятия, выступления в СМИ и публикации статей;

– принять меры по выделению отдельного рабочего штата в направлении регистрации обращений физических и юридических лиц и наладить применение современных электронных технологий при приеме и рассмотрении обращений;

– соблюдать нормы законодательства при приеме и рассмотрении обращений физических и юридических лиц;

– применить журналы статистического учета обращений в соответствии с порядком, предусмотренным законодательством.

2.5. Гендерное равенство и предупреждение насилия в семье

Насилие как нежелательное явление лишает пострадавших, в том числе женщин и девочек, права на равенство, безопасной жизни, унижает их достоинство и чести и ограничивает реализацию основных прав и свобод. Насилие в отношении женщин и девочек не ограничивается только определенными социальными и экономическими свойствами и может оказать отрицательное воздействие в их жизни.

По статистическим данным 35% женщин и девочек и каждая третья в течение своей жизни подвергаются физическому, сексуальному и другим формам насилия.

Республика Таджикистан с первых лет своей независимости принимает все необходимые меры для обеспечения защиты прав и свобод человека, в частности равноправия мужчин и женщин. Конституция Республики Таджикистан гарантирует равноправие мужчин и женщин. Для реализации этих норм в данном направлении разрабатываются, принимаются и осуществляются нормативные правовые акты, соответствующие государственные программы. Законы Республики Таджикистан “О государственных гарантиях равноправия мужчин и женщин и равных возможностях их реализации”, “О предупреждении насилия в семье”, “Государственная программа о предупреждении насилия в семье в Республике Таджикистан на 2014–2023 годы” “Государственная программа воспитания, подбора и расстановки руководящих кадров из числа способных женщин и девушек на 2023–2030 годы” и другие являются такими документами.

Одним из важных вопросов в направлении защиты прав женщин является их обеспечение работой и достойной заработной платой. В связи с этим, ещё в 2017 году принято постановление Правительства Республики Таджикистан №179 в целях установления определенных ограничений в занятости женщин и защиты их здоровья от профессиональных опасностей и их серьёзной социальной защиты.

На основании рекомендаций Комитета ООН по ликвидации дискриминации в отношении женщин к Национальному докладу шестого цикла Республики Таджикистан постановлением

Правительства Республики Таджикистан №568 от 30 декабря 2023 года утверждён перечень работ, в которых запрещается применение женского труда и количество работ, в которых запрещается женский труд, доведено от 334 до 194.

Одна из сфер, где женщины могут иметь эффективную деятельность, это государственная служба. Ежегодно со стороны государства и правительства принимаются необходимые меры для увеличения доли женщин в данном направлении и способные женщины и девушки привлекаются в государственную службу. Несмотря на это, доля женщин в государственной службе и государственном управлении до сих пор остается неудовлетворительной. В соответствии со стратегическими и программными актами запланировано, что до 2030 года необходимо довести долю женщин в государственной службе до 30% и в руководящих должностях государственной службы до 25%.

По информации Агентства государственной службы при Президенте Республики Таджикистан по состоянию на 1 января 2024 года из 18 180 государственных служащих 4 569 или 25,1% составляют женщины. Из 5 883 руководящих кадров 1 132 или 19,2% являются женщинами.

Устойчивое развитие сферы образования, повышение статуса женщин и девушек являются одним из приоритетных направлений политики государства и Правительства Республики Таджикистан. Президент Республики Таджикистан уважаемый Эмомали Рахмон в своём Послании Маджлиси Оли Республики Таджикистан от 28 декабря 2023 года отметил: “Из 41 тысячи 232-х таджикских студентов, которые в настоящее время учатся в зарубежных странах, более 11 тысяч – девушки. Только за последние десять лет 11 тысяч девушек окончили высшие учебные заведения с президентской квотой. Из 3-х тысяч 300 молодых людей, которые в текущем году выезжали за границу на учебу только через Центр международных программ при Министерстве образования и науки, 30 процентов – девушки”.

В целях реализации гендерного равенства и предупреждения насилия Правительство Республики Таджикистан постоянно сотрудничает с партнёрами по развитию. Постановлением Правительства Республики

Таджикистан от 24 мая 2021 года утверждена и реализована совместная программа инициативы ООН и Европейского Союза “Луч света”, по завершению и итогам которой 6 декабря 2023 года состоялся круглый стол. Целью программы является ликвидация всех форм насилия в отношении женщин и девочек и пользование ими своих прав.

Доступ к услугам для пострадавших от гендерного насилия, улучшение медико-социальных услуг и создание условий для повышения качества человеческих ресурсов являются одним из важных вопросов. В данном русле важна деятельность кризисных центров и шелтеров.

По данным Министерства здравоохранения и социальной защиты Республики Таджикистан в 2023 году в сотрудничестве с другими соответствующими органами в Государственное учреждение “Республиканский центр социальных услуг жертвам торговли людьми и пострадавшим от насилия в семье” обратились для получения медицинской и психологической помощи всего 100 женщин, пострадавших от насилия.

Центры социальных услуг для пострадавших от насилия в семье и уязвимых семей трудовых мигрантов в городах Бохтар и Куляб, Республиканский центр социальных услуг жертвам торговли людьми и пострадавшим от насилия в семье в городе Душанбе продолжили свою деятельность и оказали социальные и психологические услуги 155 пострадавшим от насилия.

Также, в республике действуют 22 комнаты поддержки женщин, пострадавших от насилия, которые обеспечены всем необходимым оборудованием.

Анализы показывают, что деятельность психологических центров для пострадавших от насилия не налажена должным образом, неудовлетворительно качественное обучение специалистов данной сферы. Социальная служба включена в сектор услуг пострадавшим от насилия, но её деятельность не совсем эффективна и степень подготовки специалистов низкая.

В целях своевременного оказания помощи пострадавшим от насилия в семье совместно с субъектами предупреждения насилия и партнёрами по развитию принимаются необходимые меры для учреждения центров правовой и психологической помощи.

Согласно информации Государственного учреждения “Центр правовой помощи” Министерства юстиции Республики Таджикистан в 2023 году юристами Центра оказана бесплатная правовая помощь 74 пострадавшим от насилия в семье, из которых 70 женщины.

Также, при Комитете по делам женщин и семьи при Правительстве Республики Таджикистан действует Резервный центр по вопросам предупреждения насилия и гендерного равенства с телефоном доверия 1 313. В 2003 году в данный Центр обратились 2 367 человека, из которых 2 099 женщины и 268 мужчины.

В целях усиления механизмов предупреждения насилия в семье и работы с насильниками при Комитете начала действовать с 15 июня 2023 года консультативно-психологическая и социальная комната, в которую за этот период обратились 62 человека, в том числе 32 женщины.

Очень важна роль инспекторов по предупреждению насилия в семье и участковых инспекторов в данном процессе. Из представленной информации Министерства внутренних дел Республики Таджикистан вытекает, что в органах внутренних дел служат 1 561 женщины, из которых 83 занимают руководящие посты. В связи с этим, в республике действуют всего 13 женщин в качестве инспектора по предупреждению насилия в семье, что недостаточно.

В 2023 году в целях обеспечения выполнения Закона Республики Таджикистан “О предупреждении насилия в семье” участковыми инспекторами милиции и инспекторами по предупреждению насилия в семье проверено 3 058 заявлений и жалоб, из которых 2568 в отношении мужчин, 493 в отношении женщин и 7 в отношении несовершеннолетних. По результатам проверки заявлений и жалоб возбуждено 72 уголовных дела, по 2 832 материалам отказано в возбуждении уголовного дела, 39 материалов находятся в производстве и 1 818 материалов направлены в другие соответствующие органы для рассмотрения. Также, в отношении 1 852 человека составлены протоколы об административном правонарушении, в отношении 1 661 совершившего насилия в семье приняты защитные предписания.

Статистика насилия в семье

2020 год	2021 год	2022 год	2023 год
3661	4194	5091	3058

Очень важен доступ женщин к правосудию по сравнению с мужчинами по причинам гендерного неравенства, экономической зависимости женщин, низкого уровня их правовых знаний по сравнению с мужчинами и отстраненность женщин от общественной жизни под диктовкой традиций.

Согласно информации Верховного Суда Республики Таджикистан в 2023 году судами республики рассмотрены 443 уголовных дел о насилии в семье, из которых по 398 делам в отношении 415 человек вынесены обвинительные вердикты, а в отношении 2 граждан вынесен оправдательный вердикт.

Расторжение браков вызывает беспокойства и всё ещё многие молодые семьи распадаются. В 2023 году судами республики рассмотрено 14 170 дел о расторжении бракосочетания, из которых 8 037 браков расторгнуты.

Борьба против нежелательного явления насилия в семье требует совместную деятельность сотрудников правозащитных органов и гражданского общества. Несмотря на принятие соответствующих мер всё ещё в обществе имеются случаи насилия в семье, что приводят к физическому и психическому ущербу и неприятным последствиям.

По данным Генеральной прокуратуры Республики Таджикистан в 2023 году зарегистрировано 107 преступлений, связанных с насилием в семье, 26 преступлений, связанных с преднамеренным убийством, 40 случаев доведения до суицида и покушения на самоубийства, 41 преступление против половой свободы и половой неприкосновенности, в том числе 16 случаев изнасилования, 25 преступлений, связанных с насильственными действиями сексуального и развратного характера, совершенных членами семьи (с.139 – 18, 140 – 1, 141 – 5, 142 – 1 УК РТ).

Преступления, имеющие сексуального характера в отношении детей имеют большую общественную опасность и разрушают основу создания национальной семьи. Пострадавшие от такого насилия редко обращаются в соответствующие органы из-за нежелания потерять репутацию и избежания наказания себе и своим родственникам и близким, боязни и избежания пятна в своей и семейной репутации.

Анализ преступлений, имеющих этические аспекты, показывает, что эти преступления совершены отцом или другими близкими родственниками, в частности 15 случаев со стороны отца, 7 случаев со стороны брата и 19 случаев со стороны других близких родственников.

Постоянное унижение или жестокое обращение мужа, отца или других членов семьи в отношении других членов семьи является одной из форм насилия в семье. Такое поведение во многих случаях приводит к самоубийству со стороны женщин. В 2023 году возбуждено 48 уголовных дел по статье 109 Уголовного кодекса Республики Таджикистан и 41 дело направлены в суды для рассмотрения по сути.

Анализы показывают, что большинство женщин и девушек из-за низкой грамотности, тяжелого психического состояния, неблагоприятного экономического и социального положения совершают суицид.

С учетом этого, правильно налажена деятельность медицинских учреждений, что способствует оказанию психологической помощи пострадавшим от насилия в семье. В данном процессе очень важна деятельность психологов по предупреждению таких случаев и повышению правовой грамотности граждан.

Уполномоченный по правам человека постоянно принимает меры для защиты прав женщин и ликвидации гендерного неравенства в сотрудничестве с государственными органами, международными организациями, гражданским обществом и средствами массовой информации.

Одним из приоритетных направлений Стратегии деятельности института Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан на 2021–2025 годы является содействие предупреждению насильственных действий в семье.

В 2023 году в целях повышения правовой грамотности граждан, информирования населения о предупреждении насильственных действий в семье приняты необходимые меры.

В 2023 году в направлении насилия в семье в институт УПЧ поступило 9 обращений, по которым оказано содействие в решении изложенных проблем. Анализ обращений показывает, что в основном женщины подвергаются насилию.

Например, из обращения гражданки Н.П. – жительницы города Вахдат вытекает, что её муж находится в трудовой миграции в Российской Федерации и она систематически подвергается избиениям со стороны свекрови и сестры мужа.

Данное обращение направлено в Отдел МВД в городе Вахдат на рассмотрение. Из ответного письма Отдела МВД в городе Вахдат выяснилось, что за несоблюдение требований законодательства Республики Таджикистан о предупреждении насилия в семье в отношении насильников назначен административный штраф в соответствии со статьёй 93 (1) Кодекса об административных правонарушениях Республики Таджикистан.

В институт УПЧ устно обратился житель города Душанбе К.О. о насильственных действиях его дочери К.З. в целях завладения жилища. Со стороны УПЧ в сотрудничестве с инспектором по предупреждению насилия Отдела МВД-1в районе Сино приняты меры и в отношении гражданки К.З. применено административное наказание.

В целях реализации рекомендаций Комитета ООН по ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин, разработки эффективного механизма работы с жалобами женщин, девушек-пострадавших от сексуального и гендерного насилия и улучшения системы управления дел о случаях насилия в отношении женщин и девушек распоряжением Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан №46 от 17 мая 2023 года принят Порядок приёма и рассмотрения в институте УПЧ обращений женщин и девушек – пострадавших от сексуального и гендерного насилия.

Данный Порядок определяет процесс приёма и рассмотрения обращений женщин и девушек – пострадавших от сексуального и гендерного насилия, их представителей и других лиц, выступающих от их имени и в их интересах.

Следует отметить, что обращения в институт УПЧ рассматриваются бесплатно и гарантируется их конфиденциальность. Обратиться в институт УПЧ возможно и официально и неофициально и заявитель может обратиться на удобном ему языке.

Наряду с этим, в институте УПЧ создана дружественная и доверительная атмосфера для приёма и рассмотрения обращений женщин и девушек – пострадавших от сексуального и гендерного насилия и заявитель может свободно излагать своё мнение о насилии.

В соответствии с планом мероприятий в рамках реализации Инициативы “Луч света в Таджикистане” при поддержке Программы Развития ООН в Таджикистане проведены информационные мероприятия по ознакомлению вышеназванного Порядка и международных стандартов, а также предупреждению насилия в отношении женщин и девушек в городах Гиссар и Исфара, районов Рудаки и Б. Гафурова.

Презентация “Порядка приема и рассмотрения в институте УПЧ обращений женщин и девушек, пострадавших от сексуального и гендерного насилия” в Б. Гафурооском районе и в городе Исфара

На мероприятиях приняли участие сотрудники правоохранительных органов, представители структур по делам женщин и семьи, секторов по делам религии, молодёжи, записи актов гражданского состояния, по упорядочению национальных традиций, торжеств и обрядов и управления образования.

В то же время, в рамках реализации Инициативы “Луч света в Таджикистане” с 3 по 5 октября 2023 года состоялся тренинг для сотрудников института УПЧ по вопросам насилия в отношении женщин и девушек и по применению разработанных документов мониторинга и оценки.

В данном русле 17 октября 2023 года УПЧ в сотрудничестве с общественной организацией “Лига женщин-юристов Республики Таджикистан” провел круглый стол на тему “Отражение гендерных отношений в деятельности института Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан” с участием депутата Маджлиси намояндагон Маджлиси Оли Республики Таджикистан, представителей Верховного Суда, Генеральной прокуратуры, Министерства внутренних дел, Комитета по делам женщин и семьи при Правительстве Республики Таджикистан, международных и общественных организаций.

Круглый стол на тему “Отражение гендерных отношений в деятельности института УПЧ” в городе Душанбе

Также, сотрудники УПЧ в сотрудничестве с Комитетом по делам женщин и семьи при Правительстве Республики

Таджикистан приняли участие в разработке Коммуникационной стратегии “Семья – место нежности”, а также на заседаниях межведомственных рабочих групп по защите прав женщин, семинаров и консультаций.

В целях повышения правовой грамотности в направлении предупреждения насилия в семье сотрудники института выступили в телепрограммах на темы “Равноправие мужчин и женщин в выборе профессии”, “Отражение гендерных отношений в деятельности института Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан” и опубликовали информационные материалы.

В целях дальнейшего улучшения состояния в направлении обеспечения гендерного равенства и предупреждения насилия в семье представляются следующие рекомендации:

– усилить деятельность рабочих групп по усовершенствованию законодательства в направлении ликвидации гендерных стереотипов, защиты прав женщин и предупреждения насилия в семье;

– принять дополнительные меры по увеличению рабочих единиц инспекторов по предупреждению насилия в семье, кризисных центров и временных шелтеров;

– усилить информационную деятельность в целях предупреждения насильственных действий в семье;

– принять дополнительные меры по усилению роли УПЧ в устранении воздействия гендерных стереотипов.

2.6. Защита прав трудовых мигрантов

Создание благоприятных условий для трудовых мигрантов и членов их семей, защита их прав и интересов являются важным направлением деятельности Правительства Республики Таджикистан.

Вопросы трудовой миграции на сегодня превратились во всемирную проблему и по статистическим данным количество мигрантов в мире доходит до 240 миллионов.

Трудовая миграция имеет свои положительные и отрицательные последствия. Если с одной стороны становится

фактором приобретения современных профессий и улучшения финансового состояния мигрантов, с другой стороны в некоторых случаях становится причиной нарушения прав и свобод трудовых мигрантов и членов их семей.

Республика Таджикистан является одним из стран-экспертёров рабочей силы и в целях поддержки и соблюдения прав трудовых мигрантов ратифицировала основной международный документ в направлении миграции – Конвенцию о защите прав всех трудовых мигрантов и членов их семей.

Регулирование процесса трудовой миграции осуществляется национальными законами и международными правовыми актами.

На сегодня Республика Таджикистан в направлении трудовой миграции сотрудничает с Россией, Беларусией, Казахстаном, Кыргызстаном, Катаром, Объединёнными Арабскими Эмиратами, Индией, Турцией, Ираном, Азербайджаном, Китаем и Южной Кореей. Сотрудничество налажено на основании Соглашений и Меморандумов.

В частности, подписаны:

– Соглашение между Правительством Республики Таджикистан и Правительством Российской Федерации о трудовой деятельности и защите прав граждан Республики Таджикистан в Российской Федерации и граждан Российской Федерации в Республике Таджикистан от 16 октября 2004 года;

– Соглашение между Правительством Республики Таджикистан и Правительством Российской Федерации о порядке пребывания граждан Республики Таджикистан на территории Российской Федерации от 8 февраля 2013 года;

– Соглашение между Правительством Республики Таджикистан и Правительством Российской Федерации об организованном привлечении граждан Республики Таджикистан для осуществления временной трудовой деятельности на территории Российской Федерации от 17 апреля 2019 года;

– Соглашение между Правительством Республики Таджикистан и Правительством Республики Казахстан о трудовой деятельности граждан Республики Таджикистан на территории Республики Казахстан и граждан Республики Казахстан на территории Республики Таджикистан способами

Соглашения о сотрудничестве в области трудовой миграции от 15 апреля 1994 года между странами-членами СНГ.

– Соглашение между Правительством Республики Таджикистан и Правительством Республики Казахстан о реадмиссии и его Исполнительный протокол от 24 марта 2019 года;

– Соглашение между Правительством Республики Таджикистан и Правительством Республики Казахстан о сотрудничестве в области миграции и Соглашение между Правительством Республики Таджикистан и Правительством Республики Казахстан о порядке пребывания граждан Республики Таджикистан на территории Республики Казахстан и граждан Республики Казахстан на территории Республики Таджикистан, подписанные 14 марта 2018 года в городе Астана и вступившие в силу от 22 февраля 2019 года;

– Соглашение между Правительством Республики Таджикистан и Правительством Республики Беларусь о временной трудовой деятельности граждан Республики Таджикистан в Республике Беларусь и граждан Республики Беларусь в Республике Таджикистан от 28 октября 2011 года;

– Соглашение между Правительством Республики Таджикистан и Правительством Республики Кыргызстан о трудовой деятельности и социальной защите трудовых мигрантов от 6 мая 1998 года;

– Соглашение между Правительством Республики Таджикистан и Правительством Государства Катар о регулировании рабочей силы от 3 февраля 2019 года;

Также, в направлении трудовой миграции подписаны двусторонние межведомственные соглашения уполномоченного органа сферы труда и миграции Республики Таджикистан с уполномоченными органами сферы труда и миграции Российской Федерации, Государства Катар, республик Турция, Беларусь, Казахстан, Индия, Азербайджан, Узбекистан, Туркменистан, Южная Корея, Китай и Иран.

Республика Таджикистан является страной высокого роста народонаселения и данный фактор предьявляет определенные вопросы перед государством для умного и эффективного применения этого вида естественного ресурса. Поэтому, в целях регулирования процессов миграции постановлением

Правительства Республики Таджикистан от 30 июня 2023 года, №309 принята Стратегия регулирования процессов миграции в Республике Таджикистан на период до 2040 года, что является важным шагом.

Данная Стратегия определяет цели, принципы, задачи и основные направления государственной политики миграции в Республике Таджикистан на основе анализа практики регулирования процессов миграции и своевременного ощущения национальных и мировых проблем миграции.

По статистическим данным Министерства труда, миграции и занятости населения Республики Таджикистан в 2023 году из Таджикистана выехали на трудовую миграцию в зарубежные страны 652 014 человек (в 2022 году – 775 578 человек, разница – 123 564 или 16%), в том числе мужчины 554 804 человек (в 2022 году – 654 416 человек, разница – 99 612 или 15%) и женщины 97 210 человек (в 2022 году – 121 162 человек, разница – 23 952 или 20%).

Анализ вышеприведенной статистики показывает, что количество трудовых мигрантов в 2023 году уменьшилось по сравнению с 2022 г. на 16% и количество мигранток-женщин также имеет тенденцию к уменьшению на 20%.

Мигранты, возвратившиеся на родину в 2023 году, составляют 590 710 человек (в 2022 г. – 551 778 человек, разница – +38 932 или +7%), мужчины 468 458 человек (в 2022г. – 449 147 человек, разница – +19 311 или +4%) и женщины 122 252 человек (в 2022 г. – 102 631 человек, разница – +19 621 или +19%).

Следует отметить, что Правительством Республики Таджикистан год за годом принимаются действенные меры для создания новых рабочих мест и эффективной занятости путём учреждения малых и больших производственных предприятий и они способствуют возвращению трудовых мигрантов на родину.

Объём зафиксированной миграции не охватывает официальную статистику всех мигрантов, потому что большинство из них не обращается в процедуры регистрации и выписки из них. Поэтому, часть мигрантов внутри страны и за её рубежами остаётся вне статистической регистрации.

Напоминаем, что Уполномоченный по правам человека в Республике Таджикистан с 17 по 19 октября 2023 года принял

участие на очередном заседании Евразийского Альянса Омбудсменов, а также совершил визит в Центр временного содержания иностранных граждан в городе Москва.

Очередное заседание Альянса было посвящено теме “Защита прав человека в области здравоохранения и медицинской помощи”, на котором наряду с государствами-членами приняли участие также Омбудсмены из 37 государств мира в формате присутствия и 10 Омбудсменов из других государств в формате онлайн.

*8-ое заседание Евразийского Альянса Омбудсменов на тему
“Защита прав человека в области здравоохранения и медицинской помощи”*

На заседании государствам-членам Альянса рекомендовано сотрудничать с компетентными государственными органами, международными и общественными организациями по оказанию помощи в реализации прав граждан на здравоохранение и медицинской помощи, в частности старикам, лицам с психическими заболеваниями, инвалидам, больным мигрантам, возвратившимся на родину, лицам, находящимся в миграции, больным ВИЧ и другим и развивать сотрудничество с государственными органами и общественными организациями в целях пропаганды здорового образа жизни и развития чувства ответственности за здоровьем, в том числе повышение уровня оповещения населения о предупреждении заразных и

незаразных болезней как основной элемент защиты и укрепления здоровья населения, а также содействовать распространению положительного опыта национальных и международных институтов в направлении защиты, восстановления и предупреждения правонарушений человека в области здравоохранения и медицинской помощи.

На вышеназванном заседании выступил Уполномоченный по правам человека в Республике Таджикистан Умед Бобозода на тему здоровья и защиты прав человека и отметил, что это заседание является хорошей платформой для рассмотрения проблем, обмена передовым опытом и укрепления сотрудничества в продвижении и защите прав человека, особенно прав трудовых мигрантов.

*Выступление
Уполномоченного
по правам человека
в Республике
Таджикистан Умеда
Бобозода на тему
"Здоровье и защита
прав человека"*

Также, Уполномоченный по правам человека отметил, что со стороны Международной Организации Миграции в Таджикистане проведено исследование на тему “Проблемы психологического здоровья таджикстанских мигрантов, вернувшихся на родину и их опыт получения услуг по психологическому здоровью и социальной поддержке”.

Данное исследование определило политику и обеспечения услуг в области психологического здоровья социального сектора для трудовых мигрантов в других странах и мигрантов, вернувшихся в Таджикистан, недостаточную интеграцию первичной медицинской помощи и психологического здоровья в Таджикистане и препятствия в направлении доступа к услугам.

Следует отметить, что 19 октября 2023 года в продолжении вышенаванной рабочей поездки при содействии Международной Организации Миграции в Таджикистане Уполномоченный по правам человека в Республике Таджикистан совместно с Уполномоченным по правам человека в Российской Федерации посетил Центр временного содержания иностранных граждан Главного управления Министерства внутренних дел Российской Федерации в городе Москва в целях знакомства с условиями содержания граждан Республики Таджикистан и обеспечения защиты их прав и свобод.

В ходе визита Уполномоченный по правам человека провёл беседу с гражданами Республики Таджикистан, содержащимися там вследствие нарушения правил пребывания, ознакомился с условиями содержания, обращения сотрудников, соблюдения их прав и оказал содействие решению некоторых их проблем.

Визит Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан Умеда Бобозода в Центр временного содержания иностранных граждан Главного управления Министерства внутренних дел Российской Федерации в городе Москва

Нужно отметить, что трудовые мигранты в странах пребывания сталкиваются с рядом проблем. Одна из таких проблем это регистрация мигрантов по месту проживания. Постоянное внесение изменений и дополнений в законодательство Российской Федерации в направлении регистрации мигрантов отрицательно влияет на трудовых мигрантов, находящихся там, потому что они не могут своевременно адаптироваться к таким условиям.

По данным руководства Центра временного содержания иностранных граждан Главного управления Министерства внутренних дел Российской Федерации в городе Москва до октября 2023 года в Центре содержались 9 346 иностранных граждан и лиц без гражданства, из которых 2 766 (29,5%) являются гражданами Республики Таджикистан.

Выяснилось, что из территории Московской области на родину возвращены 8 778 иностранных граждан, в том числе 2 623 (30%) граждан Республики Таджикистан.

Из общего числа содержащихся в данном Центре более 90% составляют нарушители режима пребывания на территории Российской Федерации.

До октября 2023 года в данный Центр приведены 1003 человека по причине отсутствия документов, подтверждающих личности и через Консульского отдела Посольства Республики Таджикистан в городе Москва подготовлены документы на 651 человек для возвращения на родину, а на 475 человека подготовлены паспорта со стороны родственников и работодателей.

За этот период в Центре находились 295 граждан Республики Таджикистан, из которых 105 человек были готовы к возвращению на родину. В данном процессе Уполномоченный по правам человека в Республике Таджикистан тоже оказал содействие и попросил возвращать на родину лица, содержащиеся там, беспрепятственно.

Также, со стороны руководства Центра было предложено в целях улучшения знания языков, особенно русского языка, привлечь граждан Республики Таджикистан к курсам по изучению языков на родине, граждане Республики Таджикистан до приезда в Российскую Федерацию на работу должны изучать законодательство Российской Федерации, чтобы знать законные способы и средства защиты своих прав и свобод. Такие меры способствуют трудовым мигрантам-гражданам Республики Таджикистан в поиске достойной работы в Российской Федерации.

Также, Уполномоченный по правам человека в Республике Таджикистан Умед Бобозода встретился с Омбудсменами других государств, которые принимали участие на мероприятии, в частности России, Армении, Азербайджана, Казахстана, Беларуси, Бахрейна и с Уполномоченными регионов России, в том числе Свердловска, Санкт-Петербурга, Татарстана, Иркутска и другие, в ходе которых обсудил вопросы трудовой миграции граждан Республики Таджикистан.

Другая проблема трудовых мигрантов это проблема отношений между самими гражданами Таджикистана. Например, отдельные лица через социальные сети вымогают большие денежные средства от соискателей работы путём обещания места работы в других странах. По данному вопросу

сотрудники института УПЧ в сотрудничестве с ответственными органами проводят информационные мероприятия и разъяснительные работы.

Следует отметить, что вечером 12 ноября 2021 года в городе Иркутск Российской Федерации возник пожар на месте временного проживания трудовых мигрантов, в результате которого гражданам Республики Таджикистан нанесено человеческий и физический ущерб, два человека погибли, пятеро других получили различные ранения и отправлены в больницу. В связи с данным происшествием граждане Республики Таджикистан С.К., Х.Д., А.М. и И.Д. задержаны в качестве подозреваемых и матери вышеназванных граждан обратились в институт Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан с целью содействия справедливому расследованию.

УПЧ в рамках сотрудничества обратился Уполномоченному по правам человека в Российской Федерации и Уполномоченному по правам человека в Иркутской области взять под контроль ход расследования данного происшествия.

По данному вопросу Уполномоченный по правам человека в Российской Федерации обратился Генеральной прокуратуре Российской Федерации. Генеральная прокуратура России сообщила лично Уполномоченному по правам человека в Республике Таджикистан, что 13 ноября 2021 года Следственным управлением Следственного комитета Российской Федерации в Иркутской области задержаны подозреваемые лица и возбуждено уголовное дело.

Рассмотрение данного происшествия продолжалось до 2023 года и всё это время находилось под контролем Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан и его коллег в Российской Федерации и регулярно со стороны Генеральной прокуратуры и Уполномоченного по правам человека в Российской Федерации направлялась информация Уполномоченному по правам человека в Республике Таджикистан о ходе следствия. К счастью, настоящие виновники происшествия задержаны и граждане Республики Таджикистан С.К., Х.Д., А.М. и И.Д. признаны невиновными, освобождены от уголовной ответственности и матери вышеназванных граждан выразили благодарность

Уполномоченному по правам человека в Республике Таджикистан за поддержку.

Также, в связи с неуплатой заработной платы граждан Республики Таджикистан со стороны компании “Крокус Групп” в Российской Федерации, которая была опубликована в социальных сетях, УПЧ в рамках сотрудничества обратился Уполномоченному по правам человека в Российской Федерации проверить и взять под контроль данный вопрос. В данном обращении Уполномоченный по правам человека в Республике Таджикистан попросил у своего коллеги оповестить Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан о результатах проверки.

Данный вопрос был взят под контроль Уполномоченного по правам человека в Российской Федерации и представлена информация о том, что со стороны вышеуказанной строительной компании таджикские мигранты обеспечены трехразовым питанием, оплачены денежные средства за патент, регистрацию и выдана заработная плата.

Следует отметить, что в институт УПЧ трудовые мигранты и члены их семей обращаются по различным вопросам. В частности, содействие в упразднении запрета на въезд в Российскую Федерацию, уменьшение длительного срока запрета на въезд в Российскую Федерацию, справедливое рассмотрение следственных дел со стороны следственных органов Российской Федерации в отношении таджикских граждан, находящихся в миграции и другие вопросы. В свою очередь УПЧ на основании сотрудничества со своими коллегами в Российской Федерации содействует решению вышеуказанных вопросов.

В соответствии с Программой действий института Уполномоченного по правам человека на 2023 год сотрудники института провели ряд информационных мероприятий по повышению правовой грамотности граждан по вопросам трудовой миграции. В частности, проведены круглые столы на тему “Предвыездная подготовка трудовых мигрантов” в городе Бустон и в Ляхском районе с участием представителей исполнительных органов, органов правопорядка, социальной сферы, общественных организаций и общественных активистов.

Чорабиниҳои иттилоотӣ дар мавзӯи "Омодагии пеш аз сафари муҳоҷирони меҳнатӣ" дар шаҳри Бӯстон

Чорабиниҳои иттилоотӣ дар мавзӯи "Омодагии пеш аз сафари муҳоҷирони меҳнатӣ" дар ноҳияи Лаҳи

В целях дальнейшего улучшения состояния соблюдения прав трудовых мигрантов представляются следующие рекомендации:

- совершенствовать систему предвыездной подготовки трудовых мигрантов;*
- создать электронную систему регистрации трудовых мигрантов;*
- усилить меры в направлении отправки трудовых мигрантов на работу в другие страны на основе двусторонних соглашений;*
- принять меры по реинтеграции возвратившихся трудовых мигрантов в экономику страны;*

– усилить разъяснительные работы в целях повышения правовой грамотности трудовых мигрантов.

2.7. Права пользователей финансовых услуг и права предпринимателей

Правительство Республики Таджикистан в целях обеспечения защиты прав и свобод человека, в том числе права на свободную экономическую деятельность и предпринимательства, принимает все необходимые меры. В Национальной стратегии развития на период до 2030 года, а также и в других важных стратегических актах развитие частного сектора, предпринимательства и капиталовложения определены как основные средства обеспечения национальных целей.

Президент Республики Таджикистан в своих ежегодных посланиях Маджлиси Оли Республики Таджикистан постоянно подчеркивает реализацию необходимых мер в рамках осуществляемой политики государства и Правительства по поддержке предпринимательства и капиталовложения в период независимости и даёт соответствующие распоряжения и поручения с целью внедрения различных льгот и гарантий для предпринимателей в данном направлении.

С учётом первостепенного значения вопроса экономической независимости для реализации на практике соответствующих процессов принят и осуществляется ряд нормативных правовых актов, ведомственных стратегий и программ. Целью разработки и принятия вышеназванных документов является увеличение числа занятых работой в сфере малого и среднего предпринимательства.

Более того, Правительство страны осуществляет дополнительные меры в целях дальнейшего улучшения атмосферы капиталовложения и предпринимательства, реализации гарантий и льгот и мер по государственной поддержке предпринимателей.

Несмотря на то, что Правительство страны принимает все необходимые меры и благоприятные условия для реализации предпринимательских, банковских, экономических и

финансовых отношений, в этих направлениях, особенно в создании лучшей базы законодательства в секторе регулирования предпринимательских отношений, имеются много проблем, вызывающие беспокойство.

Создание единой системы законодательства, регулирующего предпринимательские отношения, способствует более эффективной реализации предпринимательских отношений и таким образом обогащению государственного бюджета.

В данном контексте, в целях усиления конституционных гарантий государственной защиты прав и свобод человека и гражданина, особенно в экономическом и финансовом направлениях, для выполнения Программы улучшения финансового сектора и финансового управления, Национальной стратегии развития Республики Таджикистан на период до 2030 года и Среднесрочной программы развития Республики Таджикистан на 2021–2025 годы указом Президента Республики Таджикистан от 22 октября 2022 года, №469 учреждена должность заместителя Уполномоченного по правам человека – Уполномоченного по правам пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей в Республике Таджикистан.

Должность Уполномоченного по правам пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей в Республике Таджикистан может содействовать повышению уровня надежности пользователей финансовых услуг и предпринимателей, а также финансовых организаций и одновременно утвердиться как действенная система решения споров между предприятиями и финансовыми организациями и их клиентами.

Целью учреждения должности заместителя УПЧ – Уполномоченного по правам пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей в Республике Таджикистан является рассмотрение и решение возникших споров между участниками рынка финансовых услуг в соответствии с требованиями и в рамках действующего законодательства Республики Таджикистан.

Одновременно с этим, в соответствии с указом Президента Республики Таджикистан от 29 апреля 2023 года, №555 в

институте УПЧ учреждено новое структурное подразделение – отдел государственной защиты прав пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей.

В целях выполнения вышеназванного указа и выполнения основных направлений деятельности института УПЧ, а также его вновьучрежденного отдела, указом УПЧ утверждены должности начальника, заместителя начальника, главного специалиста и ведущего специалиста данного отдела и для замещения предусмотренных должностей государственной службы проведён конкурс в июле 2023 года.

Сотрудники отдела государственной защиты пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей Аппарата Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан

Наряду с этим, утверждены должностные инструкции сотрудников отдела государственной защиты пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей и составлены их рабочие планы.

В целях усиления деятельности отдела указом УПЧ от 27 ноября 2023, №148 учреждена внутриведомственная рабочая группа “О поощрении деятельности по вопросам защиты прав пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей и

внесения изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан” в составе начальников структурных подразделений института.

Утвержден План деятельности данной Рабочей группы и проделана определенная работа в направлении внесения изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан” в связи с учреждением должности заместителя УПЧ – Уполномоченного по правам пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей в Республике Таджикистан и соответствующего отдела.

Осуществляется взаимовыгодное сотрудничество УПЧ в направлении обеспечения защиты прав пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей с государственными органами, местными исполнительными органами государственной власти и общественными ассоциациями предпринимателей в рамках действующего законодательства Республики Таджикистан.

В соответствии с Законом Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан” и Законом Республики Таджикистан “Об обращениях физических и юридических лиц” рассмотрение заявлений и жалоб граждан в целях содействия восстановлению их нарушенных прав является одним из основных направлений деятельности УПЧ.

Одним из основных направлений деятельности отдела является рассмотрение жалоб субъектов предпринимательских и финансовых отношений в соответствии с порядком, установленным законодательством Республики Таджикистан, в том числе с учётом аспектов, предусмотренных Законом Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан”.

В 2023 году в отделе государственной защиты пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей Аппарата УПЧ зарегистрировано 7 обращений физических лиц, из которых 4 письменных и 3 устных обращения.

Эти обращения в соответствии с классификатором относятся к различным правам и свободам, относящимся к деятельности отдела, в том числе к правам пользователей финансовых услуг в банках и кредитных организациях, жалоба на решения органов правопорядка по банковскому кредиту, к правам индивидуальных предпринимателей и т. п. Каждое заявление и жалоба рассмотрено сотрудниками отдела по отдельности и для удовлетворения требований граждан-предпринимателей приняты соответствующие меры и представлена юридическая консультация.

Очевидно, что с учётом банкротства некоторых банков и кредитных организаций граждане не смогли вернуть свои сбережения. Данная ситуация является нарушением экономических и финансовых прав граждан и требует от соответствующих органов принять своевременные меры. В частности, гражданин С.Р. в своём обращении в институт УПЧ просил содействия в возврате остатка своего сбережения из ОАО “Таджиксодиротбанк”. По имеющейся информации на основании решения Верховного Суда Республики Таджикистан от 4 июня 2021 года ОАО “Таджиксодиротбанк” до сих пор проходит процедуру банкротства. В целях удовлетворения требований гражданина С.Р. при содействии УПЧ было направлено письмо специальному управлению ОАО “Таджиксодиротбанк”. В результате, вышеупомянутому гражданину для возврата остатка сбережений в соответствии со статьёй 35 Закона Республики Таджикистан “О ликвидации кредитных организаций” предусмотрен обычный порядок.

В 2023 году сотрудники института УПЧ приняли участие на нескольких заседаниях рабочих групп в направлении защиты прав и свобод предпринимателей и пользователей финансовых услуг и в целях усиления и укрепления представленных проектов изложили свои предложения. В частности, они 7–8 августа 2023 года приняли участие на заседании Рабочей группы по разработке проекта Закона Республики Таджикистан “О международном коммерческом арбитраже” и 20 октября 2023 года на заседании Рабочей группы по обсуждению проекта Закона Республики Таджикистан “О социальном предпринимательстве”.

В 2023 году по вопросам прав и свобод предпринимателей, пользователей финансовых услуг и учреждения нового подразделения в Аппарате УПЧ обеспечено 3 выступления по радио, 6 статей в журналах и 4 статьи на официальных интернет-сайтах.

В целях дальнейшего улучшения состояния соблюдения и защиты прав пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей представляются следующие рекомендации:

– *усилить деятельность внутриведомственной рабочей группы по поощрению деятельности по вопросам защиты прав пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей и внесения изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан”;*

– *организовать и проводить агитационные мероприятия и разъяснительные работы по правам пользователей финансовых услуг и правам предпринимателей в Республике Таджикистан и задачам вновьучрежденного отдела государственной защиты прав пользователей финансовых услуг и прав предпринимателей;*

– *наладить сотрудничество с международными организациями и структурами гражданского общества в целях повышения финансовых знаний сотрудников отдела путём участия на курсах повышения квалификации, в тренингах, семинарах и организации обучающих поездок;*

– *создать межведомственную рабочую группу по совершенствованию законодательства Республики Таджикистан в секторе предпринимательства.*

2.8. Право на равенство и ликвидации всех форм дискриминации

Республика Таджикистан является участницей большинства международных актов ООН в области прав человека и для выполнения своих международных обязательств принимает действенные меры.

Таджикистан получил ряд рекомендаций от соответствующих структур ООН по совершенствованию политики и законодательства, а также практики правоприменения по вопросам равенства и запрета дискриминации и поэтапно их реализовывает.

В целях реализации рекомендаций государств-членов Совета ООН по правам человека согласно процедуре Универсального периодического обзора (второй цикл) на 2017–2020 годы в 2018 году была создана межведомственная рабочая группа по разработке антидискриминационного законодательства в составе представителей Исполнительного аппарата Президента Республики Таджикистан, Министерства юстиции, Генеральной прокуратуры, УПЧ, а также представителей гражданского общества. Рабочая группа, изучив опыт других стран по разработке антидискриминационного законодательства, разработала и представила проект Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации”, который подписан Президентом Республики Таджикистан от 19 июля 2022 года.

Данный Закон определяет организационные и правовые основы реализации равных прав и возможностей для всех лиц в Республике Таджикистан, устанавливает правовую систему эффективного предупреждения и защиты от всех форм дискриминации, рассматривает запрет дискриминации как основной принцип деятельности государственных органов и в качестве отдельного права человека.

Впервые на практике законодательства закреплены основные понятия в направлении предупреждения и защиты от дискриминации и объяснены такие понятия как “дискриминация”, “прямая и косвенная дискриминация”, “сегрегация”, “преследование и харассмент”, “временные позитивные меры”, “медиация” и другие. Более того, Закон определяет важность принципа равенства и запрета дискриминации и обязывает все государственные органы и органы местного самоуправления принять конкретные меры, а также предусматривает механизмы сотрудничества между государственными органами.

Международные механизмы в области прав человека рекомендуют государствам-членам учредить на национальном уровне независимый институт по обеспечению равенства на основе конституционных норм или актов законодательства.

Институт по вопросам равенства должен иметь правовую и реальную независимость, быть независимым юридическим лицом, независимым от ветвей государственной власти и для достижения реальных результатов иметь полномочия, необходимые ресурсы и быть доступным всем.

Практика показала, что для осуществления государственной политики в области обеспечения равенства соответствует должность УПЧ, потому что УПЧ при реализации своих полномочий является независимым и не подотчетен каким-либо органам государственной власти и должностным лицам.

УПЧ в соответствии с предусмотренным порядком в Законе Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан” содействует защите прав и свобод человека путём рассмотрения обращений о нарушении прав и свобод человека, представления рекомендаций по восстановлению нарушенных прав, запроса о возбуждении дисциплинарного или административного производства или уголовного дела, обращения в суд с иском заявлением, обращения в Конституционный суд, представления предложений по совершенствованию законодательства, проведения мониторингов соблюдения прав и свобод человека.

Поэтому, Закон Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” определяет УПЧ в качестве уполномоченного государственного органа по обеспечению равенства и запрета всех форм дискриминации и предоставляет ему соответствующие полномочия.

Для осуществления полномочий по обеспечению равенства и запрета всех форм дискриминации Закон предусматривает учреждения специального структурного подразделения в Аппарате УПЧ. В целях реализации вышеназванных норм Закона на основании указа Президента Республики Таджикистан от 28 апреля 2023 года, №555 “О внесении изменений и дополнений в указ Президента Республики Таджикистан от 29

июня 2009 года, №673 “О вопросах обеспечения деятельности Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан” выделены дополнительные штатные рабочие места.

На этом основании указом УПЧ от 1 мая 2023 года, №32 в структуре Apparata УПЧ учреждён отдел государственной защиты права на равенства и свободы от дискриминации, который состоит из начальника отдела, заместителя начальника отдела, главного специалиста и ведущего специалиста.

В целях реализации Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” в соответствии с указом УПЧ от 28 февраля 2023 года, №17 учреждена рабочая группа по вопросам реализации Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” и данной группой проделан ряд работ. В частности, 6–9 июня 2023 года состоялась встреча данной группы, в которой рассмотрены вопросы внесения изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан” и в внутриведомственные акты, в том числе в Положение об Apparate УПЧ и в Инструкцию о порядке рассмотрения обращений физических и юридических лиц в институте Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан.

В результате многократного рассмотрения данной рабочей группой разработан проект Закона Республики Таджикистан “О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Таджикистан “Об Уполномоченном по правам человека в Республике Таджикистан” и представлен межведомственной рабочей группе.

В связи с принятием Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” и учреждением профильного отдела в институте УПЧ посчитано целесообразным сначала наладить проведения агитационных работ по объяснению отдельных статей дискриминации среди различных слоёв населения и соответствующих органов.

В данном русле в 2023 году в целях повышения уровня профессиональности сотрудников Apparata УПЧ в направлении

обеспечения равенства и ликвидации всех форм дискриминации проведены 9 занятий и обучающих тренингов, в том числе 20–22 февраля на тему “Право на равенство и ликвидации всех форм дискриминации”, 14–15 марта на тему “Право на равенство и ликвидации всех форм дискриминации” и 5 апреля с привлечением международного эксперта Д. Нурумова на тему “Запрет дискриминации лиц с инвалидностью”.

В 2023 году в целях объяснения Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” со стороны УПЧ утвержден график и проведены информационные мероприятия в городах Душанбе, Бохтар, Худжанд, Хорог, Турсунзаде, Исфара, Пенджикент и в районах Рашт, Шугнан, Дж. Балхи и Дж. Расулова.

Моменты из информационных мероприятий в городе Хорог

На мероприятиях приняли участие ответственные лица исполнительных органов государственной власти, сотрудники отделов образования, здравоохранения, социальной защиты, культуры, секторов по делам религии, регулирования традиций, торжеств и обрядов, женщин и семьи, молодёжи и спорта, органов правопорядка, журналисты, председатели и активисты махаллей.

Участникам представлена информация о необходимости принятия Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации”, задачах института УПЧ в качестве уполномоченного государственного органа в направлении обеспечения равенства и запрета дискриминации,

полномочиях государственных органов и органов местного самоуправления в данном направлении.

Ход вышеупомянутых мероприятий записан и освещен республиканскими и местными средствами информации.

В ходе проведения информационных мероприятий ответственные сотрудники Аппарата УПЧ дали интервью средствам массовой информации на тему равенства и запрета дискриминации.

В целях повышения профессиональных знаний сотрудников государственных органов в направлении равенства и ликвидации всех форм дискриминации проведены 4 обучающих тренинга в сотрудничестве с общественными организациями, в том числе для судей – членов Совета женщин судов республики, сотрудников государственного учреждения “Центр правовой помощи” Министерства юстиции Республики Таджикистан, участников школы гендерных активистов и адвокатов республики.

В целях изучения опыта Уполномоченных по правам человека других стран в направлении поощрения права на равенство и ликвидации всех форм дискриминации состоялись ознакомительные поездки в Республику Хорватия 6–14 мая и в Республику Польша 7–13 августа.

В частности, в ходе поездки в Республику Хорватия делегация Таджикистана во главе с УПЧ Умедом Бобозода провели полезные встречи с Омбудсменом Республики Хорватия, Омбудсменом по правам инвалидов, Омбудсменом по гендерному равноправию, Омбудсменом по правам ребёнка, представителями Министерства юстиции Республики Хорватия, советниками по правам человека, национальных меньшинств, управления и гендерного равноправия Правительства Республики Хорватия и представителями общественных ассоциаций Республики Хорватия.

*Моменты
из рабочей
поездки делегации
Таджикистана
в Республику
Хорватия*

В рамках встреч изучен опыт реализации законов Хорватии по вопросам деятельности Омбудсмана, гендерного равноправия, ликвидации всех форм дискриминации, защиты прав инвалидов, детей и деятельности общественных ассоциаций.

Делегация Таджикистана в ходе встреч предоставила подробную информацию о политике государства и Правительства Таджикистана в области прав человека,

достижениях в данной области, выполнении международных обязательств Республики Таджикистан, принятии и реализации Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации”.

Для осуществления приобретенного опыта является целесообразным при осуществлении Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” усилить сотрудничество уполномоченного государственного органа в данном направлении с центральными и местными органами государственной власти, органами самоуправления посёлков и сёл, продолжать совершенствовать и привести в соответствие законодательство, повышать правовую грамотность населения.

В рамках реализации Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” в 2023 году налажено эффективное сотрудничество с международными организациями, общественными организациями, действующими в данном направлении, в частности с Офисом программ ОБСЕ в Душанбе, Программой Развития ООН, Представительством Управления Верховного Комиссара ООН по правам человека, Агентством США по международному развитию (USAID), Представительством Международного центра некоммерческого права в Таджикистане (ICNL), Общественным фондом “Нотабене”.

Следует отметить, что за это время в институт УПЧ поступило два обращения, связанные с дискриминацией. Например, гражданин Т.Н. – инвалид второй группы обратился с письменным заявлением о том, что он принимал участие в конкурсе на государственную службу. По результатам конкурса выяснилось, что из-за того, что он получает пенсию по инвалидности, в соответствии со статьёй 4 Закона Республики Таджикистан “О государственной службе” не имеет право работать в государственной службе. После всестороннего изучения данного обращения определилось, что нарушены отдельные статьи Закона Республики Таджикистан “О государственной службе” и в нём наблюдаются антидискриминационные нормы. УПЧ в целях содействия заявителю направил данное обращение для дальнейшего

рассмотрения в Агентство государственной службы при Президенте Республики Таджикистан.

Более того, в соответствии с Законом Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” уполномоченный орган данного направления должен представить антидискриминационное заключение к проектам нормативных правовых актов и к нормативным правовым актам.

К сожалению, несмотря на то, что прошло уже два года со дня принятия Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации”, до сих пор не приняты соответствующие подзаконные акты об определении порядка проведения антидискриминационной экспертизы проектов нормативных правовых актов и нормативных правовых актов. Кроме того, в соответствии с вышеупомянутым Законом уполномоченный орган данной сферы также должен решить дискриминационные споры путём медиации (посредничества). Однако, до сих пор также не принят Порядок проведения медиации.

Такое положение может оказать отрицательное влияние на процесс деятельности института УПЧ в качестве уполномоченного государственного органа в сфере дискриминации.

В целях дальнейшего улучшения состояния соблюдения прав и свобод человека в направлении права на равенство и запрета дискриминации представляются следующие рекомендации:

– усилить деятельность рабочей группы по внесению изменений и дополнений в действующее законодательство касательно присутствия или отсутствия дискриминационных норм;

– усилить информационно-просветительские мероприятия по разъяснению Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации”;

– ускорить процесс рассмотрения и принятия Порядка антидискриминационной экспертизы проектов нормативных правовых актов и нормативных правовых

актов, а также Порядка проведения медиации по дискриминационным спорам;

– укрепить сотрудничество государственных органов с уполномоченным государственным органом в направлении равенства и ликвидации всех форм дискриминации.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Очередной Доклад Уполномоченного по правам человека в Республике Таджикистан состоит из двух основных частей: 1. Деятельность института Уполномоченного по правам человека в 2023 году и 2. Состояние соблюдения прав и свобод человека в Республике Таджикистан.

В первой части Доклада представлен подробный анализ проделанной работы в направлении укрепления потенциала института УПЧ в связи с сотрудничеством с государственными органами, международными организациями и гражданским обществом, деятельностью региональных структур УПЧ и финансированием деятельности института УПЧ и предложены конкретные рекомендации для укрепления потенциала данного института.

В частности, отмечено, что определение УПЧ в качестве уполномоченного государственного органа в направлении свободы от дискриминации, учреждение 2 новых отдела в Аппарате УПЧ, перевод финансирования представительств УПЧ в регионах в республиканский бюджет, увеличение финансирования института УПЧ по сравнению с 2022 годом придают свежий толчок укреплению деятельности института УПЧ.

Одновременно, в целях дальнейшего укрепления деятельности института УПЧ представлен ряд рекомендаций, реализация которых окажут положительное воздействие на повышение имиджа Республики Таджикистан как правового и демократического государства.

В этой же части Доклада всесторонне анализированы показатели деятельности в направлениях информирования и содействия повышению грамотности граждан о правах и свободах человека, празднования Международного дня прав человека (10 декабря), процесса осуществления Программы образования в области прав человека на 2022–2026 годы в 2023 году, содействия совершенствованию законодательства и выполнению международных обязательств в области прав человека, а также результатов приёма и рассмотрения обращений физических и юридических лиц и по рассмотренным

направлениям представлены итого 19 соответствующих рекомендаций.

Анализ первой части Доклада показывает, что в 2023 году деятельность института УПЧ расширилась и институт добился очевидных достижений в вышеуказанных направлениях.

Из числа таких достижений являются организация и проведение цикла мероприятий в городах Бохтар, Гиссар, Вахдат, Худжанд и в районе Рудаки по своевременному и эффективному выполнению распоряжения Президента Республики Таджикистан №АП-350 от 1 апреля 2023 года о принятии необходимых мер для реализации Национального плана действий по выполнению рекомендаций государств-членов Совета ООН по правам человека согласно процедуре Универсального периодического обзора (третий цикл) на 2023–2026 годы, цикла мероприятий по разъяснению Закона Республики Таджикистан “О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации” в городах Душанбе, Бохтар, Худжанд, Хорог, Турсунзаде, Исфара, Пенджикент и в районах Рашт, Шугнан, Дж. Балхи и Дж. Расулова, Республиканского круглого стола в честь 75-летия принятия Всеобщей декларации прав человека, 30-летия присоединения Таджикистана в Конвенцию ООН о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин и в Конвенцию ООН о правах ребёнка, Республиканского круглого стола, посвященного 30-летию принятия Принципов, касающихся статуса национальных институтов, занимающихся поощрением и защитой прав человека (Парижских Принципов) и другие.

Наряду с достижениями также указаны некоторые проблемы в деятельности института УПЧ, решение которых в большей степени зависит от других государственных органов и партнёров по развитию. В частности, таковыми являются содействие в обеспечении института УПЧ достойным зданием, содействие укреплению сотрудничества УПЧ с его зарубежными коллегами, содействие воссозданию общественных приемных УПЧ и другие.

Во второй части Доклада рассмотрено состояние соблюдения прав и свобод человека в отдельных направлениях с учётом хода выполнения приоритетных направлений

деятельности института УПЧ, вытекающих из Стратегии деятельности Уполномоченного по правам человека на 2021–2025 годы.

Выбранные темы подготовлены на основе всестороннего анализа результатов деятельности института УПЧ в 2023 году, рекомендаций международных организаций в области прав человека, предложенной информации соответствующих министерств и ведомств, а также материалов средств массовой информации и отражены имеющиеся достижения и проблемы по соблюдению прав и свобод человека конкретными фактами и примерами.

В целях устранения имеющихся проблем и улучшения состояния в направлении обеспечения соблюдения и защиты отдельных прав и свобод человека предложены конкретные рекомендации. В том числе, по правам человека в закрытых и полужакрытых учреждениях – 7, по правам человека при призыве на военную службу и прохождении военной службы – 4, по защите прав этнических, религиозных и языковых групп – 4, по праву на доступ к информации и праву на обращение – 9, гендерного равенства и предупреждения насилия в семье – 4, по защите прав трудовых мигрантов – 5, по правам пользователей финансовых услуг и правам предпринимателей – 4, по праву на равенство и ликвидации всех форм дискриминации – 4, итого 41 рекомендация.

Уполномоченный по правам человека уверен, что представленный Доклад содействует расширению дальнейшего взаимовыгодного сотрудничества с государственными органами, структурами гражданского общества, международными организациями в целях реализации вышеуказанных рекомендаций и решению других вопросов прав и свобод человека.

Список аббревиатур

- ВИЧ** – Вирус иммунодефицита человека
ГБАО – Горно-Бадахшанская автономная область
ГКНБ – Государственный комитет национальной безопасности Республики Таджикистан
ГУИУН МЮ РТ – Главное управление исполнения уголовного наказания Министерства юстиции Республики Таджикистан
ГЭС Рогун – Гидроэлектростанция Рогун
ЗАГС – Запись актов гражданского состояния
ИАП РТ – Исполнительный аппарат Президента Республики Таджикистан
ИВС – Изолятор временного содержания
МВД – Министерство внутренних дел Республики Таджикистан
ОО – Общественная организация
ОБСЕ – Организация по Безопасности и Сотрудничеству в Европе
ООН – Организация Объединённых Наций
ПР ООН – Программа Развития Организации Объединённых Наций
РФ – Российская Федерация
СМИ – Средство массовой информации
СНГ – Содружество Независимых Государств
США – Соединённые Штаты Америки
УПЧ – Уполномоченный по правам человека в Республике Таджикистан

Для заметок:

**Commissioner for Human Rights
in the Republic of Tajikistan**

REPORT

**of the Commissioner for Human Rights
in the Republic of Tajikistan for 2023**

Dushanbe, 2024

CONTENT

FOREWORD	278
1. ACTIVITIES OF THE COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS IN 2023	280
1.1. Strengthening the Capacity of the Authorities of Commissioner for Human Rights	280
1.2. Awareness Raising and Promoting Citizens' Awareness on Human Rights and Freedoms	296
1.3. Celebration of International Human Rights Day (10 December).....	302
1.4. Implementation of the Human Rights Education Program for 2022–2026 in 2023	306
1.5. Promoting Legislation Improvement and Compliance with International Human Rights Obligations	312
1.6. Reception and Consideration of appeals of individuals and legal entities	317
II. SITUATION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS IN TAJIKISTAN	327
2.1. Human Rights in Closed and Partially Closed Institutions.....	327
2.2. Human rights during conscription into the military service and during its execution.....	337
2.3. Protecting the rights of ethnic, religious and linguistic groups.....	343
2.4. Right of access to information and right of appeal	352
2.5. Gender equality and preventing domestic violence	360

2.6. Protection of the rights of labor migrants	368
2.7. Rights of users of financial services and rights of entrepreneurs.....	379
2.8. Right to equality and prohibition of all forms of discrimination.....	384
Summary	392
List of abbreviations.....	395

FOREWORD

In 2023, the Government of the Republic of Tajikistan made significant progress in promoting human rights and freedoms. One such achievement is the adoption of the National Strategy for Protection of Human Rights in the Republic of Tajikistan for the period up to 2038, since the Strategy defines long-term goals and objectives in the field of human rights and provides for the development of advanced and unified interdisciplinary policies that will enhance the protection and promotion of human rights in the country.

Another constructive and wise step of the Founder of Peace and National Unity – Leader of the Nation, President of the Republic of Tajikistan His Excellency Emomali Rahmon on the announcement of 2024 as the “Year of Legal Education” is a matter of pride and the satisfaction of all human rights protection bodies, especially authorities of Commissioner for Human Rights (CHR) in the Republic of Tajikistan. The Decree of the President of the Republic of Tajikistan of December 30, 2023, No.668 “On the Announcement of 2024 as the “Year of Legal Education”” is another sign of continuous support for one of the priority areas of activities of the CHR authorities by the Government of the Republic of Tajikistan.

In response to the support of the Government of the Republic of Tajikistan, the CHR constantly strives and assists in the timely and effective fulfilment of the tasks set by sectoral legislation towards the observance, respect, protection and promotion of human rights and freedoms in the Republic of Tajikistan.

One of the tasks under Article 24 of the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan” is to submit an annual report on the activities of the Commissioner for Human Rights in Tajikistan and the state of observance of human and civil rights and freedoms in the Republic to the relevant State bodies.

The next report of the CHR for 2023 with a view to promoting respect for human and civil rights and freedoms and to restoring violated human and civil rights and freedoms, improving the legislation of the Republic of Tajikistan on human and civil rights and freedoms, raising citizens' awareness of citizens' rights and

freedoms, human and civil liberties, cooperation between State authorities and civil society on matters relating to the protection of human and civil rights and freedoms, access to information, consideration and verification of communications from citizens and legal entities; as well as the development and coordination of international cooperation on human and civil rights and freedoms.

The present report is a summary of the results of the activities of the Commissioner for Human Rights (CHR) bodies in 2023 consists of two chapters. The first chapter provides information on the achievements and challenges faced by the CHR in Tajikistan.

The second chapter of the report discusses and comprehensively analyses specific areas of human and civil rights and freedoms.

It should be noted that, on the basis of the Presidential Decree of 29 April 2023, No.555 new structural units were established in the Office of the Human Rights Commissioner in the Republic of Tajikistan in July 2023 – The Department of State Protection of the Right to Equality and Freedom from Discrimination and the Department of State Protection of the Rights of Users of Financial Services and Rights of Entrepreneurs. National legislation on equality and freedom from discrimination requires that CHR submits a special report in this regard every year. In view of the fact that the relevant department was established in the second half of 2023, and some by-laws in this area have not yet been adopted. The CHR decided to include a separate topic, related to the equality and freedom from discrimination in this report.

In order to further strengthen activities and promote human and civil rights and freedoms in the Republic, the two chapters of the report contain relevant recommendations on each topic under discussion.

We are confident that the relevant ministries and agencies, civil society organizations and other development partners will contribute to the implementation of the CHR recommendations and play a well-deserved role in the further promotion of human rights and freedoms in the Republic of Tajikistan.

The CHR extends his sincere gratitude to all development partners for their mutually beneficial cooperation and expresses his readiness to expand such cooperation.

1. ACTIVITIES OF THE COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS IN 2023

1.1. Strengthening the Capacity of the Authorities of Commissioner for Human Rights

The existence of the body of Commissioner for Human Rights (CHR) and its regular activity is one of the important elements of the democratic and rule-of-law State in modern times, and with the constant efforts of the Government of the Republic of Tajikistan, the potential, capacities and role of the CHR of the Republic of Tajikistan are being strengthened and expanded year by year.

In this process, 2023 was no exception, because in order to implement the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination”, according to which the CHR is determined by an authorized state body in this area, by the Order of the President of the Republic of Tajikistan dated 28 April 2023, No.555 “On Amendments to the Order of the President of the Republic of Tajikistan dated June 29, 2009, No.673” eight additional work units were allocated to the CHR to strengthen its internal capacity. According to the Order of the CHR dated May 1, 2023. No.32 the structure of the CHR office was reapproved and 2 new departments were created: the Department of State Protection of the Right to Equality and Freedom from Discrimination and the Department of State Protection of the Rights of Users of Financial Services and Rights of Entrepreneurs. The staff of these departments were recruited on a competitive basis.

Moreover, according to this Order, the funding of the CHR representations, which was previously provided from the local budget, was transferred to the republican budget.

Thus, in 2023 the CHR achieved a number of successes in terms of the effective implementation of the tasks arising from the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan”.

a) Cooperation with State Bodies, International Organizations and Civil Society

In 2023, the cooperation of CHR agencies with State bodies, international organizations and civil society structures related to

various aspects of human and civil rights and freedoms, including the improvement of national legislation, implementation of strategic documents on human rights and freedoms, programs and concepts, national action plans, implementation of Tajikistan's international obligations in the field of human rights and freedoms, consideration of communications from individuals and legal entities, verification of the state of observance of human rights and freedoms in the Republic and improvement of professional development of civil servants and the legal education of citizens have been continued.

As part of this cooperation, in 2023, 725 incoming letters were received by the CHR from other State bodies, 195 reference books and detailed reports were sent to the relevant State bodies, of which 89 reference books and detailed reports were sent to the Executive Office of the President of the Republic of Tajikistan. Also, in 2023, employees of the CHR agencies took part in the activities of 50 working groups on cooperation with State bodies.

In the past year, the leadership and staff of the CHR agencies have participated and delivered a speech in 66 forums, conferences, seminars, trainings, round tables and other events of the State bodies on various aspects of human rights and freedoms, as well as 75 such events were organized and conducted by CHR initiative, involving ministries, government agencies and civil society structures.

In this process, with a view to the timely and effective implementation of the Presidential Order No. AII-350 of 1 April 2023 on the adoption of necessary measures to implement the National Action Plan to implement the recommendations of the member states of the UN Human Rights Council States in accordance with the procedure of the Universal Periodic Review (third round) for 2023–2026 on the initiative of the Office of the President of the Republic of Tajikistan together with the CHR in the Republic of Tajikistan, the General Prosecutor's Office of the Republic of Tajikistan and the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan, as well as in cooperation with development partners from the Office of the UN High Commissioner for Human Rights and the public organization "Office for Human Rights and the Rule of Law" a number of awareness-raising activities were held in the cities of Bokhtar, Hisar, Vahdat, Khujand and Rudaki district.

The purpose of mentioned events is to raise public awareness of the law on the ground and to strengthen mutually beneficial cooperation in ensuring respect for and protection of human and civil rights and freedoms, introducing the Universal Periodic Review procedures and engaging more public authorities and civil society activists in the timely and effective implementation of the relevant National Plan for 2023–2026 and thereby ensuring the implementation of international obligations of the Republic of Tajikistan on human rights and freedoms and strengthening the influence of the Republic of Tajikistan as a democratic and rule-of-law state in the international arena.

Within the framework of implementation of the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination”, effective cooperation with international and public organizations working in this area, including the OSCE Programme Office in Dushanbe, The United Nations Development Programme, the Office of the UN High Commissioner for Human Rights, the United States Agency for International Development (USAID), the Representative Office of the International Center for Not-for-Profit Law in Tajikistan (ICNL), the Public Foundation “Notabene” have been established.

It should be noted that with the support of the United States Agency for International Development (USAID), the Representative Office of the International Center for Not-for-Profit Law in Tajikistan (ICNL) and the OSCE Programme Office in Dushanbe, working visits of the CHR staff were organized to the Republics of Croatia and Poland.

During this period, in order to strengthen cooperation, the CHR management and its staff held 22 valuable meetings with representatives of the diplomatic corps of Tajikistan, representatives of international organizations and international experts.

In particular, meetings of U. Bobozood – CHR in the Republic of Tajikistan with Ms. Amy Thompson Sevimli – Human Rights Advisor of the OSCE Programme Office, with Vice President of the International Center for Non-Profit Law (ICNL LLC) Ms. Natalia Bourjaily and ICNL delegation, the United Nations Special Rapporteur on freedom of religion or belief, Ms. Nazila Ghanea, the OSCE High Commissioner on National Minorities, Mr. Kairat Abdrakhmanov, the CHR in the Republic of Poland, Mr. Marcin

Vincek, the Head of the UNDP, Mr. Lenni Montiel, with the expert team of the Centre for the Rule of Law of the University of Helsinki, Finland, Tuija Brax, Head of the Centre for the Rule of Law at the University of Helsinki, Mr. Kari Kiesiläinen, Deputy Secretary of State, Ms. Kirsi-Maria Halonen, Professor, University of Lapland, Mr. Juho Eero Alexy Pitkanen, Assistant Head of the Centre for the Rule of Law, University of Helsinki, the Ambassador of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to Tajikistan, Senior Counselor of Correctional Institutions, Mr. Andrew Utoss, Criminal Justice Adviser, The Department of Counter-Terrorism, Mr. Mark Carroll, Counter-Terrorism Officer, Mr. Florence Pillman, UK Foreign Office, the UN Resident Coordinator in Tajikistan, Ms. Kavilmadam Ramaswami Parvathy, Ambassador of the Kingdom of Saudi Arabia to the Republic of Tajikistan, Mr. Waleed Abdurrahman Ar-Reshaidan, the Head of the EU Mission in Tajikistan, Mr. Raimundas Karoblis and others to promote human rights and freedoms in the Republic of Tajikistan and strengthen the position of the Republic of Tajikistan in the international arena as a democratic and rule-of-law state are considered mutually beneficial and effective.

Meeting of Umed Bobozoda, the Commissioner for Human Rights with Mr. Tim Jones, the Ambassador of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to Tajikistan, Mr. Andrew Watts, the Senior Correction Adviser and with Mark Carroll the criminal justice adviser to Anti-Terrorism Department

*Meeting of Umed Bobozoda, the Commissioner for Human Rights
the Ambassador of the Kingdom of Saudi Arabia in the Republic of Tajikistan,
Mr. Waleed bin Abdurrahman Alreshaidan*

Mutually beneficial cooperation of the CHR with State bodies, international organizations and civil society structures contributes to the implementation of the legal policy of the Government of the Republic of Tajikistan.

In 2023, a number of national-level events were organized and implemented at the initiative of the CHR in cooperation with development partners.

In particular, in connection with the adoption of National Strategy for Protection of Human Rights in the Republic of Tajikistan until 2038 and the Action Plan for 2023–2025, approved by the Decree of the Government of the Republic of Tajikistan of 5 August 2023, No.357, CHR bodies in the Republic of Tajikistan, in order to ensure the effective implementation of the above Decree of the Government of the Republic of Tajikistan, on September 5, 2023, a national round table was held on “National Strategy for Protection of Human Rights in the Republic of Tajikistan until 2038: Prospects and its Implementation” with the participation of representatives of State bodies, the diplomatic corps in Dushanbe, International organizations, civil society and the media.

The event was opened by the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan, Mr. Umed Bobozooda, Head of the Department of the Human Rights Guarantees of the Executive Office of the President of Tajikistan, Mr. Firuz Orzuzoda, Resident Coordinator of the United Nations in Tajikistan, Ms. Ramaswami Parvathy, Head of the EU Mission in the Republic of Tajikistan, Mr. Raimundas Karoblis, and UNDP Resident Representative for Tajikistan, Mr. Lenni Montiel.

*Republican round table on the topic
"National strategy of the Republic of
Tajikistan on human rights protection
for the period until 2038: Prospects
and Implementation"*

Then, Mr. Umed Bobozooda, Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan, spoke on “Review of the National Strategy for Protection of Human Rights in the Republic of Tajikistan until 2038”, Mr. Firuz Orzuzoda, representative of the Executive Office of the President of the Republic of Tajikistan delivered speech on “Review of the Action Plan of the National Strategy for Protection of Human Rights in the Republic of Tajikistan until 2038”, as well representatives of ministries, departments and structures of civil society reported on “Opinions on the National Strategy for Protection of Human Rights in the Republic of Tajikistan until 2038 and its Action Plan” (in video format), “Reforms of the Justice System for Children in the Republic of Tajikistan”, “Reforms of the Justice System for Children in Tajikistan: Priorities and Challenges”, “Reflection of Issues of

Equality and Prohibition of Discrimination in the Strategy”, “Promotion of Equality and Prohibition of Discrimination: Advantages and Problems”, “Promotion of the Rights of Persons with Disabilities and the Importance of Ratification of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities”, “The Role of the Judiciary in Ensuring Protection of Human Rights and Freedoms”, “Reform of the Public Defender's Office: Advantages and Problems of Providing Legal Aid” “Cooperation of CHR bodies in the Republic of Tajikistan with Civil Society Structures” and “Cooperation of Non-governmental Organizations and Government Agencies: Example and Prospects”.

The participants of the event discussed the proposed topics in detail and expressed interesting views on the timely, effective and successful implementation of the National Strategy of the Republic of Tajikistan for the Protection of Human Rights until 2038 and the Action Plan of this Strategy for 2023–2026.

On 26 October 2023, on the initiative of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan and in cooperation with the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan, a round table was held dedicated to the 30th anniversary of the adoption of the Principles related to the status of national institutions, which promote and protect human rights (the Paris Principles), adopted by UN General Assembly Resolution 48/134 of December 20, 1993, with the participation of representatives of the Executive Office of the President of the Republic of Tajikistan, government agencies, international organizations, civil society organizations and the media.

Round table of the Commissioner for Human Rights on the 30th anniversary of the adoption of the Principles relating to the status of national institutions for the promotion and protection of human rights (Paris Principles)

It is important to note that in the process of achieving “A” status in accordance with the Paris Principles, the CHR bodies in the Republic of Tajikistan are constantly expanding their activities in all spheres of human rights and freedoms. In connection with this, at the round table heads of CHR departments and development partners from civil society organizations presented presentations on “Equality and Non-Discrimination”, “Protection of the Rights of Children with Disabilities”, “Entrepreneurship and Human Rights” and “Women’s Rights and the Creation of a Healthy Family”.

The participants of the event expressed their readiness to assist CHR in the Republic of Tajikistan to achieve the status of “A” under the Paris Principles, and it was decided that in the future, the ministries, Government, and civil society agencies and structures, with the support of the Government of the Republic of Tajikistan and in cooperation with development partners from international organizations, constantly contribute to the achievement of the upcoming goals of national human rights institution.

Bilateral and multilateral cooperation of the CHR in the Republic of Tajikistan with foreign colleagues within the framework of the Eurasian Alliance of Ombudsmen continued in 2023.

In particular, the official visit of the CHR in the Republic of Tajikistan to the Russian Federation on 17–18 October 2023 to participate and deliver a speech in the VIII high-level meeting of the Eurasian Alliance of Ombudsmen with the participation of 47 Ombudsmen of foreign states and the International Conference on the Protection of the Rights of Persons with Disabilities, as well as his meetings with the Human Rights Commissioner of the Russian Federation and the heads of the relevant State structures of the Russian Federation, his visit to the Temporary Detention Center for foreign citizens of the Ministry of Internal Affairs of the Russian Federation in Moscow is considered important.

Umed Bobozoda during participation at the VIII meeting of the Eurasian Alliance of Ombudsmen

At the same time, a working visit of the CHR in the Republic of Tajikistan to Minsk, the Republic of Belarus, on 29 November 2023, as the representative of Tajikistan to the Commission on Human Rights of the Commonwealth of Independent States, to participate in

and deliver a speech in the first meeting of the Commission contributed to strengthening the position of the Republic of Tajikistan in this prestigious regional organization.

An analysis of the results of CHR's working visits to foreign countries shows that the meetings have made it possible to present directly Tajikistan's activities in the field of the protection and promotion of human rights. From this point of view, continued cooperation in this sphere in the future is expedient and contributes to strengthening the positive image of the Republic of Tajikistan towards the protection and promotion of human rights and freedoms.

Importantly, the cooperation of CHR also takes place through the conclusion of a memorandum of understanding on cooperation with foreign states national human rights institutions, and it brings good results. Unfortunately, in this process, unlike in neighbouring countries, the number of CHR memorandums of understanding signed is very small. Since there are several factors that hinder the process of concluding such agreements.

For example, despite the letters sent by CHR to the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Tajikistan concerning the conclusion of a memorandum of understanding with the national human rights institutions of specific countries, unfortunately, no concrete response has been received by the CHR authorities. Although a letter from the CHR appointing bilateral meetings with the relevant UN committees in the Swiss Confederation was received in February 2023, it has not yet been resolved.

Therefore, in order to further expand the cooperation of the CHR in the Republic of Tajikistan and conclude memorandums of understanding with foreign counterparts and other relevant UN structures on human rights, it is appropriate to be assisted by the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Tajikistan. This issue was also stressed in the reports of the CHR for 2021 and 2022.

In 2023, the implementation of joint plans with the UNDP, the UN Children's Fund (UNICEF), the OSCE Program Office in Dushanbe and others continued as part of the implementation of the Strategy of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan for 2021–2025.

Timely and effective implementation of international obligations on human rights and freedoms, including the

implementation of recommendations of UN special and treaty bodies in the field of human rights, within the framework of national action plans, is important. The Government of the Republic of Tajikistan is constantly striving to improve the image of Tajikistan as a democratic and rule-of-law state.

The CHR also supports and facilitates the implementation of national action plans in various areas of human rights and freedoms within the limits of his authority.

In 2023, Tajikistan adopted important human rights-related instruments, including a national action plan to implement the recommendations of member states of the UN Human Rights Council under the Universal Periodic Review procedure (third round) for the period 2023–2026, the National Strategy for Protection of Human Rights in the Republic of Tajikistan until 2038 and its Action Plan for 2023–2025, etc., and the role of the CHR is also important in terms of their adoption and implementation.

We are confident that the effective implementation of these documents, together with the timely implementation of other national action plans aimed at fulfilling Tajikistan’s international obligations in the field of human rights will give a fresh impetus to observe, respect, protect and promote human rights and freedoms in the Republic of Tajikistan.

Cooperation has been established between CPK bodies and civil society in connection with the development and implementation of national action plans and joint plans in various areas of human rights and freedoms.

In particular, the role of the public organization “Office for Human Rights and Rule of Law” is significant in organizing and conducting a series of outreach events related to the Universal Periodic Review in the cities of Bokhtar, Hisar, Vahdat, Khujand and Rudaki district by the working group of representatives of the Executive Office of the President of the Republic of Tajikistan, the CHR, the Prosecutor General’s Office and the Ministry of Justice.

Highlights from the Universal Periodic Review awareness raising events

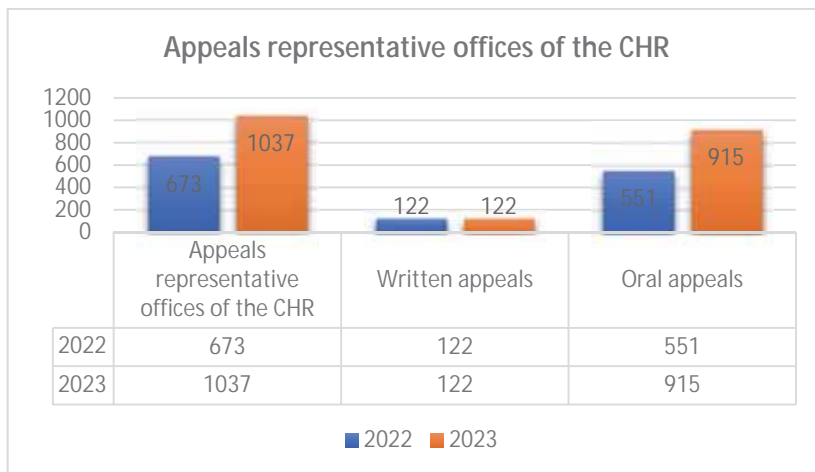
In the process of cooperation with the public organization “Office for Human Rights and Rule of Law” a number of round tables were organized and held with the aim of strengthening the professional knowledge of employees of closed institutions and increasing the legal knowledge of convicted persons.

Such mutually beneficial cooperation of CHR is established with National Union of People with Disabilities of Tajikistan, League of Women Lawyers, Gender and Development and other civil society structures.

b) Activities of the representative offices of the Commissioner for Human Rights

According to the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan”, the activities of the CHR offices in 2023 continued in order to strengthen the areas of CHR activities in the field.

An analysis of their activities during the past year shows that 1,037 appeals were registered with CHR offices, including 122 written appeals and 915 oral appeals. There were 364 more appeals than in the same period in 2022.

During the reporting period, CHR regional staff participated and delivered speech at 150 round tables, trainings and seminars. Moreover, during this period, the regional structures conducted 151 mobile legal consultations, in which more than 7,000 people participated.

The statistical indicators of the regional CHR structures show that their performance in all areas has improved and the indicators have increased compared to the previous year. One of the reasons for this situation is the commencement of regular activities of the CHR Representative Office in Khatlon province in 2023, as the Representative Office has not had a head since November 2021.

Unfortunately, the number of CHR public reception offices, which functioned entirely with grant funds of development partners, decreased every year, and the last public reception offices in the cities of Kulob, Isfara and Qubodiyon districts were stopped due to the completion of the UNDP Project in July 2022.

The problems of CHR representations and public reception offices are described in detail in the CHR reports for 2021 and 2022.

At the same time, it is worth noting that the Government of the Republic of Tajikistan helps to solve the problems of the CHR representations. In particular, as mentioned above, in 2023, funding for CHR offices in Sughd, Khatlon and GBAO will be transferred from the local budget to the republican budget and the efficiency of operation, centralization of management, selection and deployment of personnel, their material and technical support, and overall CHR independence in this area was ensured.

The CHR considers it appropriate to restore the CHR public reception offices, especially in remote and densely populated areas of the country. As their activities are connected with the implementation of the CHR authorities in the regions of the Republic to receive and consider appeals of individuals and legal entities, increase of legal knowledge of citizens, cooperation with local self-government bodies and civil organizations, to inform the public about human rights and freedoms, to provide free legal advice to applicants and organizing mobile legal consultations in the field.

At the same time, the CHR considers it expedient to relocate the headquarters of the CHR Representative Office in Khatlon province to the centre of Bukhtar with the assistance of the executive authorities of the Khatlon province and the city of Bukhtar. As one of the requirements of international human rights instruments is that a national institution for the protection of human rights be located at the centre and that citizens have easy access to it.

It should be noted that every year the activities of the CHR representatives are expanding, and mutually beneficial cooperation with local executive bodies of state power, local structures of central state power, public organizations, national and local media was initiated.

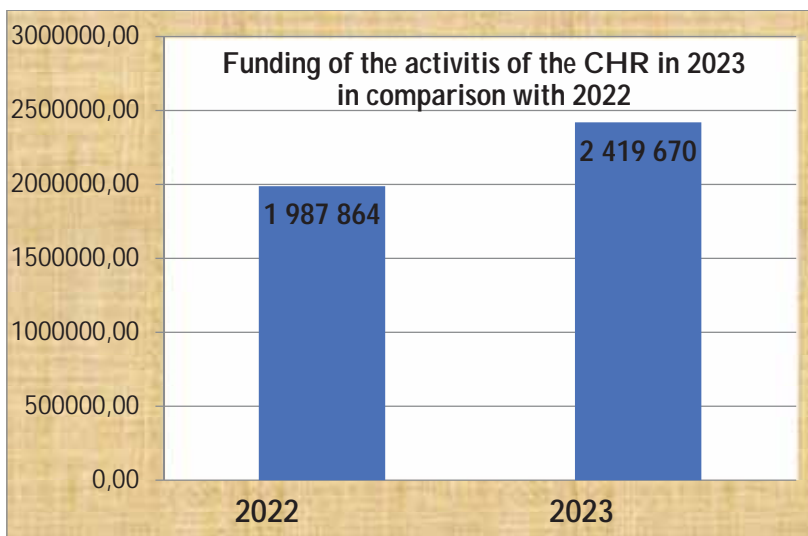
The CHR continuously strives to improve the working and professional skills of staff in its representative offices.

c) Financing, Logistical Support for the Activities of CHR Bodies

Principles relating to the status of national institutions engaged in the promotion and protection of human rights (the Paris Principles) require the member states to increase the funding of national human rights institutions annually and contribute to their effective functioning.

In this connection, with the constant support of the Government of the Republic of Tajikistan and development partners, funding for the CHR bodies is increasing from year to year.

In particular, in 2023, 2 419 670 (in 2021 – 1 987 864) somoni were allocated in the state budget and used for the needs of the CHR bodies. This is 431,806.00 somoni, or 17.8% more compared to 2022.

Also, in 2023, a number of round tables, trainings and tests were held within the framework of UNDP grant funds.

It should be noted that the CHR bodies have changed the building three times, and each time the number and area of its office space decreased. In the current location of the authorities, there is also a lack of office space and inaccessibility of the building to vulnerable sectors of society, including persons with disabilities.

According to the Decree of the President of the Republic of Tajikistan dated April 29, 2023, No.555 in connection with the adoption of the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination” and the establishment of the CHR as an authorized public authority, eight additional work units have been allocated to the CHR authorities. Also, in accordance with the Decree of the President of the Republic of Tajikistan dated October 22, 2022,

No.469 position of Deputy of the Commissioner for Human Rights – Commissioner for the Rights of Users of Financial Services and the Rights of Entrepreneurs in the Republic of Tajikistan was created. There are insufficient offices for employees in this building.

In addition, international human rights instruments and national legislation require that the CHR's main office be accessible to citizens, including vulnerable segments of society.

The role of the CHR's public reception offices in promoting human rights and freedoms is very important on the ground. Pursuant to article 35 of the Law of the Republic of Tajikistan "On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan", public reception offices have been established in cities and districts of the country to facilitate the exercise of the authorities of the CHR by grant funds. Currently, due to the lack of grant funds, their activities have been temporarily suspended. International human rights experts have repeatedly commented on these issues.

Moreover, according to the Resolution of the Government of the Republic of Tajikistan dated October 6, 2016, No.420 "About the Limit of the Number of Official Vehicles of Central Executive Bodies of State Power, Judicial and Prosecutor's Offices, Local Executive Bodies of State Power, Self-Government Bodies of Towns and Villages", 3 vehicles are provided for CHR bodies. Currently, the CHR has at its disposal two official cars, their years of manufacture in 2004 and 2007, which technically creates obstacles to travel to remote cities and regions of the country.

The following recommendations are made for further improvement and capacity-building of the CHR bodies:

- Annual increase in funding for CHR's activities at the expense of budget funds in accordance with international human rights instruments, including the requirements of the Paris Principles;*
- providing the CHR bodies with a permanent building;*
- in accordance with the Order of the President of the Republic of Tajikistan dated October 22, 2022, No.469 appointment of the Deputy of the CHR;*
- the Commissioner for the Rights of Users of Financial Services and the Rights of Entrepreneurs in the Republic of Tajikistan;*
- reestablishment and funding from the budget of the CHR's public reception offices.*

1.2. Awareness Raising and Promoting Citizens' Awareness on Human Rights and Freedoms

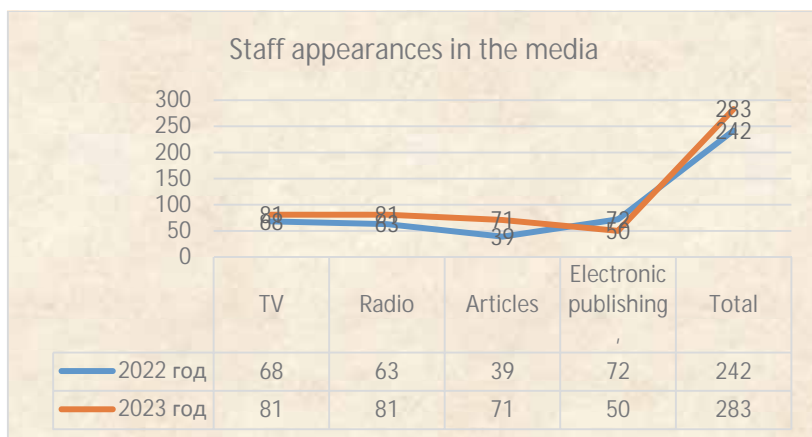
According to Article 11 of the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan”, one of the main tasks of the CHR is to facilitate access to information and raise citizens' awareness of human and civil rights and freedoms, their forms and means.

From this point of view, the CHR Strategy for 2021–2025 identifies this as one of the priority areas.

In 2023, the leadership and employees of the CHR’s central office made 192 speeches in the media, including 42 times on television, 57 times on radio, 43 times in periodicals and 50 times in electronic mass media.

During the reporting period, staff of regional structures made 91 speeches in the national and local media, including 39 on television, 24 on radio, 28 articles in periodicals and electronic mass media.

A total of 283 speeches were made in the media last year (including 81 on television, 81 on radio, 71 on the periodical press and 50 on the electronic mass media).

Statistical data on appearance of the CHR Institute staff in the media

In particular, the following topics were presented: “Implementation of the Law of the Republic of Tajikistan “On

Equality and Elimination of All Forms of Discrimination””, “National Strategy for Protection of Human Rights in the Republic of Tajikistan until 2038”, “Achievements of the Republic of Tajikistan in the field of human rights”, “Right of Children to Education” and others on television, “Celebration of the 32nd Anniversary of the State Independence of the Republic of Tajikistan”, “The Role of CHR Bodies in Strengthening Human Rights in the Republic of Tajikistan”, “The International Day for Protection of Children’s Rights”, “The Constitution is the Main Basis of Stable Development of Tajikistan” and others on radio, Message on Achievements of the Country and Constructive Actions and Initiatives”, “The Next Report of the CHR”, “Human Rights. From the Adoption of a National Strategy to the Fulfilment of International Obligations” and others on periodical press.

During this period, 75 events were held at the initiative of the CHR. In particular, a press conference was organized and held on the second day of February and 26 July 2023 devoted to the activities of the CHR in 2022 and the first half of 2023 with the participation of a representative of the Executive Office of the President of the Republic of Tajikistan, senior officials of the CHR bodies and representatives of domestic and foreign mass media, and its results widely covered in the mass media.

...

As part of cooperation with public organization “Khoma” on June 23 for young journalists, with public organization “Office of Civil Liberties” on July 5 for 20 young lawyers and with public organization “Gender and Development” on April 27, 2023 for representatives of public organizations , which work in the field of gender, an open day was held at the CHR Office.

During the meetings, they were closely acquainted with the activities of the structural units of the CHR bodies and received satisfactory answers to their questions.

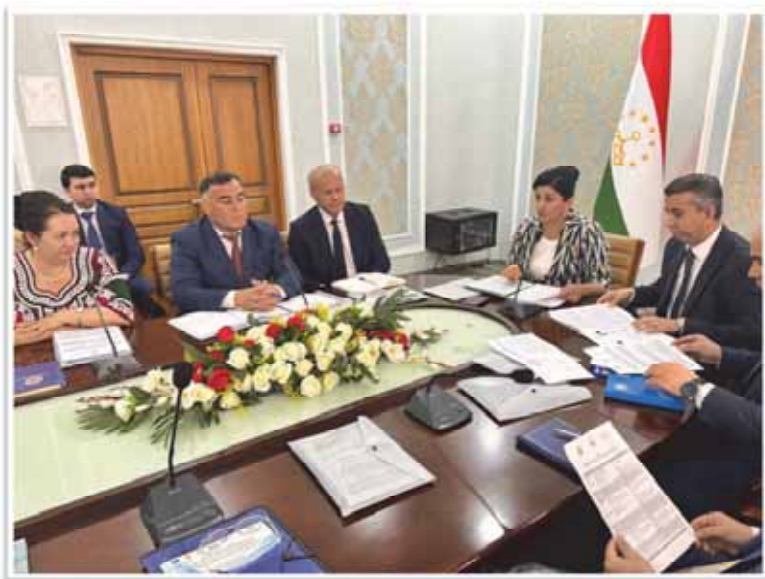
In connection with the adoption of the National Strategy for Protection of Human Rights in the Republic of Tajikistan until 2038 and its Action Plan for the 2023–2025, which was approved by the Resolution of the Government of the Republic of Tajikistan dated August 5, 2023, No.357 the goals of this document and the implementation of cooperation for its effective implementation on September 5, 2023, on 5 September 2023, a republican round table on “National Strategy for Protection of Human Rights in the Republic of Tajikistan until 2038: its Perspective and Implementation” was held by CHR bodies with the participation of representatives of state bodies, diplomatic corps based in Dushanbe, international organizations, civil society structures and mass media to promote and encourage the goals of this act and to initiate cooperation for its effective implementation.

Round table of the Commissioner for Human Rights dedicated to the National Strategy of the Republic of Tajikistan on human rights protection for the period until 2038

The strategy defines the prospects for the development of human rights and freedoms in Tajikistan, including the improvement of national legislation, and contributes to its timely and effective implementation in order to adapt existing legislation to international human rights instruments and adoption of new national legal instruments based on international standards.

With a view to explain the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination”, the management and employees of the CHR bodies held 12 awareness-raising events in the cities and districts of the Republic with the participation of responsible persons of executive bodies of state power, employees of education departments, health care, social protection, culture, religious affairs, the regulation of traditions and celebrations, representatives of Committee of Women and Family Affairs, youth and sports, law enforcement agencies, public organizations, journalists, leaders and community activists.

Information session in the executive body of government of the Dushanbe city

With a view to enhance the professional knowledge of State bodies in the area of equality and the elimination of all forms of discrimination, three training sessions were held jointly with public organizations for judges – members of the Women's Council of Courts of the Republic of Tajikistan, lawyers of the Legal Aid Centre of the Ministry of Justice and lawyers of the Republic of Tajikistan.

The round tables dedicated to national holidays, including the Day of the Armed Forces of the Republic of Tajikistan, Mother's Day, the International Day of Nawruz, Youth Day, National Unity Day, the Day of State Independence of the Republic of Tajikistan, State Language Day, Day of the President of the Republic of Tajikistan and the State Flag of the Republic of Tajikistan were held with the participation of the management and employees of the CHR bodies.

A number of round tables were organized and held by the staff of CHR bodies at correctional institutions and the departments of Ministry of Internal Affairs.

In connection with the letter of the Agency of Civil Service under the President of the Republic of Tajikistan, the Plan of administrative trainings for the employees of the CHR Office was developed and approved, and in 2023, 47 retraining classes and round tables were organized and held for the employees of the CHR Office. During these training events, the achievements of the Republic of Tajikistan in the field of human rights and the legal policy of the Republic of Tajikistan were promoted and publicized.

The printing and distribution of information materials also contributes to legal literacy of the population. During this period, the next report of the CHR for 2022 was prepared and sent to the authorities provided for by the law. With a view to ensure broad access by citizens to information on the state of observance of human rights and freedoms in the Republic of Tajikistan, the electronic form of the report was sent to the e-mail addresses of the relevant State bodies and was placed on the CHR website.

The report was translated into Russian and English languages, printed in 300 copies and transmitted to the relevant authorities, scientific institutions and libraries of the Republic of Tajikistan.

During this period, special issues of the journal "Akhbori CHR" (CHR's News), devoted to the Address of the President of the

Republic of Tajikistan to the Majlisi Oliy of the Republic of Tajikistan dated December 23, 2022 and dedicated to the National Strategy for Protection of Human Rights in the Republic of Tajikistan until 2038 and other subsequent issues of the magazine “Akhbori CHR” were developed, published and made available to the libraries of ministries and departments and domestic scientific circles free of charge.

Aimed at public awareness raising aspect on issues of equality and prohibition of discrimination, a booklet “What is discrimination and how to protect yourself from it?” was developed and printed in 200 copies.

Regular operation of the CHR’s website has also begun on the Internet. At the same time, the relevant material about the activities of the CHR authorities was republished from the website on the CHR page on Facebook.

A source of pride and satisfaction for human rights defenders of the Republic of Tajikistan is that during the presentation of the Message to the Majlisi Oliy of the Republic of Tajikistan “On the Main Areas of the Internal and Foreign Policy of the Republic of Tajikistan” dated December 28, 2023, by the Founder of National Peace and Unity – the Leader of the Nation, the President of the Republic Tajikistan, His Excellency Emomali Rahmon, proposed another constructive and wise step to declare 2024 as the “Year of Legal Education”.

With a view to fulfill the instructions and orders arising from the mentioned Address of the Head of State, the Decree of the President of the Republic of Tajikistan dated December 30, 2023, No.668 “On Declaring 2024 as the Year of Legal Education” was signed.

We are confident that this step will give a new impetus to the development of human rights and freedoms in the Republic of Tajikistan, and in this regard, it is advisable for the relevant government bodies and civil society structures to take the necessary measures to increase the legal awareness of various segments of society.

With a view to further improve and help in raise citizens' awareness of human rights and freedoms, the following recommendations are offered:

- *strengthening cooperation with development partners and expanding activities in the field of rights to equality and freedom from discrimination, as well as the rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs;*
- *taking the necessary measures to increase the legal awareness of the population within the framework of the “Year of Legal Education”;*
- *holding awareness raising events dedicated to the 30th anniversary of the Constitution of the Republic of Tajikistan at a high level;*
- *strengthen activities towards the development and publication of information materials relating to various aspects of human rights and freedoms.*

1.3. Celebration of International Human Rights Day (10 December)

The Universal Declaration of Human Rights was adopted by a United Nations Resolution on 10 December 1948, and 75 years have passed since the civilized world annually commemorates this landmark date as International Human Rights Day.

According to the Law of the Republic of Tajikistan “On Holidays”, International Human Rights Day is celebrated annually in Tajikistan.

In this process, it has become a tradition that each year, with the sustained action of the CHR, this holiday is celebrated not one day but a week, and is called Human Rights Week.

In 2023, the same tradition is continued and CHR’s events dedicated to this day were held with the full support of the Government of the Republic of Tajikistan and in cooperation with development partners, with the participation of representatives of ministries and departments, local authorities, international organizations, domestic scientific circles, civil society organizations and mass media.

In particular, on 5 December 2023, at the initiative of the Executive Office of the President of the Republic of Tajikistan and CHR bodies in Tajikistan, with a view to promote and publicize achievements in the field of human rights and further promote human

and civil rights and freedoms in the Republic of Tajikistan, a round table was chaired by the CHR in cooperation with the UN Women and the Office of the UN High Commissioner for Human Rights in Tajikistan with the participation of more than 100 representatives of government bodies and departments, the diplomatic corps based in Dushanbe, international organizations and civil society structures, academic and educational institutions and the media.

Participants of the round table of the Commissioner for Human Rights' Office as part of the celebration of Human Rights Week – 2023

The event was held in honor of the 75th anniversary of the adoption of the Universal Declaration of Human Rights, the 30th anniversary of Tajikistan's accession to the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women and the UN Convention on the Rights of the Child.

As part of this process, on December 6, 2023, the CHR held a round table on “Results of the Review of Military Units Monitoring” with the participation of representatives of the Supreme Court of the Republic of Tajikistan, the Chief Military Prosecutor’s Office of the Republic of Tajikistan, the Internal Troops of the Ministry of Internal Affairs, the National Guard, the Border Troops of the State Committee for National Security, the Ministry of Defense of the Republic of Tajikistan, the Main Penitentiary Directorate of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan, and the Committee of Emergency Situations and Civil Defense.

*Round table of the Commissioner for Human Rights on the topic
“Results of monitoring of military units”*

On December 6, 2023, at the Institute of Energy of Tajikistan in Khatlon region and on December 8, 2023 at the Bokhtar State University named after Nasir Khusrav, a CHR representative office held festive events with the participation of teachers and students held festive events on the topic of “The Universal Declaration of Human Rights is the Source of Fundamental Human Rights in the Modern World”.

*Round table of the Representative Office of the Commissioner for Human Rights
in Khatlon region at the State University of Bokhtar*

On the initiative of the CHR Representative Office in the Sughd region, round tables were held in conjunction with the Khujand executive authorities on the Human Rights Week in the Khujand Physical and Mathematical Lyceum on “Human Rights and Freedoms – the Highest Value” with the participation of active teachers and students, as well as in the Khujand Vocational Lyceum 44. Also, an informative meeting on the topic “The Role of Mass Media in the Protection and Promotion of Human Rights” was held at the branch of the Institute for Professional Development and Retraining of Education Workers in the B. Gafurov district.

*Round table of the
Representative Office
of the in the Sughd
region at the Physics
and Mathematics
Lyceum of the city of
Khujand*

A festive conference was held in the meeting hall of the executive authorities of Khorog on Human Rights Day by the CHR Representative Office with the participation of representatives of the state authorities of Khorog, GBAO, civil society organizations and local media.

On the eve of and during the Human Rights Week, CHR Bobozoda Umed visited the correctional facilities of the Main Penitentiary Directorate of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan in the cities of Vahdat, Norak and Yavan district to determine the state of compliance with the rights of convicts.

During the Human Rights Week, the staff of the CHR bodies participated and made presentations at the festive events of development partners, including the Academy of Public Administration under the President of the Republic of Tajikistan, the Academy of the Ministry of Internal Affairs, Higher School of the State Committee for National Security, EU Mission in Tajikistan and others.

As part of the celebration of Human Rights Week, the staff of the CHR bodies made a speech in the mass media, including radio and television, and expressed their views on the achievements of independent Tajikistan in various areas of human and civil rights and freedoms.

The following recommendations are made with a view to further improve the celebration of Human Rights Week in Tajikistan:

- conducting awareness raising and educational activities, including in remote regions of the country within the “Year of Legal Education” and summarizing their results during the celebration of Human Rights Week;*
- involving more development partners from civil society and international organizations in celebration of Human Rights Week.*

1.4. Implementation of the Human Rights Education Program for 2022–2026 in 2023

It is worth pointing out that the Republic of Tajikistan is the only country in Central Asia where the UN World Programme for Human Rights Education is constantly being implemented, and the

CHR is the coordinator of the activities of State bodies and development partners in the implementation of the Programme.

While the first Human Rights Education Programme for 2013–2020 was approved and successfully implemented by a Resolution of the Government of the Republic of Tajikistan of 3 December 2012, the implementation of second Human Rights Education Programme for 2022–2026, which was adopted by the Resolution of the Government of the Republic of Tajikistan on 30 December 2021, continues with the full support of the Government of the Republic of Tajikistan and in cooperation with other development partners.

The programme strengthens the education system at a new stage of human rights development in the Republic of Tajikistan and improves the level of knowledge and legal culture of students at general educational institutions and primary, secondary and higher vocational schools, strengthens the professional knowledge of educators, judges, civil servants, military and law enforcement agencies, as well as youth and media representatives on human rights in accordance with national legislation and international legal instruments.

The successful implementation of the Human Rights Education Program for 2022–2026 depends on the regular work of the Inter-Agency Coordination Council. The CHR bodies contribute to the effective functioning of the Council and ensure the regular participation of Council members in the CHR’s activities and working groups.

With a view to achieve the results of the Council’s activities in 2023, at a meeting of the Inter-Agency Coordination Council on 21 December 2023, new educational programs on “Human Rights” and planning activities for 2024 were approved, which was attended by the members of the Council and the CHR senior officials.

The report by the Secretary of the Council on the implementation of the Programme in 2023 and the report by the Deputy Chairman of the Council on the implementation process of the Programme were presented during the meeting at the Tajik National University. Also, the members of the Council approved the educational programs and submitted them for publication. Following the meeting, appropriate decisions were made.

Meeting of the Inter-Agency Coordination Council 21 December 2023

With a view to develop training programs on “Human Rights” for mass media representatives and youth in cooperation with members of the Inter-Agency Coordination Council – representatives of the Tajik National University, the Committee of Youth Affairs and Sports under Government of the Republic of Tajikistan, the Academy of Mass Media of Tajikistan, public organization “Khoma” 2 methodological guidelines were developed: “Human Rights Education Program for Media Representatives” (88 hours) and “Human Rights Education Program for Youth” (48 hours).

As part of the implementation of the Human Rights Education Program for 2013–2020, 17 projects of human rights education programs for certain categories were developed by ministries, agencies and scientific and educational institutions and approved by the decision of the Inter-Agency Coordination Council on the implementation of the Human Rights Education Program for 2013–2020 from December 5, 2014, No.4.

On 8 August 2022, in view of the need to improve educational programs, the CHR sent a letter to the ministries, agencies and scientific and educational institutions with the request to improve and submit for approval to the Inter-Agency Coordination Council sectoral educational program on “Human Rights”. Ministries and

agencies improved and presented sectoral educational programs on “Human Rights”.

Sectoral educational programs on “Human Rights” were approved and submitted for publication after completion at the meeting of the Inter-Agency Coordination Council held on December 21, 2023.

The Human Rights Education Program focuses on the development and publication of textbooks, guidelines, methodological instructions, accompanying booklets, brochures and other information materials on human rights and freedoms. In this connection, the teachers of the Law Faculty of the Tajik National University developed and published 2 textbooks, 9 teaching aids and 13 educational programs, and 3 practical education programs on human rights and globalization were developed and published by teachers of the Academy of the Ministry of Internal Affairs.

With a view to train trainers on human rights issues, the Summer School for Human Rights Education was organized and conducted from 6 to 8 July 2023 with the participation of 19 employees and young scientists of the Committee of Youth Affairs and Sports, the National Academy of Sciences, the Academy of Public Administration under the President of the Republic of Tajikistan, the Tajik National University, the Tajik State Pedagogical University, the Russian-Tajik (Slavonic) University and the CHR.

Classes with participants of the “Human Rights Summer School”

The purpose of the Summer School was to train trainers in human rights. During 3 days the participants of the training on the basis of the training program got information on the following topics: human rights and freedoms: concept and essence, national executive system of human rights protection, subject and methods of education of human rights, CHR as the national mechanism for the protection of human rights, universal instruments on human rights, Tajikistan's cooperation with the UN treaty and charter body system, the history of human rights, national action plans to implement international human rights obligations, the Human Rights Education Programme 2022–2026 and other issues.

The implementation of human rights education depends to a large extent on the training of professionals in ministries and agencies. For this end, on 14 April 2023, senior officials of the Ministry of Labour, Migration and Employment of the Republic of Tajikistan, on 28 March 2023, also in the executive bodies of Dushanbe, on 6 October 2023, the staff of the Agency of Civil Service under the President of the Republic of Tajikistan, on 13 October 2023, the staff of the Agency for State Financial Control and Combating Corruption of the Republic of Tajikistan, and on 1 November 2023, were held for employees of the State Financial Control and Anti-Corruption Agency of the Republic of Tajikistan and on November 1, 2023, the staff of the Local Development Committee under the President of the Republic of Tajikistan took part in intra-departmental training sessions on the importance of adopting and implementing the Human Rights Education Program for 2022–2026.

In 2023, with the assistance of the OSCE Programme Office in Dushanbe, national and international human rights instruments were compiled, improved and published as a compilation of the main international and national human rights instruments (third edition) and 300 copies of them were sent to the relevant authorities and agencies, as well as to contact persons.

In 2023, the employees of the HRC bodies developed and prepared for publication the following information materials: “Code of Conduct of Law Enforcement Officials”, “Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Officials Responsible for Maintaining Law and Order”, “Rights of Persons with Disabilities”, “Rights of

Women”, “Types of Violence Against Children” and “Equality and Rohibition of Discrimination”.

Human rights teaching methods are taught through refresher courses and retraining courses.

In 2023, 33 advanced training courses were held at the Academy of Public Administration under the President of the Republic of Tajikistan, 13 advanced training courses at the Institute of Advanced Training of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan, 19 training events at the Institute for the Study of Problems of Legality, Law and Order, Crime and the Professional Development of Prosecutors, 11 advanced training courses Judicial Training Center of the Supreme Court, 18 advanced training courses and training events at the Academy of the Ministry of Internal Affairs, 38 advanced training courses at the at the Center for Professional Development and Retraining of Employees of the Labor, Migration and Employment System, and 1 advanced training course at the Media Academy.

One of the main areas of implementation of the Human Rights Education Program is the improvement of the professional skills of teachers of the “Human Rights” subject. In this area, training seminars were held on March 3–4, 2023, for teachers of “Human Rights” subject in general education institutions in the Balkhi district of Khatlon province, on May 29–30, 2023, for teachers of “Human Rights” subject in general education institutions in Khujand, Sughd province, and on September 15–16, 2023, for teachers of “Human Rights” subject of general education institutions in Khorogh, in total, for more than 60 teachers.

Training for Human Rights Focal Points in GBAO, 12–14 September 2023

Trainings were conducted from May 31 to June 2, 2023 for contact persons of local executive authorities in the cities of Khujand, Isfara, Istaravshan, Buston, Istiqlol, Guliston and B. Gafurov district of the Sughd province, September 12 to November 14, 2023 for contact persons of the Office of the Chairman of the GBAO, local executive bodies of Khorogh and Darvaz, Murghob, Vanj, Shughnon, Roshtkala, Rushon and Ishkoshim districts of the GBAO and on October 24–26, 2023 for contact persons of the Office of the Chairman of Khatlon province and the cities of Bokhtar and Levakant, Panj, Jayhun, J. Balkhi, Qubodiyon, Shahritus, Nosir Khisrav, Dusti, Vakhsh, Kushaniyon, Khuroson and A. Jimi districts. More than 70 civil servants of local executive bodies took part in the trainings.

The following recommendations are made to further improve the level and quality of human rights education:

– *strengthening of information and educational activities within the “Year of Legal Education”;*

– *Development and publication of guidelines on human rights education for youth and the media representatives;*

– *finding other sources of funding for the implementation of the Program;*

– *Strengthening the activities of the Inter-Agency Coordination Council for the implementation of the Human Rights Education Program for 2022–2026.*

1.5. Promoting Legislation Improvement and Compliance with International Human Rights Obligations

One of the important means of ensuring human and civil rights and freedoms is to improve legislation. From this point of view, national legislation is constantly being improved and its norms are being adapted to the requirements of international human rights instruments and new relations in society.

In accordance with the requirements of article 11 of the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan”, within the limits of its powers, the CHR participates in this process and regularly provides assistance.

In 2023, in order to improve national legislation, drafts of 36 regulatory legal acts were reviewed and considered, and reasoned conclusions were drawn on strengthening human rights and freedoms.

In particular, relevant conclusions were presented to the draft of the Constitutional Law of the Republic of Tajikistan “On Amendments to the Constitutional Law of the Republic of Tajikistan “On Citizenship of the Republic of Tajikistan”, to the draft laws of the Republic of Tajikistan “On Amendments to the Law of the Republic of Tajikistan “On International Commercial Arbitration”, “On Amendments to the Law of the Republic of Tajikistan “On Use and Protection of Symbols and Names of the Red Cross and Red Crescent in the Republic of Tajikistan”, “On Amendments to the Law of the Republic of Tajikistan “On Legal Status of Foreign Citizens and Stateless Persons in the Republic of Tajikistan”, “On Amendments to the Law of the Republic of Tajikistan “On Subsistence Minimum”, “On Refugees”, “On Amendments to the Law of the Republic of Tajikistan “On Social Services”, “On Amendments to the Law of the Republic of Tajikistan “On Appeals of Individuals and Legal Entities”, “On Amendments to the Law of the Republic of Tajikistan “On Protection of the Rights of Child”, “On Amendments to the Law of the Republic of Tajikistan “On Regulatory Acts”, “On Amendments to the Criminal Code of the Republic of Tajikistan”, “On Amendments to the Family Code of the Republic of Tajikistan”.

At the same time, the relevant conclusions of the CHR bodies were presented to the draft decree of the President of the Republic of Tajikistan “On Amendments to the Decree of the President of the Republic of Tajikistan “On Activities of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan” dated 29 July 2009, No.673” and to the draft resolutions of the Government of the Republic of Tajikistan “On Measures to Prevent Suicide and Suicide Attempts”, “On the Action Plan to Prevent Suicide and Suicide Attempts”, “On Amendments to the CIS Convention on the Transfer of Persons Deprived of Liberty for the Further Serving of Sentence”, “On the Family Development Program for 2024–2028”, “On the General Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan, the Federation of Independent Trade Unions of Tajikistan

and the Union of Employers of the Republic of Tajikistan for 2024–2026”, “On the Program of Reform of the Judicial System for Children for 2023–2027”.

In this process, the conclusions were presented to draft decisions of the Plenum of the Supreme Court of the Republic of Tajikistan “On the Judicial Practice of Criminal Cases Related to the Human Immunodeficiency Virus Infection”, “On Some Issues Arising in the Judicial Practice of the Housing Code of the Republic of Tajikistan”, “On the Application of the Legislation by the Courts when Considering Housing Disputes”.

Also, projects of the Action Plan for the Implementation of the Development of Productive Employment Program in the Republic of Tajikistan for 2023–2027, the Guidelines on the Level of Qualification Requirements for Civil Servants of the Republic of Tajikistan, Partnership Agreement and Extended Cooperation between the Republic of Tajikistan and the European Union, Joint Statement of the Heads of State of the Commonwealth of Independent States on the Protection of Human and Civil Rights on Freedom of Religion, Rules and Agenda of the meeting the first meeting of the CIS Commission on Human Rights, Decision of the VIII meeting of the Eurasian Union of Commissioners devoted to the protection of human rights on health and medical care, Decision of the VII International Scientific and Practical Conference “Problems of Human Rights Protection: Exchange of the Best Practices of the Authorities”, establishment of the regional office of the Global Council for Tolerance and Peace in Dushanbe was discussed and conclusions presented in this regard.

The role of inter-agency working groups in improving national legislation and adapting it to the norms of international instruments is significant. In 2023, the staff of the CHR Central Office actively participated in and contributed to a number of meetings of inter-agency working groups related to the development and implementation of legal and regulatory instruments.

Meeting of the Interdepartmental Working Group under the CHR on the compliance of the National Human Rights Protection Institute with the Paris Principles

In particular, the staff of the CHR Central Office contributed to the activities of the Steering Committee of the Framework for Cooperation between the Government of the Republic of Tajikistan and the United Nations on Sustainable Development for 2023–2026, the Inter-Agency Coordination Council for the Implementation of the Human Rights Education Program for 2022–2026, and the Thirteenth Human Rights Meeting between the Republic of Tajikistan and the European Union on Social Protection under the Secretariat of the National Development Council under the President of the Republic of Tajikistan, on consideration and development of the draft Law of the Republic of Tajikistan “On Social Entrepreneurship”, on inclusion of the country in the Generalised Scheme of Preferences of the European Union (GSP+), on the implementation of the UN Spotlight Program, to study and submit a proposal for the ratification of the Additional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, to develop a tool to assess the risks and needs of the penitentiary service, to study the possibility of individual appeals by children, and to reform the judicial system for children, on the return, rehabilitation and social integration of women and children from

zones of combat operations, on improvement of regulatory legal acts on protection of rights of women, on development and adoption of the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination” and introducing amendments to the current legislation of the Republic of Tajikistan on adaptation of the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan” to the Paris Principles, concerning the employment of convicted residential correctional institutions in Roghun HPP, road construction and other construction works, the implementation of the National Program for the Prevention of Juvenile Delinquency for 2020–2024, on tools for assessing the risks and needs of places of deprivation of liberty, to the review of projects and programs in the field of treatment of particularly dangerous prisoners in correctional institutions and activities of other inter-agency working groups.

However, as noted in the annual reports of the CHR for 2021 and 2022, given the importance of the participation of the CHR in the process of improving human rights legislation and as improving legislation of the Republic of Tajikistan on rights and freedoms is considered is one of its main tasks, the CHR once again stresses that drafts of regulatory legal acts on human rights shall be sent directly to CHR in the Republic of Tajikistan.

The following recommendations are made with a view to further improving legislation and implementing international human rights obligations:

– to submit draft regulatory legal acts concerning human and civil rights and freedoms to the CHR for providing a conclusion;

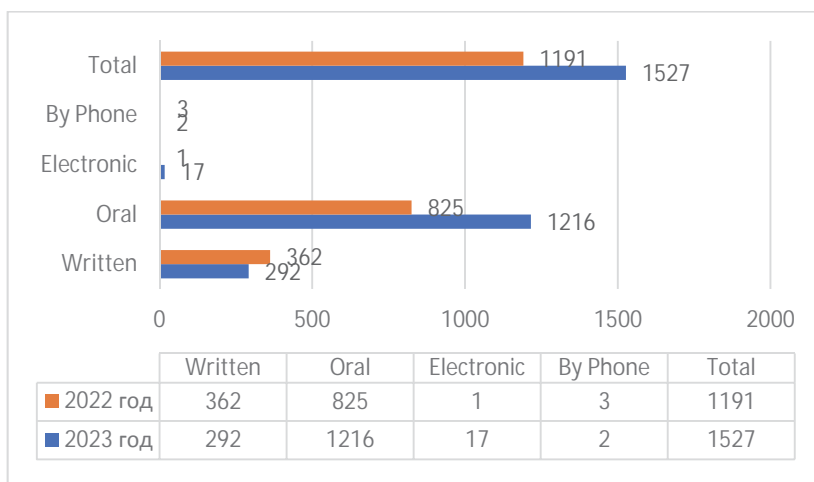
– the protection of human rights should be taken into account in the development of regulatory legal acts;

– ensuring the timely and effective implementation of the National Strategy for Protection of Human Rights in the Republic of Tajikistan until 2038.

1.6. Reception and Consideration of appeals of individuals and legal entities

With a view to perform its main tasks in a timely and effective manner in accordance with the standards established by the legislation, including reception and consideration of appeals from individuals and legal entities, the CHR constantly strives to expand its role in the public legal system, as the number of appeals from legal entities and individuals increases.

In this process, in 2023, the CHR received and registered 1527 appeals (1191 appeals in 2022) from individuals and legal entities, of them 292 written appeals (362 appeals in 2022), 1216 oral appeals (825 appeals in 2022), and 17 electronic appeals (1 appeal in 2022) and 2 telephone calls (3 telephone calls in 2022).

*Appeals to the Office of the Commissioner for Human Rights
in the Republic of Tajikistan*

Of the total number of appeals, 490 appeals (518 appeals in 2022) were registered in the CHR Central Office, of which 170 written appeals (240 appeals in 2022), 301 oral appeals (274 appeals in 2022), 17 electronic appeals (1 appeal in 2022) and 2 telephone calls (3 telephone calls in 2022).

The reception of citizens by the CHR and his deputy in the CHR bodies is regularly organized on Tuesdays, Wednesdays, Saturdays and during business trips to the regions of the country. Of the 490 appeals registered with the CHR Central Office, 204 citizens were received by the CHR and his deputy in 2023.

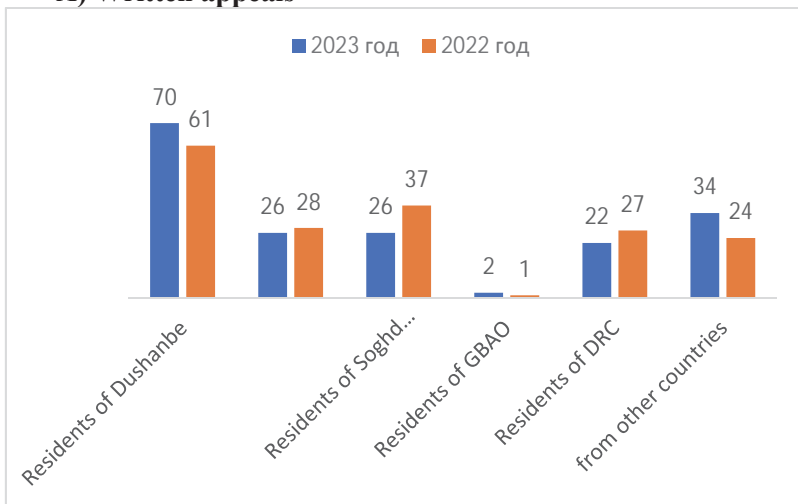
Moments from on-site receptions of citizens by the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan in cities and districts of Sughd region

Of the 204 registered appeals, 34 appeals related to the provision of garden plots or housing, 29 appeals related to the provision of material assistance, 26 appeals related to complaints against the authorities and 115 appeals related to other matters.

Citizens were received during their business trips in the presence of local officials, instructions and guidelines were given to facilitate the resolution of citizens' appeals, and appropriate legal advice was provided to citizens.

A) Written appeals

Written appeals received by CHR Central Office:
70 appeals from the residents of Dushanbe (61 appeals in 2022);
26 appeals from the residents of Khatlon province (28 appeals in 2022);
26 appeals from the residents of Sughd province (37 appeals in 2022);
2 appeals from the residents of GBAO (1 appeal in 2022);
22 appeals from the residents of cities and districts of the republican subordination (27 appeals in 2022);
24 appeals from other states (34 appeals in 2022).

According to the classification, written appeals cover the following human and civil rights and freedoms:

With regard to economic, social and cultural rights:

- right to housing – 19 appeals (22 appeals in 2022);
- right to inheritance – 4 appeals (2 appeals in 2022);
- right to property – 1 appeal (2 appeals in 2022);
- right to land – 4 appeals (9 appeals in 2022);
- right to social security – 15 appeals (19 appeals in 2022);
- rights of migrant workers and members of their families – 3 appeals (2 appeals in 2022);

– right to be free from violence – 3 appeals (5 appeals in 2022);

– right to health – 4 appeals (3 appeals in 2022);

– right to work – 1 appeal (2 appeals in 2022);

– right to a fair trial – 1 appeal.

With regard to political and civil rights:

– right to personal immunity – 2 appeals (2 appeals in 2022);

– human rights during conscription for military service – 2 appeals (2 appeals in 2022);

– human rights and law enforcement agencies – 10 appeals (20 appeals in 2022);

– human rights in pre-trial investigation – 3 appeals (1 appeal in 2022);

– right of refugees – 1 appeal;

– rights of military personnel – 3 appeals (4 appeals in 2022);

– rights of persons deprived of their liberty – 21 appeals (19 appeals in 2022).

– right to privacy – 1 appeal

– the right to a fair trial – 14 appeals (6 appeals in 2022);

– right to freedom from ill-treatment – 1 appeal (1 appeal in 2022);

– rights of stateless persons – 1 appeal;

– rights of foreign citizens – 2 appeals;

– right of appeal – 1 appeal (1 appeal in 2022)

– rights of the mentally ill patients – 1 appeal;

– other rights – 1 appeal (4 appeals in 2022).

With regard to the rights of the child:

– right to a fair trial – 2 appeals (5 appeals in 2022 – 5);

– right to communication – 7 appeals (8 appeals in 2022);

– right to education – 2 appeals (1 appeal in 2022);

– right to personal immunity and freedom from all forms of violence – 3 appeals (4 appeals in 2022);

– right to an adequate standard of living, parental care and upbringing in the family, alimony, social security – 23 appeals (20 appeals in 2022);

– right to health – 4 appeals (2 appeals in 2022);

– other rights – 4 appeals.

With regard to the right to equality and elimination of all forms of discrimination:

- disability-based discrimination – 2 appeals.

With regard to the rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs:

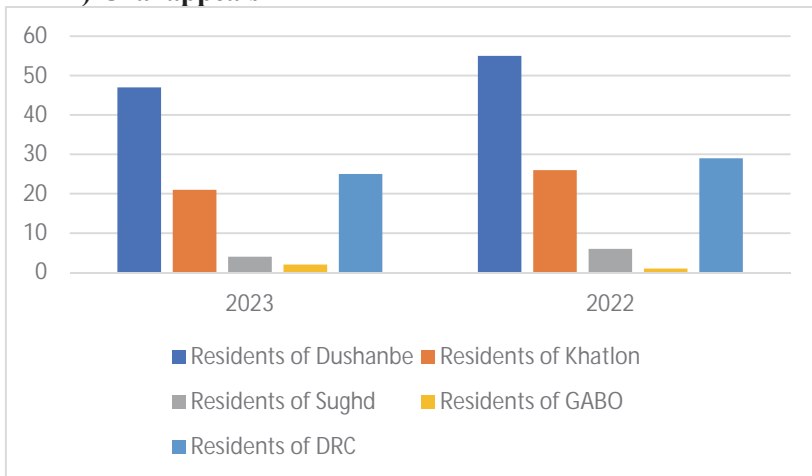
- rights of users of financial services in banks and credit institutions – 2 appeals;

- appeal against the decision of the law enforcement agency (court decision on the issuance of bank credit) – 1 appeal;

- right to a fair trial (on business issues) – 1 appeal.

Analyses show that written appeals on the right to a fair trial – 18 appeals (6 appeals in 2022) and the right to an adequate standard of living, parental care and family upbringing, alimony, and social security – 23 appeals (20 appeals in 2022) tend to increase compared to the same period last year.

B) Oral appeals

Oral appeals received by CHR Central Office:

47 appeals from the residents of Dushanbe (55 appeals in 2022);
21 appeals from the resident of Khatlon province (26 appeals in 2022);

4 appeals from the residents of Sughd province (6 appeals in 2022);

2 appeals from the residents of GBAO (1 appeal in 2022);
25 appeals from the residents of republican subordinate cities and districts (29 appeals in 2022).

According to the classification, oral appeals considered by the CHR structural units refer to the following human and civil rights and freedoms:

With regard to economic, cultural and cultural rights:

- right to housing – 16 units (p.2022 – 12);
- right to inheritance – 2 appeals (1 appeal in 2022);
- right to work – 2 appeals (5 appeals in 2022);
- right to property – 3 appeals (2 appeals in 2022);
- right to health – 4 appeals (1 appeal in 2022);
- right to social security – 8 appeals (7 appeals in 2022);
- right to be free from domestic violence – 6 appeals (5 appeals in 2022);
- right to land plot – 1 appeal (5 appeals in 2022);

With regard to political and civil rights:

- rights of persons deprived of their liberty – 7 appeals (10 appeals in 2022);
- human rights during pre-trial investigation and investigation – 1 appeal;
- human rights and law enforcement agencies – 4 appeals (1 appeal in 2022);
- right to fair trial – 7 appeals (1 appeal in 2022);
- rights of military personnel – 1 appeal;
- right to citizenship – 1 appeal (1 appeal in 2022);
- right of refugees – 1 appeal;
- right of access to information – 1 appeal;
- human rights conscription – 1 appeal (1 appeal in 2022).

With regard to the rights of the child:

- right to an adequate standard of living, parental care and upbringing in the family, alimony, and social security – 16 appeals (10 appeals in 2022);
- right to personal immunity and freedom from all forms of violence – 3 appeals (6 appeals in 2022);
- right to communication – 4 appeals (3 appeals in 2022);
- right to health – 3 appeals (1 appeal in 2022);
- right to housing – 1 appeal (2 appeals in 2022);

- right to education – 3 appeals (4 appeals in 2022);

With regard to the rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs:

- the rights of users of financial services in banks and credit organizations – 1 appeal;
- right of individual entrepreneurs – 1 appeal;
- right of access to information (about the establishment of a unit – request for information) – 1 appeal;

The analysis of oral appeals shows that citizens are more likely to turn to the CHR authorities on the right to housing (17 appeals (14 appeals in 2022)), the right to an adequate standard of living, parental care and upbringing in the family, alimony and social security (16 appeals (10 appeals in 2022)) and the right to a fair trial (8 appeals (1 appeal in 2022 – 1)).

C) Electronic appeals:

This year, 17 electronic appeals were registered in the CHR Central Office (1 appeal in 2022). Of these, 14 appeals were from individuals (1 appeal from Dushanbe, 4 appeals from Sughd province, 1 appeal from Khatlon province, 1 appeal from the republican subordinate cities and districts, 2 appeals from the Germany (2 times from the same person)), 4 appeals from the Russian Federation and 3 from legal entities (CHR of the Volgograd region of the Russian Federation – 2 appeals and CHR of the Republic of Tatarstan – 1 appeal). 1 appeal left without consideration due to lack of full information about the citizen and electronic signature.

According to the classification, electronic appeals refer to the following human and civil rights and freedoms:

- human rights and law enforcement agencies – 5 appeals;
- right to appeal – 1 appeal;
- rights of military personnel – 1 appeal;
- human rights during military service – 1 appeal;
- rights of stateless persons – 1 appeal;
- right to citizenship – 2 appeals;
- right to an adequate standard of living, parental care and family upbringing, alimony and social security – 1 appeal;
- right of communication – 1 appeal;
- right to preservation of identity – 1 appeal;

- right to inviolability of the home – 1 appeal;
- other issues – 2 appeals.

The decision or action (inaction) of the following entities has been appealed in the electronic appeals of citizens:

- the Ministry of Defence of the Republic of Tajikistan – 1 appeal;

- natural person – 1 appeal;
- the Ministry of Internal Affairs – 1 appeal;
- the Civil Registration Office of A. Jomi district – 1 appeal;
- other issues – 13 appeals (assistance in determining the place of detention of husband – 1 appeal, in ascertaining the place of detention of the arrested person – 1 appeal, in addressing to the relevant authorities – 1 appeal, in providing legal advice – 1 appeal, conducting a fair investigation and impartiality of criminal case – 2 appeals, assistance in obtaining a birth certificate – 1 appeal, assistance in rendering medical assistance – 1 appeal, assistance in confirmation of citizenship – 1 appeal, assistance in obtaining a citizenship certificate of the Republic of Tajikistan – 1 appeal, assistance in obtaining citizenship of the Republic of Tajikistan – 1 appeal, assistance for communication with family member, and provision of material assistance).

Ten electronic appeals were sent to the relevant State bodies for assistance under the control of the CHR and 7 appeals were discussed by the CHR Central Office and the applicants were given appropriate answers to the issues raised in their appeals.

D) Phone calls:

This year, 3 appeals in the form of phone calls (3 phone calls in 2022) were registered in the CHR Central Office. These appeals referred to the residents of the Russian Federation – 2 appeals and Vahdat – 1 appeal.

According to the classification, the appeals concern the following human and civil rights and freedoms:

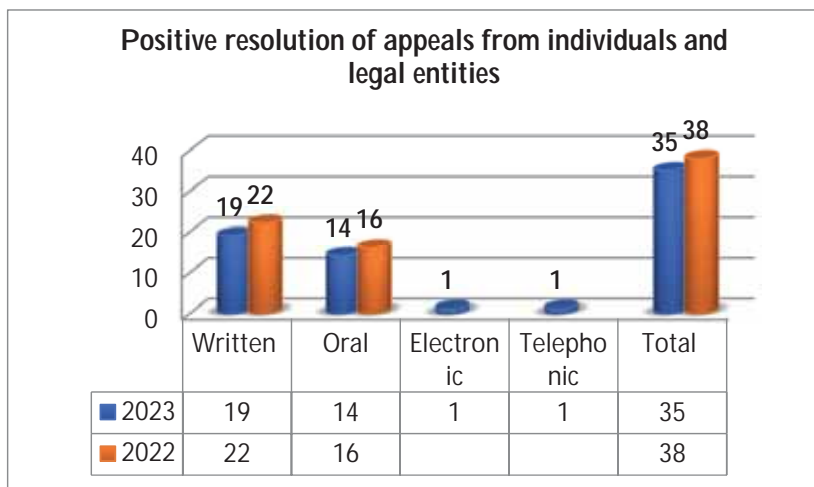
- rights of migrant workers – 2 appeals;
- consumer rights – 1 appeal;

In 2 phone calls complaints were filed against the law enforcement agencies of the Russian Federation, and in 1 phone call on other issues (assistance to the abolition of the illegal fine related to the use of electricity).

Appropriate legal advices had been given on the rights of migrant workers, and the illegal fine relating to the use of electricity in conjunction with the Vahdat power grid had been abolished.

All appeals of individuals and legal entities are considered by the CHR Central Office in compliance with the deadlines established by the Law of the Republic of Tajikistan “On Appeals of Individuals and Legal Entities” and in accordance with the requirements of the Guidelines on the Procedure for the Consideration of Appeals by Individuals and Legal Entities.

According to the report of structural subdivisions of the CHR Central Office in 2023 out of 490 appeals (518 appeals in 2022) 35 appeals (19 written appeals, 14 oral appeals, 1 electronic appeal and 1 phone call) (38 appeals in 2022, 22 written appeals and 16 oral appeals) filed by individuals and legal entities have been positively resolved.

For example, citizen M.G.J. reported to the CHR office about the sexual acts against his minor daughter N.O., born on 12.12.2012, by the citizen Y.T.Q. This appeal was sent to the Prosecutor’s Office of Rudaki district for review and under article 139 of paragraph 4“a” of the Criminal Code of the Republic of Tajikistan, criminal proceedings have been initiated against citizen Y.T.Q.

Or the written appeal of citizen I.I. on the illegal conscription of his son, soldier I.T. because of his illness was considered. The appeal was sent to the Chief Military Procurator's Office for consideration. The soldier's doctor was also interviewed about his health. Soldier I.T. underwent a medical examination and was released from military service for health reasons.

The following recommendations are made with a view to further improving the reception and consideration of appeals from individuals and legal entities:

- expanding the activities of the newly established units of the CHR Central Office to inform more citizens about the rights to equality and freedom from discrimination, as well as the rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs to receive and hear appeals in these areas;

- comprehensive support of local executive bodies of state power when receiving citizens by the CHR on the ground.

II. SITUATION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS IN TAJIKISTAN

2.1. Human Rights in Closed and Partially Closed Institutions

The main objective of the correctional system is to reform and social education of convicts.

The international legal instruments recognized by the Republic of Tajikistan and national legislation guarantee humane treatment and respect for human dignity to persons held in closed and partially closed institutions.

In recent years, state policy has been aimed at improving the correctional system and significant work has been done in closed and partially closed institutions to bring the confinement conditions into line with international standards.

The cooperation between the CHR and the Main Penitentiary Directorate of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan in the areas of information exchange, participation in working groups and joint information activities contributes to the reform of the penal system.

The staff of the CHR Central Office participated in inter-agency working groups on tools for assessing risks and needs in places of deprivation of liberty, reviewing projects and programs in the field of work with particularly dangerous prisoners in correctional institutions, recruiting convicts from residential correctional institutions to work in the Rogun HPP, road construction and other construction works, development of tools for risk and needs assessment in penitentiary system, development of regulatory legal acts on probation and others.

The process of reforming the penitentiary system has produced significant results, and the material and technical support and living conditions of detainees, suspects, defendants and convicts have improved year by year.

According to the the Main Penitentiary Directorate of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan, in 2023, a two-storey residential building and a sewing workshop were put into use in the Correctional Institution 2 in Vahdat, a three-storey dormitory building and a medical unit were built in the Correctional Institution 3/3 in Khujand, two-storey sanitary and hygienic building, three-

storey dormitory and medical unit were built in the Correctional Institution 3/4 in Dushanbe, three-storey dormitory and residential, sanitary and hygienic building was built in the Correctional Institution 3/13, adaptation building and dormitory was built in the Correctional Institution 9/1 in Dushanbe, dormitory and sewing workshop were put into use for convicted women in the Correctional Institution 3/10 in Vahdat, a kitchen and a bakery were put into use in the Correctional Institution 9/4 in Kulyab city, brick factory were put into use in the Correctional Institution 3/1 in Vahdat, as well as reconstruction and repair works have been carried out on improvement of buildings of penal institutions.

To date, 4 sports halls, 9 small sports grounds, 14 volleyball courts and 10 other courts have been organized in penal institutions, and table tennis facilities have been created in 10 penal institutions.

With a view to improve the living conditions of prisoners serving life sentences, 6 additional detention rooms, intensive care and surgery rooms and 10 water heaters have been built and put into use, as well as facilities for washing the body with hot water, heating rooms, drinking water and books, newspapers and magazines for reading are provided.

According to the Main Penitentiary Directorate of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan as at 1 January 2024, there were 13,556 convicted persons and 1,355 suspects, defendants and accused persons in criminal institutions, including 14,466 men, 455 women, 134 minors and 244 foreign nationals.

Under current legislation, persons who demonstrate good behaviour in correctional institutions are rewarded.

According to the Main Penitentiary Directorate of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan, in 2023, 1,445 convicts were transferred from correctional institutions to residential institutions for further punishment (1,403 convicts in 2022) and 174 convicts (68 convicts in 2022) undergone pre-schedule relief from serving the punishment sent. Also, the term of 12 convicts were replaced by a lighter sentence (corrective work).

Another way of correcting persons deprived of their liberty was to organize a library and to involve them in reading books. To that end, libraries have been organized in all penal institutions to encourage convicts to read newspapers and magazines. The libraries

has received 52,886 books with historical, patriotic, artistic and educational content.

Convicts in the library of Correction institution #3/4

With a view to personal development and receive general secondary education, 124 convicts were enrolled in education and, in order to prepare highly qualified and competitive personnel, 1,142 convicts were enrolled in vocational training in 2023.

The convicts' right to obtain food and necessary materials is respected, and convicts may purchase food and necessary materials without restrictions on the amount available in their personal accounts, including pensions and social benefits.

One of the problems in ensuring the rights of persons in detention centres and correctional institutions is to keep them beyond the norm. This situation results in a violation of the legislation, which sets the standard of living space per person at least four square metres.

The inspections carried out by the CHR bodies showed that 300 convicted persons in correctional institutions 3/4, 3/7, 162 convicted persons in the Correctional Institution 3/3 and 136 convicted persons in the Main Penitentiary Directorate of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan were held in excess of the norm.

Every convicted person has the constitutional right to work and has the right to exercise it and to earn a certain amount of money.

Unfortunately, there are shortcomings in this area. For example, as of 1 January 2024, a total of 1,270 convicts (661 in production and 609 in housekeeping) were engaged in paid work in correctional institutions. The number of convicted persons engaged in paid work in correctional institutions is 2,623.

Shop for convicted persons

Convicts in process of work

The wages of employed convicts are set at the level of the minimum wage, and a certain amount is deducted from this amount for accommodation, food and communal services, which has a negative impact on their future life.

The production base of correctional institutions is also limited and it is not possible to take into account the qualifications of convicts when hiring.

It should be noted that the right to health care is important for convicted persons and is fully covered by the constitutional right to health protection.

There is also a problem in this area. One of them is the existence of tuberculosis and the human immunodeficiency virus (HIV). Despite significant efforts to prevent these diseases, according to the Main Penitentiary Directorate of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan, as at 1 January 2024, the number of HIV-positive convicted prisoners is 350 people and tuberculosis – 101 people.

Another problem is the death of convicts, which is still a cause for concern. If there were 61 deaths in prison in 2022, the number increased to 53 deaths in 2023, the main causes of which were cardiovascular diseases, diabetes and cancer.

Access to information and awareness of their rights and obligations in correctional institutions is a fundamental right of convicted persons. However, as a result of the monitoring, the necessary information is not posted on the visible places of the institutions. For example, the results of the monitoring of correctional institutions 3/3 and 3/6 of the Main Penitentiary Directorate of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan (MPD MJ RT) showed that there were no signs and posters on the rights of convicted persons inside the dormitories of these institutions.

In accordance with the Resolution of the Government of the Republic of Tajikistan dated April 2, 2009, No.181 “On the Rules for the Establishment of a Quota for the Employment of Certain Groups of the Population”, a quota has been established for persons released from correctional institutions. According to the Ministry of Labour, Migration and Employment, in 2023, 293 persons released from penal institutions and compulsory treatment institutions are employed.

One of the CHR's main objectives is to promote the protection of human rights in closed and partially closed institutions. According to the legislation, the CHR and its representatives have the right to freely enter penal institutions and carry out checks independently or jointly with other State authorities.

This is priority area in the CHR Strategy for 2021–2025.

Meeting of the Commissioner for Human Rights with the convicts in the Correction Institutions #3/2

*Meeting of the
Commissioner
for Human Rights
with women convicts*

With a view to ensure the legal rights and interests of arrested and convicted persons, the CHR has established fruitful cooperation with the MPD MJ RT, internal affairs agencies and the Procurator's Office. In cooperation with MPD MJ RT, the CHR conducted 7 visits to correctional institutions 3/1, 3/2, 3/4, 3/6, 3/8, 3/8, 3/10 and 3/13.

During the visit, CHR familiarized with the conditions of detention of convicts, medical care, including dormitories, meeting rooms, kitchen, tea and work place of convicts, and also interviewed convicts in private.

During the meeting it was established that the rules for the treatment of convicts are observed in these institutions, and the conditions in the institutions are good.

The visit showed that, in general, the necessary measures were being taken to bring living conditions and medical care into line with standards.

Also, in 2023, the staff of the CHR Central Office inspected and monitored the activities of correctional institutions 3/4, 3/5, 3/6, 3/7 and 3/11 of the MPD MJ RT.

Inspections and monitoring of these facilities have shown that problems persist, including over-detention, jobs, the need to repair buildings and public places, lack of information on the rights of convicted persons and others.

For example, the Correctional Institution 3/4 has a capacity for 1,350 convicts, but on the day of the inspection there were 1,650 convicts.

There were no boxes for receiving complaints in dormitories of Correctional Institution 3/7.

In the Correctional Institution 3/3 the bathroom and toilet of the institution needed repair.

Appropriate recommendations were made to the management of these institutions to address the shortcomings following each inspection and monitoring.

The CHR pays particular attention to sensitizing and awareness raising of correctional officers and training them in international standards for the treatment of persons deprived of their liberty. To this end, round tables on “The Role of the Ombudsman in the Protection of Human Rights and Freedoms”, “The Rights of Convicts”, “Ways to Prevent Youth Joining Extremist Groups”, “Prevention of Terrorism and Extremism”, “Prevention of Torture” and “Family, Inheritance and Marriage” were held together with representatives of civil society in order to increase the legal knowledge of the employees and convicts in correctional institutions. More than 80 prison staff and more than 1,000 convicts participated in these sessions.

In 2023, the CHR bodies received 20 written appeals from convicts and their relatives. The content of the appeals includes questions about

possible beatings of convicts, non-availability of appeals for the CHR office, dissatisfaction with the results of the investigation and the court document, facilitation of visits to convicts, placement of convicts in correctional facilities, termination of the compensation process and transfer of the convicted person to serve the sentence, the convict's state of health, imposing a lighter sentence, sending an appeal to the relevant authorities through the CHR office, releasing a person from further serving the sentence, implementing a pardon of the sentence, and transferring a person to the residential institution.

Of the 20 appeals received in this area, 8 were resolved positively with the assistance of the CHR, i.e. in favour of the applicants.

In 2023, at the invitation of the Ministry of Internal Affairs, the employees of the CHR office took part in training on international and national standards for the prevention of domestic violence, scientific and practical conferences on “Jurisprudence and its Practice”, “Administrative Responsibility in the Republic of Tajikistan” and “25th Anniversary of the Criminal Code of the Republic of Tajikistan: Situation and Prospects”, round tables on “Combating Trafficking in Human Beings: Problems and Considerations” and “Human Rights and Globalization”, as well as in other outreach activities.

In 2023, the CHR office, in the course of its interaction with the Ministry of Internal Affairs, determined the status of observance of the rights of persons held in temporary detention facilities, and conducted inspections in temporary detention facilities of units of the Ministry of Internal Affairs in Bokhtar and Kulyab cities, Khatlon province, temporary detention facilities of the Ministry of Internal Affairs for the Rasht and Lakhsh districts.

Inspections and monitoring carried out at the temporary detention facilities of the Ministry of Internal Affairs in Bokhtar and Kulyab cities, Khatlon province, the temporary detention facility of the Department of Internal Affairs in the Rasht district and the temporary detention facility of the Ministry of Internal Affairs in the Lakhsh district showed that, in addition to progress, there were the following shortcomings, such as the lack of a book for registering complaints, complaints boxes, the need to repair the bathing area and toilet, the lack of a roof covering the places where the detainees can walk, and only parents and relatives are providing the detainees with food.

With the help of the CHR, 3 appeals were found their positive solution. For example, arrested R.B. who was charged under art. 139, part 1, during interrogation, complained of abdominal pain. An ambulance was called and the accused was given first aid.

*Medical examination
of the detainees by
doctors*

Also, arrested K., who was charged under article 212 of the Criminal Code of the Republic of Tajikistan, complained of back pains. He was given first aid.

With a view to strengthen legal knowledge among the officers of the Ministry of Internal Affairs, round tables were held on the topics “International Standards and Rights of Detainees”, “Rights of Detainees”, “Prevention of Terrorism and Axtremism Among Youth” and “Prevention of Torture and Cruel Treatment”. More than 500 employees of internal affairs agencies took part in these events.

Highlights from the roundtable of the Commissioner for Human Rights on human rights for the staff of internal affairs bodies

The following recommendations are made to further improve the human rights situation in closed and partially closed institutions:

- Raising the legal awareness of convicts and employees of penal institutions and internal affairs agencies;*
- Taking measures to attract convicts to work, including on a contractual basis, outside correctional institutions, in various organizations and institutions;*
- Taking measures to strengthen the production base of correctional facilities;*
- Maximum possible use of parole incentives for early release from sentence;*
- Expansion of the CHR monitoring team to include civil society representatives and increase the number of monitoring activities;*
- Taking measures for the employment of persons released from penal institutions;*
- Taking measures to install surveillance cameras in the necessary places.*

2.2. Human rights during conscription into the military service and during its execution

Military service in the Armed Forces is an important stage in the life of every citizen and a great school of bravery and courage.

Military personnel make a significant contribution to strengthening the defense of the motherland, protecting national interests, strengthening the independence, security and defense capability of the state.

In connection with this, the state and the Government of the Republic of Tajikistan are taking effective measures to reform the sphere of logistics, improve conditions of service, gradually increase the official salary of military personnel through the adoption of relevant legislative acts, and implement bilateral and multilateral cooperation.

Military service is one of the central themes of the messages and speeches of the Supreme Commander-in-Chief of the Armed Forces of the Republic of Tajikistan, Emomali Rahmon.

In his message to the Supreme Assembly of the Republic of Tajikistan on December 23, 2022, the head of state emphasized that "service in the armed forces is considered a school of youth for young men, educating military personnel in the spirit of patriotism, self-identification and self-awareness and providing them with good conditions of service", as well as compliance with the requirements of military regulations is the most important direction of the country's defense policy."

In 2023, on the initiative and direct participation of the President of the Republic of Tajikistan, a number of modern strategic facilities in the field of national defense, including military units and border checkpoints, were built and put into operation.

Despite achievements and progress, there are still some shortcomings in this area, for example, in the case of calling up for military service, officials responsible for organizing and conducting military service do not comply with legal requirements.

In connection with these cases, in 2023, 5 petitions were filed to CHR about a possible violation of the rights of conscripts to military service and their service, which were devoted to issues of illegal conscription for military service, pressure on the parents of conscripts without taking into account the health status of conscripts.

Also, one of the problems of the conscription campaign is the violation of the rights of citizens during a medical examination. In a number of cases, there are cases of recruitment of sick young people who should be released from military service.

This problem indicates that citizens do not have enough information about the medical reasons for deferment from military service, and medical examinations in most cases are carried out superficially, and the health status of conscripts is not fully diagnosed.

For example, citizen I.I. in his appeal he stated that regardless of whether his child E.T. suffered from osteochondrosis of the spine, was detained by the military commissariat of the Firdavsi district of Dushanbe along with police officers and sent to military service. During his service, his illness worsened and he was hospitalized in a military hospital. This appeal was sent under the supervision of the Chief Military Prosecutor for consideration, and with the assistance of the CHR, his son was released from further military service.

According to the prosecutor's office, in 2023 several cases of violation of the law on conscription campaigns were identified. For example, the army conscription commission of the Doosty district of the Khatlon Province illegally recognized the student I.S. as fit for military service and mobilized him for military service. Or another army conscription commission of the Shakhrinav region illegally mobilized student K.K. for military service. Similar violations in the work of the conscription commissions of the cities of Istaravshan, Khorog, Vakhdat, Firdavsi, Sino, Shohmansur districts of Dushanbe, Varzob and Vanj were also identified and eliminated by prosecutorial documents, and the necessary measures were taken against the perpetrators.

For example, student B.J. was taken to the military commissariat of the Doosti district using a raid and the use of force and he was illegally mobilized for military service; criminal cases were initiated against the employees of this commissariat.

Analyses show that the factors contributing to the violation of the rights of citizens during recruitment to military service are the lack of awareness of citizens about their rights and methods of protecting them, not being obeyed the current legislation in this direction by the relevant bodies and officials.

The main reasons for committing crimes in the ranks of the Armed Forces are the lack of military discipline, low level of legal knowledge, lack of constant control over subordinates, and ignorance of the requirements of military regulations and legislation.

In 2023, several cases of illegal connections were registered in the ranks of the Armed Forces. For example, the "Office for Civil Liberties" contacted the Office of the Commissioner for Human Rights and stated that in a video posted on the Internet on April 24, 2023, a group of servicemen of the first border detachment of "Vorukh" of the of the military unit No.0215 of State Committee for National Security of the Republic of Tajikistan were beaten. This appeal was sent for supervision to the Prosecutor General's Office, and based on the results of the review, it was established that the perpetrators were sentenced to imprisonment from 9 to 11 years.

Analysis and inspections carried out by the prosecutor's office show that legal requirements in this area are still not being properly implemented. Thus, in 2023, by checking compliance with the

requirements of the military regulations to strengthen military discipline, 1090 violators of discipline were registered, and a total of 95 criminal cases were initiated against 105 military personnel for violating the legally established rules of relations between military personnel in the absence of official subordination among them, 89 cases were sent to court, 6 cases are under investigation.

As a result of violation of the subordination rules among military personnel, 109 soldiers received various bodily injuries, two of them died as a result of grievous bodily injuries.

In 2023, 40 deaths of military personnel were recorded for various reasons, of which 8 committed suicide.

Based on the results of the investigation into the death of military personnel, criminal cases were initiated in 12 cases, 9 cases were sent to court for consideration, and preliminary investigations are ongoing in 3 cases.

One of the reasons and factors for the death of military personnel is the lack of timely examination and treatment of military personnel. For example, in 2023, 6 deaths of military personnel due to illness were recorded.

In 2023, in order to determine the state of compliance with the rights of military personnel by the Monitoring Group under the CHR in 6 military units of the Ministry of Defense of the Republic of Tajikistan, including military unit 04080 in the city of Kanibadam and military unit 05170 in the city of Penjikent, Sughd province, military unit 87740“a” in the A. Jami district and military unit 07256 were under surveillance in the city of Bokhtari, Khatlon province, military units 01123 in the city of Khorog and military unit 23441 “b” in the Vanji district of the of Mountainous Badakhshan Autonomous Province.

An analysis of the monitoring results showed that, in general, the necessary measures have been taken to bring the material and living conditions, medical and sanitary support of military personnel into compliance with the standards.

During the monitoring, the following problems were also noted, including an insufficient number of surveillance cameras, the lack of a gym and meeting room, the need to repair common areas, and the lack of signs and posters about legal norms, rights and responsibilities of military personnel.

During the monitoring, the monitoring group conducted separate interviews with 60 military personnel based on special questionnaires. The military personnel stated that there were no cases of violence, threats, torture, or bullying against them and they had access to complaint mechanisms.

The Process of monitoring of military units and meeting with officers and soldiers

In order to expand outreach work and improve the legal literacy of military personnel, the Monitoring Group organized round tables among military personnel of military units participating in monitoring on the topic “The Role of the CHR in protecting the rights of military personnel”, “National strategy of the Republic of Tajikistan in the field of legal protection of people for the period until 2038”, “Message of the President of the Republic of Tajikistan to the Majlisi Oli (Supreme Assembly) of the Republic of Tajikistan “On the main directions of domestic and foreign policy of the Republic of Tajikistan”, “Rights of military personnel”, “Prevention

of terrorism and extremism among youth” and “Hazing in military units” and invited participants to improve their legal knowledge, national identity, patriotism, etc. More than 1,000 military personnel took part in these events.

The monitoring results were reviewed and discussed with the participation of a representative of the Ministry of Defense with the leadership of the mentioned military units and appropriate recommendations were given to eliminate existing shortcomings.

The results of inspections and monitoring, as usual, had been discussed within the framework of human rights week on December 6, 2023, with the participation of representatives of the Commissioner for Human Rights, the Supreme Court, the Main Military Prosecutor's Office, internal troops of the Ministry of Internal Affairs, the National Guard, the border troops of SCNS, the Ministry of Defense, Main Directorate for the Execution of Criminal Punishments of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan, Committee for Emergency Situations and Civil Defense and civil society.

During this event, participants discussed the topics “Access of the CHR to military units”, “Judicial justice for military personnel”, “Results of monitoring of military units”. “Torture is a serious violation of human rights”, “Strict supervision over the implementation of laws in the activities of the Main Military Prosecutor’s Office of the Republic of Tajikistan”, “Experience of the Ministry of Defense of the Republic of Tajikistan on effective ways to combat unlawful relations in military units” and “Personal integrity of conscripts and military personnel” and made recommendations for further improvement of the state of observance of the rights of military personnel.

In order to promote and encourage the rights and responsibilities of military personnel and increase the legal knowledge of military personnel, in collaboration with the public organization “Office of Civil Liberties” on the topic “Respect for human rights in military units of the Republic of Tajikistan” “100 copies of information materials were published and distributed.

In order to further improve the state of observance of citizens' rights during conscription and military service, the following recommendations are proposed:

- *take measures to ensure mandatory compliance with industry legislation by those responsible for organizing and conducting the recruitment campaign;*
- *taking measures to prevent illegal situations of conscription for military service;*
- *strengthening awareness-raising work about the rights and responsibilities of conscripts and military personnel;*
- *taking measures to eliminate cases of inappropriate behavior and illegal relations with conscripts and improve relations between military personnel.*

2.3. Protecting the rights of ethnic, religious and linguistic groups

From the first days of independence, the Republic of Tajikistan chose the path of building a democratic society in which the rights and freedoms of people, including representatives of ethnic, religious and linguistic groups, are recognized as the highest value.

The policy and efforts of the state in this direction are aimed at the unity of the people of Tajikistan, support and development of culture, ensuring mutual understanding and civil harmony, bringing closer and maintaining peace and stability between ethnicities and peoples, and had a positive impact on relations between them.

Already in the preamble of the Constitution of the Republic of Tajikistan, the state considers freedom and individual rights to be sacred and recognizes the equality and friendship of all ethnicities and peoples. This constitutional norm is enshrined in other regulatory legal documents.

In order to ensure the protection of the rights and freedoms of representatives of ethnic, religious and linguistic groups in Tajikistan, the main international legal documents on human rights, such as the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination and the International Covenant on Civil and Political Rights, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the Convention on the Rights of the Child and other documents were taken as leading documents in promoting its national policies and taking effective measures to introduce their standards into the national legislation of Tajikistan.

According to the Statistics Agency under the President of the Republic of Tajikistan, the people of Tajikistan consist of

representatives of 80 nationalities and ethnic groups, and as of October 1, 2020, the population is 9,675,000 people, of which 8,313,500 are Tajiks, 1,093,900 are Uzbeks and 37,900 are Kyrgyzs and 229,700 are other ethnicities and minorities.

As of October 1, 2023, the population of the republic is 10,214,000.

Today, an atmosphere of tolerance and stability is ensured among the representatives of ethnic, religious and linguistic groups, which is one of the important achievements of the era of Independence.

On May 15, 2023, a meeting was held between Emomali Rahmon – the Founder of National Peace and Unity – Leader of the Nation, President of the Republic of Tajikistan and Kairat Abdurakhmonov the High Commissioner for National Minorities, during which a range of issues of cooperation between Tajikistan and the OSCE and the organization for national minorities were discussed. In particular, it was noted that the policy of Tajikistan is aimed at comprehensively strengthening internal stability, as well as tolerance between ethnicities and religions, and the Government of Tajikistan is taking specific measures to ensure the rights and freedoms of people and citizens, regardless of their ethnicity, race, religion and language.

Meeting of the Founder of Peace and National Unity – Leader of the Nation, President of the Republic of Tajikistan His Excellency Emomali Rahmon with the OSCE High Commissioner on National Minorities Kairat Abdurakhmanov

National legislation guarantees equal rights for representatives of all ethnicities and peoples living on its territory. According to the Law of the Republic of Tajikistan “On the state language”, the state language of the Republic of Tajikistan is the Tajiki language, and all ethnicities and peoples living on the territory of the Republic of Tajikistan, with the exception of cases provided for by this Law, have the right to freely use their native language.

The prohibition of discrimination on the basis of race, skin color, origin, gender, language, religion and beliefs, nationality and ethnicity is recognized in the republic as a generally recognized norm of national legislation.

One of the important achievements in ensuring equality and respect for the rights of representatives of ethnic, linguistic and religious groups is the adoption of the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and the Elimination of All Forms of Discrimination.” Also, the adoption of this law provides a legal basis for the participation of representatives of ethnic, religious and linguistic groups in political life and is considered an important step in protecting the rights of representatives of ethnic, religious and linguistic groups.

According to the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan, there are currently more than 1,800 public associations operating in the republic, including 39 associations of ethnic minorities.

It is worth noting that a number of representatives of ethnic, religious and linguistic groups are members of the Public Council of the Republic of Tajikistan and play a significant role in the process of achieving national unity and harmony, strengthening peace and stability of our country.

Ethnic, religious and linguistic groups are represented in the three branches of government and have the right to vote.

Education and culture are important means of social cohesion and help eliminate intolerance and hatred of ethnicities and peoples. In this regard, special attention is paid to the special development of representatives of ethnic, religious and linguistic groups, including their language, and this group can freely use their mother tongue in all areas and studies.

According to the Ministry of Education and Science of the Republic of Tajikistan, as of the beginning of the 2022–2023 academic year, there are 3,967 educational institutions in the republic, including 159 Tajik-Russian educational institutions, 8 Tajik-Russian-Uzbek educational institutions, 6 Tajik-Russian-English educational institutions, 306 Tajik-Uzbek, 38 Tajik-Kyrgyz, 5 Tajik-Turkmen 5, 60 Russian, 5 Russian-English, 77 Uzbek, 15 Kyrgyz, 5 English.

Also, members of ethnic, religious and linguistic groups have access to relevant information in their own language through various newspapers and magazines.

According to the Ministry of Culture of the Republic of Tajikistan, as of January 1, 2024, 175 newspapers and 148 magazines are registered in the republic, out of 175 newspapers, 97 titles are in the Tajik language, 5 titles are in Russian, 4 titles in Uzbek, 10 titles in Tajik-Uzbek, 33 titles in Tajik-Russian, 15 titles in Tajik-Russian-English, 5 titles in Tajik-Russian-Uzbek, 4 titles in Tajik-Russian-English-Uzbek languages, 1 title in Tajik-Russian-English-Kyrgyz languages and 1 title in Tajik-Russian-Persian languages.

The media are an important and effective tool for promoting tolerance between ethnic, religious and linguistic groups, as well as their cultural dialogue, which promotes mutual respect. For these purposes, representatives of ethnic, religious and linguistic groups are given the opportunity to speak in the media in their native language.

In this process, the role of television and radio programs is very important for access of ethnic, religious and linguistic groups to information in their native language. That is why state media channels constantly broadcast programs in Russian, English, Arabic, Uzbek and other languages.

Tajikistan has submitted its national reports several times to the UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination in connection with the implementation of international obligations in this area.

In particular, on April 20–21, 2023, at the 109th session of the UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination in Geneva, Switzerland, the combined twelfth and thirteenth national reports of the Republic of Tajikistan on the implementation of the

provisions of the Convention were published. International Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination. Racial discrimination was discussed, and the Commissioner for Human Rights also took part in the discussion of the report.

According to statistics, representatives of the Roma minority in Tajikistan mainly live in some areas of the Sughd and Khatlon provinces and cities and districts of Republican subordinate districts to the center, observing their traditions and customs. It should be noted that most Roma children participate in the educational process. According to the Ministry of Education and Science of the Republic of Tajikistan, in the 2023–2024 academic year, 1,468 persons attending schools, including 507 girls.

It is worth noting that one of the problems of integrating representatives of ethnic, religious and linguistic groups at the appropriate level is ignorance of the state language, which in most cases occurs due to their neglect.

The analysis shows that there are still unresolved problems in the implementation of the right to education, including access of representatives of ethnic, religious and linguistic groups to preschool and school institutions, books and other educational materials.

Representation of ethnic, religious and linguistic groups in government bodies is low. According to the State Service Agency under the President of the Republic of Tajikistan, as of January 1, 2024, the number of civil servants is 18,180 people, 5.7% of whom are representatives of ethnic, religious and linguistic groups.

According to the Supreme Court of the Republic of Tajikistan, the number of judges as of January 1, 2024 is 412, of which only 4 (0.9%) are representatives of ethnic, religious and linguistic groups.

The system of national legal acts has not yet developed and adopted a separate law on the rights of ethnic, religious and linguistic groups. Such special laws have been adopted in Lithuania, Hungary, Croatia, Ukraine and Moldova.

Also, national legislation does not provide quotas and privileges for representatives of ethnic, religious and linguistic groups in parliament, in the state service and in elections.

The existence of this problem requires the development and adoption of a comprehensive state program to ensure the rights of representatives of ethnic, religious and linguistic groups.

In the direction of respecting and protecting the rights and freedoms of representatives of ethnic, religious and linguistic groups based on the results of consideration of the National Report of the Republic of Tajikistan related to the General Periodic Review (third period) by member states of the UN Human Rights Council to Tajikistan on the adoption of a comprehensive legislative framework prohibiting all forms of discrimination, implement policies and laws aimed at promoting tolerance, protecting religious rights and pluralism, eliminating policies and regulations that promote discrimination or segregation, especially against national minorities, guarantee freedom of conscience and eliminate all forms of discrimination against persons belonging to religious minorities by providing reasonable political representation and other recommendations.

Also, based on the results of the joint twelfth and thirteenth national report of the Republic of Tajikistan on the implementation of the provisions of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination in 2023 by the UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination to the Republic in the direction of ensuring the rights and freedoms of representatives of ethnic groups, religious and linguistic, recommendations for the provision of information on the ethnic composition of the population, accelerating the process of adopting a new version of the Criminal Code, a transparent investigation into the events of May 2022 in the Ministry of Justice, adopting an action program or strategy to improve the situation of Roma people, ensuring fair representation of representatives of ethnic groups in socio-political life, taking special measures and ensuring recommended the allocation of resources to provide opportunities for children of ethnic minorities, ratification of international human rights treaties and others.

The Ombudsman also assists in protecting the rights and freedoms of members of ethnic, religious and linguistic groups.

In 2023, the workers of CHR conducted an inspection of the state of observance of the rights of representatives of ethnic, religious and linguistic groups in the activities of the Committee for Emergency Situations and Civil Defense under the Government of the Republic of Tajikistan, executive bodies of government of Kanibadam and Jabbor Rasulov districts in 2023.

The results of the inspections showed that in the activities of these institutions specific measures are taken to ensure the rights and freedoms of people and citizens, regardless of nationality, race, religion and language.

Representatives of ethnic, religious and linguistic groups are entitled to all rights and freedoms provided by law, and their equality before the law is ensured without distinction based on race, colour, national or ethnic origin.

Sufficient conditions have been created for the formation of history, culture, language, education, customs and their participation in public life.

During the inspections, it was found that along with progress in this direction, there are also some minor problems.

For example, in the structural divisions of these bodies there are no international legal documents ensuring the rights of representatives of ethnic, religious and linguistic groups. Also, in their official website they didn't place the mentioned documents, national reports of Tajikistan on the implementation of international obligations, recommendations of member states of the UN Human Rights Council and its treaty committees, as well as the National Action Plan for the implementation of the recommendations of these committees.

Also, the internal administrative plan of the authorities for the implementation of National Plans for the implementation of Tajikistan's international obligations in accordance with the recommendations of UN committees was not developed and approved, and propaganda activities related to the promotion of the rights of representatives of ethnic, religious and linguistic groups were poorly implemented.

The lack of textbooks in the languages of national minorities and insufficient number of teachers in the languages of representatives of ethnic, religious and linguistic groups in some schools are the main problems of representatives of national minorities in terms of the right to education in the city of Kanibodom and the district of J. Rasulov.

During the inspections, the responsible persons were provided with relevant information about the provisions of international legal acts, national legislation, implementation of international obligations

in this direction, the achievements of the republic, state policy, and recommendations were given to eliminate existing shortcomings.

On the instructions of the Prime Minister of the Republic of Tajikistan, on May 19, 2023, the Commissioner for Human Rights met with the High Commissioner for National Minorities of the Organization for Security and Cooperation in Europe, Kairat Abdurakhmonov.

Meeting of the Commissioner for Human Rights Umed Bobozoda with the OSCE High Commissioner on National Minorities Kairat Abdurakhmonov

During the meeting, the achievements of the Republic of Tajikistan in the field of protection of human rights, including the rights and freedoms of representatives of ethnic, religious and linguistic groups, priority areas of activity of the CHR, and cooperation between government bodies, with international organizations of the protection of human rights, the legal status of the CHR, the implementation of international and national legal instruments regulating the rights and freedoms of representatives of ethnic, religious and linguistic groups, tolerance between nations and peoples, compliance with norms, issues of equality and non-

discrimination based on the signs of nationality and race, as well as other issues related to the protection of human rights were reviewed.

High Commissioner of the Organization for Security and Cooperation in Europe on National Minorities during his speech highly appreciated the achievements of Tajikistan in promoting and respecting the rights and freedoms of representatives of ethnic, religious and linguistic groups, the adoption of laws of the Republic of Tajikistan “On the regulation of traditions and holidays in the Republic of Tajikistan”, “On equality and the elimination of all forms of discrimination” and the promotion of equality and the prohibition of discrimination, the activities of the Public Council of Tajikistan, the role of adults and communities in the prevention of border conflicts, National reports of Tajikistan on the implementation of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, social cohesion of the country’s population and other issues.

Also, senior officials of the CHR s met with the UN Special Rapporteur on national minorities, Mr. Fernand de Varennes.

Meeting of officials of the Office of the Commissioner for Human Rights with the UN Special Rapporteur on National Minorities Mr. Fernand de Varennes

At this meeting the issues of ethnic policy of the state, non-discrimination on the basis of nationality and race, defined in legislation, especially the adoption of the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and the Elimination of All Forms of Discrimination”, the National Strategy for the Protection of Human Rights for the period until 2038 and its Action Plan for 2023–2025 had been discussed.

At this meeting two sides mainly discussed the issues of statistics of representatives of ethnic, religious and linguistic groups, the status of their compliance, especially Roma people, the implementation of international obligations in this direction, relations between nations and peoples, assistance from bodies of CHR to the government bodies, civil society structures for the protection of rights and freedoms of ethnic, religious and linguistic groups, development and coordination of international cooperation and other areas.

In order to increase legal knowledge and the level of awareness of the population, in 2023, employees of the CHR published information materials on the issues of protecting the rights of representatives of ethnic, religious and linguistic groups, the right to equality and freedom from discrimination in the website of related bodies and in the journal “News of the Commissioner for Human Rights”, in the state and Russian languages.

In order to further improve the situation with respect to the rights of representatives of ethnic, religious and linguistic groups, the following recommendations are proposed:

– improvement of legislation and adoption of a comprehensive state program for the protection of representatives of ethnic, religious and linguistic groups;

– strengthening the study of the state language among representatives of ethnic, religious and linguistic groups;

– strengthening efforts to fully provide schools and classes with textbooks, other educational materials and teachers in the languages of representatives of ethnic, religious and linguistic groups;

– taking measures to increase the representation of ethnic, religious and linguistic groups in government bodies.

2.4. Right of access to information and right of appeal

According to the Constitution of the Republic of Tajikistan and international legal documents recognized by the country, everyone has the right to freedom of speech, publication and use of the media.

To realize these rights, the state and the Government of the Republic of Tajikistan will gradually provide favorable conditions through the adoption of inclusive sectoral laws and programs.

The role of the media, including periodical press, is decisive in terms of access to information and the exercise of these rights.

According to the Ministry of Culture of the Republic of Tajikistan, in 2023 there were registered 59 newspapers in the republic, of which 40 are state and independent, 46 magazines, of which 41 are state and 5 independent, 36 printing houses, of which 5 are state and 31 independent, 22 bookstores, of which of them 1 state, 21 independent, 6 publishing houses of which 3 state and 3 independent, 3 independent news agencies.

Twice a year, in accordance with the order of the President of the Republic of Tajikistan dated September 15, 2011 No.AP-1729 and a separate plan, press conferences are held, which is another means of access to information.

According to the report of the Department of Education, Culture and Information of the Executive office of the President of the Republic of Tajikistan dated August 25, 2023 No.26/10-303, there are some shortcomings in holding press conferences. In particular, the websites of most ministries and departments still are not active and do not meet modern requirements; press secretaries and other responsible persons use old methods. Relations between the authorities and the media are also poorly established.

In modern world, the Internet and development of communication technology also play a decisive role in the realization of the right to access information. In this regard, the speed, price and availability of the Internet to users are important.

According to the Communications Service under the Government of the Republic of Tajikistan, there are 13 Internet providers operating in the republic, and the total number of Internet subscribers is 3,994,110 people.

It should be noted that according to the Speedtest Global Index, the Republic of Tajikistan among 146 countries in terms of mobile Internet with a speed of 8.15 megabits per second (Mbps) ranks 141 and in optical Internet access with a speed of 26.35. megabits per second (Mbps) is ranked 130th among 176 countries in the world.

*Speedtest Global Index
ranking of mobile
internet and optical
internet access*

Also, in terms of Internet prices, according to the *Worldwide Mobile Data Price website* (www.cable.co.uk), the Republic of Tajikistan ranks 143rd among 237 countries in the world with the cost of 1 GB – 1.65 US dollars.

The President of the Republic of Tajikistan, speaking with his next message to the Majlisi Oli (Supreme Assembly) of the Republic of Tajikistan on December 22, 2022, expressed his opinion on the quality and speed of the Internet and considered the quality, speed and cost of Internet access in the country to be of concern. According to the head of state, the development of the communications sector, in particular, providing high-speed Internet and affordable prices for the development of the digital economy, artificial intelligence, ensuring information security, attracting capital and creating technology and innovation parks, is necessary, and the speed and cost of the Internet are still unsatisfactory.

In this regard, the Communications Service under the Government of the Republic of Tajikistan was instructed, together with companies operating in the field, to improve the quality of services, reduce the cost of mobile and Internet communication services, make high-speed Internet available in all regions of the country, including remote cities and regions, and take the necessary measures.

In order to determine the state of compliance with the right to access to information, the bodies of the Commissioner for Human Rights carry out regular monitoring of the activities of websites of government bodies for their compliance with the decision of the Government of the Republic of Tajikistan “On uniform rules for the operation of official websites of ministries and departments, local executive bodies of state power and self-government bodies of cities and villages on the Internet” in 2017 No.344.

In this regard, in 2023, monitoring of the websites of the Ministry of Labor, Migration and Employment of the Republic of Tajikistan and executive bodies of state power in the cities of Norak and Kulyab was carried out.

The result of monitoring the activities of the website of the Ministry of Labor, Migration and Employment of the Republic of Tajikistan shows that the site is active and provides users with news, information about the state of labor migration, the standard of living of the population, the labor market, employment, primary vocational education, adult education and crafts, etc.

Also, during the monitoring, some shortcomings were identified, such as the inactivity of the Russian and English sections of the website, the lack of provisions on the structural divisions of the central apparatus, information on the invalidation of regulatory legal acts of authorities, information on the admission of citizens to the public service, the absence of a block “Vacancies”, not placing the National Development Strategy of the Republic of Tajikistan for the period until 2030 on the front page, lack of a printed version on each page of the news, lack of an excerpt from the speech of the President of the Republic of Tajikistan on ministry issues, for access by people with disabilities by providing a sound system of information content, lack of the Law of the Republic of Tajikistan “On Migration” in the first page of the website, in the section of legal documents.

Meeting with the heads of the executive bodies of the state power in the cities of Norak and Kulob during the monitoring of the websites

The result of monitoring the websites of state executive authorities of the cities of Norak and Kulyab showed that it does not comply with the requirements of the Decree of the Government of the Republic of Tajikistan “On uniform rules for official websites of ministries and departments, the local executive bodies of state power and self-government bodies of cities and villages via Internet” and needs serious improvement and updating.

Based on the results of the inspection, a discussion was held with officials of these websites, methodological assistance was provided and appropriate recommendations were given to eliminate existing shortcomings.

In this direction, employees of the Office of the Commissioner for Human Rights participate in information events, as well as develop and publish information materials in order to increase public awareness in this area.

The effectiveness of mutual cooperation between government bodies and the population, dialogue with society in many cases depends on ensuring the right of citizens to appeal.

This right is seen as a means of protection and a form of citizen participation in decision-making and an indicator of public trust in government agencies.

Current legislation provides for the right of individuals and legal entities to contact the relevant authorities and organizations by applying personally or jointly with other persons and (or) through their authorized representatives.

Thus, appeal is one of the main means of exchange between citizens and the state, an important possible means of protecting human rights.

Also in recent years, electronic reception of applications and the practice of mobile reception of citizens have become widespread locally.

According to the Supreme Court of the Republic of Tajikistan, in 2023, criminal cases were considered against 25 people for violating the legislation on citizens' appeals, and 14 cases against 14 people were completed with convictions.

It should be noted that the state of work in the area of receiving and timely consideration of factual and legal appeals, as well as solving their problems, is regularly discussed by the management

and employees of the CHR bodies, with special attention being paid to the issue of personal reception of citizens.

In order to fulfill the mandate of the President of the Republic of Tajikistan and for the purpose of organizing on-site legal consultations and receiving citizens, as well as strengthening cooperation between government bodies and civil society structures, the Commissioner for Human Rights made business trips to several cities and regions of the republic.

In 2023, 490 requests were registered in the central office of the CHR; 204 citizens were received during the mobile reception of the CHR and his deputy.

In order to facilitate the implementation of the right to appeal and determine the status of work with appeals in 2023, employees of the CHR bodies reviewed the status of the right to appeal in the activities of the Committee for Emergency Situations and Civil Defense under the Government of the Republic of Tajikistan, the executive authorities of the city of Kanibadam and Jabbor Rasulov district.

Inspections showed that these bodies receive and consider applications from individuals and legal entities in accordance with legal requirements and they are registered in statistical books.

At the entrance to the building of these bodies, the management established a schedule of reception days and began receiving citizens. The authorities have also established mobile reception of citizens locally.

Despite the progress of the activities of these bodies, the following shortcomings were noted. In particular, taking into account the requirements of modern times, the use of modern technologies in the direction of registration, consideration and recording of appeals is not carried out, and in order to increase the legal knowledge of the population in the direction of ensuring the right to appeal, awareness raising activities have not been carried out at the proper level.

Also during the inspection, it was established that the requirements of the Law of the Republic of Tajikistan “On Appeals of Individuals and Legal Entities” were violated, as well as a three-day period for sending some applications to the competent authorities and organizations and informing the applicant, as well as a month for consideration of some applications and an extension of the period for their consideration was not observed.

For example, consideration of this direction in the Committee for Emergency Situations and Civil Defense under the Government of the Republic of Tajikistan showed that the collective appeal of residents of the village of Paldorak in Kuhistoni Mastchokh district, submitted to the Committee on June 5, 2023, only after 11 days, i.e. on April 7, 2023, it was submitted to the Ministry of Labour, Migration and Employment, Committee on Land Management and the Head of Geology for a conclusion.

Also, the application of citizen R.A. for admission to the service, which was submitted to the Committee on July 20, 2023, after 32 days, that is, on August 20, 2023, a response was given and he was recommended to submit the relevant documents for admission to the service. However, this application did not require additional study and research.

An inspection of the executive authorities of the city of Kanibadam showed that the application of citizen R.M., submitted on January 27, 2023, was sent to the Land Committee accordingly, and the response letter was sent to the applicant only on March 9, 2023, in violation of the established deadline.

In the J. Rasulov district also similar shortcomings were noticed. For example, to an appeal from citizen U.F. to remove an obstacle to communication with a child, which was received on February 6, 2023, a written response was sent after more than 5 months, that is, on July 25, 2023. However, according to the requirements of the law, if additional consideration is required, the period for consideration of the application is extended, and the applicant must be informed about this within three days.

In the books of statistical records of electronic and telephone requests, a record of the receipt of requests is not kept, and officials explain the reason by the non-receipt of such requests.

Based on the results of the inspections, officials of these bodies were given appropriate recommendations on compliance with the requirements of the law, organization and maintenance of statistical accounting books in the manner prescribed by the Procedure for maintaining and statistical of requests from individuals and legal entities and others. Also, during the inspection, methodological assistance was provided to employees of the relevant structures of these bodies.

In order to inform the public about this, an article on the topic “Features of consideration of complaints by the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan” was published on the website of the office of Human Rights Commissioner, and an employee of the office spoke on Radio Tajikistan on the topic “The right to appeal” in a live program.

In order to further improve the state of compliance with the right of access to information and the right to appeal, the following recommendations are proposed:

- *improvement of legislation on the right of access to information;*

- *strengthening the legal framework for access to information;*

- *stop the practice of restricting access to websites and communication services;*

- *adaptation of the content of government agencies’ websites to the requirements of the Unified rules for official websites of ministries and departments, local executive bodies of state power and self-government bodies of the country and rural areas in the Internet.*

- *taking measures to develop the communications industry, provide high-speed Internet, improve the quality of services, reduce the cost of mobile communications and Internet services, and ensure the availability of high-speed Internet in all regions of the country, including remote cities and areas;*

- *strengthening agitation and propaganda related to the state of observance of the right to appeal, including the organization of intradepartmental trainings, appearances in the media and publication of articles.*

- *taking measures to allocate a separate working unit for the registration of applications from individuals and legal entities and the introduction of the use of modern electronic technologies when receiving and considering applications;*

- *compliance with legal norms when receiving and considering applications from individuals and legal entities;*

- *maintaining statistical records of requests in the manner prescribed by law.*

2.5. Gender equality and preventing domestic violence

Violence as an undesirable phenomenon deprives victims, including women and girls, of the right to equality, a safe life, humiliates human dignity and limits the enjoyment of fundamental rights and freedoms. Violence against women and girls is not limited to certain social or economic characteristics and can have a negative impact on their lives.

Statistics show that 35% of women and girls, or one of three people, will experience physical, sexual or other forms of violence in their lifetime.

Since the first years of independence, the Republic of Tajikistan has been implementing all necessary measures to ensure the protection of human rights and freedoms, including equality of men and women. The Constitution of the Republic of Tajikistan guarantees equality between men and women. In order to implement this norm in practice, relevant legal acts and state programs have been developed, adopted and implemented. Laws and by-laws of the Republic of Tajikistan “On state guarantees of equal rights of men and women and equal opportunities for their implementation”, “On the prevention of domestic violence”, “State program for the prevention of domestic violence in the Republic of Tajikistan for 2014–2023”, “State education program”, selection and placement of management personnel from among talented women for 2023–2030” and others.

One of the most important issues in protecting women's rights is providing them with work and decent wages. In this regard, back in 2017, Resolution No.179 of the Government of the Republic of Tajikistan was adopted in order to establish certain restrictions on the employment of women and protect their health from occupational risks and their serious social protection.

Based on the recommendation of the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women on the Sixth Periodic National Report of the Republic of Tajikistan, by Decree of the Government of the Republic of Tajikistan No.568 dated December 30, 2023, the list of workplaces in which the use of female labor is prohibited, the number of positions in which the use of female strength increased from 334 to 194 units.

One area in which women can have an effective activity is the public service. Every year, the government takes necessary measures to increase the contribution of women in this direction, and talented women are attracted to public service. Despite this, women's contribution to the civil service and public administration is still not satisfactory. Because according to strategic and program documents it is planned that by 2030 the contribution of women in the civil service should be increased to 30% and in senior positions of the civil service to 25%.

According to the Civil Service Agency under the President of the Republic of Tajikistan, as of January 1, 2024, out of 18,180 civil servants, 4,569 or 25.1 percent are women. Out of 5,883 managerial employees, 1,132 or 19.2% are women.

The systematic development of the education sector and improving the status of women and girls is one of the priority areas of state policy and the Government of the Republic of Tajikistan. As the President of the Republic of Tajikistan, the Honorable Emomali Rahmon, noted in his message to the Majlisi Oli (Supreme Assembly) of the Republic of Tajikistan on December 28, 2023: “Of the 41,232 Tajik students currently studying in foreign countries, more than 11,000 of them are girls. Over the past ten years, 11 thousand girls have graduated from higher vocational educational institutions under the presidential quota. Out of 3,300 young people who went abroad this year to study only through the Center for International Programs of the Ministry of Education and Science, 30 percent are girls.

In order to realize gender equality and prevent domestic violence, the Government of the Republic of Tajikistan constantly cooperates with development partners. By the decision of the Government of the Republic of Tajikistan on May 24, 2021, the joint program of the UN and European Union Spotlight Initiative was approved, and on December 6, 2023, a round table was held to officially conclude this program. The program aims to end all forms of violence against women and girls and enable them to enjoy their rights.

Access to services for victims of gender-based violence, improving health and social services and creating conditions for improving the quality of human capital are considered important issues. Crisis centers and shelters for victims of domestic violence are effective in this process.

According to the Ministry of Health and Social Protection of the Population of the Republic of Tajikistan, in 2023, in cooperation with other relevant authorities, only 100 women who were victims of violence contacted the State Institution “Republican Center for Social Services for Victims of Trafficking in Persons and domestic violence” for medical and psychological assistance.

The Center for social services for victims of domestic violence and vulnerable families of migrant workers in Bokhtar, Kulob and the Republican Center for Social Services for Victims of Human Trafficking and Domestic Violence, Vulnerable Families of Migrant Workers and Victims of Domestic Violence in Dushanbe continues to operate; 155 victims of violence have received socio-psychological assistance.

There are also 22 support rooms for women victims of violence in the republic, which are equipped with all the necessary equipment.

The analysis shows that the activities of psychological centers for victims of domestic violence are not properly organized, and the quality of training of specialists in this field is not satisfactory. Even if the social service is included in the scope of services for victims of domestic violence, its activities are not very effective, and the level of training of specialists is low.

In order to provide timely assistance to victims of domestic violence, together with organizations for the prevention of domestic violence and development partners, the necessary measures are being taken to create legal and psychological assistance centers.

According to the State Institution “Legal Assistance Center” of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan, in 2023, the center’s lawyers provided free legal assistance to 74 victims of domestic violence, of which 70 were women.

At the same time, the Committee of Women and Family affairs under the Government of the Republic of Tajikistan operates a resource center on violence prevention and gender equality with a hotline 1313. In 2023, 2,367 people contacted the Center, of which 2,099 were women and 268 were men.

In order to strengthen the mechanisms for preventing domestic violence and working with aggressive people, a psychological and social consultation room began operating under the Committee on June 15, 2023 and during this period, 62 people, including 23 men and 39 women applied to it.

The role of domestic violence prevention inspectors and regional inspectors is very important in this process. According to the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Tajikistan, 1,561 women work in internal affairs bodies, of which 83 occupy leadership positions. In this regard, 13 women in the republic work as inspectors for the prevention of domestic violence, which is not enough.

In 2023, in order to ensure the implementation of the Law of the Republic of Tajikistan “On the Prevention of Domestic Violence,” regional police inspectors and domestic violence inspectors verified 3,058 complaints, of which 2,568 were against men, 493 against women, and 7 against minors. Based on the results of the consideration of complaints, 72 criminal cases were initiated, since the initiation of the criminal case, 2,832 cases were rejected to open criminal case, 39 cases are in production, 1,818 cases were sent to other relevant authorities for consideration. In addition, 1,852 administrative offenses were recorded, and protection orders were issued to 1,661 persons who committed domestic violence.

The statistics of domestic violence

In 2020	In 2021	In 2022	In 2023
3661	4194	5091	3058

Women's access to justice compared to men is considered extremely important, due to gender inequality, women's economic dependence, their low level of legal literacy compared to men, and the traditional exclusion of women from public life.

According to the Supreme Court of the Republic of Tajikistan, in 2023, the courts of the republic considered 443 criminal cases related to domestic violence, of which 398 cases were issued against 415 people with convictions and 2 verdicts of acquittal.

Divorce rates are alarming and many young families are still falling apart. In 2023, the courts of the republic considered 14,170 cases of divorce, of which 8,037 marriages were declared invalid.

Combating unwanted manifestations of domestic violence requires collective action by law enforcement officials and civil

society. Despite the adoption of appropriate measures, cases of domestic violence continue to occur in society, which causes physical and mental harm and leads to unpleasant consequences.

According to the General Prosecutor's Office of the Republic of Tajikistan, in 2023, 107 crimes related to domestic violence, 26 intentional murders, 40 cases of suicide and attempted suicide, 41 crimes against sexual freedom and sexual integrity, including 16 cases of rape, were registered, 25 crimes related to acts of a sexual and immoral nature committed by family members were registered (Articles 139 – 18, 140 – 1, 141 – 5, 142 – 1 of the Criminal Code).

Sexual offenses against children weaken the foundations of the national family and present a serious risk to the public. Due to fear, dishonor and punishment for themselves, their loved ones, and friends, as well as the need to protect their name and family, victims of such violence never report such crimes to the proper authorities; sadly, these crimes go unreported for a very long period.

According to a study of moral crimes, the father or other close relatives were responsible for 15 of the crimes against children, 7 by the brother, and 19 by other close relatives.

Regular violence or abuse by a husband, father or other family members towards other family members is a form of domestic violence. Performing these actions in many cases leads to women committing suicide. In 2023, 48 criminal cases were initiated under Article 109 of the Criminal Code of the Republic of Tajikistan, 41 cases were sent to the courts for consideration.

According to the data, a low educational background, a serious mental illness, and a poor social and economic standing account for the majority of suicides among women and girls.

Medical institutions' operations are therefore well-organized and help to give victims of domestic abuse psychological support. Psychologists' efforts are crucial in this process because they raise citizens' understanding of the law and work to avoid similar behaviors.

The Commissioner for Human Rights (CHR) constantly takes measures to protect women's rights and eliminate gender inequality in cooperation with government authorities, international organizations, civil society and the media.

One of the priority areas of the Strategy of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan for 2021–2025 is to

promote the prevention of acts of domestic violence. In order to increase the legal awareness of citizens and inform the population, the necessary measures have been taken to prevent acts of domestic violence in 2023.

In 2023, nine reports regarding domestic abuse were received to CHR, and the issues raised in those reports were resolved. As might be seen from the appeals analysis, the majority of victims of violence are women.

For example, from the appeal of citizen N.P., a resident of the city of Vakhdat, says that her husband was in labor migration to the Russian Federation and was repeatedly beaten from her mother-in-law and sister.

The Department of the Ministry of Internal Affairs for the city of Vakhdat was notified of this application for review. As per the response letter from the Ministry of Internal Affairs for the city of Vakhdat, the offenders of domestic violence were subject to an administrative fine under Article 93(1) of the Code of Administrative Offenses of the Republic of Tajikistan's legislation for their noncompliance.

A resident of Dushanbe, K.O, verbally reported the violent actions of his daughter K.Z. to get a residential property. Measures were taken by the Ministry of Internal Affairs together with the CHR at MIA-1 in the Sino district against citizen K.Z. administrative punishment was applied.

To implement the recommendations of the UN Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, develop an effective mechanism for considering complaints from women, girls – victims of sexual and gender-based violence, improve the situation of the system for managing cases of violence against women and girls by order of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan No.46 of May 17, 2023, the procedure for receiving and considering appeals from women and girls – victims of sexual and gender-based violence was adopted in the structures of CHR in the Republic of Tajikistan.

This procedure determines the process of receiving and considering appeals from women and girls – victims of sexual and gender-based violence, their representatives and other persons on their behalf and in their interests in the bodies of CHR.

It is important to remember that applications are regarded as free of cost by the CHR authorities, and confidentiality is ensured. The CHR authorities accept applications in both formal and informal forms, and applicants are free to use any language and format they like.

At the same time, a friendly and reliable environment is created in the bodies of the Commissioner for Human Rights to receive and consider applications from women and girls – victims of sexual and gender-based violence, and the applicant is given the opportunity to freely express his opinion about violence.

According to the action plan, as part of the implementation of the “Spotlight initiative in Tajikistan”, with the support of the UN Development Program in Tajikistan, information events on presentation of this procedure and international standards and the prevention of violence against women and girls were held in the cities of Hisor and Isfara, districts of Rudaki and Bobojon Gafurov.

*Presentation of the
“Procedure of receiving
and reviewing the
appeal of women and
girls – victims of sexual
and gender violence by
the office of the CHR ”
in B. Gafurov district
and Isfara city*

Attendees at the events included law enforcement officials, representatives from organizations that assist women and families, the religious community, departments in charge of regulating customs and holidays, education departments, working with youth, and civil status registration.

At the same time, as part of the implementation of the “Spotlight initiative in Tajikistan”, from October 3 to October 5, 2023, training was conducted for CHR employees on violence against women and girls and the implementation of developed monitoring and evaluation documents.

In this context, on October 17, 2023, the CHR, in collaboration with the League of Women Lawyers of the Republic of Tajikistan, held a round table on the topic “Reflection of gender relations in the activities of the Institute of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan,” with the participation of the member of Majlisi Namoyandagon of Majlisi Oli of the Republic of Tajikistan, the Prosecutor General's Office, the Ministry of Internal Affairs, the Committee for Women and Family Affairs of the Government of the Republic of Tajikistan, public organizations and international organizations.

Round table on the topic of "Reflection of gender relations in the activities of the office of the CHR" in the city of Dushanbe

The CHR employees also took part in the development of the communication strategy “Family is a place of kindness”, meetings of interagency working groups on the protection of women’s rights,

seminars and consultations together with the Committee for Women and Family Affairs under the Government of the Republic of Tajikistan.

In order to increase the legal awareness of the population in order to prevent domestic violence, government officials made presentations on the topics “Equality of men and women in choosing a profession”, “Reflection of gender relations in the activities of the Institute of Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan” through television programs and information materials were published.

In order to further improve the situation towards ensuring gender equality and preventing domestic violence, the following recommendations are proposed:

- strengthening the activities of working groups to improve legislation in the direction of eliminating gender stereotypes, protecting women's rights and preventing domestic violence;*
- taking additional measures to increase the work of domestic violence inspectors, crisis centers and temporary shelters;*
- strengthening information activities to prevent acts of domestic violence;*
- take additional measures to enhance the role of the CHR in eliminating the consequences of gender stereotypes.*

2.6. Protection of the rights of labor migrants

Providing conditions for migrant workers and members of their families, protecting their rights and interests is considered an important area of activity of the Government of the Republic of Tajikistan.

The issue of labor migration has now become a global problem, and according to statistics, the number of migrants in the world reaches 240 million people.

Labor migration has its positive and negative consequences. If, on the one hand, migration leads to the acquisition of modern professions and crafts and an improvement in the financial situation of migrants, then on the other hand, in a number of cases it causes a violation of the rights and freedoms of migrant workers and their family members.

The Republic of Tajikistan is one of the labor exporting countries and, in order to support and respect the rights of labor migrants, has ratified the main international document in the field of migration – the UN Convention on the Protection of the Rights of all labor migrants and the members of their families.

The process of labor migration is regulated by national legislation and international legal instruments.

Currently, the Republic of Tajikistan cooperates with Russia, Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Qatar, the United Arab Emirates, India, Turkey, Iran, Azerbaijan, China and South Korea in the field of labor migration. Cooperation is carried out on the basis of agreements and memorandums of understanding. Including:

- Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Russian Federation on labor activity and protection of the rights of citizens of the Republic of Tajikistan in the Russian Federation and citizens of the Russian Federation in the Republic of Tajikistan dated October 16, 2004;

- Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Russian Federation on the procedure for the stay of citizens of the Republic of Tajikistan on the territory of the Russian Federation dated February 8, 2013;

- Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Russian Federation on the organized recruitment of citizens of the Republic of Tajikistan for temporary labor activities on the territory of the Russian Federation dated April 17, 2019;

- Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Republic of Kazakhstan on the labor activity of citizens of the Republic of Tajikistan on the territory of the Republic of Kazakhstan and citizens of the Republic of Kazakhstan on the territory of the Republic of Tajikistan using the methods of the Agreement on cooperation in the field of labor migration of April 15, 1994 among the CIS member states;

- Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Republic of Kazakhstan on readmission and the Executive Protocol to it dated March 24, 2019;

- Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Republic of Kazakhstan on

cooperation in the field of migration and the Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Republic of Kazakhstan on the procedure for the stay of citizens of the Republic of Tajikistan on the territory of the Republic of Kazakhstan and citizens of the Republic of Kazakhstan on the territory of the Republic of Tajikistan dated March 14, 2018, signed in Astana and came into force on February 22, 2019;

– Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Republic of Belarus on temporary employment of citizens of the Republic of Tajikistan in the Republic of Belarus and citizens of the Republic of Belarus in the Republic of Tajikistan dated October 28, 2011;

– Agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the Kyrgyz Republic on labor activity and social protection of migrant workers dated May 6, 1998;

– The agreement between the Government of the Republic of Tajikistan and the Government of the State of Qatar on labor regulation was signed on February 3, 2019.

Also in the field of labor migration, bilateral interagency agreements of the authorized bodies for labor and migration of the Republic of Tajikistan and the authorized bodies for labor and migration of the Russian Federation, the State of Qatar, the Republic of Turkey, Belarus, were signed by Kazakhstan, India, Azerbaijan, Uzbekistan, Turkmenistan, Korea, China and Iran.

The Republic of Tajikistan is a country with high population growth rates, and this factor poses certain questions for the state regarding the rational and efficient use of this type of natural capital. In this regard, in order to regulate the migration process, by Decree of the Government of the Republic of Tajikistan dated June 30, 2023 No.309, the Strategy for regulating migration processes in the Republic of Tajikistan for the period until 2040 was adopted. accepted, which is considered an important step.

This strategy defines the goals, principles, objectives and main directions of the state migration policy of the Republic of Tajikistan based on an analysis of the practice of regulating migration processes and a timely understanding of national and global migration problems.

According to statistics from the Ministry of Labor, Migration and Employment of the Republic of Tajikistan, in 2023 from Tajikistan 652,014 people (in 2022 – 775,578 people, a difference of –123,564 or –16%), including men 554,804 people (in 2022 – 654,416 people, a difference of –99,612 or –15%) and women 97,210 people (in 2022 – 121,162 people, a difference of –23,952 or –20%) traveled abroad for labor migration.

Analysis of these statistics shows that the number of labor migrants emigrating in 2023 decreased by 16% compared to 2022, and accordingly, the number of female migrants also tends to decrease by 20%.

Migrants who returned home in 2023, 590,710 people (in 2022 – 551,778 people, difference +38,932 or +7%), men 468,458 people (in 2022 – 449,147 people, difference +19,311 or +4%) and women in 2023 – 122,252 people (in 2022 – 102,631, difference +19,621 or +19%).

It is worth noting that every year the Government of the Republic of Tajikistan takes effective measures to create new jobs and productive employment through the creation of small and large manufacturing enterprises, which will lead to the return of labor migrants to their homeland.

The registered volume of migration does not cover the official statistics of all migrants, since most of them do not apply for registration and deregistration procedures. In this regard, part of the immigrant population entering and leaving the country remains outside the statistical register.

It is worth mentioning that from October 17 to 19, 2023, the Commissioner for Human Rights of the Republic of Tajikistan took part in the regular meeting of the Eurasian Alliance of Ombudsmen and visited the Temporary Detention Center for Foreign Citizens in Moscow, Russian Federation.

The next meeting of the Alliance was devoted to the topic of “Protection of human rights in the field of healthcare and medical care,” in which, along with member states, Ombudsmen from 37 countries also took part in person and 10 more countries virtually.

VIII meeting of the Eurasian Ombudsman Alliance on "Protection of human rights in the field of healthcare and medical care"

At the meeting, the Alliance member states were recommended to cooperate with competent government bodies, international and public organizations to assist in the implementation of the rights of citizens to health care and medical care, including the elderly and people with disabilities, mental illnesses, people with disabilities, sick immigrants, repatriates returning home, people in migration, people with HIV, etc., develop cooperation with government agencies and international organizations to promote a healthy lifestyle and develop a sense of responsibility for health, including increasing the level of awareness population on the prevention of infectious and non-infectious diseases as the main element of protecting and promoting public health, promoting cooperation and disseminating the positive experience of national and international institutions in the area of protection, restoration and prevention of human rights violations in the field of health care and medical care.

On the topic of health and the protection of human rights, Umed Bobozoda, Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan, spoke at this meeting and noted that this conference is a good basis for discussing problems, sharing best practices and strengthening cooperation in the promotion and protection of human rights, especially labor migrants.

*Speech of the
Commissioner for
Human Rights in the
Republic of Tajikistan
Umed Bobozoda on the
topic "Healthcare and
protection of human
rights"*

The Commissioner for Human Rights also noted that the International Organization for Migration in Tajikistan conducted a study on the issue of “Mental health problems of returning Tajik migrants and their experience of receiving mental health services and social support.”

This study identified policies and provision of mental health and social services for migrant workers in other countries and migrants returning to Tajikistan, the lack of integration of primary health care and mental health in Tajikistan, and barriers to accessing services.

It is worth mentioning that on October 19, 2023, in continuation of this business trip, with the assistance of the International Organization for Migration, the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan together with the Commissioner for Human Rights in the Russian Federation in order to familiarize themselves with the living conditions of citizens of the Republic of Tajikistan and ensure the protection of their rights and freedom visited the Temporary Detention Center for Foreign Citizens of the Main Directorate of the Ministry of Internal Affairs of the Russian Federation in Moscow.

During this visit, the Commissioner for Human Rights talked with the citizens of the Republic of Tajikistan who were detained there for violating the rules of stay, got acquainted with the conditions of stay, treatment of workers, observance of their rights, and provided assistance in solving some of their problems.

The visit of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan Umed Bobozoda to the Center for Temporary Detention of Foreign Citizens of the Main Directorate of the Ministry of Internal Affairs of the Russian Federation in Moscow

It should be noted that migrant workers face a number of problems in receiving countries. One of these problems is the

registration of immigrants at their place of residence. Due to the constant introduction of changes and additions to the legislation of the Russian Federation in the direction of registration of immigrants, this has a negative impact on labor migrants staying there, since they cannot fully adapt to these conditions.

According to the management of the Center for temporary detention of foreign citizens of the main directorate of the Ministry of Internal Affairs of Russia in Moscow, until October 2023, the center held 9,346 foreign citizens and stateless persons, of which 2,766 (29.5%) are citizens of the Republic of Tajikistan.

It was established that 8,778 foreign citizens were returned from the Moscow province, including 2,623 (30%) citizens of the Republic of Tajikistan.

Over 90% of the detainees at this center are those who have broken the rules of their permission to be on Russian Federation territory.

Until October 2023, 1,003 people were brought to this Center due to the lack of identity documents; through the Consular Section of the Embassy of the Republic of Tajikistan in Moscow, documents were prepared for the return of 651 people to their homeland, and passports were also prepared for 475 people from their relatives and employers.

During this period, 295 citizens of the Republic of Tajikistan were in the Center, of which 105 were ready to return to their country. The Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan also assisted in this process and demanded that the people living there be returned home without any difficulties.

Also, the management of the Center proposed that in order to improve the level of language ability, especially the Russian language, by including citizens of the Republic of Tajikistan in language courses at home, citizens of the Republic of Tajikistan should be aware about the legislation of the Russian Federation before entering the Russian Federation for the purpose of employment, so that they are aware of the legal methods and means of protecting their rights and freedoms. This measure will help citizens of the Republic of Tajikistan to find work and suitable employment when traveling to the Russian Federation for the purpose of labor migration.

At the same time, the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan, Umed Bobozoda, met with representatives of other countries participating in this event, including Russia, Armenia, Azerbaijan, Kazakhstan, Belarus, Bahrain, as well as representatives of Russian regions, including Sverdlovsk, Saint-Petersburg, Tatarstan, Irkutsk and others and talked about the issues of labor migration of citizens of the Republic of Tajikistan.

Another problem of labor migrants is the creation of problems among citizens of Tajikistan. For example, individuals receive large amount of money from job seekers through social networks with the promise of jobs in other countries. In connection with this issue, employees of the CHR bodies, in cooperation with the responsible authorities, carry out awareness-raising activities.

It should be noted that on the night of November 12, 2021, in the city of Irkutsk, Russian Federation, a fire occurred in the place of temporary residence of labor migrants, as a result of which citizens of the Republic of Tajikistan were injured, two people died, five received various injuries and were taken to the hospital. In connection with this case, citizens of the Republic of Tajikistan S.K., Kh.D., A.M. and I. D. arrested as suspects, the mothers of the named persons appealed to the authorities of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan for assistance to conduct a fair investigation.

As part of cooperation with the Commissioner for Human Rights of the Russian Federation, the Commissioner for Human Rights of the Republic of Tatarstan addressed the Commissioner for Human Rights of the Irkutsk Region with a request to monitor the investigation of this incident.

With regard to this case, the Commissioner for Human Rights in the Russian Federation appealed to the Prosecutor General's Office of the Russian Federation. This prosecutor's office personally informed the Commissioner for Human Rights of the Republic of Tajikistan that the Investigative Department of the Investigative Committee of the Russian Federation in the Irkutsk Region detained the suspects on November 13, 2021 and opened a criminal case.

This case continued until 2023, until this period it was under the control of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan and his colleagues in the Russian Federation, and based on

the results of review of the case, regularly the General Prosecutor's Office and the Commissioner for Human Rights of the Russian Federation sent information to the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan. Fortunately, the real culprits of the event have been arrested and citizens of the Republic of Tajikistan S.K., Kh.D., A.M. and I.D. were found innocent and released from criminal liability, and the mothers of the named persons expressed gratitude to the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan for his support.

A report has also been published on the state of non-payment of wages to citizens of Tajikistan by Crocus Group in the Russian Federation, which was published on social networks on February 25, 2023 as part of cooperation with the Commissioner for Human Rights of the Russian Federation for verification and taking under control of this issue. In the statement, the Commissioner for Human Rights of the Republic of Tajikistan asked his counterpart to inform the Commissioner for Human Rights of the Republic of Tajikistan about the results of the inspection.

This matter was under the control of the Commissioner for Human Rights in the Russian Federation, and he was informed that the above-mentioned construction company provided Tajik immigrants with three times of hot meals, patent fees, registration and non-paid wages.

It should be noted that migrant workers and members of their families apply to CHR authorities on various issues. In particular, support for the abolition of the ban on entry into the Russian Federation, reduction of the long term of the ban on entry into the Russian Federation, fair consideration of investigative cases by the investigative authorities of the Russian Federation in relation to Tajik children in migration, and other issues. Based on cooperation with its colleagues in the Russian Federation, CHR contributes to solving the above issues.

According to the Action Program of the Commissioner for Human Rights for 2023, government officials conducted a number of information events related to increasing the legal literacy of citizens on the issues of the labor migration process. In particular, in the city of Buston and the Lakhsh district, with the participation of representatives of government authorities, law enforcement agencies,

the social sphere, public organizations and public activists, round tables were held on the topic “Preparation before the trip of labor migrants.”

Information events on the topic of “Preparation before the travel for migrant workers” in Buston

Information events on the topic of “Preparation before the travel for migrant workers” in Lakhsh district

In order to further improve the situation with respect for the rights of migrant workers, the following recommendations are proposed:

- improving the system of preparation of migrant workers before traveling;*
- develop an electronic system to count population movements;*
- strengthening efforts to send labor migrants to work in other countries on the basis of bilateral agreements;*

- taking measures to reintegrate returning labor migrants into the country's economy;*
- strengthening outreach efforts to improve the legal knowledge of migrant workers.*

2.7. Rights of users of financial services and rights of entrepreneurs

The Government of the Republic of Tajikistan is implementing all necessary measures to ensure the protection of human rights and freedoms, including the right to free economic activity and entrepreneurship, as well as the development of the private sector, entrepreneurship and investment in the National Development Strategy for the period until 2030, as well as other important strategic country documents as a tool that defines the main goal of national goals.

Every year, in his message to the Majlisi Oli (Supreme Assembly) of the Republic of Tajikistan, the President of the Republic of Tajikistan constantly emphasized the implementation of necessary measures within the state and Government policies to support entrepreneurship and investment during the period of independence, and also issued instructions and guidelines for the introduction of many guarantees and benefits in this area for entrepreneurs.

Considering the primacy of the issue of economic independence, in order to implement the relevant processes, a number of regulations, strategies and sectorial programs have been developed, adopted and implemented. The purpose of preparing and adopting these documents is to increase the number of people working in the field of small and medium entrepreneurship.

However, in order to further improve the conditions for investment and business, the implementation of guarantees and benefits and measures of state support for entrepreneurs, the Government of the country is implementing additional measures.

Although the government of the country has provided all the necessary measures and created favorable conditions for the effective implementation of business, banking, economic and financial relations, there are many troubling problems in these areas,

especially in creating a more advanced legislative framework in the field of regulation of business relations.

The existence of a unified system of regulatory framework for legislation on business relations can lead to more efficient implementation of business relations, thereby contributing to the enrichment of the state budget.

In this context, in order to strengthen constitutional guarantees of state protection of human and civil rights and freedoms, especially in the economic and financial direction, in order to implement the Program for Improving the Financial Sphere and Financial Management, National Development Strategy of the Republic of Tajikistan for the period until 2030 and the Mid-Term Development Program of the Republic Tajikistan for 2021–2025 by Decree of the President of the Republic of Tajikistan dated October 22, 2022 No.1. No.469 established the position of the Deputy Commissioner for human rights – Commissioner for rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs in the Republic of Tajikistan.

The position of the Commissioner for rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs in the Republic of Tajikistan can help improve the level of reliability of users of financial services and entrepreneurs, as well as financial organizations, and at the same time become an effective system for resolving disputes between companies and financial organizations and their clients.

The purpose of establishing the position of deputy CHR – Commissioner for rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs in the Republic of Tajikistan is to review and resolve disputes arising among participants in the market of financial services in accordance with the requirements and within the framework of the current legislation of the Republic of Tajikistan.

At the same time, in accordance with the decree of the President of the Republic of Tajikistan dated April 29, 2023 No.555, a new structural unit at the office of CHR was created – Department of State Protection of the Rights of Users of Financial Services and the Rights of Entrepreneurs.

In order to implement this order and implement the main directions of activity of the CHR bodies, as well as its newly created department, by order of the CHR, the positions of head, deputy head, and leading specialists of this department were approved, and in July

2023 a competition was held to fill planned positions of public service.

Employees of the Department of State Protection of Users of Financial Services and the Rights of Entrepreneurs of the Office of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan

At the same time, the Official guide for employees of the department of state protection of the rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs was approved, and their work plan was developed.

To strengthen the activities of the department by the order of CHR dated November 27, 2023 No.148 the intradepartmental working group “On promoting activities to protect the rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs and introducing amendments and additions to the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan” was created at the expense of the heads of structural divisions of office.

The activity plan of the mentioned working group was approved and certain activities was carried out in the development of draft amendments to the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan” related

to the establishment of the post of Deputy CHR – Commissioner for rights users of financial services and the rights of entrepreneurs in the Republic of Tajikistan and the relevant department.

Mutual cooperation of CHR in ensuring the protection of the rights of entrepreneurs and financial services with government bodies, local executive bodies of government and public associations of entrepreneurs is carried out within the framework of the current legislation of the Republic of Tajikistan.

According to the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan” and the Law of the Republic of Tajikistan “On Appeals from Individuals and Legal Entities”, one of the main activities of the Commissioner for Human Rights is to consider complaints from citizens in order to facilitate the restoration of their violated rights.

One of the main activities of the department is the consideration of complaints from subjects of business and financial relations in the manner established by the legislation of the Republic of Tajikistan, including taking into account the features provided by the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan.”

In 2023, the Department of state protection of the rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs of the CHR registered 7 appeals from individuals, of which 4 were written and 3 were oral.

Appeals submitted according to the classification relate to various rights and freedoms related to the department, including the rights of users of financial services in banks and credit institutions, appeal against decisions of law enforcement agencies on the issue of bank loans, and the rights of individual entrepreneurs, etc. were separately discussed by department employees and appropriate measures were taken to meet the needs of citizen entrepreneurs, and legal advice was provided.

It is obvious that due to the bankruptcy of some banks and credit organizations, citizens were unable to withdraw their savings. This situation leads to a violation of the economic and financial rights of citizens and requires the relevant authorities to take timely action. In particular, citizen S.R. applied to the authorities of the CHR and asked for assistance in withdrawing the balance of his deposit from

OJSC “Tojiksodirobank”. According to information, OJSC “Tojiksodirobank” is still in bankruptcy proceedings based on the decision of the Supreme Economic Court of the Republic of Tajikistan dated June 4, 2021. In order to meet the needs of citizen S.R. with the assistance of CHR, a letter was sent to the special department of JSC “Tojiksodirobank”. As a result, a regular procedure for withdrawal of the remaining amount of the citizen's deposit was ensured in accordance with Article 35 of the Law of the Republic of Tajikistan “On Liquidation of Credit Organizations”.

In 2023, CHR officials took part in several meetings of working groups aimed at protecting the rights and freedoms of entrepreneurs and users of financial services and presented their proposals and conclusions in order to strengthen the planned projects. In particular, they participate at the meeting of the Working Group on the draft Law of the Republic of Tajikistan “On International Commercial Arbitration” on August 7–8, 2023 and at the meeting of the Working Group to discuss the draft Law of the Republic of Tajikistan “On Social Entrepreneurship” on October 20, 2023.

In 2023, in connection with the rights and freedoms of entrepreneurs, users of financial services and the creation of a new structure of the office of CHR 3 radio program, 6 articles through magazines and 4 articles on official websites were provided.

In order to further improve the situation with respect and protection of the rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs, the following recommendations are proposed:

- strengthening the work of the interdepartmental working group “On promoting activities to protect the rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs and introducing amendments and additions to the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights” in the Republic of Tajikistan”;

- organizing and conducting propaganda events and conducting explanatory work on the rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs in the Republic of Tajikistan and the responsibilities of the newly created department for state protection of the rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs;

– establishing cooperation with the international organizations and civil society structures in order to increase the financial knowledge of department employees by participating in advanced training courses, trainings, seminars and organizing study tours;

– creation of an interagency working group on improving the legislation of the Republic of Tajikistan in the field of entrepreneurship.

2.8. Right to equality and prohibition of all forms of discrimination

The Republic of Tajikistan is a party to most international UN documents in the field of human rights and takes effective measures to fulfill its international obligations.

Tajikistan has received a number of recommendations from relevant UN structures to improve policies and legislation, as well as experience in law enforcement on issues of equality and prohibition of discrimination, and is implementing them step by step.

In order to implement the recommendations of member states of the UN Human Rights Council in accordance with the procedures of the General Periodic Review (second period) for 2017–2020, an interagency working group was created in 2018 to develop anti-discrimination legislation, which was established by the working group at the expense of representatives of the Executive office of the President of the Republic of Tajikistan, the Ministry of Justice, the General Prosecutor's Office, CHR, as well as civil society representatives. The working group studied the experience of other countries in developing anti-discrimination legislation, developed and presented a draft Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and the Elimination of All Forms of Discrimination,” which was signed by the President of the Republic of Tajikistan on July 19, 2022.

The law defines the organizational and legal basis for the implementation of the rights and equal opportunities of all persons in the Republic of Tajikistan, establishes a legal system for effective prevention and protection against any form of discrimination, and also considers the prohibition of discrimination to be the main

principle of the activities of government bodies, as well as an independent human right.

For the first time in legislative practice, the basic concepts in the field of prevention and protection from discrimination were strengthened and the new terms were explained: “discrimination”, “direct and indirect discrimination”, “segregation”, “persecution and harassment”, “temporary positive measures”, “mediation”, etc. Moreover, the law established the importance of the principle of equality and the prohibition of discrimination, obliged all state bodies and local governments to take specific measures and developed mechanisms for cooperation between government agencies.

International human rights mechanisms recommend that member states establish an independent institution to ensure equality through constitutional provisions or legislation at the national level.

An equality institution must have both legal and substantive independence, be an independent legal entity independent of the branches of government, have the powers, the necessary resources to achieve real results and be accessible to everyone.

Practice has shown that for the implementation of state policy in the field of ensuring equality, the role of the CHR is adequate, since the CHR is independent in the exercise of its powers and is not accountable to any government body or officials.

The Commissioner for Human Rights, in the manner prescribed by the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan”, promotes the protection of human rights and freedoms by considering appeals about violations of human rights and freedoms, making recommendations for the restoration of violated rights, filing an application for initiation disciplinary or administrative proceedings, criminal proceedings, filing a claim in court, appealing to the Constitutional Court, proposals for improving legislation, monitoring the observance of human rights and freedoms.

Thus, the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and the Elimination of All Forms of Discrimination” defined the CHR as the authorized state body for ensuring equality and prohibiting all forms of discrimination and endowed it with corresponding powers.

In order to implement the powers to ensure equality and eliminate any forms of discrimination, the law provides for the creation of a special structural unit in the administration of the CHR. In order to implement the provisions of this Law, on the basis of the Decree of the President of the Republic of Tajikistan dated April 28, 2023 No.555 “On introducing amendments and additions to the Decree of the President of the Republic of Tajikistan dated June 29, 2009 No.673 “On issues of ensuring the activities of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan” additional work units were allocated.

On this basis, by order of the Commissioner for Human Rights dated May 1, 2023 No.32, the Department of state protection of the right to equality and freedom from discrimination was created within the structure of the executive office, which includes the head of the department, the deputy head of the department, the chief specialist and the leading specialist.

In order to implement the Law of the Republic of Tajikistan “On equality and the elimination of all forms of discrimination”, in accordance with the order of the Commissioner for Human Rights dated February 28, 2023 No.17, a working group was created on the implementation of the Law of the Republic of Tajikistan “On equality and the elimination of all forms of discrimination” and a number of measures had been taken. In particular, on June 6-9 of this year, a meeting of this working group was held, at which the issues of introducing amendments and additions to the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan” were reviewed. Internal administrative documents were discussed, including the Regulations on the executive offices of the CHR and the Instructions on the procedure for considering appeals from individuals and legal entities in the bodies of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan.

As a result of repeated consideration by this working group, a draft “Law of the Republic of Tajikistan on Amendments to the Law of the Republic of Tajikistan “On the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan” was prepared and submitted to the interagency working group.

In connection with the adoption of the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and the Elimination of All Forms of

Discrimination” and the creation of a sectoral department in the CHR bodies, it was considered appropriate to begin propaganda activities related to the explanation of certain articles of discrimination between various groups of the population and the relevant authorities.

As part of this process, in 2023, in order to improve the professionalism of the staff of the office of the Commissioner for Human Rights in the direction of ensuring equality and eliminating all forms of discrimination, 9 lessons and trainings were held, including, on February 20–22, on the topic “The right to equality and the elimination of all forms discrimination”, on March 14-15 on the topic “The right to equality and the prohibition of any forms of discrimination” and on April 5 with the participation of international expert D. Nurumov on the topic “Prohibition of discrimination against persons with disabilities.”

In 2023, in order to clarify the Law of the Republic of Tajikistan “On equality and the elimination of all forms of discrimination,” the Ministry of Education and Culture approved a schedule of information events and were held in the cities of Dushanbe, Bokhtar, Khujand, Khorog, Tursunzoda, Isfara, Panjakent and districts of Rasht, Shugnan, J. Balkhi and J. Rasulov.

Highlights from information events in Khorog

Officials of executive bodies of state power, employees of departments of education, health, social protection, culture, unit of religion, regulation of traditions and holidays, work with women and family, youth and sports, law enforcement agencies, journalists,

chairmen and local activists participated in these events. Participants were provided with information about the need to adopt the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and the Elimination of All Forms of Discrimination”, the responsibilities of the Commissioner for Human Rights as an authorized body in ensuring equality and the prohibition of discrimination, the powers of state bodies and self-government bodies of cities and villages in this direction.

The process of these events was recorded and broadcasted by central and local media.

During information events, responsible employees of the Commissioner for Human Rights conducted interviews with the media on the topic of equality and the prohibition of discrimination.

In order to increase the professional knowledge of employees of government bodies in the direction of equality and the elimination of all forms of discrimination, 4 trainings were held jointly with public organizations, including for judges – members of the Women's Council of Courts of the Republic, employees of the state institution “Legal Aid Center” of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan, participants of the schools of gender activists and lawyers of the republic.

In order to study the experience of human rights ombudsmen of other countries in promoting the right to equality and the elimination of all forms of discrimination, a study visit to the Republic of Croatia took place on May 6–14 and to the Republic of Poland on August 7–13.

In particular, during the visit to the Republic of Croatia, the Tajik delegation led by the Commissioner for Human Rights Mr. Umed Bobozoda, conducted fruitful meetings with the Ombudsman of the Republic of Croatia, the Ombudsman for the Rights of Persons with Disabilities, and the Ombudsman for Gender Equality, Ombudsman for Children's Rights, representatives of the Ministry of Justice of the Republic of Croatia, advisers on human rights, national minorities, governance and gender equality of the Government of Croatia, the Croatian Judicial Academy and representatives of civil associations of the Republic of Croatia.

*Highlights from
study trip
of delegation
from Tajikistan
to the Republic
of Croatia*

During the meetings, the experience of implementing of the laws of Croatia related to the activities of the Ombudsman, gender equality, elimination of all forms of discrimination, protection of the rights of people with disabilities, children and the activities of public associations was studied.

The delegation of Tajikistan, during meetings provided detailed information on the policy of the state and the Government of Tajikistan in the field of human rights, achievements in this area, the

implementation of international obligations of the Republic of Tajikistan and the adoption and implementation of the Law “On Equality and the Elimination of All Forms of Discrimination.”

The implementation of the experience gained during the implementation of the Law of the Republic of Tajikistan “On equality and the elimination of all forms of discrimination” is aimed at strengthening the cooperation of the authorized government body in this direction with central and local government bodies, self-government bodies of cities and villages, improvement and adaptation of legislation, increased legal education of the population.

As part of the implementation of the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and the Elimination of All Forms of Discrimination”, in 2023, effective cooperation had been created with international organizations, civil organizations working in this direction, including the OSCE Program Office in Dushanbe, the UNDP, representation of the UN High Commissioner for Human Rights, USAID, Representative Office of the International Center for Non-Profit Law in Tajikistan (ICNL), Public Foundation “Notabene”.

It should be noted that during this period, the CHR authorities received two complaints regarding discrimination. For example, citizen T.N., a disabled person of group 2, applied to the CHR with a written statement indicating that he participated in a competition for a job in the public service. Based on the results of the competition, it was established that he does not have the right to work in the civil service in connection with the disability pension he receives in accordance with Article 4 of the Law of the Republic of Tajikistan “On Civil Service”. After a comprehensive study of this appeal, it was established that certain articles of the Law of the Republic of Tajikistan “On Civil Service” were violated, and anti-discrimination norms were found in it. In the interests of the applicant, the CHR sent an appeal to the State Services Agency under the President of the Republic of Tajikistan for further consideration.

Moreover, according to the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and the Elimination of All Forms of Discrimination”, the authorized body in the field must submit an anti-discrimination conclusion on draft of the laws and regulations and regulatory documents.

Unfortunately, two years have passed since the adoption of the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and the Elimination of All Forms of Discrimination”, but the relevant by-laws defining the procedure for conducting anti-discrimination examination, draft normative legal acts and the normative legal acts themselves have not yet been adopted. In addition, according to the above-mentioned Law, the authorized body of the field must also resolve discriminatory disputes through mediation. However, the procedure of conducting the mediation has not yet been adopted.

These cases may have a negative impact on the activities of the CHR as an authorized state body in the field of discrimination.

In order to further improve the state of observance of human rights and freedoms in the direction of ensuring the right to equality and prohibition of discrimination, the following recommendations are proposed:

– strengthening the activities of the working group to introduce changes and additions to the current legislation based on the presence or absence of discriminatory norms;

– strengthening information and educational activities to explain the Law of the Republic of Tajikistan “On equality and the elimination of all forms of discrimination”;

– acceleration of the process of consideration and adoption of the Procedure for anti-discrimination examination of draft legal acts and normative legal acts, as well as the Procedure for conducting the mediation in discriminatory disputes;

– strengthening cooperation between public authorities and authorized government bodies in the direction of equality and the elimination of all forms of discrimination.

Summary

The next report of the Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan consists of two main parts: 1. Activities of the bodies of Commissioner for Human Rights in 2023 and 2. The state of observance of human rights and freedoms in the Republic of Tajikistan.

The first part of the Progress Report on strengthening the capacity of CHR bodies in relation to cooperation with government agencies, international organizations and civil society, the activities of regional CHR structures and the financing of the activities of CHR bodies provided a detailed analysis and made specific recommendations for strengthening the capacity of these bodies.

In particular, it was noted that CHR was determined by the authorized state body in the direction of freedom from discrimination, the creation of 2 new departments in the office of CHR, the transfer of local CHR offices to republican funding, increasing the funding of CHR bodies compared to 2022, which will strengthen the activities of CHR bodies giving new pulse.

At the same time, in order to further strengthen the activities of the bodies of the CHR, a number of recommendations have been proposed, the implementation of which will have a positive impact on enhancing the image of the Republic of Tajikistan as a democratic and rule-of-law state.

This part of the Report also provides performance indicators in the areas of informing and promoting awareness of citizens about human rights and freedoms, the celebration of International Human Rights Day (December 10), the process of approving the human rights curriculum for 2022–2026 in 2023, promoting improvement legislation and implementation of international obligations in the field of human rights, as well as the results of receiving and considering applications from individuals and legal entities and 19 relevant recommendations were made in the reviewed areas.

From the analysis of the first part of the Report, it follows that in 2023 the activities of CHR bodies expanded and the authorities achieved significant success in these areas.

Organizing and holding of a number of events in the cities of Bokhtar, Hisor, Vahdat, Khujand and Rudaki district in connection

with the timely and effective implementation of the Decree of the President of the Republic of Tajikistan No.AP-350 dated April 1, 2023 on taking the necessary measures to implement the National Action Plan to implement the recommendations of member states of the UN Human Rights Council, in accordance with the procedures of the Periodic Universal Review (third round) for 2023–2026, a series of events related to the interpretation of the Law of the Republic of Tajikistan “On Equality and Elimination all forms of discrimination” in the cities of Dushanbe, Bokhtar, Khujand, Khorog, Tursunzoda, Isfara, Panjakent and districts of Rasht, Shughnon, J. Balkhi and J. Rasulov, republican round table in honor of the 75th anniversary of the adoption of the Universal Declaration of Human Rights, 30th anniversary of Tajikistan’s accession to the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women and the UN Convention on the Rights of the Child, republican round table dedicated to the 30th anniversary of the adoption of the Principles relating to the status of national institutions involved in the promotion and protection of human rights (Paris Principles), etc. are the main achievements.

Along with the achievements in the activities of the CHR bodies, some problems have emerged, the solution of which largely depends on other government bodies and development partners. Such tasks include assistance in providing a suitable building for the CHR authorities, assistance in strengthening the cooperation of the CHR with foreign colleagues, assistance in revitalizing the public reception areas of the CHR, etc.

The second part of the Report examines the state of human rights and freedoms in certain areas, taking into account the implementation of priority areas of activity of the CHR, which are based on the Strategy of the activity of Commissioner for Human Rights for the period 2021–2025.

The selected topics were prepared on the basis of a comprehensive analysis of the results of the activities of CHR bodies in 2023, recommendations of international organizations in the field of human rights, information provided by relevant ministries and departments, as well as the media. materials, and existing achievements and problems in the field of observance of human rights and freedoms are reflected in specific facts and examples.

In order to eliminate existing problems and improve the situation towards ensuring respect and protection of individual rights and freedoms, specific recommendations were presented. In particular, on human rights in closed and partially closed institutions – 7, human rights during conscription and military service – 4, protection of the rights of ethnic, religious and linguistic groups – 4, the right to access information and the right to appeal – 4. 9, gender equality and prevention of domestic violence – 4, protection of the rights of migrant workers – 5, rights of users of financial services and the rights of entrepreneurs – 4, the right to equality and elimination of all forms of discrimination – 4, and a total of 41 recommendations were presented.

The Commissioner for Human Rights is confident that this Report will help expand further fruitful cooperation with government agencies, civil society structures, and international organizations to implement the mentioned recommendations and resolve other issues of human rights and freedoms.

List of abbreviations

UNDP – United Nations Development Program Mass media/media

MIA – Ministry of Internal Affairs of the Republic of Tajikistan

MBAP – Mountainous Badakhshan Autonomous Province

HIV – Human immunodeficiency virus

CHR – Commissioner for Human Rights in the Republic of Tajikistan

EOP RT – Executive Office of the President of the Republic of Tajikistan

CIS – Commonwealth of Independent States

USA – The United States of America

SCNS – State Committee for National Security of the Republic of Tajikistan

Rogun HPP – Rogun Hydro Power Plant

CSR – Civil status registration

UN – United Nations

OSCE – Organization for Security and Cooperation in Europe

MDECP MJ – Main Directorate for the Execution of Criminal Punishments of the Ministry of Justice of the Republic of Tajikistan

TDC – Temporary detention center

PO – Public Organization

RF – Russian Federation

Organization for Security and
Co-operation in Europe
Programme Office in Dushanbe

Бо мусоидати Дафтари Барномаҳои САҲА дар Душанбе нашр шудааст.

Опубликован при поддержке Офиса Программ ОБСЕ в Душанбе.

Published with the support of the OSCE Programme Office in Dushanbe.

